Ian McEwan

Masumiyet

ya da Özel İlişki

ROMAN

Çeviren: Roza Hakmen

2. baskı

YKY
Yapı Kredi Yayınları

MASUMİYET
ya da Özel İlişki

Ian McEwan 1948'de İngiltere'de doğdu. Sussex Üniversitesi'nde İngiliz Edebiyatı eğitimi gördü. East Anglia Üniversitesi'nde İngiliz Edebiyatı üzerine yüksek lisansını yaparken romancı Malcolm Bradbury'den yaratıcı yazarlık dersleri aldı.

İlk öykü kitabı *First Love, Last Rites* (1976; *İlk Aşk, Son Törenler*, çev. Ahmet Deniz Özsoylu, Ayrıntı Yayınları, 2004) ile Somerset Maugham Ödülü'nü kazandı. Üç kere Booker Ödülü'ne aday gösterildi, 1988 yılında *Amsterdam* (1988; *Amsterdam'da Düello*, çev. Ülkem Gürpınar, Can Yayınları, 2000) ile bu ödülü kazandı. Ayrıca 1983 yılında *Or Shall We Die?* adlı bir oratoryonun sözlerini yazdı. 2006'da *Saturday* (2005; *Cumartesi*, çev. İlknur Özdemir, Yapı Kredi Yayınları, 2007) adlı romanıyla James Tait Black Anı Ödülü'nü kazandı. Son olarak *Sahilde* adlı romanıyla İngiliz Kitap Ödülleri Yılın En İyi Kitabı ve Yılın En İyi Yazarı ödüllerini kazandı. Diğer önemli eserleri arasında *The Cement Garden* (1978), *The Comfort of Strangers* (1981; *Yabancı Kucak*, çev. Pınar Kür, Ayrıntı Yayınları, 2004), *The Child in Time* (1987), *Enduring Love* (1997; *Sonsuz Aşk*, çev. Ülkem Gürpınar, Can Yayınları, 2002) ve *Atonement* (2001; *Kefaret*, çev. Püren Özgören, Can Yayınları, 2003) sayılabilir.

Roza Hakmen 1956'da İzmir'de doğdu. 1974'te İzmir Amerikan Kız Koleji'ni, 1979'da ODTÜ Ekonomi Bölümü'nü bitirdi.

Başlıca çevirileri: Ernest Hemingway, *Çanlar Kimin İçin Çalıyor*; Mario Vargas Llosa, *Kent ve Köpekler*; Nina Berberova, *Eşlik Eden: Soneçka Antonovskaya*; Juan Benet, *Madrid'de Sonbahar*; Oscar Wilde, *De Profundis*; Marguerite Duras, *Mavi Gözler Siyah Saçlar*; Anthony Burgess, *Bir Elin Sesi Var*; Carson McCullers, *Yelkovansız Saat*; Tama Janowitz, *New York Köleleri*; Mircea Eliade, *Matmazel Christina*; Anne Rice, *Vampirle Konuşma*; Miguel de Cervantes Saavedra, *Don Quijote*; Marcel Proust, *Swann'ların Tarafı, Çiçek Açmış Genç Kızların Gölgesinde, Guermantes Tarafı, Mahpus, Albertine Kayıp, Yakalanan Zaman*.

Ian McEwan'ın
YKY'deki kitapları:

Cumartesi *(2010)*
Masumiyet ya da Özel İlişki *(2012)*
Bir Parmak Bal *(2014)*

IAN McEWAN

Masumiyet

ya da Özel İlişki

Çeviren:
Roza Hakmen

Roman

YKY
Yapı Kredi Yayınları

Yapı Kredi Yayınları - 3483
Edebiyat - 1007

Masumiyet ya da Özel İlişki / Ian McEwan
Özgün adı: The Innocent - or The Special Relationship
Çeviren: Roza Hakınen

Kitap editörü: Esin Eşkinat
Düzelti: Ömer Şişman

Kapak tasarımı: Nahide Dikel

Baskı ve Cilt: Ertem Basım Yayın Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.
Başkent O.S.B. 22. Cad. No: 6 Malıköy / Ankara
Tel: (0312) 640 16 23
Sertifika No: 26886

Çeviriye temel alınan baskı: Vintage, 2005
1. baskı: İstanbul, Ocak 2012
2. baskı: İstanbul, Şubat 2014
ISBN 978-975-08-2148-6

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş. 2011
Sertifika No: 12334
© Ian McEwan, 1991

Bütün yayın hakları saklıdır.
Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
İstiklal Caddesi No: 142 Odakule İş Merkezi Kat: 3 Beyoğlu 34430 İstanbul
Telefon: (0 212) 252 47 00 (pbx) Faks: (0 212) 293 07 23
http://www.ykykultur.com.tr
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
İnternet satış adresi: http://alisveris.yapikredi.com.tr

Alanın plan gereği bulunacağı yerde toprak pek yumuşak ve kumluydu, dolayısıyla kale alanı üzerindeki çalışmam boş yere güçleşiyordu (Boş yere sözüyle demek istediğim, bu boşuna çalışmanın yuvaya hiç yarar sağlamamasıydı). Güzelim kubbesiyle yuvarlak ve büyük alanı oluşturabilmesi için sert bir kıvam alıncaya kadar bayağı dövülmesi, tokmaklanması gerekiyordu toprağın. Oysa böyle bir iş için benim topu topu bir alnım vardı; alnımla gece gündüz demeyip, gerilerden koşa koşa gelerek toprağa tosladım; ne zaman ki toprağa vura vura alnımdan kanlar aktığını görüyordum, o zaman mutlu hissediyordum kendimi; çünkü bu, duvarın sertleştiğine bir kanıttı. Böylece, herkesin de kabul edeceği gibi, kale alanını doğrusu hak ettim.

Franz Kafka,
Yuva, Çeviren: Kâmuran Şipal

Akşam yemeğinden sonra komik bir film seyrettik: başrolde Bob Hope'un oynadığı *Prenses ve Korsan*. Sonra Büyük Salon'da oturup gramofondan aşırı yavaş tempoda *Mikado*'yu dinledik. Başbakan kendisine "adamızın tarihinde Antonius Çağı'yla aynı mertebede sayılabilecek seksen yıllık Victoria dönemini" çağrıştırdığını söyledi. Ne var ki şimdi, "zaferin gölgesi" tepemize çökmek üzere... Başbakan sözlerine devam ederek bu savaştan sonra zayıf düşeceğimizi, parasız ve güçsüz olacağımızı, iki büyük güç, ABD ve SSCB arasında kalacağımızı söyledi.

Yalta Konferansı'nın noktalanmasından on gün sonra Churchill'le Chequers'da akşam yemeği.

John Colville,
The Fringes of Power: Downing Street Diaries, 1939-1955 (İktidarın Kıyısında: Downing Sokağı Günlükleri, 1939-1955)

1

Toplantıyı yöneten Teğmen Lofting'di. "Dinleyin Marnham. Daha yeni geldiniz, dolayısıyla buradaki durumu bilmeniz beklenemez. Burada sorun Almanlar ya da Ruslar değil. Hatta Fransızlar da değil. Sorun Amerikalılar. Hiçbir şey bildikleri yok. İşin kötüsü öğrenmiyorlar da, laf dinlemiyorlar. Huyları böyle."

Posta Servisi memuru Leonard Marnham bir Amerikalıyla yüz yüze tanışmamıştı hiç, ama mahalle sinemasında onları derinlemesine incelemişti. Dudaklarını aralamadan gülümsedi ve başını sallayarak onayladı. Ceketinin iç cebinden gümüş kaplama sigara tabakasını çıkardı. Lofting Kızılderili selamı verir gibi elini havaya kaldırarak teklifi baştan geri çevirdi. Leonard bacak bacak üstüne attı, tabakadan bir sigara çıkardı ve dikine tutup birkaç kez tabakanın üstüne vurdu.

Lofting kolunu masanın üstünden dümdüz uzatarak çakmak tuttu. Sivil delikanlı başını çakmağın alevine doğru eğerken o da konuşmasına devam etti: "Tahmin edebileceğiniz gibi, çeşitli ortak projeler, ortak fonlar, teknik bilgi alışverişi filan mevcut. Ama Amerikalıların ekip çalışması hakkında en ufak bir fikri mi var? Bir konuda anlaşmaya varıyorlar, sonra kendi bildiklerini okuyorlar. Bizden gizli iş çeviriyorlar, bilgileri gizliyorlar, geri zekâlı muamelesi yapıyorlar bize." Teğmen Lofting madenî masasının üstündeki tek eşya olan kurutma kâğıdını düzeltti. "Hükümetimiz sonunda sertleşmek zorunda kalacak." Leonard ağzını açacak oldu, ama Lofting elini sallayarak engelledi konuşmasını. "Bir örnek vereyim. Önümüzdeki ay yapılacak bölge yüzme yarışlarında İngiltere'nin irtibat görevlisi benim. En iyi havuzun bizim stattaki havuz olduğuna kimse itiraz ede-

mez. Yarışlar için en uygun yer olduğu besbelli. Amerikalılar da haftalar önce tamam dedi. Ama yarışlar nerede yapılacak dersiniz? Ta güneyde, onların bölgesinde, yağlı bir su birikintisinin içinde. Neden, biliyor musunuz?"

Lofting bir on dakika daha konuştu.

Yüzme yarışlarına ilişkin kalleşliklerin tamamı ortaya konup açıklandıktan sonra Leonard, "Binbaşı Sheldrake bana bazı cihazlar ve mühürlü talimatlar bırakmıştı. Bu konuda bilginiz var mı?" dedi.

"Ben de oraya geliyordum," dedi teğmen sertçe. Sonra sustu ve görünüşe bakılırsa güç topladı. Tekrar konuştuğunda sesinin öfkeden tizleşmesini engelleyemedi. "Aslında ben buraya sırf sizi beklemek için gönderildim. Binbaşı Sheldrake'in tayini çıktığında ben her şeyi ondan devralıp sonra da devredecektim. Ama benimle ilgili olmayan nedenler yüzünden, binbaşının ayrılmasıyla benim gelişim arasında kırk sekiz saatlik bir boşluk oldu."

Teğmen sözlerine ara verdi. Açıklamasını özenle hazırlamış gibi görünüyordu. "Demiryolu kargosu muhafazalı bir odada kilit altında, sizin mühürlü zarfınız da birlik komutanının ofisindeki kasada olduğu halde coniler kıyameti koparmışlar. Her an malzemeden doğrudan sorumlu birinin olması gerektiği konusunda ısrar etmişler. Genelkurmaydan tugay komutanına, oradan da da birlik komutanına telefonlar yağmış. Kimse bir şey yapamamış. Kamyonla gelip her şeyi, zarfı, kargoyu, topunu alıp götürmüşler. Sonra ben geldim. Bana verilen yeni talimat sizi beklemekti, beş gündür de gelmenizi bekliyorum, kimliğinizi doğrulayıp durumu açıklamak ve şu irtibat adresini vermek üzere."

Lofting cebinden bir sarı zarf çıkarıp masanın karşı tarafına uzattı. Aynı anda Leonard da kendi evraklarını uzattı. Lofting duraksadı. Verilecek bir kötü haberi daha vardı.

"Bir şey daha var. Malzemeniz, her neyse, onlara teslim edildiği için sizin de onlara teslim edilmeniz gerekiyor. Siz de devredildiniz. Şimdilik onların sorumluluğu altındasınız. Talimatlarınızı onlardan alacaksınız."

"Önemli değil," dedi Leonard.

"Bana sorarsanız büyük talihsizlik."

Görevini tamamlamış olan Lofting ayağa kalkıp Leonard'la tokalaştı.

O gün öğleden sonra, birkaç saat önce Leonard'ı Tempelhof Havalimanı'ndan almış olan askerî aracın şoförü Olimpik Stadyum'un park yerinde beklemekteydi. Leonard'ın lojmanı arabayla birkaç dakikalık mesafedeydi. Onbaşı minik haki arabanın bagajını açtı, ama görünüşe bakılırsa, bavulları çıkarmanın kendisine düşmediği kanısındaydı.

Platanenallee yirmi altı numara, asansörlü, modern bir binaydı. Leonard'ın dairesi üçüncü kattaydı; iki yatak odası, geniş bir salonu, mutfağa bitişik bir yemek odası, bir de banyosu vardı. Leonard İngiltere'deyken Tottenham'da ailesiyle yaşamaya devam etmiş, her gün Dollis Hill'e gidip gelmişti. Odadan odaya dolaşıp bütün ışıkları yaktı. Evde onun için yenilikler çoktu. Krem rengi, basılan düğmeleri olan iri bir radyo ve zigon sehpanın üzerinde bir telefon vardı. Telefonun yanına bir Berlin haritası konmuştu. Mobilyalar ordu malıydı: karışık çiçek desenli üçlü oturma takımı, deri püsküllü bir puf, hafif eğri duran bir ayaklı lamba ve salonun arka duvarına dayalı, ayakları kavisli bir yazı masası. Leonard yatak odasını seçme lüksüne sahip olmanın tadını çıkardı, bavullarını özenle açtı. Kendi evi. Bu kadar büyük zevk kaynağı olacağını tahmin etmemişti. Şık, ortalama ve gündelik gri takımlarını kapısı bir dokunuşta kayarak açılan gömme dolaba astı. Yazı masasının üzerine içi tik ağacından, dışı gümüş kaplamalı, üstünde isminin baş harfleri kazılı sigara kutusunu koydu, annesiyle babasının yol hediyesiydi. Onun yanına neoklasik vazo biçimindeki ağır ev çakmağını yerleştirdi. Hiç misafir ağırlayacak mıydı acaba?

Ancak her şeyi istediği gibi yerleştirdikten sonra, ayaklı lambanın altındaki koltuğa oturup zarfı açtı. Hayal kırıklığına uğradı. Bloknottan koparılmış bir kâğıt vardı içinde. Adres yoktu, sadece bir isim: Bob Glass, bir de Berlin telefon numarası. Leonard haritayı yemek masasının üzerine açıp adresi bulmak, yolunu çizmek istemişti. Şimdi adresi bir yabancıdan, Amerikalı bir yabancıdan alması ve telefonu kullanması gerekiyordu; işine rağmen rahat kullanamadığı bir aygıttı. Evlerinde telefon yoktu, arkadaşlarının herhangi birinin evinde de; işteyse nadiren tele-

fon görüşmesi yapması gerekirdi. Kâğıt parçasını dizinin üstüne koyup zar zor numarayı çevirdi. Nasıl bir izlenim bırakmak istediğini biliyordu. Rahat, kararlı, *Ben Leonard Marnham. Sanırım telefonumu bekliyordunuz.*

Numarayı çevirir çevirmez gür bir ses cevap verdi: "Glass!"

Leonard bir Amerikalıyla konuşurken kaçınmak istediği İngiliz tereddüdüne gömülüverdi. "Evet, ben, affedersiniz..."

"Marnham, sen misin?"

"Evet, evet. Ben Leonard Marnham. Sanırım siz de..."

"Söyleyeceğim adresi yaz. Nollendorfstrasse on numara, Nollendorfplatz. Yarın sabah sekizde bekliyorum."

Leonard en dostane ses tonuyla adresi tekrarlarken telefon kapandı. Kendini aptal gibi hissetti. Tek başına olmasına rağmen yüzü kızardı. Duvara asılı aynada kendini görünce çaresiz yaklaştı. Vücut yağlarının buharlaşmasıyla hafif sararmış olan –en azından onun teorisi buydu– gözlüğü burnuna gülünç biçimde tünemiş gibiydi. Gözlüğünü çıkardığında ise çehresi yetersiz görünüyordu. Burnunun iki kenarında kırmızı izler, hatta kemikte çukurlaşmalar vardı. Gözlükten vazgeçmeliydi. Gerçekten görmek istediği şeyler yakındaydı zaten. Devre şeması, elektron lambası filamanı, bir başkasının yüzü. Bir kızın yüzü. Evinde hissettiği huzurdan eser kalmamıştı. Yeni alanında tekrar volta atmaya başladı, kontrol edemediği özlemlerin pençesindeydi. Sonunda kendini denetim altına almak için annesiyle babasına mektup yazmak üzere yemek masasına oturdu. Bu tür bir mektup yazmak çaba gerektiriyordu. Her cümlenin başında nefesini tutuyor, cümle bittiğinde tıkanarak nefesi boşaltıyordu. *Sevgili Anneciğim ve Babacığım, Yolculuğum sıkıcıydı, ama neyse ki bir aksilik olmadı! Bugün saat dörtte buraya vardım. İki yatak odalı, telefonlu, güzel bir dairem var. Birlikte çalışacağım insanlarla henüz tanışmadım, ama Berlin'de yaşamaya alışacağım sanırım. Burada hava yağmurlu ve çok rüzgârlı. Şehir karanlıkta bile epeyce yıkık görünüyor. Şimdilik Almancamı kullanma fırsatım olmadı...*

Çok geçmeden açlık ve merak Leonard'ı sokağa sürükledi. Haritada bir yol çizip ezberlemişti, doğuya, Reichskanzlerplatz'a doğru yürümeye koyuldu. Leonard Avrupa'da Zafer Günü'nde on dört yaşındaydı; savaş uçaklarının, gemilerinin, tankların ve

silahların adlarıyla, kapasiteleriyle kafası dolacak kadar büyük sayılırdı. Normandiya çıkarmalarını, Avrupa'da doğuya doğru ilerleyişi, daha önce de İtalya'dan kuzeye ilerleyişi takip etmişti. Önemli çarpışmaların tek tek adlarını yeni yeni unutmaya başlıyordu. Genç bir İngiliz için Almanya'ya ilk kez gelip de Almanları her şeyden önce yenilmiş bir ulus olarak değerlendirmemek ya da zaferle gururlanmamak imkânsızdı. Savaş boyunca büyükannesiyle birlikte Galler'de, hiçbir düşman uçağının geçmediği bir köyde yaşamıştı. Hayatında hiç silaha dokunmamış, atış alanı dışında silah sesi duymamıştı; buna ve şehri Ruslar kurtarmış olmasına rağmen, o akşam Berlin'in bu hoş mahallesinde –rüzgâr kesilmiş, hava yumuşamıştı– sanki adımlarını Bay Churchill'in bir konuşmasının temposuna uydururmuş gibi, sahiplenerek, kurumlu bir edayla yürüyordu.

Görebildiği kadarıyla şehir yoğun bir yeniden yapılandırmadan geçmişti. Yeni kaldırımlar yapılmış, cılız çınar fidanları dikilmişti. Arsaların çoğu temizlenmişti. Arazi düzlenmiş, eski tuğlalar harçları temizlendikten sonra düzgün şekilde istiflenmişti. Leonard'ın oturduğu apartman da dahil yeni binaların çoğunda bir on dokuzuncu yüzyıl sağlamlığı göze çarpıyordu. Sokağın ucundan İngiliz çocukların seslerini duydu. Bir Kraliyet Hava Kuvvetleri subayı ailesiyle birlikte evine dönüyordu: Berlin'in fethedilmiş bir şehir olduğunun sağlam bir göstergesiydi bu.

Leonard Reichskanzlerplatz'a, boş ve devasa meydana vardı. Yeni dikilmiş beton direkli sokak lambalarının sarı ışığında görkemli bir kamu binası gördü; bina tamamen yıkılmış, bir tek camekânlı zemin kat duvarı kalmıştı. Ortasındaki birkaç basamaktan girift işlemeli, alınlıklı, şatafatlı bir kapı girintisine çıkılıyordu. Kapı –muhtemelen ağır, yekpare bir kapıydı– olduğu gibi havaya uçmuştu, girişin ardında arka sokaktan geçen arabaların farları parlıyordu. Binaların damlarını çökerten, içini yıkıp sadece boş pervazlı cepheleri bırakan yarım tonluk bombaları düşünüp çocukça bir zevk duymamak zordu. On iki yıl önce olsa, Leonard kollarını açıp motor sesi çıkararak bir iki dakikalığına şevkle bombardıman uçağı taklidi yapabilirdi. Bir yan sokağa saptı ve bir *Eckkneipe*[1] buldu.

1 Köşe bar.

İçerisi gürültülüydü, yaşlı adamların sesleri duyuluyordu. Altmış yaşın altında kimse yoktu, ama Leonard otururken kimse onunla ilgilenmedi. Sararmış parşömen abajurlar ve kesif puro dumanı ona garantili bir mahremiyet sağlıyordu. Önceden provasını yaptığı cümleyle sipariş ettiği bira hazırlanırken seyretti. Barmen bardağı doldurdu, köpüğü bir spatulayla aldı, sonra yine doldurup bekletti. Ardından aynı işlem tekrarlandı. Birası içime hazır hale gelinceye kadar neredeyse on dakika geçti. Gotik puntoyla yazılmış kısa menüden *Bratwurst mit Kartoffelsalat*'ı[2] tanıyıp ısmarladı. Telaffuz ederken tökezledi. Garson başını sallayıp hemen yanından ayrıldı; dilinin ikinci bir denemeyle cezalandırılışını dinlemeye tahammül edemeyecekmiş gibiydi.

Leonard dairesinin sessizliğine dönmeye henüz hazır değildi. Yemeğini bitirdikten sonra ikinci, ardından üçüncü birayı ısmarladı. İçerken arkasındaki masada oturan üç adamın konuşmaları çalındı kulağına. Sesleri giderek yükselmişti. Görünüşe bakılırsa çatışarak değil, aynı görüşü vurgulayarak birbirine karışan haykırışları dinlemekten başka çaresi yoktu. Başlangıçta sadece birbirinden ayıramadığı, iç içe girmiş karmaşık seslilerle heceleri, zorlayıcı aksak ritimleri, Almanca cümlelerin gecikerek tamamlanışını işitiyordu. Üçüncü birasını yudumlarken Almancası ilerlemeye başladı; tek tek kelimeleri ayırt eder ve biraz düşündükten sonra anlamlarını kavrar oldu. Dördüncü birada anında anlayabildiği kopuk cümlecikler duymaya başladı. Hazırlanmasının uzun süreceğini düşünerek bir yarım litre daha ısmarladı. Ve beşinci birada Almancayı kavrayışı hızlandı. *Tod*, ölüm, az sonra *Zug*, tren ve sonraki fiil *bringen*–getirmek konusunda şüphesi yoktu. Bitkinlikle, durgunlaşarak *manchmal*–bazen kelimesinin söylendiğini duydu. *Bazen bu tür şeyler gerekirdi.*

Sonra konuşma tekrar süratlendi. Konuşmayı çekişmeli bir böbürlenmenin canlandırdığı açıktı. Duraksamak saf dışı bırakılmak anlamına geliyordu. Müdahaleler sertçe yapılıyor, her ses bir öncekinden daha şiddetle ısrar ediyor, daha incelikli örneklerle şişiniyordu. İngiliz birasından iki kat sert, yarım litrelik kupalarla içilen birayla vicdanları özgürleşen bu adamlar dehşet içinde sinmeleri gerekirken ifşa ediyorlardı. Barın tamamında

2 Sosis ve patates salatası.

duyulacak şekilde kanlı icraatlarını haykırıyorlardı. *Mit meinen blossen Händen!* Kendi ellerimle! Her biri kendi anekdotuna zorla dalıyor, arkadaşları kesinceye kadar devam ediyordu. Diğerleri kendi kendilerine söyleniyor, hınçlı homurtularla onaylıyorlardı. Kendi konuşmalarına dalmış olan diğer *Kneipe*[3] müşterileri üçlüye kayıtsızdı. Sadece barmen ara sıra onlara bir göz atıyor, herhalde bardakları boşaldı mı diye kontrol ediyordu. *Eines Tages werden mir alle dafür dankhar sein.* Bir gün gelecek herkes bana bu yüzden teşekkür edecek. Leonard ayağa kalktığında barmen bira altlığına kalemle çizilmiş işaretleri hesaplamak üzere geldi; Leonard dönüp üç adama bakmaktan kendini alamadı. Tahmininden daha yaşlı, daha çelimsizdiler. Aralarından biri onu gördü, diğer ikisi de oturdukları yerde dönüp baktılar. Birinci adam, yaşlı bir ayyaşı oynayan aktörler gibi abartılı bir tavırla göz kırparak bardağını kaldırdı. *"Na, junger Mann, bist wohl nicht aus dieser Gegend, wie? Komm her und trink einen mit uns. Ober!"* Gel, bize katıl. Barmen, baksana! Ama Leonard barmenin eline Alman marklarını saymaktaydı, duymazlıktan geldi.

Ertesi sabah saat altıda kalkıp banyo yaptı. Giysilerini özenle seçti, gri tonları ve beyaz dokumalar arasında kararsızlık geçirdi. Ortalama şıklıktaki takımını giyip sonra çıkardı. Telefonda konuştuğu gibi görünmek istemiyordu. Slibi ve annesinin bavuluna koymuş olduğu kalın fanilasıyla gardırobun karşısında durarak üç takımıyla tüvit ceketine bakan delikanlı, Amerikan tarzının gücünü seziyordu. Kendi resmiyetinde gülünç bir yan olduğunun farkındaydı. İngilizliği kendinden önceki kuşağa sağladığı rahatlığı vermiyordu ona. Kendini savunmasız hissetmesine sebep oluyordu. Oysa Amerikalılar kimliklerini müthiş bir rahatlıkla taşıyorlardı. Leonard spor ceketle cart kırmızı örgü bir kravat seçti; el yapımı, yakası kapalı kazağı kravatı neredeyse tamamen örtüyordu.

Nollendorfstrasse on numara uzun, ince bir binaydı ve tadilattaydı. Girişin dekorasyonuyla uğraşan işçiler Leonard'ın apartmanın dar merdivenine ulaşabilmesi için merdivenlerini çekmek zorunda kaldılar. Üst kat bitmiş, halıları döşenmişti. Sahanlığa açılan üç kapı vardı. Biri aralık duruyordu. Leonard ka-

3 Bar.

pının ardından bir vızıltı işitti. Vızıltıyı bastıran bir ses haykırdı: "Marnham, sen misin? Girsene yahu."

Girdiği yer hem ofis, hem yatak odasıydı. Duvarların birinde büyük bir şehir haritası asılıydı, altında dağınık bir yatak duruyordu. Glass karmakarışık bir çalışma masasının başında oturmuş, elektrikli tıraş makinesiyle sakalını düzeltmekteydi. Bir eliyle de sıcak su dolu iki kupaya hazır kahve koymuş karıştırıyordu. Elektrikli su ısıtıcısı yerdeydi.

"Otursana," dedi Glass. "Yatağın üstündeki gömleği şuraya atıver. Kaç kaşık şeker? İki mi?"

Şekeri kâğıt paketten, süt tozunu kavanozdan alıp öyle bir hışımla karıştırdı ki, etraftaki kâğıtların üstüne kahve sıçradı. Kahveler hazır olunca tıraş makinesini kapatıp Leonard'a kupasını uzattı. Glass gömleğini iliklerken, omuzlarına kadar uzanan sert siyah kılların altındaki tıknaz gövdesi Leonard'm gözüne ilişti. Glass kalın boynunu sıkıca iliklediği yakanın içine hapsetti. Çalışma masasının üstünden bağlanmış, lastikli bir kravat aldı ve ayağa kalkarken boynuna geçirdi. Her hareketi ekonomikti. Bir iskemlenin arkalığına asılı ceketini alıp giyerken duvardaki haritaya yaklaştı. Lacivert takım elbisesi buruşuktu ve eprimekten yer yer parlamıştı. Leonard onu izliyordu. Giysileri son derece önemsiz gösterecek şekilde taşımak mümkündü. İnsan canının istediğini yapabilirdi.

Glass haritaya elinin tersiyle vurdu. "Dolaştın mı biraz?"

Leonard mutat "Şey, aslında, hayır" tarzı cümlelerinden kaçınabileceğine güvenemeyip başını iki yana salladı.

"Bir rapor okudum da. Raporda, gerçi tahmin ama, bu şehirde beş ila on bin arası kişinin istihbaratta çalıştığı yazılıydı. Bu sayıya yedekler dahil değil. Yerleşiklerin sayısı bu. Casusların." Başını eğip sakalını Leonard'a doğru uzattı ve tepkiden tatmin oluncaya kadar bekledi. "Çoğu serbest ya da yarım gün çalışanlar, çocuklar, barlarda takılan Hundert Mark Jungen.[4] Birkaç bira fiyatına bilgi satarlar. Satın da alırlar. Café Prag'a gittin mi?"

"Hayır, henüz gitmedim."

Glass uzun adımlarla masasına döndü. Haritaya ihtiyacı

4 Yüz Marklık Gençler.

yoktu aslında. "Chicago'nun vadeli işlem borsası gibi bir yer. Gidip bir gör."

Glass yaklaşık 1,65 boyunda, Leonard'dan yirmi santim kadar kısaydı. Takım elbisesinin içine hapsolmuş gibi görünüyordu. Gülümsüyordu ama her an etrafı yakıp yıkabilirmiş gibi bir hali vardı. Otururken dizine bir şaplak atarak, "Evet. Hoş geldin!" dedi. Saçları da fırça gibi ve koyu renkti. Geniş alnından geriye doğru uzayan saçlarıyla rüzgâra karşı durmuş bilim adamı karikatürüne benziyordu. Buna karşılık sakalı sabitti, sertliğinin içine ışığı hapseder gibiydi. Tahtadan oyulmuş Nuh Peygamber'in sakalı misali, takoz gibi ileri uzanıyordu.

Açık kapıdan içeriye sahanlıktan yanık ekmeğin idrarsı kokusu geliyordu. Glass yerinden fırlayıp kapıya bir tekme atarak kapadı ve iskemlesine döndü. Leonard'a neredeyse içemeyeceği kadar sıcak gelen kahveden iri bir yudum aldı. Kahve haşlanmış lahana tadındaydı. Şekere yoğunlaşmak gerekiyordu.

Glass oturduğu yerde öne doğru eğildi. "Neler bildiğini anlat bakalım."

Leonard, Lofting'le görüşmesini aktardı. Konuşması kendi kulağına fazlasıyla düzgün ve özenli geliyordu. Glass'e saygı gösterisi olarak *t*'lerini yumuşatıyor, *a*'ları *e*'ye çeviriyordu.

"Ama cihazların ne olduğunu, hangi kontrolleri yapacağını bilmiyorsun, öyle mi?"

"Bilmiyorum."

Glass arkaya doğru kaykılıp ellerini başının arkasında kavuşturdu. "Salak Sheldrake. Tayini çıkınca kıçının üstüne oturamadı. Senin malzemenden sorumlu birini bırakmadı." Glass Leonard'a acıyarak baktı. "İngilizler. Stattaki adamların herhangi bir şeyi ciddiye almasını sağlamak çok zor. İşleri güçleri centilmen olmak. Görevlerini yapmıyorlar."

Leonard bir şey demedi. Sadakat göstermesi gerektiğini düşünüyordu.

Glass kupasını ona doğru kaldırıp gülümsedi. "Ama siz teknik adamlar farklısınız, değil mi?"

"Farklı olabiliriz."

O cevap verirken telefon çaldı. Glass ahizeyi kaptı, yarım dakika kadar dinledi, sonra, "Hayır. Geliyorum," dedi. Telefo-

nu kapatıp ayağa kalktı. Leonard'a eliyle kapıyı işaret etti. "Yani depo hakkında hiçbir şey bilmiyor musun? Altglienicke'den kimse söz etmedi mi sana?"

"Korkarım hayır."

"Şimdi oraya gidiyoruz."

Sahanlığa çıkmışlardı. Glass kapısını üç ayrı anahtarla kilitledi. Başını sallayıp gülümseyerek mırıldanıyordu: "Ah bu İngilizler, o Sheldrake, geri zekâlı hıyar."

2

Araba Leonard'da hayal kırıklığı yarattı. Metro durağından Nollendorfstrasse'ye yürürken kuyruk yüzgeçli, krom aksamlı, pastel renkli bir Amerikan arabası görmüştü. Bindikleri arabaysa daha senesini doldurmamış, aside batırılmış gibi görünen boz bir Kaplumbağa'ydı. Boyası pütür pütür olmuştu. İçindeki tüm aksesuarlar koparılıp atılmıştı: küllükler, halılar, araba kollarının etrafındaki plastikler, hatta vites kolunun topuzu. Egzozu ya bozuktu ya da ciddi, askerî bir araç izlenimini güçlendirmek için ayarıyla oynanmıştı.

Zemindeki yusyuvarlak delikten aşağıda akıp giden yol rahatlıkla görülebiliyordu. Bu soğuk ve gürültülü teneke kabuğun içinde gürleyerek Anhalter Bahnhof'un köprülerinin altından geçiyorlardı. Glass'in yöntemi arabayı dördüncü vitese takıp otomatikmiş gibi kullanmaktı. Araba saatte otuz kilometre yaparken zangır zangır titriyordu. Hızı çekingen değil, sahiplenir gibiydi; Glass direksiyonu tepeden iki eliyle kavrayarak yayalarla diğer sürücüleri yırtıcı bakışlarla izliyordu. Sakalı havaya dikilmişti. O bir Amerikalıydı ve burası Amerikan bölgesiydi.

Daha geniş olan Gneisenaustrasse'ye geldiklerinde Glass saatte kırk kilometre hıza çıktı ve sağ elini direksiyondan çekip vites kolunu kavradı.

"Şimdi," dedi, jet pilotu gibi koltuğuna yerleşerek, "güneye, Altglienicke'ye doğru yol alıyoruz. Rus bölgesinin tam karşısına bir radar istasyonu inşa ettik. AN/APR9'u duydun mu? Duyma-

dın mı? Gelişmiş bir alıcı. Sovyetler'in yakındaki Schönefeld'de bir hava üssü var. Onların sinyallerini alacağız."

Leonard tedirgindi. Radar konusunda hiçbir bilgisi yoktu. Onun uzmanlık alanı telefondu.

"Senin malzemeler orada bir odada duruyor. Kontroller için gerekli tesisat mevcut. Herhangi bir şeye ihtiyacın olduğunda benden isteyeceksin, tamam mı? Başka hiç kimseden değil. Anlaşıldı mı?"

Leonard başını sallayarak onayladı. Gözlerini dümdüz ileriye dikmişti, feci bir hata olduğunu hissediyordu. Ama bir işleyişle ilgili olarak çok gerekmedikçe şüphe ifade etmenin doğru olmadığını tecrübeyle biliyordu. Az konuşan insanlar daha az hata yapıyordu ya da öyle görünüyorlardı.

Kırmızı ışığa yaklaşmaktaydılar. Glass hızı saatte yirmi beş kilometreye düşürdükten sonra debriyaja bastı, araba duruncaya kadar ayağını çekmedi. Sonra vitesi boşa aldı. Oturduğu yerde dönerek sessiz yol arkadaşına baktı. "Hadi Marnham. Leonard. Gevşe biraz yahu. Konuşsana. Bir şeyler söyle." Leonard tam radar hakkında hiçbir şey bilmediğini söyleyecekti ki Glass içerlemiş bir tonda peş peşe sorular yağdırdı. "Evli misin, değil misin? Nerede okudun? Nelerden hoşlanırsın? Ne düşünüyorsun?" Yeşil ışığın yanması ve birinci vitese geçme çabası sorularını yarıda kesti.

Düzen meraklısı Leonard sorulara soruldukları sırayla cevap verdi. "Hayır, evli değilim. Evlenmenin yakınından bile geçmedim. Hâlâ ailemle yaşıyorum. Birmingham Üniversitesi'nde elektronik okudum. Dün gece Alman birasından hoşlandığımı keşfettim. Ne düşündüğüme gelince, birinin radar cihazlarına bakmasını istiyorsanız..."

Glass elini kaldırdı. "Söylemene gerek yok. Hep o Sheldrake hıyarı yüzünden. Biz radar istasyonuna filan gitmiyoruz Leonard. Sen de biliyorsun. Ben de biliyorum. Ama senin henüz üçüncü kademe erişim yetkin yok. Dolayısıyla radar istasyonuna gidiyoruz. En boktan yanını, esas rezaleti kapıda yaşayacağız. Senin geçmene izin vermeyecekler. Ama o benim sorunum. Kızlardan hoşlanır mısın Leonard?"

"Şey, evet, aslında hoşlanırım."

"Güzel. Bu akşam birlikte bir şeyler yaparız."

Yirmi dakika sonra banliyöden çıkmış, düz, sevimsiz kırlarda yol almaktaydılar. Ot bürümüş, suya boğulmuş hendeklerle bölünmüş geniş kahverengi tarlalar, tek tük çıplak ağaçlar ve telgraf direkleri vardı. Arazilerin ortasındaki alçak çiftlik evlerinin arka duvarları yola bakıyordu. Arsaların bir kısmı ıslah edilmişti; çamurlu toprak yollar ve inşaatı tamamlanmamış evler yeni banliyöleri oluşturuyordu. Hatta bir tarlanın ortasında bir apartman inşaatı yükselmekteydi. Daha ileride, hemen yol kenarında, geri dönüştürülmüş ahşaptan ve oluklu sacdan barakalar vardı; Glass bunların Doğu'dan gelen mültecilere ait olduğunu söyledi.

Saptıkları dar yol bir süre sonra patikaya dönüştü. Solda yeni asfaltlanmış bir yol uzanıyordu. Glass başını arkaya eğip sakalıyla işaret etti. Gidecekleri yer iki yüz metre ilerideydi; ilk anda arkasındaki meyve bahçesinin çıplak ağaçları yüzünden görülemiyordu. İki ana bina vardı. Biri iki katlıydı ve yumuşak eğimli bir damı vardı; onun çaprazında yer alan ikinci bina hapishane gibi alçak ve griydi. Tek sıra halindeki pencerelere tuğla örülmüş gibi görünüyordu. İkinci binanın çatısında ikisi büyük, ikisi küçük dört küre, şişko ellerini uzatmış şişko bir adamı andırıyordu. Yakınında, durgun beyaz gökyüzünün önünde ince geometrik şekiller oluşturan anten direkleri duruyordu. Çifte çevre çitine varmadan şantiye binaları, çember halinde bir servis yolu ve düzlenmemiş bir alan vardı. İkinci binanın önünde üç askerî kamyon ve etraflarında eşofmanlı adamlar vardı; kamyonları boşaltıyorlardı belki.

Glass arabayı yolun kenarına çekip durdu. İleride bir bariyer, yanında da durmuş onları seyreden bir nöbetçi vardı. "Sana birinci kademeyi açıklayayım. Burayı inşa eden askerî mühendise bir depo, sıradan bir askerî depo yapacağı söylendi. Ona verilen talimatta üç buçuk metre yüksekliğinde bir bodrum katı yer alıyordu. Epeyce derin bir bodrum. Bu da bol miktarda toprak kazılması, toprağı götürecek damperli kamyonlar, boşaltacak alan, vs. demekti. Normalde ordu böyle depo yapmaz. Bu yüzden komutan doğrudan Washington'dan onay almadan işi yapmayı reddetti. Onu bir kenara çektiler; o zaman erişim yet-

kisi kademeleri olduğunu keşfetti ve ikinci kademeye terfi etti. Aslında depo filan değil, radar istasyonu inşa etmekte olduğu ve derin bodrum katının da özel cihazlar için gerektiği söylendi kendisine. Bunun üzerine memnun mesut çalışmaya koyuldu. Şantiyede binanın asıl amacını bilen tek kişi oydu. Ama yanılıyordu. Üçüncü kademe erişim yetkisi olsaydı, oranın radar istasyonu filan olmadığını bilecekti. Sheldrake sana bilgi vermiş olsa sen de bilecektin. Ben biliyorum, ama senin kademeni yükseltecek yetkim yok. Önemli olan şu: Herkes kendi erişim yetkisinin en yüksek kademe olduğunu, kendi bildiğinin ötesinde bir şey olmadığını zannediyor. Bir üst kademe olduğunu ancak o kademeye terfi ettiğin anda öğreniyorsun. Dördüncü kademe de olabilir. Olacağını sanmıyorum, ama varsa ancak terfi ettiğimde öğrenirim. Sana gelince..."

Glass duraksadı. Kulübeden ikinci bir nöbetçi çıkmış ilerlemeleri için işaret ediyordu. Glass hızlı hızlı devam etti konuşmasına: "Sen ikinci kademedesin, ama üçüncü bir kademe olduğunu biliyorsun. Bu bir ihlal, kurala aykırı. Yani sana her şeyi anlatsam da olur. Ama anlatmayacağım, önce kıçımı sağlama alacağım."

Glass arabayı çalıştırıp ilerledi, penceresini açtı. Cüzdanından bir kart çıkarıp nöbetçiye uzattı. Arabadaki iki adamın gözleri askerin paltosunun düğmelerine dikiliydi.

Sonra iri kemikli, dostane bir yüz pencerede belirdi ve Bob Glass'in üstünden uzanıp Leonard'a, "Bana bir şey vermeniz gerekiyor efendim," dedi.

Leonard Dollis Hill araştırma bölümünün referans mektuplarını çıkarmaktaydı ki Glass, "Daha neler," diye homurdanıp mektupları itti. Sonra, "Çekil şuradan Howie. Ben geliyorum," dedi.

İkisi nöbetçi kulübesine doğru yürüdüler. Bariyerin önünde mevzilenmiş olan öteki nöbetçi tüfeğini adeta törensi bir edayla önünde, havaya dikili tutuyordu. Geçerken Glass'i başıyla selamladı. Glass'le ilk nöbetçi kulübeye girdiler. Açık kapıdan Glass'in telefonda konuştuğu görülüyordu. Beş dakika sonra arabaya dönüp pencereden seslendi.

"İçeri girip açıklamam gerekiyor." Tam gidecekken fikir değiştirip oturdu. "Bir şey daha var. Kapıdaki adamlar hiçbir şey

bilmiyor. Depoyu bile bilmiyorlar. Onlara sadece yüksek güvenlik alanı olduğu ve güvenliği sağlayacakları söylendi. Senin kim olduğunu bilebilirler, ama ne iş yaptığını bilmemeleri gerekir. Yani mektup filan gösterme kimseye. Hatta şu mektupları bana ver. Ofisteki kâğıt öğütücüsünden geçireyim onları."

Glass kapıyı çarpıp uzaklaştı, yürürken Leonard'ın mektuplarını katlayıp cebine soktu. Eğilip bariyerin altından geçerek iki katlı binaya yöneldi.

Bunun üzerine Altglienicke'ye sıkıntılı bir pazar günü sessizliği çöktü. Nöbetçi yolun ortasında durmaya devam ediyordu. Arkadaşı kulübenin içinde oturuyordu. Araziyi çevreleyen tel örgünün ötesinde hiçbir hareket yoktu. Kamyonlar alçak binanın öteki tarafında kaldıklarından görülmüyorlardı. Etraftaki tek ses, büzülen metalin düzensiz tıkırtısıydı. Arabanın sac kaplaması soğukta küçülüyordu. Leonard gabardin pardösüsüne iyice sarındı. Dışarı çıkıp biraz yürümek istiyordu, ama nöbetçi yüzünden huzursuzdu. O da ellerini kavuşturup metal zemine basmamaya çalışarak bekledi.

Bir süre sonra alçak binada bir yan kapı açıldı ve iki adam çıktı dışarı. Biri dönüp kapıyı kilitledi. Her ikisinin de boyu 1,90'a yakındı. Saçları alabros tıraşlıydı, üzerlerinde bol haki pantolonlar ve pantolonun dışına çıkmış gri tişörtler vardı. Soğuğa alışkın görünüyorlardı. Birbirlerinden uzaklaşarak yürürlerken turuncu bir ragbi topuyla paslaşıyorlardı. Son geldikleri noktada top uzun ekseni etrafında dönerek inanılmaz bir mesafeyi düzgün bir eğri halinde katediyordu. İki elle yapılan bir taç atışı değil, tek elle, kavisli ve kırbaç gibi bir hareketle omuz üzerinden yapılan bir atıştı. Leonard daha önce hiç Amerikan futbolu görmemiş, tarifini bile duymamıştı. Topun köprücük kemiği hizasından atılıp tutulduğu bu tarz, ciddi bir oyun tekniği olamayacak kadar gösterişli, aşırı kendini beğenmişti. Fiziksel güç gösterisiydi düpedüz. Yetişkin adamlar hava atıyordu. Tek izleyicileri olan, buz gibi soğuk bir Alman arabasında oturan İngiliz onları tiksintiyle karışık bir hayranlıkla seyrediyordu. Tam topu atmadan önce yana açılmış sol eli bu aşırı biçimde oynatmak, öteki adam topu attığında geri zekâlılar gibi yuhalamak hiç gerekmiyordu aslında. Ama turuncu topu ha-

vaya fırlatan şey, coşkuyla boşalan bir kuvvetti; topun beyaz gökyüzünde engelsiz uçuşu, yükselip alçalırken çizdiği simetrik parabol, tek ve net bir hareketle yakalanacağının kesin oluşu neredeyse estetikti, çevrenin –betonun, çifte çitle Y biçimindeki işlevsel direklerinin ve soğuğun– düzenini kendiliğinden bozuyordu.

Leonard'ı hem hayran bırakıp hem kızdıran şey, iki yetişkinin bu kadar aleni biçimde oyun oynamalarıydı. Kriket meraklısı iki İngiliz çavuş, gereğince duyurulmuş bir takım antrenmanını beklerler, önceden planlanmamış bir maç yapacaklarsa da kuralına uygun bir maç yaparlardı en azından. Bunlarınki fiyakaydı, çiğlikti. Oynamaya devam ettiler. On beş dakika sonra biri saatine baktı. Gevşek bir yürüyüşle yan kapıya döndüler, kilidi açıp içeri girdiler. Adamlar gittikten sonra, bir iki dakika boyunca, çitle alçak bina arasındaki, geçen yıldan kalma otlara onların yokluğu hâkim oldu. Sonra bu duygu dağıldı.

Nöbetçi, çizgili bariyer boyunca yürüyüp kulübenin içindeki arkadaşına bir göz attı, sonra yerine dönüp ayaklarını betonun üzerine sertçe vurmaya başladı. On dakika sonra Bob Glass aceleyle iki katlı binadan çıktı. Yanında bir ABD karacı subayı vardı. Nöbetçinin iki yanından yürüyerek eğilip bariyerin altından geçtiler. Leonard arabadan inmeye yeltendi, ama Glass pencereyi açması için işaret etti. Adamı Binbaşı Angell diye tanıştırdı. Glass geriye çekildi, binbaşı arabanın içine doğru eğilip, "Hoş geldin delikanlı!" dedi. Uzun, avurtları çökük, tıraşlı yüzüne sakalının gölgesi yeşilimsi bir ton veriyordu. Siyah deri eldivenli eliyle Leonard'a evraklarını uzattı. "Bunları kâğıt öğütücüsünden kurtardım." Sesini şakadan, sır verir gibi alçalttı. "Bob biraz işgüzar davranmış. Bunları bir daha yanında taşıma. Evde tut. Sana bir geçiş kartı vereceğiz." Binbaşının tıraş losyonu soğuk arabanın içine yayıldı. Limonlu şeker kokuyordu. "Sana etrafı gezdirmesi için Bob'a yetki verdim. İstisnai erişim yetkisini telefonla vermem mümkün olmadığından adamlarla yüz yüze konuşmaya geldim."

Binbaşı uzaklaşıp nöbetçi kulübesine yürüdü. Glass direksiyonun başına geçti. Bariyer kalktı, geçerlerken binbaşı tek parmağını şakağına götürüp komik bir selam çaktı. Leonard el sal-

layacak oldu, sonra kendini salak gibi hissedip elini indirdi, zoraki gülümsedi.

İki katlı binanın önüne, bir askerî kamyonun yanına park ettiler. Arkada bir yerlerden bir dizel jeneratörünün sesi geliyordu. Glass, Leonard'ı girişe götürmeyip dirseğinden tutarak otların üzerinden çite doğru birkaç adım yürüttü ve çitin ötesini işaret etti. Yüz metre ileride, bir tarlanın karşı tarafında iki asker dürbünle onları seyrediyordu. "Rus bölgesi. Vopolar[5] bizi gece gündüz izliyor. Radar istasyonumuz ilgilerini çekiyor. Buraya giren çıkan herkesi ve her şeyi kaydediyorlar. Şu anda seni ilk kez görüyorlar. Düzenli olarak geldiğini görürlerse sana bir kod adı bile verebilirler." Tekrar arabaya doğru yürüdüler. "Yani unutmaman gereken ilk şey, her an radar istasyonuna gelen bir ziyaretçi gibi davranmak."

Leonard top oynayan adamları soracaktı ki, Glass önden yürüyerek binanın köşesini döndü ve arkaya doğru seslendi: "Seni malzemenin olduğu yere götürecektim, ama boşver. Esas olayı gör bari." Köşeyi döndükten sonra kükreyen iki jeneratör kamyonunun arasından geçtiler. Glass bir kapıyı açıp Leonard geçinceye kadar açık tuttu; kısa bir koridorun sonunda "Yetkili Olmayan Giremez" yazılı bir kapı vardı. Sonuçta depoydu işte: çelik kirişlere asılı çıplak ampullerin cılız ışığıyla aydınlanan devasa, beton bir mekân. Malzemeler, tahta kutular ve kasalar cıvata bağlantılı metal bölmelerle ayrılmıştı. Deponun bir ucu boştu, Leonard yağ lekeli zeminde bir forkliftin manevra yaptığını gördü. "Kırılır" damgalı paketlerin oluşturduğu iki sıranın arasından forklifte doğru Glass'in peşinden yürüdü.

"Senin malzemenin bir kısmı hâlâ burada," dedi Glass. "Ama çoğu odana taşındı."

Leonard soru sormuyordu. Glass'in bir sırrı adım adım gün ışığına çıkarmaktan hoşlandığı belliydi. Boş alanda durup forklifti izlediler. Durduğu yerde, yaklaşık 30 santim eninde, bir metre boyunda kavisli çelik şeritler düzgün şekilde istiflenmişti. Onlarca, belki yüzlerce profil vardı. Birkaçı o anda kaldırılmaktaydı.

"Bunlar çelik astar plakaları. Çarparken gürültü çıkarma-

5 Volkpolizei: Halk polisi - Alman Demokratik Cumhuriyeti kolluk kuvveti.

sınlar diye kauçuk çözeltisiyle spreylendiler. Şunlar indirilirken izleyelim." Forklift beton rampadan bodruma inerken peşinden yürüdüler. Forkliftin sürücüsü askerî eşofman giymiş, ufak tefek, kaslı bir adamdı, dönüp Glass'i başıyla selamladı. "Bu Fritz. Hepsine Fritz diyoruz. Gehlen'ın adamlarından biri. Kimden bahsettiğimi biliyor musun?" Leonard'ın cevabı aşağıdan yükselen kokuyla boğazına tıkandı. Glass sözüne devam etti: "Fritz Nazi'ydi. Gehlen'ın adamlarının çoğu öyleydi, ama bu Fritz bir felaketti." Sonra Leonard'ın kokuya gösterdiği tepkiye iltifat edilen bir ev sahibi gibi küçümseyici bir gülümsemeyle karşılık verdi: "Evet, bunun da bir hikâyesi var. Daha sonra anlatırım."

Nazi, forklifti bodrumun bir köşesine götürüp motoru durdurmuştu. Leonard, Glass'le birlikte rampanın dibinde duruyordu. Koku bodrum zemininin üçte ikisini kaplayan, tavana kadar yığılı topraktan geliyordu. Leonard'm aklına büyükannesi gelmişti; bizzat büyükannesi değil de, bahçesinin dibinde, bir erik ağacının altındaki helası. Helanın içi tıpkı burası gibi loş ve kasvetliydi. Ahşap klozet kapağının kenarları aşına aşına parlamış, ovula ovula neredeyse beyazlaşmıştı. Delikten yükselen koku işte bu kokuydu, yaz mevsimi haricinde tam anlamıyla kötü bir koku sayılmazdı. Toprak, yoğun rutubet ve kimyasallarla tamamen nötralize edilmemiş bok kokusuydu.

"Eskiye nazaran bu hiçbir şey değil," dedi Glass.

Forklift iyice aydınlatılmış bir çukurun kenarına park etmişti. Çukurun derinliği de, çapı da altı metre kadardı. Kuyuya çakılmış kazıkların birine demir bir portatif merdiven cıvatalarla tutturulmuştu. En dipte, kuyunun duvarına oyulmuş yusyuvarlak bir kara delik vardı: tünel girişi. Tünel ağzına yukarıdan çeşitli kablolar ve teller giriyordu. Havalandırma borusu bodrum duvarına dayalı gürültülü bir pompaya bağlıydı. Pompanın yanında sessiz duran daha küçük bir makineden telefon telleri, kalın bir kablo demeti ve üzerine çimento bulaşmış bir hortum çıkıyordu.

Kuyunun etrafında Leonard'ın tünel çavuşları olarak tanıyacağı iri yarı adamların dört beşi duruyordu. Aralarından biri kuyunun ağzına tünemiş vinçle ilgileniyor, bir diğeri sahra tele-

fonuyla konuşuyordu. Elini ağır ağır kaldırarak Glass'i selamladıktan sonra sırtını dönüp konuşmaya devam etti. "Ne dediğini duydun. Adamların ayağının altındasın. Yavaşça sök ve sakın çarpayım deme." Karşı tarafı dinledi, sonra araya girdi. "Eğer, dinle beni, dinle, hayır, dinle diyorum, eğer bağırıp çağıracaksan buraya gelir öyle bağırır çağırırsın." Telefonu kapatıp kuyunun karşı tarafından Glass'e seslendi. "Kahrolası kriko yine sıkışmış. Bu sabah ikinci oluyor."

Glass Leonard'ı kimseyle tanıştırmadı, onlar da ilgilenmediler. Daha iyi görebilmek için kuyunun etrafında dolaşırken görünmezdi. Hep böyle olacaktı, kısa sürede o da bu âdeti öğrendi: Yaptıkları iş senin işinle ilişkili değilse kimseyle konuşmuyordun. Bu işleyiş kısmen güvenlik kaygısından kaynaklanıyordu, kısmen de, daha sonra öğreneceği gibi, yabancıların yanından sürtünerek geçmene, suratlarına bakmadan konuşmana izin veren erkeksi bir güç tutkusundan.

Kuyunun kenarında dolaşarak geldiği noktada bir konuşmaya şahit oldu. Raylar üzerinde hareket eden küçük bir vagon tünelden kuyuya çıkmıştı. Üstünde içi toprak dolu, dikdörtgen, tahta bir kutu vardı. Vagonu iten, belden yukarısı çıplak olan adam vincin başındaki adama seslenmiş, ama o çelik kabloyla kancayı aşağı sarkıtmaya yanaşmamıştı. Hidrolik kriko sıkışmış olduğuna göre astar plakalarını tünelin çalışılan kısmına göndermenin anlamı olmadığını, bu durumda bodrumdaki forkliftin boşaltılamayacağını ve toprakla dolu kutu yukarı çıkarılırsa onu götüremeyeceğini söylemişti. Yani olduğu yerde kalması daha iyiydi.

Kuyunun içindeki adam kendisini yukarıdan aydınlatan ışığa doğru gözlerini kısarak baktı. Söylenenleri pek duyamamıştı. Vincin başındaki, açıklamayı tekrarladı. Tünelci başını iki yana sallayıp iri ellerini beline dayadı. Yukarıya doğru haykırarak kutunun vinçle yukarı çekilebileceğini, forklift hazır oluncaya kadar bir kenarda bekleyebileceğini söyledi.

Vinççinin cevabı hazırdı. Bu vakitten yararlanıp vincin dişli takımını gözden geçirmek istiyordu. Kuyunun içindeki adam, hassiktir, onu kutuyu yukarı çektikten sonra yaparsın, dedi. Vinççi, sen siktir, yapamam, diye cevap verdi.

Aşağıdaki yukarı çıkacağını söyleyince vinççi de buyurup gelmesini söyledi.

Kuyudaki adam vince doğru pis pis baktı. Gözleri neredeyse kapalıydı. Sonra sıçrayarak portatif merdivenin basamaklarını tırmanmaya koyuldu. Leonard kavga çıkacağını düşünerek telaşlandı. Glass'e baktı. Glass kollarını kavuşturmuş, başını yana eğmişti. Adam merdivenin tepesine varmış, kuyunun kenarındaki cihazların arkasından dolaşarak vince doğru ilerlemekteydi. Vinççi işine devam ediyor, kasıtlı biçimde başını kaldırıp bakmıyordu.

Diğer çavuşlar nasılsa, miskin miskin, tesadüfen iki adamın arasındaki giderek daralan boşluğu doldurdular. Birbirine karışan sesler yatıştırıcıydı. Tünelci o sırada bir tornavidayla makinenin bir vidasını gevşetmekte olan vinççiye bir dizi küfür sıraladı, vinççi cevap vermedi. Bildik yatıştırma merasimi başlatılmıştı. Etraftakiler öfkeli adamı krikonun bozulmasından yararlanıp bir mola vermesi için ikna etmeye çalışıyordu. Adam sonunda homurdanarak ve yoluna çıkan bir taşı tekmeleyerek rampaya doğru yürüdü. Gidişi tepki uyandırmadı. Vinççi kuyunun içine bir tükürük salladı.

Glass, Leonard'ın dirseğini kavradı. "Geçen Ağustos'tan beri ara vermeden, sekiz saatlik vardiyalar halinde çalışıyorlar."

Bir koridordan geçerek idari binaya vardılar. Glass bir pencerenin önünde durup tekrar çevre çitinin ötesindeki gözetleme noktasını işaret etti. "Ne kadar ilerlediğimizi göstermek istiyorum sana. Bak, Vopo'ların arkasında bir mezarlık var. Onun tam arkasında da askerî araçlar. Ana yola park etmişler, Schönefelder Şosesi'ne. Biz onların tam altındayız, yolun karşı tarafına geçmek üzereyiz."

Doğu Alman kamyonlarıyla aralarında üç yüz metre yoktu. Leonard yoldaki trafiği seçebiliyordu. Glass yürümeye devam etti; Leonard ilk kez onun yöntemine sinirlendi.

"Bay Glass..."

"Bob de lütfen."

"Bütün bunların amacını anlatacak mısınız?"

"Tabii. Seni esas ilgilendiren bu zaten. Yolun karşı tarafında, Moskova başkomutanlığıyla bağlantıyı sağlayan Sovyet tele-

fon hatları bulunuyor; bir hendeğe gömülü haldeler. Bütün Doğu Avrupa başkentleri arasındaki iletişim Berlin'den geçerek sağlanıyor. Eski imparatorluk kontrol sisteminin devamı. Sizin göreviniz yukarı doğru kazıp hatlara tel bağlamak. Gerisini biz yapıyoruz." Glass bir yandan yürümeye devam ediyordu, yaylı kapılardan geçerek floresan lambalarının, bir Coca-Cola makinesinin ve daktilo seslerinin olduğu, bekleme odası gibi bir yere girdi.

Leonard, Glass'in koluna yapıştı. "Bakın Bob. Benim kazıyla ilgili hiçbir bilgim yok, hatlara bağlanmaya gelince... yani geri kalanıyla ilgili..."

Glass bir kahkaha patlattı. Bir anahtar çıkarmıştı. "Çok komik. Siz derken İngilizler'i kastediyordum, salak. Senin şahsi işin burada." Anahtarı çevirip kapıyı açtı, içeri uzanıp ışığı yaktı ve Leonard'ın önden girmesine izin verdi.

Büyük, penceresiz bir odaydı. Bir duvara iki tane çift ayaklı masa dayanmıştı. Üzerlerinde temel devre kontrol cihazları ve bir havya duruyordu. Odanın geri kalanı üst üste on sıra halinde tavana kadar istiflenmiş birbirinin eşi mukavva kutularla doluydu.

Glass kutulardan en yakında durana hafif bir tekme attı. "Yüz elli Ampex teyp kayıt cihazı. İlk görevin kutuları açıp ambalajları yok etmek. Arka tarafta bir çöp yakma fırını var. Bu iş iki üç gününü alır. Sonra her makineye bir fiş takılacak ve kontrol edilecek. Yedek parçaları nasıl sipariş edeceğini ben göstereceğim. Sinyal etkinleştirme konusunda bilgin var mı? Güzel. Hepsinin ayarlanması lazım. Bu epeyce zamanını alır. Daha sonra amplifikatör devrelerine yardım edebilirsin. Sonra da montajına. Biz daha kazıyoruz. Onun için acele etme. Bunların nisan ayında çalışır halde olmasını istiyoruz."

Leonard anlaşılmaz bir mutluluk içindeydi. Eline bir dirençölçer aldı. Alman yapımıydı, kahverengi bakalitle kaplıydı. "Düşük rezistanslar için bundan daha hassas bir aygıta ihtiyacım olacak. Bir de havalandırmaya. Burada buğulanma sorunu olabilir."

Glass adeta takdir belirtisi olarak sakalını havaya dikti ve Leonard'ın sırtına hafif bir şaplak attı. "Aferin. Taleplerinde sınır tanıma. Hepimizden saygı görürsün."

Leonard başını kaldırıp Glass'in yüz ifadesine bakarak alay edip etmediğini görmek istedi, ama o ışığı söndürmüş, kapıyı açmış bekliyordu.

"Yarın işe başla. Sabah tam dokuzda. Şimdi turumuza devam edelim."

Leonard'a sadece yakındaki bir kışladan sıcak yemeklerin geldiği kantin, Glass'in ofisi ve son olarak da duş ve tuvaletler gösterildi. Amerikalı bu tesisleri de aynı şevkle gezdirdi. Tuvaletlerin kolayca tıkanabildiği konusunda Leonard'ı ciddiyetle uyardı.

Pisuarların karşısında ayakta dururlarken Glass bir hikâye anlatmaya koyuldu; konuşurken iki kere içeri birileri girdi, o da ustalıkla konu değiştirerek havadan sudan söz etti. Yapılan havadan keşif sudan en iyi arınmış, dolayısıyla tünel kazmaya en uygun toprağın Doğu tarafındaki mezarlıkta bulunduğunu göstermişti. Uzun müzakerelerin ardından önerilen rotadan vazgeçildi. Ruslar er veya geç tüneli keşfedeceklerdi. Amerikalıların Alman mezarlarına tecavüz ettiği haberiyle onlara bir propaganda zaferi sunmanın anlamı yoktu. Ayrıca çavuşlar tepelerine çürümüş tabutların yağmasından hoşlanmayacaktı. Bunun üzerine tünel mezarlığın kuzeyinden geçirildi. Ama kazılar başladıktan bir ay sonra suyla karşılaştılar. Mühendisler asılı taban suyu olduğunu söylediler. Çavuşlar, aşağı inin de kendiniz koklayın, dediler. Planlamacılar mezarlıktan kaçınmaya çalışırken tüneli tesisin lağımının drenaj arazisinden geçirmişlerdi. Artık rotayı değiştirmek için çok geçti.

"Neyin içinde ilerlediğimizi tahmin bile edemezsin, üstelik hepsi bize aitti. Çürümekte olan bir cesetle karşılaşsak hafif kalırdı. Sen milletin heyheylerini o zaman görecektin."

Öğle yemeğini sıra sıra formika masaların ve pencerelerin altında saksı içinde süs bitkilerinin bulunduğu aydınlık kantinde yediler. Glass ikisi için biftek ve patates kızartması söyledi. Biftekler Leonard'ın kasap dükkânı dışında gördüğü en iri et parçalarıydı. Kendi bifteği tabağın dışına taşıyordu; ertesi gün çenesi hâlâ ağrıyordu. Çay istediğinde ortalık karıştı. Aşçının depoda mutlaka olduğunu söylediği sallama çayları bulmak için neredeyse arama başlatılacaktı. Leonard fikir değiştirdiğini ba-

hane etti. O da Glass'le birlikte buz gibi soğuk limonata söyledi ve yine onun gibi doğrudan şişeden içti.

Daha sonra, arabaya doğru yürürlerken Leonard, Ampex cihazlarının devre şemalarını eve götürüp götüremeyeceğini sordu. Kendini ordu malı kanepeye kıvrılmış, dışarıda kentin üzerine akşam karanlığı çökerken lambanın ışığında devreleri incelerken hayal ediyordu. O sırada binadan çıkmaktaydılar.

Glass gerçekten sinirlendi. Etkili konuşabilmek için olduğu yerde durdu. "Sen delirdin mi? Bu işle ilgili hiçbir şeyi, kesinlikle hiçbir şeyi asla eve götüremezsin. Anlaşıldı mı? Ne şemaları, ne notlarını, ne de siktiğimin bir tornavidasını. Anladın mı?"

Leonard küfrü duyunca gözlerini kırpıştırdı. İngiltere'de eve iş götürür, hatta annesi ve babasıyla birlikte radyo dinlerken kucağında işiyle otururdu. Gözlüğünü itip burnuna yerleştirdi. "Evet, tabii. Özür dilerim."

Dışarı çıktıklarında Glass etrafa bakıp yakında kimse var mı diye kontrol etti. "Bu operasyon devlete, yani ABD'ye milyonlarca dolara mal oluyor. Sizler yararlı bir katkıda bulunuyorsunuz, özellikle dikey kazıda. Ampulleri de siz temin ettiniz. Ama haberin var mı?"

İkisi Kaplumbağa'nın birer yanında durmuş, arabanın tepesinden birbirlerine bakıyorlardı. Leonard yüzüne bir soru ifadesi yerleştirme mecburiyeti hissetti. Haberi yoktu.

Glass daha sürücü kapısını açmamıştı. "Sana bir şey söyleyeyim. Bu tamamen siyasi bir şey. Hatlara telleri biz kendimiz bağlayamaz mıydık sanıyorsun? Bizim amplifikatörümüz yok mu sanıyorsun? Biz sizi bu işe siyasi nedenlerle sokuyoruz. Sizinle özel bir ilişkimiz var diye, tek nedeni bu."

Arabaya bindiler. Leonard yalnız kalmaya can atıyordu. Terbiyeli davranma çabası onu bunaltıyordu, saldırganlaşmak ise onun için söz konusu olamazdı.

"Çok naziksiniz Bob. Teşekkürler," dedi. İronisi güme gitti.

"Teşekkür etme," dedi Glass kontak anahtarını çevirirken. "Güvenlik konusunda saçmalama yeter. Konuştuğuna dikkat et, kimlerle görüştüğüne dikkat et. Hemşerilerini, Burgess'la Maclean'ı hatırla."

Leonard başını çevirip pencereden dışarı baktı. Yüzünün ve

boynunun öfkeden kızardığını hissediyordu. Nöbetçi kulübesini geçip sarsıla sarsıla yola çıktılar. Glass başka konulara geçti: yemek yenecek güzel yerler, yüksek intihar oranı, son adam kaçırma olayı, yöredeki sihir ve büyü saplantısı. Leonard somurtuyor, tek kelimelik cevaplar veriyordu. Mültecilerin barakalarını, yeni binaları geçtiler ve kısa sürede yıkımın ve inşaatın ortasına düştüler tekrar. Glass onu Platanenallee'ye kadar götürmekte ısrarlıydı. Yolu öğrenmek istiyordu, ayrıca "mesleki ve teknik nedenlerden ötürü" dairesini de görmesi gerekiyordu.

Yolda Kurfürstendamm'dan geçtiler. Glass yıkıntıların yanı başında yükselen yeni dükkânların cesurca zarafetini, alışverişe çıkmış kalabalığı, ünlü Hotel am Zoo'yu, aydınlanmayı bekleyen neon Cinzano ve Bosch yazılarını biraz gururla gösterdi. Kulesi yıkılmış Kaiser Wilhelm Kilisesi'nin civarında küçük bir trafik sıkışıklığı bile vardı.

Leonard'ın belli belirsiz beklentisinin aksine, Glass dairede gizli dinleme cihazları aramadı. Sırayla bütün odalara girip her birinin ortasında durdu ve etrafına baktıktan sonra bir başka odaya geçti. Yatağın dağınık, bir gün önce giydiği çorapların yere fırlatılmış olduğu yatak odasına girmesi doğru olmaz gibi geldi Leonard'a. Ama bir şey demedi. Salonda bekledi, Glass nihayet döndüğünde bir güvenlik raporu vereceğini düşünüyordu hâlâ.

Amerikalı ellerini iki yana açtı. "İnanılır gibi değil. Akıl almaz bir şey. Benim yaşadığım yeri gördün. Posta Servisi'nde görevli bir siktiğimin teknik asistanı nasıl böyle bir yere konuyor?" Glass gerçekten bir cevap bekliyormuş gibi havaya diktiği sakalının ardından dik dik Leonard'a baktı. Leonard'ın hakarete verilecek hazır bir tepkisi yoktu. Yetişkin olarak hakarete hiç maruz kalmamıştı. O insanlara nazik davranır, onlar da genellikle nezaketle karşılık verirdi. Kalbi hızlı hızlı çarpıyor, kafasını karıştırıyordu. "Bir yanlışlık oldu herhalde," dedi.

Glass sanki konuyu değiştirmiyormuşçasına, "Dinle, saat yedi buçukta geçip seni alırım. Biraz dolaştırırım," dedi.

Odadan çıkıyordu. Sonuçta yumruk yumruğa kavga etmeyecekleri için rahatlamış olan Leonard misafirini kapıya kadar geçirirken sabahki tur ve akşam için içtenlikle, kibarca teşekkür etti.

Glass gittikten sonra tanımlayamadığı çelişkili duygular arasında bocalayarak, altüst halde salona döndü. Nefesi köpek nefesi gibi et kokuyordu. Midesinde gaz birikmiş, sıkışmıştı. Oturup kravatını gevşetti.

3

Yirmi dakika sonra yemek masasının başına oturmuş dolma kalemine mürekkep dolduruyordu. Bu iş için kullandığı bir bez parçasıyla kalemin ucunu sildi. Önündeki kâğıdı düzeltti. Glass'le birlikteyken şaşkın ve sıkıntılı olmasına rağmen artık bir işyeri olduğu için memnundu. Duruma tepkisi işleri bir düzene sokmaktı. Hayatının ilk alışveriş listesini yapmaya hazırlanıyordu. Nelere ihtiyacı olduğunu düşündü. Yiyecek düşünmek zordu. Hiç aç değildi. İhtiyacı olan her şeye sahipti. Bir işi, beklendiği bir yer vardı. Bir geçiş kartı olacaktı, bir ekipte yer alıyor, bir sırrı paylaşıyordu. Kente esas varoluş nedenini kazandıran gizli kaymak tabakanın üyesiydi, Glass'in beş ya da on bin kişisinden biriydi. Kâğıda *Salz*[6] yazdı. Annesinin Basildon Bond bloknot sayfalarına hiç zorlanmadan listeler yazışını defalarca izlemişti. ½ kg. kıy., 1 kg. hav., 2½ kg. pat. Bu tür naçizane şifreler istihbarat topluluğunun bir üyesine, üstelik Altın Operasyon'da üçüncü kademe erişim yetkisi olan bir üyesine yakışmazdı. Zaten yemek pişirmeyi de bilmiyordu. Glass'in ev düzenini düşündü, *Salz*'ı silip yerine *Kaffee und Zucker*[7] yazdı. Süt tozu için lügate baktı: *Milchpulver.* Liste artık kolaydı. Liste uzadıkça Leonard da kendini yaratıp tanımlıyordu sanki. Evde yiyecek, dağınıklık, pislik, sıradanlık olmayacaktı. Bir sterlin on iki Alman markı değerindeyken akşamları bir *Kneipe*'de, gündüzleri de Altglienicke kantininde yiyebilirdi pekâlâ. Tekrar lügate bakıp *Tee, Zigaretten, Streichhölzer, Schokolade*[8] yazdı. Sonuncusu gece geç saatlerde çalışırken kan şekerini yüksek tutmak içindi. Ayağa kalkarak liste-

6 Tuz.
7 Kahve ve şeker.
8 Çay, sigara, kibrit, çikolata.

yi baştan sona okudu. Listenin uyandırdığı izlenime tıpatıp uyan bir adam gibi hissediyordu kendini: serbest, erkeksi, ciddi.

Reichskanzlerplatz'a yürüyüp akşam yemeği yediği *Kneipe*'ye yakın bir sokakta yan yana dizili birkaç dükkân buldu. Eskiden kaldırıma bitişik olan binalar yıkılmış, 15-20 metre geride ikinci bir bina sırası ortaya çıkmıştı; bunların boş üst katları bıçakla kesilmiş gibi gözler önüne serilmişti. Havada asılı üç duvarlı odaların elektrik düğmeleri, şömineleri, duvar kâğıtları olduğu gibi duruyordu. Birinde paslı bir somya vardı, bir başkasında boşluğa açılan bir kapı. Biraz ileride, bir odanm sadece tek duvarı ayakta kalmıştı: ıslak tuğlaya yapışık, kabarmış sıva üzerinde yıpranmış çiçek desenli duvar kâğıdından oluşan dev bir posta pulu. Bitişiğinde, pis su borularının gedikler açtığı beyaz banyo fayansları görülüyordu. Dış duvarlardan birinde zikzaklar çizerek beş kat yükselen bir merdivenin testere gibi izi vardı. En sağlam kalmış olan şey, odaların içine saplanmış, bir zamanlar benzersiz olma iddiasındaki şömineleri birbirine bağlı bir topluluğa dönüştüren baca çıkıntılarıydı.

Sadece zemin katlar hâlâ kullanılıyordu. Kaldırımın kenarına iki direk üzerine yerleştirilmiş, ustalıkla boyanmış tabelalarda dükkânların isimleri yazılıydı. Molozlarla düzenli tuğla yığınları arasından kıvrılarak geçen, basıla basıla oluşmuş yollar havada asılı odaların altına sığınmış girişlere açılıyordu. Dükkânlar aydınlık, neredeyse bolluk içindeydi, Tottenham'daki herhangi bir dükkândaki kadar çok çeşit vardı. Her dükkânda küçük bir kuyruk oluşmuştu. Bulunmayan tek şey hazır kahveydi. Öğütülmüş kahve alması önerildi Leonard'a. *Lebensmittelladen*'daki[9] hanım iki yüz gramdan fazlasını vermedi. Sebebini açıkladı, Leonard da anlamış gibi başını salladı.

Eve dönerken yolda bir seyyar satıcıdan *Bockwurst*[10] ve Coca-Cola aldı. Platanenallee'ye döndüğünde, asansörü beklerken beyaz tulumlu iki adam yanından geçip merdiveni tırmanmaya başladılar. Ellerinde boya kutuları, portatif merdivenler, fırçalar vardı. Asansörle yanlarından geçerken Leonard adamlarla göz göze geldi, karşılıklı *"Guten Tag"*lar mırıldanıldı. Kendi dairesi-

9 Bakkal dükkânı.

10 Dana ve domuz etinden yapılan sosis.

nin önünde anahtarını ararken aşağıdaki sahanlıktan adamların konuşmaları geldi kulağına. Merdiven boşluğunun parlak duvarları ve basamaklar sesleri boğuyordu. Tek tek kelimeler anlaşılmıyordu, ama konuşmanın ritmi ve iniş çıkışları Londra İngilizcesi olduğu konusunda şüpheye yer bırakmıyordu.

Leonard alışveriş torbalarını kapının önüne bırakıp aşağıya *"Hello..."* diye seslendi. Kendi sesini duyunca ne kadar yalnızlık çektiğinin bilincine vardı. Adamlardan biri elindeki merdiveni yere bırakıp yukarı baktı. *"Hello, hello?"*

"İngilizsiniz demek," dedi Leonard aşağıya inerek.

İkinci adam Leonard'm tam altındaki daireden sahanlığa çıkmıştı. "Seni hans sandık," diye açıkladı.

"Ben de sizi öyle sandım." Leonard şimdi adamlarla karşı karşıyayken ne istediğinden pek emin değildi. Adamlar ona bakıyordu, bakışları ne dostçaydı, ne de düşmanca.

Birinci adam merdivenini alıp dairenin içine götürdü. "Burada mı oturuyorsun?" dedi içeri girerken.

Leonard onun peşinden içeriye girmekte bir sakınca görmedi. "Yeni geldim," dedi.

Burası kendi dairesinden çok daha şaşaalıydı. Tavanlar daha yüksekti, kendi dairesinin girişi neredeyse bir koridor olduğu halde bunun girişi geniş, ferah bir holdü.

İkinci adam içeriye mobilya örtüleri taşıyordu. "Genellikle dışarıya, hanslara veriyorlar işi. Ama burayı kendimiz yapıyoruz."

Leonard adamların peşinden geniş, boş bir salona girdi. Örtüleri cilalı ahşap zemine serişlerini izledi. Kendileriyle ilgili konuşmaktan memnun görünüyorlardı. RASC'ye[11] bağlı levazım askerleriymişler, memlekete dönelim diye acele etmiyorlarmış. Burayı, sosisleri, kızları seviyorlarmış. Adamlar işe koyulmuş, kauçuk etrafına sarılmış zımpara kâğıtlarıyla ahşabı zımparalamaya başlamışlardı.

Walthamstowlu olan birinci adam, "Bu kızlarda boş yok, yeter ki Rus olma," dedi.

Lewishamlı arkadaşı onayladı. "Ruslar'dan nefret ediyorlar," dedi. "Ruslar 45 Mayıs'mda buraya girdiklerinde hayvan-

11 Royal Army Service Corps; İngiliz Kraliyet Ordusu'nun lojistik ve malzemeden sorumlu biriminin eski adı.

dan farksız davranmışlar, resmen hayvan gibiymişler. Şimdiki kızların hepsinin ablaları, anneleri, hatta büyükanneleri bıçaklanmış, ırzlarına geçilmiş, hepsinin böyle bir tanıdığı var, hepsi hatırlıyor."

Birinci adam süpürgeliği zımparalamak üzere diz çökmüştü. "53'te burada olan arkadaşlarımız var, onlar Potsdamer Platz'ın orada görev başındayken Ruslar kalabalığa ateş açmış, durup dururken, kadın, sabi demeden." Başını kaldırıp Leonard'a baktı ve tatlılıkla devam etti: "Resmen pislik herifler." Sonra ekledi: "Sen asker değilsin demek."

Leonard Posta Servisi'nde görevli bir mühendis olduğunu, ordu içi telefon hatlarının düzeltilmesi işinde çalışmak üzere geldiğini söyledi. Dollis Hill'le kararlaştırdıkları açıklama buydu ve ilk kez kullanma fırsatı çıkmıştı karşısına. Adamların içtenliğine karşılık kendi tavrı ona fesatlık gibi geldi. Oysa Ruslar'a karşı payına düşeni yaptığını söylemeyi isterdi. Bir süre daha havadan sudan konuştuktan sonra adamlar Leonard'a sırtlarını dönüp işlerine eğildiler.

Karşılıklı vedalaşıldıktan sonra Leonard tekrar yukarı çıkıp alışveriş torbalarını içeri aldı. Aldıklarını raflara yerleştirme işi onu keyiflendirmişti. Kendine çay hazırladı, koltuğa gömülüp hiçbir şey yapmadan oturmaktan rahatsız olmadı. Bir dergi olsa okurdu. Kitap okuma alışkanlığı yoktu pek. Oturduğu yerde uyuyakaldı; uyandığında akşam çıkmak üzere hazırlanmak için sadece yarım saati kalmıştı.

4

Leonard, Bob Glass'le birlikte sokağa indiğinde Kaplumbağa'nın ön yolcu koltuğunda bir adam oturuyordu. Adı Russell'dı, yaklaştıklarını dikiz aynasından görmüş olacak ki, onlar arabaya vardığında dışarı fırlayıp Leonard'ın elini koparacakmış gibi sallayarak sıktı. *Amerika'nın Sesi* radyosunda spikerlik yaptığını ve Batı Berlin'in radyo istasyonu RIAS için bültenler yazdığını söyledi. Üstünde cırlak postane kırmızısı, dore düğmeli bir ceketle ji-

let gibi ütülenmiş krem rengi pantolon, ayağında bağcıksız püsküllü ayakkabılar vardı. Tanışmaların ardından Russell bir kolu çekip koltuğunu öne katladı ve Leonard'a arkaya geçmesini işaret etti. Russell da Glass gibi gömleğinin üst düğmelerini açmıştı, içinden sıfır yaka beyaz fanilası görünüyordu. Araba hareket ettiğinde, Leonard karanlıkta kravat düğümünü yokladı. Amerikalılar kravat taktığını fark etmiştir diye çıkarmamaya karar verdi.

Görünüşe bakılırsa Russell, Leonard'a mümkün olduğunca çok malumat vermeyi görev biliyordu. Ses tonu rahat ve profesyoneldi, tökezlemeden, söylediklerini tekrarlamadan, cümleler arasında es vermeden konuşuyordu. Görev başındaymış gibi, geçtikleri sokakların adını söylüyor, bombaların verdiği hasara, yeni ofis binası inşaatlarına dikkat çekiyordu. "Şu anda Tiergarten'dan geçiyoruz. Buraya gündüz gelmen lazım. Tek ağaç kalmadı neredeyse. Bombardımandan geriye kalanları da kentliler Berlin Ablukası sırasında ısınabilmek için yaktılar. Hitler'in buraya verdiği ad Doğu-Batı Ekseni'ydi. Şimdi iki yıl önceki isyanın anısına 17 Haziran Sokağı oldu. İleride kenti ele geçiren Rus askerlerin anısına dikilmiş anıt var, şu ünlü binanın adını eminim biliyorsundur..."

Batı Berlin Polis ve Gümrüğü'nün önünden geçerlerken araba yavaşladı. Ötede beş altı Vopo duruyordu. Biri arabanın plakasını el feneriyle aydınlattıktan sonra geç işareti verdi ve Rus bölgesine geçtiler. Brandenburg Kapısı'nm altından ilerlediler. Şimdi ortalık çok daha karanlıktı. Trafik yoktu. Ama heyecan duymak da zordu, çünkü Russell'ın turistik konferansı biteviye devam ediyordu; yolda bir çukura denk geldiklerinde bile ara vermedi.

"Bu ıssız yol bir zamanlar kentin kalbinin attığı yerdi, Avrupa'nın en ünlü caddelerinden biriydi. Unter den Linden... Şurada gördüğün, Alman Demokratik Cumhuriyeti'nin gerçek karargâhı, Sovyet Büyükelçiliği. Bir zamanlar en revaçta oteller arasında yer alan eski Hotel Bristol'ın arazisi üzerindedir..."

Glass bütün bu süre boyunca suskun kalmıştı. Sonunda kibarca araya girdi. "Affedersin Russell. Leonard, seni gezdirmeye Doğu'dan başlıyoruz ki daha sonra aradaki tezatın tadını iyice çıkarabilesin. Neva Hotel'e gidiyoruz..."

Russell tekrar harekete geçti. "Eskiden ikinci sınıf bir otel olan Hotel Nordland'dı. Şimdi kalitesi daha da düştü, ama yine de Doğu Berlin'in en iyi otelidir."

"Russell," dedi Glass, "senin bir içkiye fena halde ihtiyacın var."

Etraf o kadar karanlıktı ki, Neva'nm lobisinden kaldırıma yansıyan ışığı sokağın öbür ucundan görebiliyorlardı. Arabadan indiklerinde, aslında bir ışık daha olduğunu gördüler: otelin karşısındaki kooperatif restoranı H.O. Gastronom'un mavi neon ışığı. Dışarıdan görülebilen tek hayat belirtisi pencerelerdeki buğuydu. Neva'nın resepsiyonunda kahverengi üniformalı bir adam konuşmadan ancak üç kişinin sığabileceği asansörü işaret etti. Asansör ağır ağır iniyordu; tek bir ampulün cılız ışığında yüzleri birbirine fazlasıyla yakın olduğundan konuşmadılar.

Barda otuz kırk kişi sessizce içkilerini içiyorlardı. Bir köşedeki platformun üstünde bir klarnetçiyle bir akordeyoncu nota sayfalarını karıştırıyordu. Duvarlarla barın üzeri zımbalı, püsküllü, kullanıla kullanıla epey kirlenmiş pembe bir kumaşla kaplıydı. Hiçbiri yanmayan büyük, gösterişli avizeler ve çerçeveleri yaldızlı, çatlak aynalar vardı. Leonard ilk içkileri ısmarlama niyetiyle bara gitmek üzereyken Glass onu minik parke dans pistinin kenarındaki bir masaya doğru yönlendirdi.

Yüksekçe bir fısıltıyla konuştu: "Burada paranı gösterme. Sadece Doğu markı geçer."

Sonunda bir garson geldi, Glass bir şişe Rus şampanyası ısmarladı. Kadehlerini kaldırırlarken müzisyenler "Red Sails in the Sunset"i çalmaya başladılar. Pist kimseyi cezbetmemişti. Russell karanlık köşeleri kolaçan ediyordu; sonra ayağa kalkıp masalarm arasından ilerlemeye başladı. Daha şişman birine göre dikilmiş beyaz elbiseli, zayıf bir kadınla döndü. Russell'ın fokstrotu ustalıkla yönetişini izlediler.

Glass başını iki yana sallıyordu. "Işık yetersizdi, iyi göremedi. Olmaz bu kadın," diye tahmin yürüttü; tahmini doğru çıktı, dans bittiğinde Russell centilmence eğilip selam vererek kadını koluna taktı ve masasına geri götürdü.

Yanlarına geldiğinde omuz silkerek, "Buradaki yetersiz beslenmenin sonucu," dedi ve tekrar radyo propaganda tonunu ta-

kmarak Doğu ve Batı Berlin'deki ortalama kalori tüketimi hakkında ayrıntılı bilgi verdi. Sonra "Her neyse, boşverin," diyerek kesti ve bir şişe daha ısmarladı.

Şampanya limonata kadar tatlı ve fazlasıyla gazlıydı. Gerçek içki gibi gelmiyordu insana. Glass'le Russell Almanya meselesini konuşuyorlardı. Mülteciler Berlin yoluyla Batı'ya akm ettikçe Alman Demokratik Cumhuriyeti'nin ekonomisi işgücü kıtlığı nedeniyle çökecekti, daha ne kadar dayanabilirdi?

Russell atılarak istatistikleri verdi, her yıl yüz binlerce kişi göç ediyordu. "Üstelik bunlar en iyi adamları, dörtte üçü kırk beş yaşın altında. Ben maksimum üç yıl diyorum. Ondan sonra Doğu Alman devleti işleyişini sürdüremeyecek."

Glass, "Bir hükümet olduğu sürece devlet de varlığını sürdürür; Sovyetler istediği sürece hükümet de olacaktır. Epey sefalet olacak, ama Parti idare eder. Anlatabiliyor muyum?" dedi. Leonard başını sallayarak mırıltıyla onayladı, ama fikir beyan etmeye kalkışmadı. Elini kaldırdığında garsonun tıpkı başkalarına yaptığı gibi ona da gelmesine şaşırdı. Bir şişe daha ısmarladı. Kendini hiç bu kadar mutlu hissetmemişti. Komünistlerin ortasındaydılar, komünist şampanyası içiyorlardı, devlet meselelerini konuşan sorumluluk sahibi insanlardı. Bu arada konuşma Batı Almanya'ya kaymıştı; Federal Cumhuriyet tam üye sıfatıyla NATO'ya kabul edilmek üzereydi.

Russell bunun büyük bir hata olduğu kanısındaydı. "Küllerden doğan boktan bir Anka kuşu," dedi.

Glass, "Bağımsız bir Almanya olacaksa güçlü olması gerekir," diye cevap verdi.

"Fransızlar kabul etmez," diyen Russell destek bulmak için Leonard'a döndü. Tam o anda şampanya geldi.

"Ben hallederim," dedi Glass; garson gittikten sonra Leonard'a dönüp ekledi: "Bana yedi Batı markı borçlusun."

Leonard kadehleri doldururken zayıf kadınla bir kız arkadaşı masanın yanından geçti; konu değişti. Russell Berlinli kızların dünyanın en fıkır fıkır, en ne istediğini bilen kızları olduklarını söyledi.

Leonard Ruslar dışında kimsenin kızlardan yana sorun yaşamayacağını söyledi. "Hepsi Rusların 45'teki gelişini hatırlıyor,"

dedi ağırbaşlılıkla, "hepsinin ablaları, anneleri, hatta büyükanneleri dövülmüş, ırzlarına geçilmiş."

İki Amerikalı onunla aynı fikirde değillerdi, ama söylediklerini ciddiye aldılar. Hatta "büyükanneler" dediğinde güldüler. Leonard, Russell'ı dinlerken içkisinden iri bir yudum aldı.

"Ruslar birliklerinde, ülkenin dışındalar. Kentte olanlar, yani subaylarla siyasi komiserler de kızlarla iyi anlaşıyor."

Glass de aynı fikirdeydi. "Ruslarla düzüşecek salak karılar daima bulunur."

Orkestra "How You Gonna Keep Them Down on the Farm?"ı çalıyordu. Şampanyanın tatlılığı mide bulandırıyordu. Garson üç temiz kadeh getirip bir şişe soğuk votkayı masaya koyunca Leonard rahatladı.

Yine Ruslardan söz ediyorlardı. Russell radyo spikeri tonundan vazgeçmişti. Yüzü terlemiş, parlamış, ceketinin ışıltısını yansıtıyordu. On yıl önce, yirmi iki yaşında bir teğmenken Mayıs 1945'te Amerikan bölgesi işgalini başlatmak üzere Berlin'e doğru yola çıkan Albay Frank Howley'nin öncü birliklerine katıldığını anlattı.

"Biz Rusları normal insanlar sanıyorduk. Milyonlarca kayıp vermişlerdi. Kahramandılar, iri yarı, neşeli, votkaları peş peşe deviren adamlardı. Onlara savaş boyunca yığınla malzeme göndermiştik. Demek ki müttefiktiler. Ta ki onlarla yüz yüze gelene kadar. Berlin'in yetmiş beş kilometre batısında yolumuzu kestiler. Kamyonlardan onları kucaklamak üzere indik. Hediyelerimizi hazırlamıştık, tanışmaya can atıyorduk." Russell, Leonard'ın koluna yapıştı. "Ama onlar soğuktu Leonard! Buz gibiydiler! Şampanyalar açtık, Fransız şampanyası, tadına bile bakmadılar. Elimizi zor sıktılar. Araç sayısını elliye indirmezsek geçmemize izin vermeyeceklerini söylediler. Şehrin on beş kilometre dışında kamp kurdurdular bize. Ertesi sabah sıkı refakat altında şehre soktular. Bize güvenmiyorlardı, sevmiyorlardı bizi. Daha birinci günden düşman bellediler. Bölgemizi kurmamıza engel olmaya çalıştılar."

"Ve hep öyle devam etti. Hiç gülümsemezlerdi. İyi bir ilişkimiz olsun istemiyorlardı. Yalan söylüyor, engel çıkarıyorlardı, zalimdiler. Bir anlaşmada teknik bir ayrıntı konusunda ısrar

ederken bile hep çok ağır bir dil kullanırlardı. O sıralar, boşverelim, çok boktan bir savaş geçirdiler, zaten onların çalışma biçimi farklı, diyorduk. Taviz veriyorduk, biz masumduk. Biz Birleşmiş Milletler, yeni dünya düzeni diye konuşurken onlar şehrin her yerinde komünist olmayan siyasetçileri kaçırıp dövüyorlardı. Onlara uyanmamız neredeyse bir yılımızı aldı. Ayrıca sana bir şey söyleyeyim mi? Rus subaylarla ne zaman karşılaşsak suratlarından düşen bin parçaydı. Sanki her an arkadan vurulmayı bekliyorlardı. Hıyarlık etmekten de hoşlanmıyorlardı aslında. İşte bu yüzden hiçbir zaman onlardan gerçekten nefret edemedim. Bu onların siyasetiydi. Tepeden dayatılan bir şeydi."

Glass votkaları tazeledi. "Ben nefret ediyorum," dedi. "Tutkuyla değil, bazıları gibi kendimi kaybetmiyorum. Asıl nefret edilmesi gereken şey sistemleri diyebilirsin. Ama sistemi yürütecek insanlar olmasa sistem de olmazdı." Kadehini masaya koyarken içkinin birazı döküldü. İşaretparmağını dökülen içkiye soktu. "Kızılların satmaya çalıştığı şey sefalet, sefalet ve verimsizlik. Şimdi zorla ihraç ediyorlar. Geçen yıl Budapeşte'ye, Varşova'ya gittim. Adamlar mutluluğu asgariye indirmenin yolunu bulmuş yahu! Üstelik biliyorlar bunu, ama devam ediyorlar. Şuranın haline baksana! Leonard, bak, seni onların bölgesindeki en klas yere getirdik. Bak şuraya. İnsanlara bak. Baksana!" Glass neredeyse bağırıyordu.

Russell elini uzattı. "Sakin ol Bob."

Glass gülümsedi. "Merak etme. Olay çıkaracak değilim."

Leonard etrafına baktı. Yarı karanlıkta başları içkilerine eğilmiş müşterileri görebiliyordu. Barın arkasında yan yana duran barmenle garson öteki tarafa bakıyorlardı. İki müzisyen canlı bir marş çalmaktaydı. Son net izlenimi bu oldu. Ertesi gün Neva'dan ayrılışlarını hatırlamayacaktı.

Muhtemelen masaların arasından yürüyüp sıkışık asansörle yukarı çıkmışlar, kahverengi üniformalı adamın önünden geçmişlerdi. Araba bir alışveriş kooperatifinin karanlık camekânının önüne park edilmişti; içeride kule gibi üst üste yığılmış sardalya konserveleri, onların tepesinde de kırmızı krepon kâğıdıyla çerçevelenmiş bir Stalin portresi vardı, iri beyaz harflerle yazılı sloganı Glass ve Russell bir ağızdan, tökezleyerek

çevirdiler: *Sovyet ve Alman halklarının sarsılmaz dostluğu barışın ve özgürlüğün garantisidir.*

Sonra bölge sınırına geldiklerini hatırlıyordu. Glass motoru kapatmıştı, arabanın içine el fenerleri tutulmuş, evrakları incelenmişti, karanlıkta demirli postalların sesi duyuluyordu. Sonra dört dilde yazılmış *Berlin'in Demokratik Bölgesinden çıkmaktasınız* yazısının, ardından aynı dört dildeki *İngiliz Bölgesine giriyorsunuz* yazısının önünden geçtiler.

"Şu anda Wittenbergplatz'tayız," diye seslendi Russell ön koltuktan.

Tepesinde gerçek alev yanan dev bir mum maketinin altına oturmuş bir Kızılhaç hemşiresinin önünden geçtiler.

Russell turistik konferansına devam etmeye çalışıyordu. "*Spätheimkehrer*, yani dönüşü geciken esirler, hâlâ Ruslar'ın elindeki yüz binlerce Alman askeri için para topluyor..."

"On yıl!" dedi Glass. "İmkânı yok. Geri dönemezler artık."

Leonard'ın bundan sonra hatırladığı, patırtılı, devasa bir mekânda çok sayıdaki masadan biri, sahnede "Over There"in caz versiyonuyla gürültüyü zor bastıran bir orkestra ve menüye tutturulmuş, bu kez sadece Almanca ve İngilizce yazılmış, harfleri eğri büğrü bir broşürdü. "*Eğlence yerlerinin şahikası teknik harikalar Dans Salonuna hoş geldiniz. Yüz bin irtibatın garantisi olan...*" Kelime bir şeyler çağrıştırıyordu sanki, ama tam çıkaramıyordu. "*...garantisi olan Modern Masa Telefonları Sistemi iki yüz elli Masa Telefonu setinden oluşmaktadır. Her gece müşterilerimiz arasında binlerce mektup ve küçük armağan ulaştıran Hava Basınçlı Masa Posta Servisi benzersiz ve herkes için eğlencelidir. Ünlü RESI Su Gösterileri güzellikleriyle muhteşemdir. Bir dakikada yaklaşık dokuz bin püskürteçten sekiz bin litre su fışkırtıldığı inanılmaz bir gerçektir. Bu değişen ışık efektleri oyunu için gereken yüz bin renkli ampul vardır.*"

Glass parmaklarını sakalına daldırmış, ağzı kulaklarında sırıtıyordu. Bir şey söyledi, sonra haykırarak tekrarlamak zorunda kaldı. "Burası çok daha iyi!"

Ama Batı bölgesinin avantajları hakkında sohbete girişmek için fazla gürültülüydü. Orkestranın önünde renkli sular havaya yükseliyor, alçalıyor, iki yana salmıyordu. Leonard bakmamaya çalışıyordu. Bira ısmarlamakla iyi yapmışlardı. Garson gider

gitmez bir sepet dolusu gülle bir kız peydahlandı. Russell bir gül alıp Leonard'a verdi, o da sapını koparıp gülü kulağının arkasına taktı. Yan masaya hava basınçlı tüpün içinden takırtıyla bir şeyler geldi, Bavyera ceketleri giymiş iki Alman öne eğilip teneke bir kutunun içindekileri incelemeye koyuldular. Payetli denizkızı kıyafetli bir kadın orkestra şefini öpüyordu. Islıklar, alkışlar duyuldu. Orkestra çalmaya başladı, kadına bir mikrofon verdiler. Kadın gözlüğünü çıkarıp ağır bir aksanla "It's Too Darn Hot"ı söylemeye başladı. Yan masadaki Almanlar hayal kırıklığına uğramış görünüyorlardı. On beş metre kadar uzaktaki, iki kızın birbirlerinin üstüne yıkılarak güldükleri bir masaya gözlerini dikip baktılar. Onların arkasında hıncahınç dolu dans pisti vardı. Kadın "Night and Day"i, "Anything Goes"u, "Just One of Those Things"i ve son olarak da "Miss Otis Regrets"i söyledi. Sonra herkes ayağa kalkıp tezahürat yaparak, ayaklarını yere vurarak bis istedi.

Orkestra ara verince Leonard birer bira daha ısmarladı. Russell etrafı iyice inceledikten sonra çok sarhoş olduğunu, kız tavlayamayacağını söyledi. Cole Porter'dan söz ettiler, en çok sevdikleri şarkıları saydılar. Russell'ın bir tanıdığının babası, Porter'ın 1937'de attan düştüğünde kaldırıldığı hastanede çalışıyormuş. Nedense doktorlarla hemşirelere basınla görüşmemeleri tembihlenmiş. Bunun üzerine söz sırlardan açıldı. Russell dünyada çok fazla sır olduğunu söyledi. Gülüyordu. Glass'in işiyle ilgili bir şeyler biliyor olsa gerekti.

Glass çakırkeyif bir ciddiyete bürünmüştü. Kafası arkaya yuvarlanıyordu; sakalının ardından Russell'a odaklandı. "Üniversitede aldığım en iyi ders neydi, biliyor musun? Biyoloji. Evrim konusunu işledik. O derste önemli bir şey öğrendim." Bunun üzerine dönüp Leonard'a da baktı. "Mesleğimi seçmemde yardımcı oldu bana. Binlerce, hatta milyonlarca yıl boyunca kocaman beyinlerimiz, neokortekslerimiz vardı, tamam mı? Ama birbirimizle konuşmuyor, kahrolası domuzlar gibi yaşıyorduk. Hiçbir şey yoktu. Ne dil, ne kültür, ne başka bir şey. Sonra birden bam diye oluverdi! Ansızın, illaki sahip olmamız gereken bir şeye dönüştü, geriye dönüş de yoktu. Peki neden birdenbire oldu?"

Russell omuz silkti. "Tanrı'nın marifeti mi?"

"Tanrı marifeti falan değil. Neden, biliyor musunuz? O za-

manlar hepimiz bütün gün bir arada aynı şeyleri yapardık. Sürüler halinde yaşardık. Bu yüzden de dile gerek yoktu. Karşıdan bir leopar geldiğinde, "Şuraya bak, o gelen ne? Bir Leopar!" demenin âlemi yoktu. Zaten herkes onu görür, zıplayıp bağırarak leoparı kaçırmaya çalışırdı. Peki, biri tek başma kalmak isteyip de sürüden ayrılırsa ne olur? Leopar'ın geldiğini gördüğünde, başkalarının bilmediği bir şeyi bilmiş olur. Ve diğerlerinin bunu bilmediğini de bilir. Artık diğerlerinde olmayan bir şeyi vardır, bir *sırrı* vardır, bu da bireyliğinin, bilincinin başlangıcıdır. Sırrını paylaşmak, koşup diğerlerini uyarmak isterse dili icat etmesi gerekir. Buradan da kültür ihtimali doğar. Ya da olduğu yerde durur ve leoparın kendisini terleten sürü başlarını öldüreceğini umar. Gizli bir plan yapar, bu da daha fazla bireyselliğe, daha fazla bilince yol açar."

Orkestra hızlı, gürültülü bir parçaya giriyordu. Glass lafı bağırarak bağlamak zorunda kaldı: "Bizi mümkün kılan, sırlar olmuştur." Russell bu kurama kadeh kaldırdı.

Bir garson bu hareketi yanlış anlayıp yaklaşınca biralar tazelendi; denizkızı titrek parıltılarıyla orkestranın önünde yerini alır, tezahürat yükselirken tüpten aşağı takırdayarak, masalarını sarsarak inen teneke kutu pirinç armatüre çarparak durdu. Üçü gözlerini dikmiş, kıpırdamadan kutuya bakıyorlardı.

Sonunda Glass kutuyu alıp kapağını açtı. İçinden katlanmış bir kâğıt parçası çıkarıp masanın üstünde açtı. "Şu işe bak," diye haykırdı, "Leonard, bu sana gelmiş."

Bir an kafası karışan Leonard notun annesinden gelmiş olabileceğini düşündü. İngiltere'den mektup bekliyordu. Saatin geç olduğunu, nerede olacağını da söylemediğini geçirdi aklından.

Üçü birden notun üstüne eğildiler. Kafaları ışığı engelliyordu. Russell yüksek sesle okudu. *"An den jungen Mann mit der Blume in Haar."* Saçına çiçek takmış delikanlıya. *"Mein Schöner,*[12] seni masamdan izledim. Gelip beni dansa kaldırırsan sevinirim. Eğer bu mümkün değilse, dönüp bana gülümsersen çok mutlu olurum. Rahatsız ettiysem özür dilerim, sevgiler, 89 numaralı masa."

Amerikalılar ayağa kalkmış masayı bulmaya çalışırken Leonard elinde notla oturmaya devam etti. Almanca kelimeleri tek-

12 Yakışıklım

rar okudu. Aslında nota şaşırdığı söylenemezdi. Eline aldığı andan itibaren hissettiği şey daha ziyade bir tanıdıklık, kaçınılmazı kabullenmeydi. Böyle başlayacağı zaten belliydi. Kendi kendine dürüst davranacaksa, esasen içten içe bunu öteden beri bildiğini itiraf etmek zorundaydı.

Birileri onu çekip ayağa kaldırıyordu. Döndürüp salonun karşı tarafına doğru itelediler. "Bak, şurada işte." Leonard aradaki kafaların üzerinden, sahne ışıklarıyla aydınlanan, havaya yükselen kesif sigara dumanının arasından tek başına oturan bir kadın gördü. Glass'le Russell abartılı hareketlerle üstünü başını düzeltiyor, ceketinin tozlarını silkeleyip kravatını çekiştiriyor, çiçeği kulağının arkasına iyice sıkıştırıyorlardı. Sonra iskelede duran bir kayığı itercesine ittiler onu. "Hadi bakalım!" dediler. "Görelim seni!"

Leonard kadına doğru ilerlerken kadın da onu izliyordu. Dirseğini masaya, çenesini de eline dayamıştı. Denizkızı "*Don't sit under zuh apple tree viz anyone else but me, anyone else but me*" diye ağır aksanıyla şarkı söylüyordu. Leonard hayatının değişmek üzere olduğunu düşündü, yanılmıyordu da. Aralarında üç metre kaldığında kadın gülümsedi. Leonard tam orkestra şarkıyı bitirdiği anda masaya vardı. Elini bir iskemlenin arkalığına dayayıp hafifçe sallanarak ayakta alkışların dinmesini bekledi; etraf sakinleşince Maria Eckdorf şarkı söyler gibi tonladığı kusursuz bir İngilizceyle, "Dans edecek miyiz?" diye sordu. Leonard parmaklarını hafifçe, özür dilercesine midesine dokundurdu. İçinde birbirinden çok farklı üç ayrı sıvı yüzüyordu.

"Aslında otursam rahatsız olur musun?" dedi. Sonra oturdu, hemen el ele tutuştular; bir kelime daha söyleyecek hale gelebilmesi için epeyce zaman geçmesi gerekti.

5

Adı Maria Louise Eckdorf'tu, otuz yaşındaydı ve Kreuzberg'de, Adalbertstrasse'de oturuyordu; yani Leonard'ın evinden arabayla yirmi dakikalık mesafede. Spandau'da küçük bir İngiliz askerî

oto tamirhanesinde daktilo ve tercüman olarak çalışıyordu. Yılda iki üç kere habersiz gelip para isteyen, bazen de onu döven, Otto adında bir eski kocası vardı. İki odası ve perdeyle ayrılan minik bir mutfak bölmesi olan dairesine ahşap basamaklı karanlık bir merdiveni beş kat tırmanarak varılırdı. Her katta kapıların ardından sesler duyulurdu. Sıcak su yoktu, kış mevsiminde su borularının donmasını önlemek için soğuk su musluğu azıcık açık bırakılıyordu. İngilizceyi, Birinci Dünya Savaşı öncesinde ve sonrasında İsviçre'de bir İngiliz kız okulunda Almanca öğretmeni olan büyükannesinden öğrenmişti. Ailesi 1937'de, Maria on iki yaşındayken Düsseldorf'tan Berlin'e taşınmıştı. Babası ağır vasıtalar için vites kutusu imal eden bir şirketin bölge müdürlüğünü yapmıştı. Şu anda annesiyle babası Rus bölgesinde, Pankow'da oturuyorlardı. Babası demiryollarında biletçilik yapıyordu, artık annesinin de bir işi vardı; fabrikada ampul ambalajında çalışıyordu. Kızları yirmi yaşındayken onaylamadıkları bir evlilik yapmış olduğu için ona hâlâ hınç besliyorlar, en kötümser tahminlerinin doğru çıkmasından hiçbir tatmin duymuyorlardı.

Çocuksuz bir kadının bir oda bir salon bir dairede rahatça yaşaması olağan değildi. Berlin'de konut kıtlığı vardı. Onunla aynı katta ve bir alt katında oturan komşuları mesafeliydi, ama onu daha az tanıyan, daha alt katlardakiler en azından nazikti. İşyerindeki genç kadınların bazılarıyla yakın arkadaştı. Leonard'la tanıştığı gece yanında olan arkadaşı Jenny Schneider bütün gece bir Fransız çavuşuyla dans etmişti. Maria bir bisiklet kulübüne de üyeydi; kulübün elli yaşındaki muhasebecisi ona umutsuzca âşıktı. Geçen Nisan ayında bisikleti apartmanın bodrumundan çalınmıştı. İngilizcesini ilerletip dışişlerinde mütercim olmak istiyordu.

Leonard bu bilgilerin birkaçını, kendine gelip iskemlesini Russell'la Glass'i göremeyeceği şekilde yerleştirdikten ve Maria için bir limonatalı Pimms, kendisi için de bir bira ısmarladıktan sonra öğrenmişti. Gerisini haftalar boyunca yavaş yavaş ve zorlukla toplayabilmişti.

Resi'ye gittiklerinin ertesi sabahı saat sekiz buçukta Altglienicke'de, kapının önündeydi, Rudow köyünden sonraki bir bu-

çuk kilometreyi yürümüş, yarım saat erken varmıştı. Midesi bulanıyordu, yorgundu, susamıştı ve hâlâ biraz sarhoştu. O sabah komodininin üzerinde sigara paketinden koparılmış bir karton parçası bulmuştu. Maria üstüne adresini yazmıştı; şimdi karton parçası Leonard'ın cebinde duruyordu. Metroda birkaç kere çıkarıp bakmıştı. Glass'le Russell arabada beklerken Maria, Jenny'nin arkadaşı Fransız çavuştan kalemini ödünç almış, Jenny'nin sırtını masa olarak kullanıp yazmıştı adresi. Leonard'ın radar istasyonu geçiş kartı elindeydi. Nöbetçi kartı alıp dikkatle Leonard'ın yüzünü inceledi.

Leonard artık kendine ait gördüğü odaya geldiğinde kapıyı açık buldu; içeride üç adam aletlerini topluyorlardı. Görünüşe bakılırsa bütün gece çalışmışlardı. Ampex kutuları odanın ortasına istiflenmişti. Bütün duvarlara ambalajından çıkmış bir makinenin sığabileceği derinlikte raflar çakılmıştı. Yüksek raflara ulaşabilmek için portatif merdiven vardı. Tavana havalandırma için yuvarlak bir delik açılmış, metal ızgara yerine vidalanmıştı. Tavanın üstünden bir yerlerden aspiratör sesi geliyordu. Leonard merdivenini taşımakta olan tesviyeciye yol vermek üzere kenara çekildiğinde sehpalı masanın üzerinde on-on beş kutu fiş ve yeni cihaz olduğunu gördü. Cihazları incelerken Glass elinde yeşil branda bezinden bir kılıf içinde bir av bıçağıyla yanı başında belirdi. Sakalı lambanın ışığında parlıyordu.

Doğrudan konuya girdi. "Şununla açarsın kutuları. Onar onar aç, raflara yerleştir, sonra mukavvaları arka tarafa taşıyıp tamamen kül olana kadar yak. Sakın ön tarafa götürme. Seni izliyor olacaklardır. Rüzgârın herhangi bir şeyi uçurmasına izin verme. İnanmayacaksın ama, geri zekâlının teki kutuların üstüne seri numaralarını basmış. Bu odadan her çıkışında kapıyı kilitle. Bu senin anahtarın, senin sorumluluğunda. Aldığına dair şurayı imzala."

İşçilerden biri dönüp odada bir şey aramaya koyuldu. Leonard gösterilen yeri imzalayıp, "Güzel bir geceydi. Teşekkür ederim," dedi. Bob Glass'in Maria'yla ilgili bir şeyler sormasını, zaferini doğrulamasını istiyordu. Ama Amerikalı sırtını dönmüş raflara bakıyordu. "Raflara yerleşir yerleşmez üzerlerinin örtülmesi gerek. Örtüleri gönderirim." Tesviyeci yere dört ayak üstü-

ne çökmüş bir şey arıyordu. Glass bağcıklı ayakkabısının ucuyla yerde duran delici tornavidayı işaret etti.

"Gerçekten müthiş bir yerdi," diye ısrar etti Leonard. "Hâlâ kendime gelemedim zaten."

Adam aletini alıp çıktı. Glass arkasından tekmeleyerek kapıyı kapattı. Sakalının havaya dikilmesinden Leonard zılgıt yiyeceğini anladı.

"Bana bak. Sen ambalaj açıp mukavva yakmanın önemli bir iş olmadığını düşünüyorsun. Bunu hademenin işi sanıyorsun. Ama yanılıyorsun. Bu projede her şey, *her şey* önemli, her ayrıntı. Bir ustanın dün gece birlikte içmeye gittiğimizi bilmesi için bir sebep var mı sence? İyice bir düşün Leonard. Üst düzey bir irtibat görevlisi niçin İngiliz Posta Servisi'nden bir asistanla içmeye gitsin? O usta bir asker. Bir ahbabıyla bara gidebilir, bu konuyu art niyetsiz, sırf meraktan konuşabilirler. Yandaki taburede kulak kabartmayı öğrenmiş, kafası çalışan bir Alman delikanlısı oturmaktadır. Bunlardan şehirde yüzlerce var. Doğru Café Prag'a ya da başka bir yere gider, edindiği bilgiyi satmaya çalışır. Bu bilgi elli mark eder, şansı varsa iki misli. Adamların ayağının dibini kazıyoruz, onların bölgesindeyiz. Uyanırlarsa ateş açarlar. Buna hakları var."

Glass, Leonard'a yaklaştı. Leonard rahatsızdı, üstelik sadece yakınlıktan ötürü değil. Glass adına utanıyordu. Sergilediği gösteri abartılıydı ve Leonard tek seyirci olmanın yükünü hissediyordu. Yine nasıl bir yüz ifadesi takınacağını bilemedi. Glass'in nefesi hazır kahve kokuyordu.

"Bu meseleyle ilgili olarak yaklaşımını tamamen değiştirmeni istiyorum. Herhangi bir şeyi yapmadan önce durup sonuçlarını düşün. Burada bir savaş sürüyor Leonard; sen de bu savaşta bir askersin."

Glass odadan çıktıktan sonra Leonard biraz bekleyip kapıyı açtı, koridorun sağına soluna baktı ve aceleyle su dolabına gitti. Su soğuktu ve madenî bir tadı vardı. Leonard uzun uzun içti. Odaya döndüğünde Glass içerideydi. Başını iki yana sallayıp Leonard'ın odada bırakmış olduğu anahtarı eline alıp gösterdi. Sonra anahtarı İngiliz'in avucuna koyup parmaklarını üzerine kapadı ve tek kelime etmeden gitti. Leonard akşamdan kal-

ma olmasına rağmen kızardığını hissetti. Kendini toparlamak için cebinden adresi çıkardı. Kutulara yaslanıp ağır ağır okudu. *Erstes Hinterhaus, fünfter Stock rechts, Adalbertstrasse 84.* Kutunun üzerinde elini gezdirdi. Ambalaj açık renkti, neredeyse ten rengiydi. Kalbi dişli bir çarktı, her çarpışında Leonard'ı biraz daha sıkıyor, geriyordu. Bu halinde bütün o kutuları nasıl açacaktı? Yanağını mukavvaya dayadı. Maria. Bir ara verip rahatlaması gerekiyordu, yoksa aklını nasıl toparlardı? Ama Glass'in tekrar beklenmedik bir anda gelmesi ihtimali de aynı derecede katlanılmazdı. Gülünçlüğü mü, utancı mı, güvenlik sorunu mu daha feciydi, bilemiyordu.

İnleyerek karton parçasını cebine sokup yığının tepesindeki kutulardan birini aldı ve yere koydu. Av bıçağını kılıfından çıkarıp kutuya daldırdı. Mukavva et kadar kolay delindi; bıçağın ucunda kolay kırılır bir şeylerin parçalandığını işitti ve hissetti. Bir panik kapladı içini. Kutunun kapağını kesti, avuç avuç talaşla sıkıştırılmış oluklu kartonları çekip dışarı attı. Teybi saran tülbendi kestiğinde makaraların yerleştirileceği yüzeyde verevine, uzun bir çizik gördü. Ayar düğmelerinden biri ikiye ayrılmıştı. Zorlanarak mukavvanın geri kalanını da kesti. Teybi içinden çıkardı, bir fiş taktı ve portatif merdivene tırmanarak en üst rafa yerleştirdi. Kırık ayar düğmesini cebine attı. Yedek parça için bir form dolduracaktı.

Leonard ceketini çıkardıktan sonra hemen ikinci kutuyu açmaya girişti. Bir saatin sonunda üç teyp daha rafta yerini almıştı. Yapıştırıcı bant ve kapaklar kolay kesiliyordu. Ama köşeler bıçağı zorlayan kat kat mukavva ve zımbalarla sağlamlaştırılmıştı. İlk on teybi açmayı tamamlayıncaya kadar aralıksız çalışmaya karar verdi. Öğlen olduğunda hepsi raflara yerleşmişti. Kapının kenarında bir buçuk metre yüksekliğinde bir düzlenmiş mukavva yığını, yanında da elektrik düğmesine kadar yükselen bir talaş öbeği vardı.

Kantin boştu, dolu olan tek masada oturan siyahi tünel çavuşları onunla ilgilenmediler. Leonard yine biftek, patates kızartması ve limonata ısmarladı. Çavuşlar alçak sesle, mırıldanarak konuşup gülüşüyorlardı. Leonard işitebilmek için kulak kesildi. "Kuyu" kelimesinin birkaç kere geçtiğini fark edip adam-

ların tedbirsizce iş konuştuklarına hükmetti. Tam yemeğini bitirmişken Glass gelip masasına oturdu, çalışmanın nasıl gittiğini sordu. Leonard ne kadar iş çıkardığını söyledi. "Senin tahmininden daha uzun sürecek," diye bağladı sözü.

Glass, "Bana hesap tamam gibi geliyor," dedi. "Sabah on, öğleden sonra on, akşam on paket açarsın. Günde otuz tane. Beş günde biter. Sorun nedir?"

Leonard'in kalbi güm güm atıyordu, çünkü düşündüğünü açıkça söylemeye karar vermişti. Limonatasını bitirdi. "Aslında biliyorsun benim işim ambalaj açmak değil, elektrik devreleri. Önemli olduğunu bildiğim için mantık çerçevesinde her şeyi yapmaya hazırım. Ama akşamları kendime biraz zaman ayırmak da istiyorum."

Glass hemen cevap vermedi, herhangi bir tepki de göstermedi. Leonard'ın yüzüne bakarak konuşmasına devam etmesini bekledi. Sonunda konuştu: "Çalışma saatlerini mi konuşalım istiyorsun? Görevlerinin tanımlanmasını mı istiyorsun? Sürekli bahsini duyduğumuz İngiliz kızıl sendika ağzı mı bu? Erişim yetkisi verildiği andan itibaren buradaki görevin söylenileni yapmak. İşi istemiyorsan Dollis Hill'e telgraf çekeyim, seni geri alsınlar." Sonra ayağa kalktı, yüz ifadesi gevşedi. Leonard'ın omzuna dokunup, "Ha gayret, sık dişini," diyerek yanından ayrıldı.

Böylece Leonard bir hafta veya daha uzun bir süre boyunca mukavva kutuları kesip yakmaktan, her teybe bir fiş takıp etiketleyerek rafa yerleştirmekten başka iş yapmadı. Günde on beş saat çalışıyordu. İşe gidip gelmesi birkaç saatini alıyordu. Platanenallee'den metroya binip Grenzallee'ye gidiyor, oradan 46 numaralı Rudow otobüsüne atlıyordu. Rudow'da inince sevimsiz bir tali yolda yirmi dakika yürümesi gerekiyordu. Yemeklerini kantinde ve Reichskanzlerplatz'ta bir Schnellimbiss'te[13] yiyordu. Yolda gidip gelirken, uzun sopasıyla yanan mukavvaları itelerken, ayakta Bratwurst'unu yerken Maria'yı düşünebiliyordu. Biraz daha boş vakti olsa ve bu kadar yorgun olmasa, saplantılı bir sevdalıya dönüşebileceğini biliyordu. Oturduğu yerde uyuklamadan meseleye biraz kafa yormaya ihtiyacı vardı. Hayallerin yeşerebileceği, sıkıntının eşiğindeki boş zamana ihtiyacı vardı.

13 Büfe

İşin kendisi saplantı haline gelmişti; onun gibi düzenli bir insan için küçültücü, düzeysiz işlerin tekrarı bile büyüleyici olabiliyor, zihnini gerçekten meşgul edebiliyordu.

Okul piyeslerindeki Zaman Baba'yı andıran bir kılıkla, başında ödünç almış olduğu geniş kenarlı bir şapka, üzerinde ayak bileklerine kadar gelen askerî bir pelerin, ayağında şosonlar ve elinde uzun tahta bir sopayla, saatler boyunca ateşin başında duruyordu. Çöp yakma fırını dedikleri, sürekli yanan cılız bir ateşten ibaretti; üç kenarını çeviren alçak tuğla duvar ateşi rüzgârdan ve yağmurdan korumaya yetmiyordu. Yakınında yirmi - yirmi beş çöp bidonu, onların ötesinde de bir atölye vardı. Çamurlu bir patikayla gidilen yükleme yerinde askerî kamyonlar gün boyu gıcırtılarla birinci viteste manevra yapıp duruyordu. Leonard her defasında mukavvalar tamamen kül oluncaya kadar ateşin başından ayrılmaması gerektiği konusunda sıkı talimat almıştı. Bazı mukavva tabakaları benzin yardımıyla bile alev almıyor, için için yanıyordu.

Odasındayken yerdeki sayıları giderek azalan kutulara ve raflardaki sayıları giderek artan teyplere konsantre oluyordu. Kutuları Maria için boşalttığına inandırıyordu kendini. Bu bir dayanıklılık sınavıydı, ona layık olduğunu kanıtlamak için göstermesi gereken çabaydı. İşi ona adamıştı. Av bıçağını mukavvaya daldırıyor, onun uğruna parçalıyordu. İşi bittiğinde odasının ne kadar genişleyeceğini de düşünüyor ve çalışma alanını nasıl düzenleyeceğini kafasında kuruyordu. Maria'ya yazmayı planladığı neşeli notları kafasında oluşturuyor, ustalıklı bir kaygısızlıkla onun evinin yakınında bir biracıda buluşmayı öneriyordu. Saat gece yarısına yaklaşırken Platanenallee'ye, eve döndüğünde kelimelerin sırasını hatırlayamayacak ve yeni baştan düşünemeyecek kadar yorgun oluyordu.

Yıllar sonra, Leonard, Maria'nın yüzünü hiç zorlanmadan hatırlayabiliyordu. Tıpkı kimi eski tablolardaki yüzler gibi onunki de zihninde ışıl ışıl parlıyordu. Gerçekten de adeta iki boyutlu bir hali vardı; saç çizgisi geniş bir alnın üzerinde başlıyordu, uzun ve kusursuz ovalin öbür ucundaki çene hem narin, hem güçlüydü; öyle ki, Maria o tatlı alışkanlığıyla başını yana eğdiğinde yüzü üç boyutlu bir küreden çok düz bir disk gibi görü-

nürdü; öyle ki usta bir ressam tek bir yaratıcı fırça darbesiyle çizebilirdi onu. Saçları bebek saçı gibi incecikti ve kadınların o zamanlar saçlarını tutturdukları çocuksu tokalardan sık sık kurtulurdu. Gözleri ışığa göre yeşil ya da ela, bakışları hüzünlü olmamakla birlikte ciddiydi. Sevimli ve canlı bir yüz değildi. Sık sık hayallere, paylaşmak istemediği düşüncelere dalan biriydi; yüzünde sıklıkla hülyalı bir dikkat ifadesi olurdu; başını hafifçe havaya kaldırıp bir yana doğru iki üç santim eğer, sol elinin işaret parmağını alt dudağında gezdirirdi. Bir sessizliğin ardından karşısındaki bir şey söylediğinde şaşkınlıktan sıçrayabilirdi. Erkeklerin kendi ihtiyaçlarını yansıtabileceği türden bir çehreye ve tutuma sahipti. Sessiz dalgınlığı kadınca bir güçlülük olarak yorumlanabilir ya da sakin dikkati çocuksu bir bağımlılık gibi algılanabilirdi. Öte yandan, bu tezatları içinde barındırıyor olması da mümkündü. Örneğin elleri küçüktü, tırnaklarını çocuk gibi kısacık keser, asla boyamazdı. Ama ayak parmaklarının tırnaklarını cart kırmızı ya da turuncuya boyamayı ihmal etmezdi. Zayıf kolları en ufak yükü bile taşıyamaz, kolaylıkla yukarı sürülebilen pencereleri açamazdı. Buna karşılık, bacakları ince olmakla birlikte kaslı ve güçlüydü; belki de iç sıkıcı muhasebeci onu korkutup kaçırıncaya ve bisikleti ortaklaşa kullanılan bodrumdan çalınıncaya kadar bisiklete bol bol binmiş olduğu içindi.

Maria'yı beş gündür görmeyen, gün boyu mukavvalar ve talaşlarla boğuşan, onun adresinin yazılı olduğu küçük karton parçasından başka yadigârı bulunmayan yirmi beş yaşındaki Leonard için çehresi belirsizdi. Hatırlamak için gayret ettikçe dağılıp gitmesi daha kışkırtıcıydı. Hayallerinin tek dayanağı bir taslaktı, o da ince eleyip sık dokudukça kesinliğini kaybediyordu. Birtakım sahneleri hayalinde canlandırmak, çeşitli yaklaşımları sınamak istiyordu, ne var ki hafızasının sunduğu tek şey, sevecen, cazip ama görünmeyen bir varlıktı. İç kulağı Maria'nm İngilizce tonlamalarına sağırdı. Onu sokakta görse tanıyacağından şüphelenmeye başladı. Kesin olarak bildiği tek şey, onunla bir dans salonunun masasında doksan dakika geçirmenin kendi üzerindeki etkisiydi. O çehreye âşık olmuştu. Şimdi çehre uçup gitmiş, geriye bir tek aşk kalmıştı, onu da besleyecek fazla bir şey yoktu. Maria'yı tekrar görmesi gerekiyordu.

Glass, Leonard'ın dinlenmesine ancak sekizinci ya da dokuzuncu gün izin verdi. Bütün teypler açılmış, yirmi altısı kontrolden geçmiş ve sinyal etkinleştirmeleri yapılmıştı. Leonard o sabah yatağının erotik sıcaklığında fazladan iki saat uyudu. Sonra tıraş olup yıkandı, belinin etrafına bir havlu sarıp odadan odaya gezinerek dairesini tekrar keşfetti; kendini önemli bir mal sahibi gibi hissediyordu. Alt kattan ustaların portatif merdiveninin gıcırtısı geliyordu. Diğer herkes için normal bir iş günüydü, belki pazartesiydi. Nihayet kahvesini denemeye vakti vardı. Tam bir başarı elde edemedi, kahve taneleri ve erimeyen süt tozu fincanın kenarlarında yüzüyordu, ama çıplak ayaklarını kızgın radyatör dilimlerinin arasına sokup girişeceği harekâtı planlarken Belçika çikolatası yiyerek tek başına kahvaltı etmekten mutluydu. Ailesinden mektup gelmişti. Mektubu aldırışsızca, sanki her sabah kahvaltıda mektup alırmış gibi bıçakla açtı. "*Mektubuna teşekkürler, yeni evine yerleştiğine sevindik...*"

Maria'ya yazacağı iddiasız notu kaleme almaya niyetliydi, ama doğru düzgün giyinmeden bu işe başlaması doğru olmaz gibi geliyordu. Giyinip notu yazdığında (*Geçen hafta Resi'de tanıştığımızda bana adresini lütfetmiştin, dolayısıyla bu notumun seni rahatsız etmeyeceğini umuyorum, kendini cevap vermek zorunda hissetmeni de istemem...*), en az üç gün boyunca ondan cevap bekleme düşüncesi Leonard'a dayanılmaz geldi. O arada kendisi penceresiz odasının ve günde on beş saat çalışmanın rüya âlemine dalmış olacaktı tekrar.

İkinci bir fincan kahve doldurdu. Kahve taneleri dibe çökmüştü. Yeni bir plan yaptı. Maria'nın iş dönüşü bulacağı bir not yazıp evine bırakacaktı. Tesadüfen oradan geçtiğini, saat altıda yakındaki bir sokakta filanca *Kneipe*'de olacağını söyleyecekti. Boşlukları daha sonra doldurabilirdi. Derhal notu yazmaya koyuldu. Beş altı müsvedde yazdığı halde sonuçtan memnun değildi hâlâ. Hem etkileyici olmasını istiyordu, hem de çalakalem yazılmış izlenimini uyandırmasını. Maria'nm notu kapısının önünde durup çiziktirdiğini, onu evde bulacağını umarak kapısını çaldığını, ama sonra işe gittiğini hatırladığını düşünmesi önemliydi. Onun kendini baskı altında hissetmesini ve daha da önemlisi saf ve salak görünmeyi istemiyordu.

Öğlen olduğunda müsveddeler etrafına saçılmıştı, nihai kopya da elindeydi. *Tesadüfen bu civardaydım, sana bir uğrayayım dedim.* Notu katlayıp zarfa koydu, sonra yanlışlıkla mühürledi. Bıçağı alıp açtı, kendini onun yerine koyarak evden yeni dönmüş, tek başına masasının başında olduğunu hayal etti. Mektubu çıkarıp açtı, belki Maria'nın da yapacağı gibi iki kere okudu. Ölçüyü tutturmuştu. Bir başka zarf bulup ayağa kalktı. Önünde koca bir öğle sonrası uzanıyordu, ama ne yapsa o anda dışarı çıkmaktan kendini alamayacağını biliyordu. Yatak odasına geçip şık takımını giydi. Bir gün önce giydiği pantolonun cebinden adresin yazılı olduğu karton parçasını çıkardı, oysa adresi ezbere biliyordu. Kent haritasını dağınık yatağın üzerine açtı. Cart kırmızı örgü kravatını takmaya niyetliydi. Haritada izleyeceği yolu incelerken bir yandan da ayakkabı boyası takımını açmış, şık siyah ayakkabılarını cilalıyordu.

Zaman doldurmak ve gezinin tadını çıkarmak için Ernst-Reuter-Platz durağına yürüyüp Kreuzberg'deki Kottbusser Tor'a gitmek üzere metroya oradan bindi. Adalbertstrasse'ye varması pek kısa sürdü. Seksen dört numaraya varması beş dakikasını bile almayacaktı. Gördüğü yerler arasında bombardımandan en çok hasar görmüş bölge burasıydı. Zaten bombardıman hasarının haricinde de epeyce kasvetli bir yerdi. Apartmanların cepheleri, özellikle kapı ve pencerelerin etrafı kurşun delikleriyle doluydu. Her iki üç binadan birinin içi yıkılmış, damı çökmüştü. Bazı binalar tamamen yıkılmış, yıkıntılar olduğu gibi duruyordu; yığınların içinden çatı kirişleri, paslanmış yağmur olukları yükseliyordu. Şehirde alışveriş yaparak, yemek yiyerek, işe gidip gelerek ve çalışarak geçirdiği neredeyse iki haftanın ardından, ilk günlerde yıkımdan duyduğu gurur ona çocukça ve itici geliyordu şimdi.

Oranienstrasse'den geçerken yıkılan bir binanın temizlenmiş arsasında inşaat çalışmaları görünce memnun oldu. Bir bar görüp oraya doğru yürüdü. Adı Bei Tante Else'ydi, işini görürdü. Yazdığı notu çıkarıp barın ve sokağın adını boşluklara yazdı. Sonra aklına bir şey gelmiş gibi içeri girdi. Deri perdenin önünde durup gözlerinin karanlığa alışmasını bekledi. Dar ve sıkışık bir yerdi, neredeyse tünel gibiydi. Barın öte yanındaki masalar-

dan birinde bir grup kadın oturmuş içiyordu. Aralarından biri elini boynuna götürüp Leonard'ın kravatına dikkat çekerek parmağıyla işaret etti. "*Keine Kommunisten hier!*"[14] Arkadaşları gülüştü. Leonard bir an tavırlarına ve sahte şaşaalarına bakıp patırtılı bir ofis partisinden çıkmış olabileceklerini düşündü. Sonra bunların fahişe olduğunu anladı. Başını masalarına dayamış uyuyan adamlar da vardı. Dışarı çıkarken kadınların biri arkasından seslendi, gene gülüşmeler oldu.

Dışarı çıktığında tereddüde düştü. Burası Maria'yla buluşabileceği bir yer değildi. İçeride tek başına oturup onu beklemek de istemiyordu. Öte yandan, notu değiştirirse çalakalem yazılmış izlenimi bozulacaktı. Bunun üzerine onu sokakta beklemeye, geldiğinde özür dileyip o yöreyi tanımadığını itiraf etmeye karar verdi. Konuşabilecekleri bir konu olurdu. Hatta Maria olayı komik bile bulabilirdi.

Seksen dört numara diğerlerinden farksız bir apartmandı. Zemin kat pencerelerinin üstündeki kavisli kurşun delikleri herhalde makineli tüfek ateşinin eseriydi. Ardına kadar açık giriş kapısından geçip karanlık bir orta avluya girdi. Parke taşlarının arasından otlar fışkırmıştı. Yeni boşaltılmış çöp bidonları yere devrilmişti. Ortalık sessizdi. Çocuklar hâlâ okuldaydı. Dairelerin içinde geç öğle yemekleri ya da akşam yemekleri hazırlanıyordu. Leonard'ın burnuna yağ ve soğan kokusu geldi. Ansızın her günkü biftek ve patates kızartmalarını özledi.

Avlunun karşı tarafında *Hinterhaus*[15] olduğunu tahmin ettiği bina vardı. Oraya yürüyüp dar bir kapıdan geçti. Dik, ahşap bir merdiven çıktı karşısına. Her katta iki kapı vardı. Bebek ağlamaları, radyodan müzik sesleri, kahkahalar ve üst katların birinde ikinci heceyi sızlanarak vurgulayan bir erkek sesinin "Baba? Baba? Baba?" seslenişleri arasından yukarıya tırmandı. Orada davetsiz misafirdi. Planının ayrıntılı sahtekârlığı içini daraltmaya başladı. Zarfı cebinden çıkardı, niyeti kapının altından atıp hemen oradan ayrılmaktı. Maria'nın dairesi en üst kattaydı. Tavanı diğer kattaki dairelere göre daha alçaktı; bu da bir an önce gitme isteğini artırdı. Kapısı diğerlerinden farklı olarak

14 Komünistler giremez.
15 Bir yapının geride kalan ve ancak avludan ulaşılabilen bölümü.

yeşile yeni boyanmıştı. Zarfı kapının altından attı, sonra kendine hiç yakışmayan, anlaşılmaz bir şey yaptı. Kapının kulpunu tutup itti. Belki kilitli olacağını tahmin etmişti. Belki de gündelik hayatta sık sık rastlanan manasız küçük hareketlerden biriydi. Kapı direnmeyip ardına kadar açıldı; Maria tam karşısında duruyordu.

6

Eski Berlin apartmanlarının arka bölümlerinde genelde en ucuz ve küçük daireler olurdu. Bir zamanlar yola bakan daha gösterişli dairelerde oturan efendilerin hizmetkârlarını barındırmıştı buralar. Arka dairelerin pencereleri avluya ya da yan binayla aradaki dar boşluğa bakardı. Dolayısıyla, akşamüstü güneşinin nasıl olup da açık banyo kapısından geçerek havada uçuşan tozları aydınlatan altın-kızıl, eğik bir ışık sütunu halinde ikisinin arasındaki zemine vurduğu Leonard'ın hiçbir zaman çözmeye girişmediği bir muammaydı. Yandaki bir pencereden yansıyan ışık olabilirdi, önemli de değildi. O sırada hayra alamet gibi görünmüştü. Zarf tam ışık huzmesinin önünde duruyordu. Onun arkasında da kıpırtısız Maria. Üzerinde kalın bir ekose etekle sevdah muhasebecinin armağanı olan, Maria'nın geri verecek fedakârlığı da, katılığı da gösteremediği Amerikan malı, kırmızı kaşmir bir kazak vardı.

Aralarında ışık huzmesi, birbirlerine bakıyorlardı, ikisi de konuşmuyordu. Leonard özür de içeren bir selamlama cümlesi kurmaya çalışıyordu. Ama bir kapıyı açmak kadar irade gerektiren bir eyleme mantıklı ne gibi bir açıklama getirilebilirdi? Maria'nın güzelliğinin onaylanmış olmasının verdiği neşe, cevap arayan zihnini karıştırıyordu. Böylesine rahatsız olmakta haklıydı. Maria onu tanıyıncaya kadar geçen birkaç saniye boyunca korkudan donakalmıştı. Bu ani görüntü on yıl öncesine ait, genellikle ikişer ikişer gelip kapıları çalmadan açan askerlerin anısını canlandırmıştı. Leonard, Maria'nın yüz ifadesini yanlış anlayarak bir ev sahibinin davetsiz bir misafir karşı-

sındaki anlaşılır düşmanlığı zannetti. Onu tanıyıp rahatladığında Maria'nın dudaklarında beliren anlık hafif gülümsemeyi de yanlış anlayarak affedildiğini sandı.

Şansını denemek isteyip ileriye doğru iki adım attı ve elini uzattı. "Leonard Marnham," dedi. "Hatırladın herhalde. Resi'den..."

Maria artık kendini tehlike altında hissetmediği halde geriye doğru bir adım attı ve kollarını göğsünde kavuşturdu. "Ne istiyorsun?"

Böylesine dolaysız bir soru karşısında bozum olması Leonard'ın lehine işledi. Yüzü kızardı, bocaladı, sonra da cevap olarak yerden zarfı alıp Maria'ya uzattı. Maria zarfı açıp içindeki kâğıdı çıkardı, sonra, okumaya başlamadan önce Leonard'ın daha yakına gelmediğinden emin olmak için tepesinden bir göz attı. O ciddi bakan gözlerin aklarının parıltısı! Leonard çaresizlik içindeydi. Vasat karnelerini onun karşısında okuyan babasını hatırladı. Tam tahmin ettiği gibi, Maria notu baştan sona iki kere okudu.

"Bu 'bir uğramak' ne demek? Kapımı çalmadan açıvermek mi oluyor 'bir uğramak'?" Leonard açıklamaya yeltenirken Maria gülmeye başladı. "Benim Bei Tante Else'ye mi gelmemi istiyorsun? *Nuttenkneipe*[16] Tante Else'ye, öyle mi?" Maria, Leonard'ı hayretler içinde bırakarak şarkı söylemeye koyuldu. *Amerika'nın Sesi* radyosunda sürekli çaldıkları bir şarkıydı: "Benim o kızlardan biri olduğumu nereden çıkardın?" Brooklyn aksanını taklit etmeye çalışan bir Alman kızın dayanılmaz sevimliliğiyle alaya alınıyordu. Leonard bayılacağını sandı. Perişandı, sevinç içindeydi. Kendini toparlamaya çalışarak serçe parmağıyla gözlüğünü itip yerleştirdi. "Aslında," diye söze başladı, ama bu arada Maria onun arkasına geçip kapıya doğru ilerlemiş, yalandan azarlar gibi bir tonda, "Ayrıca niçin beni görmeye gelirken kulağına çiçek takmadın?" diyordu. Kapıyı kapatıp kilitledi. Ağzı kulaklarında ellerini çırptı. Gerçekten de Leonard'ı gördüğüne müthiş sevinmiş gibiydi. "Evet," dedi, "çay saati gelmedi mi?"

İçinde bulundukları oda yaklaşık üç metreye üç metreydi. Leonard parmak ucuna yükselmeden avucunu tavana bastıra-

16 Orospu barı.

biliyordu. Pencereden görülen manzara avlunun karşı tarafındaki benzer pencerelerdi. Camın dibinde durup aşağıya bakınca yan devrilmiş çöp bidonları görülebiliyordu. Maria odadaki tek rahat iskemlenin üzerinde duran ileri İngilizce dilbilgisi kitabını kaldırıp Leonard'ı oturtmuş, kendisi de perdeyle ayrılmış girintide bir şeyler yapıyordu. Leonard nefesini havada görebildiğinden paltosunu çıkarmamıştı. Depoda Amerikalıların aşırı ısıtılmış iç mekânlarına alışmıştı, kendi dairesinin de her odasında bodrum katında bir yerlerden sıcaklığı ayarlanan kızgın radyatörler vardı. Soğuktan titriyordu, ama burada soğuk bile ihtimallerle yüklüydü. Soğuğu Maria'yla paylaşmaktaydı.

Pencerenin önünde bir yemek masası, üzerinde kâse içinde bir kaktüs, onun yanında şarap şişesine yerleştirilmiş bir mum duruyordu. İki mutfak iskemlesi, bir kitap rafı, çıplak ahşap zemin üzerinde de lekeli bir Acem halısı vardı. Leonard'ın tahminine göre yatak odasına açılan kapının yanındaki duvara Van Gogh'un *Ayçiçekleri*'nin bir dergiden kesilmiş siyah-beyaz röprodüksiyonu asılmıştı. Bir köşede, demirden bir ayakkabı kalıbının etrafına yığılmış ayakkabılardan başka bakılacak bir şey yoktu. Maria'nın odası, Marnham'ların Tottenham'daki, maun radyosu ve özel kılıfı içindeki Britannica Ansiklopedisi'yle cilalı, düzenli, bol eşyalı oturma odalarına tamamen ters düşüyordu. Bu odanın hiçbir iddiası yoktu. İnsan buradan hemen ertesi gün, yanına hiçbir şey almadan, hiç pişmanlık duymadan ayrılabilirdi. Hem eşyasız hem dağınık olmayı başarmış bir odaydı. Hem pasaklıydı, hem samimi. İnsan burada hissettiklerini aynen dile getirebilirdi. Kendini baştan tanımlayabilirdi. Annesinin porselen biblolları arasında manevra yaparak, hatta duvarlarda parmak izi bırakmamaya çalışarak büyümüş biri için bu süssüz, çıplak odanın bir kadına ait olması hem tuhaf, hem harika bir şeydi.

Maria iki küçük saplı tencerenin bir kirli tabak yığını üzerinde dengede durduğu minik mutfak lavabosuna çaydanlığı boşaltıyordu. Yemek masasının başında oturan Leonard da eteğinin kalın kumaşının gecikmeli salınışını izliyor, sıcak kaşmirin pililerin üst kısmını örttüğünü, Maria'nın keçe terliklerinin içine kısa spor çorabı giymiş olduğunu gözlüyordu. Kışkırtıcı giyimli kadınları bir tehdit olarak görmeye eğilimli Leonard için bunca

kışa özgü yün rahatlatıcıydı. Yün talepkâr olmayan bir mahremiyeti, vücut sıcaklığını, kıvrımların arasında sıcacık, tevazuyla saklanan bir bedeni çağrıştırıyordu. Maria İngiliz usulü çay yapmaktaydı. Çay kutusu İngiliz taç giyme töreni resimliydi ve çaydanlığı ısıtıyordu. Leonard'ı rahatlatan şeylerden biri de buydu.

Maria onun sorusuna cevaben, REME'ye[17] bağlı On İkinci Zırhlı Bakım-Onarım Atölyesi'nde çalışmaya ilk başladığında, birlik komutanı ve yardımcısı için günde üç kere çay yapmakla görevli olduğunu anlatıyordu. Masanın üzerine ordu malı iki beyaz kupa koydu; Leonard'ın kendi dairesindeki kupaların aynılarıydı. O güne kadar birçok genç kadın kendisine çay servisi yapmıştı, ama daha önce sütü sütlüğe koyma zahmetine girişmeyen biriyle hiç karşılaşmamıştı.

Maria karşısına oturduğunda iri kupaları tutarak ellerini ısıttılar. Müthiş bir çaba göstermediği takdirde belirli bir kalıba uymak zorunda kalacaklarını Leonard tecrübeyle biliyordu: Nazik bir soru nazik bir cevaba yol açacak, ardından bir soru daha gelecekti. Uzun süredir mi burada yaşıyorsun? İşyerin uzakta mı? Bugün öğleden sonra izinli misin? Ve böylece soru-cevap seansı başlamış olacaktı. Bitmek bilmeyen soru cevap dizisini sadece sessizlikler bölecekti. Birbirlerine çok uzak mesafeden, başka dağların tepelerinden sesleneceklerdi. Sonunda da Leonard beceriksizce bir vedalaşmanın ardından kendi düşünceleriyle baş başa kalmanın rahatlığını tadabilmek için sabırsızlanacaktı. Daha şimdiden ilk karşılaşmalarının yoğunluğundan geri adım atmışlardı. Ona çayla ilgili soru sormuştu. Buna benzer bir soru daha sorduğu takdirde yapabileceği bir şey kalmayacaktı.

Maria kupasını bırakmış, ellerini etek ceplerine sokmuştu. Terlikli ayaklarıyla halının üzerinde tempo tutuyordu. Başını yana eğmişti, bir beklenti içinde miydi, yoksa aklından geçen bir şarkıya tempo mu tutuyordu? Kafasındaki şarkı hâlâ "Vizon kürkünü geri al, o eski püskü incileri de..." miydi? Daha önce bir kadının ayağıyla tempo tuttuğunu hiç görmemişti, ama paniğe kapılmaması gerektiğini biliyordu.

İçten içe, sorgulamadan, hatta bilincine varmadan, olayın sorumluluğunun tamamen kendisine olduğunu varsayıyordu. On-

17 Kraliyet Elektrik ve Makine Mühendisleri Birliği.

ları birbirlerine yaklaştıracak rahatlatıcı kelimeleri bulamazsa yenilgi de tamamen kendisine ait olacaktı. Hem havadan sudan olmayan, hem de burnunu sokmak gibi algılanmayacak ne söyleyebilirdi? Maria tekrar kupayı eline almış, dudaklarını aralamayan hafif bir tebessümle ona bakıyordu. "Burada tek başına yaşarken yalnızlık hissetmiyor musun?" fazlasıyla sulu ve ima yüklüydü. Leonard'ın oraya taşınmayı önerdiğini zannedebilirdi.

Leonard sonunda bu sessizliğe katlanacağına havadan sudan konuşmaya razı oldu ve "Burada uzun zamandır mı yaşıyorsun?" diye sordu.

Ama Maria aynı anda atılıp konuşmaya başlayarak, "Gözlüksüz nasıl görünüyorsun? Göstersene lütfen," dedi. Son kelimeyi söylerken gereğinden çok uzatması Leonard'ın midesinde inceden, hışır hışır bir heyecan yarattı. Gözlüğünü yolarcasına çıkarıp Maria'ya bakarak gözlerini kırpıştırdı. Bir metrelik mesafeye kadar oldukça iyi görüyordu, Maria'nın yüz hatları kısmen bulanmıştı sadece. "Demek böyle," dedi Maria usulca. "Düşündüğüm gibi. Gözlerin çok güzel ve hep saklanıyorlar. Ne kadar güzel olduklarını kimse söylemedi mi sana?"

On beş yaşında ilk gözlük takmaya başladığında Leonard'm annesi de buna benzer bir şeyler söylerdi, ama ne alakası vardı? Leonard odanın içinde hafifçe havaya yükseldiği hissine kapıldı.

Maria gözlüğü alıp saplarını katladı ve kaktüsün yanma koydu.

Leonard'ın sesi kendi kulağına boğuk geldi. "Hayır, kimse söylemedi."

"Başka kızlar da mı?"

Leonard başını iki yana salladı.

"Yani seni ilk keşfeden ben miyim?" Maria'nın bakışlarında mizah vardı, ama alay yoktu.

Leonard bu iltifata böyle açık açık sırıtıyor olmaktan dolayı kendini salak ve çocuksu hissediyordu, ama elinde değildi.

"Gülümseyişin de öyle," dedi Maria ve gözünün önüne düşmüş bir tutam saçı geriye itti. O geniş, oval alnı Leonard'a Shakespeare'i hatırlatıyordu. Bunu Maria'ya nasıl söyleyeceğini bilemedi. Onun yerine saçı geriye iten elini tuttu ve ilk tanışmalarında olduğu gibi bir iki dakika sessizce el ele oturdular. Maria parmak-

larını onunkilere geçirdi; Leonard'ın ona geri dönüşsüz biçimde bağlandığını hissettiği an, daha sonra yatak odasında ve ondan da sonra kendilerinden daha serbestçe söz ederek geçirdikleri dakikalardan çok işte bu andı. Elleri birbirine iyi oturuyor, sıkıca, kopmayacak şekilde kenetleniyordu, birçok noktadan temas ediyorlardı. Leonard loş ışıkta, gözlüksüz bakarken hangi parmakların kendi parmakları olduğunu seçemiyordu. Giderek kararan, soğuk odada pardösüsüyle, onunla el ele otururken hayatını savurmakta olduğunu hissetti. Bu kendini bırakma duygusu muhteşemdi. İçinden bir şeyler fışkırıyor, kendi avucundan Maria'nın avucuna geçiyordu; bir şeyler kolundan yukarıya yükselip göğsüne yayılıyor, boğazını tıkıyordu. Tek düşünebildiği, tekrar tekrar şuydu: Demek buymuş, böyleymiş, buymuş demek...

Sonunda Maria elini çekip kollarını kavuşturdu ve beklentiyle Leonard'a baktı. Leonard sırf onun ciddi bakışları yüzünden açıklama yapmaya girişti. "Daha önce gelmeliydim," dedi, "ama gece gündüz çalışıyordum. Ayrıca aslında beni görmek isteyip istemeyeceğini, hatta tanıyıp tanımayacağını da bilmiyordum."

"Berlin'de başka bir arkadaşın mı var?"

"Yok canım, öyle bir şey yok." Maria'nın bu soruyu dile getirme hakkını sorgulamıyordu.

"Peki İngiltere'de kız arkadaşların oldu mu?"

"Pek fazla olmadı, hayır."

"Kaç tane?"

Leonard biraz duraksadıktan sonra gerçeği itiraf etti. "Aslına bakarsan hiç olmadı."

"Hiç kız arkadaşın olmadı mı?"

"Hayır."

Maria öne doğru eğildi. "Yani sen hiç..."

Leonard onun kullanmak üzere olduğu terim her neyse, duymaya katlanamayacaktı. "Hayır, hiç."

Maria kahkahasını bastırmak için elini ağzına götürdü. 1955 yılında Leonard'ın yetiştiği çevrede ve onun mizacında bir erkeğin yirmi beş yaşına gelip de hiçbir cinsel deneyim yaşamamış olması olağanüstü bir durum sayılmazdı. Ama bir erkeğin bunu itiraf etmesi dikkate değerdi. Leonard itirafından anında pişman

oldu. Maria gülüşünü bastırabilmişti, ama bu kez de yüzü kızarmıştı. Leonard parmaklarının birbirine kenetlenmesi yüzünden numara yapmadan konuşabileceğini sanmıştı. Tek başına yaşayan ve sütlüklerle, tepsiye örtü yaymakla uğraşmayan bir kadına ait olan bu küçük, çıplak, ayakkabıların üst üste yığılı olduğu odada gerçekleri süsleyip püslemeden konuşmak mümkün olabilmeliydi.

Mümkündü zaten. Maria'nın yüzü Leonard'ın yanlış anlayacağını bildiği kahkahalardan utandığı için kızarmıştı. Çünkü bu kahkahalara gerginliğin ortadan kalkması yol açmıştı. Maria ansızın baştan çıkarma sürecinin baskısından ve âdetlerinden kurtuluvermişti. Geleneksel bir role bürünüp bu rolde yargılanmayacak, başka kadınlarla kıyaslanmayacaktı. Fiziksel taciz korkusu geçmişti. Yapmak istemediği hiçbir şeyi yapmak zorunda kalmayacaktı. Kendi şartlarını yaratmakta özgürdü, ikisi de özgürdü. Bu yaratıda ortak olabilirlerdi. Ayrıca Maria bu gözlerini kaçırmayan, uzun kirpikli utangaç İngiliz'i gerçekten kendi keşfetmişti, onu ilk bulan kendisiydi ve başkasıyla da paylaşmayacaktı. Bu düşünceler kafasında daha sonra, yalnız kaldığında biçimlendi. O sırada içinden kahkahayla bastırdığı bir rahatlama çığlığı halinde fışkırmışlardı.

Leonard çayından iri bir yudum aldı, kupasını bıraktı ve coşkulu, inandırıcı olmayan bir tonda, "Oh!" dedi. Gözlüğünü takıp ayağa kalktı. O el ele tutuşmanın ardından, yola çıkıp Adalbertstrasse'den gerisin geri yürüyerek metroya ineceğini, evine dönünce yeni çöken akşam karanlığında kahvaltıdan kalma kahve fincanını ve yerde o aptalca notun müsveddelerini bulacağını düşünmek kadar kasvetli bir şey olamazdı. Pardösüsünün kemerini düzeltirken bunların hepsi gözünde canlandı, ama o itirafla utanç verici bir taktik hatası yaptığını ve gitmesi gerektiğini biliyordu. Maria'nın onun adına kızarması onu Leonard'ın gözünde daha da tatlılaştırıyor ve gafının boyutlarını açığa çıkarıyordu.

Maria da ayağa kalkmış, kapıyla Leonard'ın arasında duruyordu.

"Artık gitsem iyi olacak," diye açıkladı Leonard, "iş güç, malum." Kendini kötü hissettikçe ses tonu iyice hafifliyordu. Maria'nın etrafından dolaşarak, "Çayın çok lezzetliymiş," dedi.

Maria, "Biraz daha kalmanı istiyorum," dedi.

Leonard'ın da tek duymak istediği buydu, ama artık fikir değiştirmiş gibi yapamayacak kadar morali bozulmuş, yenilgisine fazlasıyla kendini kaptırmıştı. Kapıya doğru ilerliyordu. "Saat altıda biriyle buluşacağım." Yalanı üzüntüsüne çaresizce teslim oluşunun sonucuydu. Daha söylerken kendi de şaşırmıştı. Kendisi kalmak istiyordu, Maria kalmasını istiyordu, oysa ısrarla gideceğini söylüyordu. Bu bir yabancının davranışıydı ve yapabileceği hiçbir şey yoktu, kendi çıkarları doğrultusunda hareket edemiyordu. Her zamanki titiz sağduyusunu kendine acıma duygusu silip süpürmüştü; tek çıkışı kendi büyüleyici mahvı olan bir tünele girmişti.

Alışkın olmadığı kilidi beceriksizce açmaya çalışıyordu, Maria tam arkasındaydı. Maria erkek gururunun kırılganlığına hâlâ şaşırmakla birlikte, bir ölçüde alışkındı. Erkekler yüzeydeki güvenlerine rağmen kolaylıkla güceniyorlardı. Ruh halleri bir uçtan diğerine savrulabiliyordu. Kabullenmedikleri duyguların girdabına kapıldıklarında kendi kararsızlıklarını saldırganlıkla örtüyorlardı. Maria otuz yaşındaydı, çok fazla deneyimi yoktu, daha çok kocasından ve tanıdığı bir iki sert askerden yola çıkıyordu. Beceriksizce kapısını açmaya çalışan adam tanıdığı erkeklerden çok Maria'nın kendisine benziyordu. O andaki duygularını gayet iyi tanıyordu. İnsan kendine acıdığında durumu iyice kötüleştirmek isterdi. Leonard'ın sırtına hafifçe dokundu, ama pardösü yüzünden Leonard bunu hissetmedi. Mantıklı bir mazeret sunduğunu ve sefil bir halde oradan ayrılma hakkı olduğunu düşünüyordu. Geçmişinde Berlin'in kurtuluşu ve Otto Eckdorf'la evliliği bulunan Maria içinse bir erkekte herhangi bir kırılganlık işareti, yaklaşılabilecek bir kişiliğin göstergesiydi.

Leonard nihayet kapıyı açtığında vedalaşmak üzere arkasına döndü. Maria'nın gerçekten kibarlığına ve uydurduğu randevuya kandığını, çaresizliğinin görünmez olduğunu mu düşünüyordu? Böyle aceleyle gitmek zorunda olduğu için özür dileyip çay için tekrar teşekkür eder ve elini uzatırken –tokalaşmak için!– Maria uzanıp Leonard'ın gözlüğünü çıkardı ve salona döndü. Daha Leonard onu izlemek üzere tek adım atmadan gözlüğü bir minderin altına sıkıştırmıştı bile.

Kapı arkasında kapanırken Leonard, "Dinle," diyerek evin içine doğru iki adım attı. Ve böylece tekrar içeriye girmiş oldu. Kalmak istemişti, şimdi kalmak zorundaydı. "Gerçekten gitmem lazım." Minik odanın ortasında kararsız duruyor, hâlâ müteredditİngiliz öfkesini taklit etmeye çalışıyordu.

Maria, Leonard onu rahatça görebilsin diye yakınma geldi. Bir erkekten korkmamak ne güzel şeydi. Ondan hoşlanma, sadece onunkilere tepki olmayan arzular yaşama fırsatı buldu. Leonard'ın elini iki elinin arasına aldı. "Ama ben daha gözlerine tam bakamadım." Sonra da Russell'm övdüğü Berlinli kız dobralığıyla ekledi: "*Du Dummer! Wenn es für dich das erste Mal ist, bin ich sehr glücklich.* Budala şey! Bu senin ilk seferinse ben çok şanslıyım."

Leonard'ı yakalayan Maria'nın ağzından çıkan "bu" sözü oldu. Tekrar "bu"nun içindeydi. Yaptıkları, "bu"nun yani Leonard'ın ilk seferinin bir parçasıydı. Başını eğip Maria'nın yüzüne, aralarındaki yirmi santimlik boy farkı yüzünden iyice geriye doğru yatmış olan o diske baktı. Düzgün ovalin tepedeki üçte birlik bölümünden çıkan bebek saçları gevşek bukleler ve tutamlar halinde geriye dökülüyordu. Leonard'ın öptüğü ilk genç kadın değildi, ama bundan hoşlanıyormuş gibi görünen ilk kadındı. Leonard bundan cesaret alarak dilini onun ağzına soktu; öyle yapması gerektiği söylenmişti.

Maria yüzünü birkaç santim geriye çekti. "*Langsam,*" dedi. "Yavaş. Acelemiz yok." Bunun üzerine kışkırtıcı bir hafiflikle öpüştüler. Sadece dillerinin ucu birbirine değiyordu, müthiş bir zevkti. Sonra Maria onun etrafından dolaşarak ayakkabı yığınının arasından elektrikli bir ısıtıcı çıkardı. "Vaktimiz bol," dedi. "Sırf kollarımızı şöyle dolayarak bir hafta geçirebiliriz." Göstermek için kendi kendini kucakladı. "Doğru," dedi Leonard, "öyle yapabiliriz." Sesi kulağına ince gelmişti. Onun peşinden yatak odasına girdi.

Yatak odası salondan daha büyüktü. Yere çift kişilik bir şilte serilmişti, bu da bir yenilikti. Duvarlardan birini cilalı ahşaptan kasvetli bir dolap kaplıyordu. Pencerenin önünde boyalı bir şifonyer ve bir sandık vardı. Leonard sandığın üstüne oturup Maria'nın ısıtıcıyı prize takışını izledi.

"Hava soyunmak için çok soğuk. Böyle girelim yatağa." Doğruydu, insan nefesini havada görebiliyordu. Maria terliklerini fırlatıp attı, Leonard ayakkabılarını çözüp pardösüsünü çıkardı. Yorganın altına girip Maria'nm dediği gibi birbirlerine sarıldılar ve tekrar öpüştüler.

Leonard'ın kendini nihayet gerçekten olgun, bilgi sahibi bir yetişkin sayması için bir hafta değilse de birkaç saat geçmesi gerekti, saat gece yarısını biraz geçmişti. Ne var ki masumiyeti bilgiden ayıran çizgi bulanıktı ve bu bulanıklık mest ediciydi. Yatak ve çok daha az olmakla birlikte oda ısındıkça birbirlerinin soyunmasına yardımcı oldular. Yerdeki giysi yığını –kazaklar, kalın gömlekler, yün iç çamaşırları ve kalın çoraplar– büyüdükçe yatak ve zaman da genişledi. Olayı kendi ihtiyaçlarına göre biçimlendirme imkânının tadını çıkaran Maria ayak parmaklarından başlayarak bütün vücudunun öpülüp yalanması için bunun ideal an olduğunu söyledi. Böylece Leonard kendine yakışır titizlikle görevinin ortasına geldiğinde, önce diliyle girdi içine. Bu kesinlikle hayatının dönüm noktasıydı. Ama yarım saat sonra, Maria onu ağzına alıp yaladığında, emdiğinde, dişleriyle bir şeyler yaptığında da bir dönüm noktası yaşadı. Salt fiziksel duyum açısından bakılacak olursa, altı saatin, belki hayatının da doruk noktası buydu. Uzun bir ara verip kıpırtısız yattıklarında Leonard, Maria'nın sorularını cevaplayarak, okulunu, ailesini, Birmingham Üniversitesi'nde geçirdiği üç yalnızlık dolu yılı anlattı. Maria daha isteksizce işinden, bisiklet kulübünden, sevdalı muhasebeciden ve eskiden orduda çavuş, şimdi de ayyaş olan eski kocası Otto'dan söz etti. Bir yıldır ortada görünmeyen Otto iki ay önce çıkıp gelmiş, Maria'nın kafasına iki kez vurmuş ve para istemişti. Bu ilk şiddet kullanışı değildi, ama polis bir şey yapmıyordu. Bazen ona içki bile ısmarlıyorlardı. Otto savaş kahramanı olduğuna onları inandırmıştı.

Maria'nm anlattıkları arzuyu geçici olarak yok etti. Leonard centilmenlik edip giyindi ve bir şişe şarap almak üzere Oranienstrasse'ye indi. İnsanlar ve trafik müthiş değişimden habersiz hareket ediyorlardı. Döndüğünde Maria üstünde bir erkek sabahlığı ve spor çoraplarıyla ocağın başında durmuş patatesli, mantarlı omlet yapıyordu. Omleti esmer ekmekle yatakta ye-

diler. Mosel şarap tatlı ve keskindi. Şarabı çay kupalarında içip ısrarla güzel olduğunu iddia ettiler. Leonard ağzına her ekmek götürüşünde parmaklarında Maria'nm kokusunu alıyordu. Maria odaya getirmiş olduğu şişenin içindeki mumu yaktı. Giysilerin ve yağlı tabakların mahrem dağınıklığı gölgelerin arasına gömüldü. Kibritin kükürt kokusu havaya asılıp kalarak parmaklarındaki kokuya karıştı. Leonard bir zamanlar okulda dinlediği, şeytan, kışkırtı ve kadın bedeniyle ilgili vaazı komik bir şekilde anlatmaya çalıştı. Ama Maria yanlış anladı ya da ona bunu niçin anlattığını, niçin komik bulduğunu anlayamadı ve kızıp suskunluğa gömüldü. Alacakaranlıkta dirseklerine dayanarak kupalarından şaraplarını yudumluyorlardı. Bir süre sonra Leonard, Maria'nm eline dokunarak, "Affedersin, saçma bir hikâyeydi," dedi. Maria elini çevirip Leonard'ın parmaklarını sıkarak onu affetti.

Başını Leonard'ın koluna dayayıp kıvrıldı ve yarım saat uyudu. Leonard bu süre boyunca gururla arkasına yaslanarak yattı. Maria'nm yüzünü inceledi –kaşları ne kadar seyrekti, alt dudağı uyurken nasıl şişiyordu– ve bir çocuğu, bu şekilde ona yaslanıp uyuyan bir kızı olsa nasıl olacağını düşündü. Maria uyandığında terütazeydi. Leonard'dan üstüne uzanmasını istedi. Leonard ona sokulup meme başlarını emdi. Öpüştüler, bu kez dilini istediği gibi hareket ettirebiliyordu. Şarabın geri kalanını da kupalara bölüştürdüler, Maria kupasını onunkiyle tokuşturdu.

Leonard daha sonra olanlardan sadece iki şeyi hatırlıyordu. Birincisi, olayın herkesin bahsettiği bir filme gitmeyi andırdığıydı; önceden hayal edilmesi zordu, ama bir kere içine girildi mi kısmen tanıdık geliyor, kısmen de şaşırtıyordu. Örneğin o kavrayıcı, kaygan yumuşaklık umduğu gibi, hatta daha iyiydi; öte yandan okuduğu onca şeyden hiçbiri onu bir başkasının apış arası kılları kendininkilere sürtündüğündeki pütürlü duyguya hazırlamamıştı. Hatırladığı ikinci şey biraz tatsızdı. Erken boşalma konusunda çok şey okumuş ve kendi başına gelip gelmeyeceğini merak etmişti; şimdi gelebileceğini düşünüyordu. Leonard için tehlikeli olan hareket etmek değildi. Maria'nın yüzüne bakmaktı. Maria sırt üstü yatıyordu, çünkü onun öğrettiği deyimle *auf Altdeutsch* pozisyonundaydılar. Saçları terden kıvır kıvır olmuş-

tu, kollarını arkaya atmış, çizgi romanlardaki teslim olma hareketini hatırlatırcasına avuçlarını açmıştı. Aynı anda Leonard'a bilmiş bilmiş, şefkatle bakıyordu. İşte bu kendini bırakışla karışık sevgi dolu ilgi Leonard için bakılamayacak kadar güzel, fazlasıyla mükemmel bir şeydi; bu durumda ya gözlerini kaçırması gerekiyordu ya da kapatıp başka bir şey düşünmesi, mesela... mesela bir devre şeması, Ampex teyplere sinyal etkinleştirme ünitelerini bağlarken ezberlediği, özellikle karmaşık ve güzel bir devre şemasını.

7

Bütün teyplerin kontrolden geçirilip sinyal etkinleştirme ünitelerinin bağlanması dört hafta sürdü. Leonard penceresiz odasında çalışmaktan memnundu. Her gün aynı işleri tekrar etmek onu oyalıyordu. Her on teyp hazır olduğunda genç bir hizmetli gelip hepsini lastik tekerlekli bir el arabasına yüklüyor ve koridordan kayıt odasına götürüyordu. Kayıt odasında çalışanlar artmıştı, bazıları İngiltere'den gelmişti. Ama Leonard onlarla tanıştırılmadığından karşılaşmaktan kaçınıyordu. Boş zamanlarında biraz kestirmeyi tercih ediyor, kantinde hep boş bir masa seçiyordu. Glass haftada bir iki kere aceleyle uğruyordu. Bütün Amerikalılar gibi o da çiklet çiğniyordu, ama başka kimselere benzemeyen çılgınca bir ritimde. Bu ve gözlerinin altındaki mor halkalar ona endişeli bir gece kemirgeni havası veriyordu. Sakalı, hiç ak düşmemiş olmakla birlikte eskisi kadar siyah görünmüyordu. Kurumuş, şekilsizleşmişti.

Ama tavrı değişmemişti. Kapının eşiğinden kafasını uzatıp, "Programa uygun ilerliyoruz Leonard," diyor, çok işi olduğundan içeri girmiyordu. "Schönefelder Chaussee'nin karşı tarafına vardık neredeyse. Her gün yeni elemanlar geliyor. Ortalık vızır vızır!" Daha Leonard havyasını elinden bırakmaya fırsat bulamadan gitmiş oluyordu.

Söyledikleri doğruydu, Şubat ayının ortasından itibaren kantinde boş masa bulmak zorlaşmıştı. Etraftaki konuşmalar-

dan İngiliz aksanları çalınıyordu Leonard'm kulağına. Artık bifteğini ısmarladığında otomatik olarak üç dört kaşık şeker doldurulup karıştırılmış bir fincan çay da veriyorlardı. İngilizler'in birçoğu, dürbünlü Vopo'ları hesaba katarak, Amerikan ordusunun Ordu Sinyal Birliği rozetli üniformalarını giyiyorlardı – dikey kazıcılar, telefon kablolarına ulaşmak için tavanı tepelerine çökertmeden yumuşak toprakta yukarı doğru tünel kazmayı bilen uzmanlar gelmişti. Amplifikatörleri tünel çıkışının yakınına yerleştirecek Kraliyet Sinyal Birliği'nden adamlar da gelmişti. Leonard, Dollis Hill'den tanıdığı çehreler görüyordu. Bunlardan bir ikisi onu gördüklerinde başlarıyla selam veriyor, ama yaklaşmıyordu. Güvenlik konusunda titizleniyor olabilirlerdi, ama daha büyük ihtimalle bir teknik asistanla konuşmaya tenezzül etmiyorlardı. Londra'da da hiç konuşmazlardı onunla.

Kantinde güvenlik pek sıkı değildi. Orada yemek yiyenlerin sayısı arttıkça uğultu halindeki konuşmalar da artıyordu. Glass görse küplere binerdi. Binanın her yerinden küçük gruplar kafa kafaya verip iş konuşuyordu. Maria'yla ilgili düşüncelere gömülü, hayatındaki değişiklikler karşısında hâlâ şaşkın olan Leonard tek başına yemek yerken bazen yakındaki bir masada anlatılanlara kulak misafiri oluyordu. Dünyası penceresiz bir oda ve Maria'yla paylaştığı yatakla sınırlanmıştı. Maria'nın evindeki başka her yer aşırı soğuktu. İşyerinde kendini bir yabancı haline sokmuştu, şimdi de gönülsüz bir kulak misafirine, casusa dönüşmekteydi.

Yan masada iki dikey kazıcının Amerikalı meslektaşlarının yanında bastırmaya çalıştıkları kahkahalarla anlattıkları anıları duydu. Bu tünelin benzerinin daha önce Viyana'da yapıldığını anlatıyorlardı. 1949'da MI6 tarafından kazılmıştı ve Schwechat banliyösünde bir evden başlayıp yirmi metre ötedeki bir caddenin altından geçiyor, Imperial otelindeki Sovyet işgal kuvvetleriyle Moskova'daki Sovyet komutanlığını birbirine bağlayan kabloların sinyallerini alıyordu. "Bir kılıf uydurmaları gerekiyordu," dedi kazıcılardan biri. Arkadaşlarından biri kolunu tutunca sesini alçalttı; Leonard kulak kesildi. "Bağlantıyı yaparken giriş çıkışlar çok olacağından bir paravana ihtiyaçları vardı. Bu yüzden bir Harris tüvit ithal mağazası açtılar. Viyana'da kimse-

nin bu tür bir şeyle ilgilenmeyeceğini düşündüler. Ama ne olsa beğenirsiniz? Viyanalılar Harris tüvide doyamadılar. Kuyruklar oluşuyordu, ilk parti mallar birkaç günde tükendi. Zavallı adamlar işlerine bakacaklarına bütün gün sipariş formu doldurup telefonlara cevap veriyorlardı. Sonunda müşterileri geri çevirip mağazayı kapatmak zorunda kaldılar."

"Sonra," dedi Amerikalı, kahkahalar dindiğinde, "bizim adamımız duruma el koydu."

"Aynen öyle," dedi İngiliz, "adı Nelson'dı, Nelson..."; Leonard'ın daha sonra da işiteceği bu isim, gruptakilerin kuralları çiğnediklerini fark etmelerine yol açtı. Konuşma spora kaydı.

Bir başka seferinde hem dikey hem yatay kazıcılardan oluşan bir grup işlerini kıyaslıyorlardı. Leonard'ın kulağına gelen hikâyelerin hepsinin amacı eğlendirmekti. Amerikalılar kendi lağım atıklarının ortasında nasıl kürek sallamak zorunda kaldıklarını anlattılar. Yine gürültülü kahkahalar atıldı, bir İngiliz, "Yani bu işi kendi bokunda yüzmek diye de özetleyebiliriz," deyince kahkahalar ayyuka çıktı. Sonra Amerikalı çavuşlardan biri, bu iş için özel olarak seçilmiş, kendisiyle birlikte on altı kişiden oluşan gruba Berlin'de işe başlamadan önce New Mexico'da prova olarak bir tünel kazdırdıklarını anlattı. "Toprak aynı diye seçmişlerdi orayı. İdeal derinliği hesaplamak ve yüzeyde bir çökme olup olmayacağını kontrol etmek istiyorlardı. Biz de kazdık..." "Kazdık da kazdık..." diye söze katıldı arkadaşları. "On beş metreye geldiğimizde ideal derinlik için bütün şartlar sağlanmıştı, çökme de yoktu. Ama orada bıraktırdılar mı sanıyorsunuz? Boşa kürek sallamak diye buna derim. Çölde bir tünel, rastgele bir yerden rastgele bir yere varıyor, yüz otuz yedi metre uzunluğunda. Yüz otuz yedi metre!"

Kantindekilerin sık sık konuştukları bir konu, Rusların ya da Doğu Almanların bağlantı odasına ne kadar zaman sonra baskın yapacağı ve yaptıklarında neler olacağıydı. Teknisyenler kaçmaya zaman bulabilecek miydi, Vopolar ateş açacak mıydı, çelik kapıları kapatmaya vakit bulunacak mıydı? Bir aralar gizli ekipmanı yok etmek üzere yakıcı cihazlar yerleştirilmesi planlanmıştı, ama yangın riskinin fazla olduğu kararına varılmıştı. Bir konuda herkes hemfikirdi, bunu Glass de onaylamıştı. Hatta

CIA bu konuda araştırma yapmıştı. Ruslar baskın yaparlarsa suskun kalmak zorundaydılar. En üst düzeydeki askerî hatlarının dinleniyor olması fazlasıyla utanç vericiydi. "Suskunluğun çok çeşidi vardır," demişti Glass, Leonard'a. "Ama müthiş Rus suskunluğu gibisi yoktur."

Leonard'ın defalarca dinlediği bir başka hikâye vardı. Her anlatılışta şekli aşağı yukarı aynı kalıyor, pek az değişime uğruyordu ve en çok yeni gelenlere, henüz George'la tanışmamış olanlara anlatıldığında sükse yapıyordu. Dolayısıyla Şubat ortasında hikâyeyi kantinde sık sık duymak mümkündü. Leonard ilk kez kuyrukta beklerken duymuştu. Uzaktan da olsa görmediği, ulaşılmaz ve güçlü bir şahıs olan, Berlin CIA üssünün başkomutanı Bill Harvey, ara sıra gelişmeleri denetlemek üzere tüneli ziyaret ederdi. Harvey, Berlin'de çok göze battığından sadece geceleri gelirdi. Bir keresinde arabasının arka koltuğuna oturmuş, şoförüyle yanındaki erin sosyal yaşantıları konusundaki sızlanmalarını dinliyordu. "Bende tık yok, çatlamak üzereyim," demişti biri.

"Ben de öyle," diye cevap vermişti arkadaşı. "Son zamanlarda George'dan başka iş tutan yok zaten."

"George'daki şans bizde olsa."

Depoda çalışan adamlar büyük ölçüde tecrit ediliyordu. Zaaf anında bir *Fräulein*'a neler ifşa edecekleri belli olmazdı. O gece teftişe geldiğinde Harvey'nin ne kadar öfkeli olduğu, hikâyeyi kimin anlattığına bağlıydı. Bazı versiyonlarda sadece nöbetçi subayı çağırtıyordu, bazılarındaysa alkolün artırdığı bir öfkeyle bir hışım binaya giriyor, karşısında nöbetçi subay tir tir titriyordu. "Şu George denen pezevengi bulun ve derhal defedin buradan!" Bunun üzerine araştırmaya girişilmişti. George aslında bir köpekti, deponun maskotu haline gelmiş melez bir sokak köpeği. Öykü iyice allanıp pullandığında Harvey'nin durumu kurtarmak için sakin bir tavırla, "Kendini ne sandığı benim umurumda değil. Adamlarımı mutsuz ediyor. Defedin," dediği söyleniyordu.

Leonard'ın esas görevi dört haftanın sonunda tamamlanmıştı. Sinyal etkinleştirmesi yapılacak son dört teyp özel olarak imal edilmiş, iyice güvenli olması için hem yaylı kilitleri hem

kayışları olan iki bavula konmuştu. Bu teypler tünelin ağzında gözetleme amacıyla kullanılacaktı. Bavullar arabalara yüklendi ve bodruma götürüldü. Leonard odasını kilitleyip koridordan aşağıya, kayıt odasına yürüdü. İçerisi başlıklı floresan lambalarla aydınlatılmıştı ve genişti, ama yüz elli teybin ve onların başında çalışan adamların rahatça sığabileceği kadar da geniş değildi. Teypler madenî raflara üst üste üç kat, beş sıra halinde dizilmişti. Aradaki boşluklarda bazı insanlar yere diz çökmüş elektrik kablolarını, devreleri izliyor, bazıları ellerinde teyp makaraları, gelen ve giden evrak rafları, numaralı işaretler ve yapışkan kâğıtlarla onların üstünden atlayıp etraflarından dolaşıyorlardı. İki tesviyeci altı metre uzunluğunda çok gözlü rafların tutturulacağı duvarı matkapla deliyordu. Bir başkası her gözün altına kod numaralarının yazılı olduğu kartonları yapıştırmaya başlamıştı bile. Kapının yanında insan boyu yüksekliğinde bir kâğıt paketleri yığını ve düz beyaz kutularda yedek kayıt bantları duruyordu. Kapının öbür yanında, tam köşede, zemindeki bir delikten kablolar bodruma, oradan kuyuya iniyor ve tünel boyunca ilerleyerek amplifikatörlerin yerleştirileceği noktaya ulaşıyordu.

Leonard kayıt odasındaki sistemi depoda neredeyse bir yıl geçirdikten sonra anlayabildi. Dikey kazıcılar Schönefelder Chaussee'nin karşı tarafında, içinde üç kablonun gömülü olduğu bir hendeğe doğru ilerliyordu. Kabloların her biri, asgari on sekiz kanal taşıyan yüz yetmiş iki devre içeriyordu. Sovyet kumanda ağının yirmi dört saat kesintisiz süren laf kalabalığı, telefon konuşmalarından ve şifreli telgraf mesajlarından oluşuyordu. Kayıt odasında sadece iki ya da üç devre izleniyordu. Vopoların ve Doğu Alman telefon onarım ekibinin hareketleriyle an be an ilgilenilmesi gerekiyordu. Tünelin fark edilmesi söz konusu olursa, Glass'in bazen karşı taraf için kullandığı deyimle "canavar" içeriye saldırıp tüneldekilerin hayatını tehdit edecek olursa, ilk uyarılar bu hatlar üzerinden gelebilirdi. Bunun dışında kaydedilen telefon konuşmaları silahlı koruma altında, askerî uçaklarla Londra'ya, telgraf mesajları da şifreleri çözülmek üzere Washington'a gönderiliyordu. Çoğu Rus göçmeni onlarca çevirmen, Whitehall'da ve Washington Anıtı'yla Lincoln Anıtı ara-

sındaki yolda balık istifi dizilmiş geçici kulübelerde çalışıp duruyordu.

Leonard işini bitirdiği gün kayıt odasının girişinde dururken tek derdi kendine yeni bir iş bulmaktı. Yaşlıca bir Alman'la, işteki ilk gününde forklift sürerken gördüğü, Gehlen'in adamlarından biriyle birlikte çalışmaya başladı. Artık Almanlar eski Naziler değil, Maria'nın yurttaşlarıydı. Zamanında elektrikçi olarak eğitilmiş, asıl adı Rudi olan Fritz ve Leonard elektrik kablolarını sıyırıyor, buatlarda bağlantıları yapıyor ve elektrik hatlarının üzerine koruyucu kılıflar geçirip kimsenin takılmayacağı şekilde yere raptediyorlardı. İlk başta birbirlerine adlarını söyledikten sonra dostane bir sessizlik içinde çalışmaya başladılar; kablo sıyırıcıları birbirlerine uzatıyor, işin bir parçası tamamlandığında teşvik edercesine homurdanıyorlardı. Leonard, Glass'in bir felaket diye tarif ettiği bir adamla yan yana, memnun mesut çalışabilmesini yeni olgunluğunun bir göstergesi gibi değerlendiriyordu. Rudi'nin iri ve uçları enli parmakları süratli ve becerikliydi. Öğleden sonra lambalar yandı, kahve servisi yapıldı. İngiliz çalışma arkadaşı yere oturup sırtını duvara dayayarak sigara içerken Rudi kahve teklifini reddederek çalışmaya devam etti.

Akşamüzeri adamlar yavaş yavaş dağılmaya başladı. Saat altı olduğunda odada Leonard'la Rudi'den başka kimse kalmamıştı; daha hızlı çalışarak son bir dizi bağlantıyı da tamamladılar. Sonunda Leonard ayağa kalkıp gerindi. Artık tekrar Kreuzberg'i ve Maria'yı düşünme iznini verebilirdi kendine. Oraya varması bir saat bile sürmezdi. Bir iskemleye astığı ceketini alırken kapının eşiğinden kendisine adıyla seslenildiğini duydu. Üzerine çok bol gelen kruvaze ceketli bir adam elini uzatmış ona doğru yürüyordu. Çıkmak üzere olan Rudi kenara çekildi ve yabancının omzunun üzerinden Leonard'a *Gute Nacht* diye seslendi. Leonard ceketinin bir kolunu giymiş, diğer kolu dışarıda adamla tokalaşırken selama karşılık verdi.

Bu hafif telaş sırasında Leonard bir yandan da bir İngiliz'in diğerinin sosyal konumunu deşifre etmek için kullandığı otomatik, neredeyse bilinçsiz tavır, görünüm ve ses değerlendirmesini yapmaktaydı.

"Ben John MacNamee. Bizim ekipten biri hastalandı, hafta-

ya tünel ağzında çalışacak birine ihtiyacım var. Glass'le konuştum, onay verdi. Etrafı göstermemi istersen yarım saatim var." MacNamee'nin birbirinden ayrık, kahverengiye çalan minik kazıklara benzeyen kazma dişleri vardı ve sayıları da pek azdı. Cockney aksanının tamamen bertaraf edilmediği konuşmasındaki hafif peltekliğin nedeni de buydu. Ses tonu neredeyse ahbapçaydı. Ret cevabı beklenmiyordu. MacNamee yolu göstermek üzere kayıt odasından çıkmıştı bile, ama otoritesini şişinmeden taşıyordu. Leonard onun devlet hizmetinde çalışan kıdemli bir bilim adamı olduğunu tahmin etti. Birmingham'da iki hocası olmuştu bunlardan; Dollis Hill'deki posta servisine bağlı araştırma laboratuvarında da bir iki örneğine rastlamıştı. Bunlar 1940'larda modern bilimsel savaş yöntemlerinin yarattığı ihtiyaçla önemli devlet görevlerine getirilmiş iddiasız, yetenekli adamlardan oluşan özel bir nesildi. Leonard tanımış olduğu örneklere saygı duyardı. Onlarla birlikteyken kantinde Leonard'la konuşmayan, yeterli Latince ve eski Yunanca bilgileri sayesinde komuta hiyerarşisinde yükselmeleri beklenen özel okul mezunlarının karşısında olduğu gibi kendini beceriksiz hissetmez, söyleyeceği lafı şaşırmazdı.

Bodruma indiklerinde kuyunun başında durup beklemeleri gerekti. Önlerindeki bir adam nöbetçiye göstermesi gereken geçiş kartını bulamıyordu. Durdukları yerin yakınında tavana kadar yükselen toprak yığınından soğuk ve pis bir koku yayılıyordu. MacNamee ayaklarını çamurlu betona vurup kemikli beyaz ellerini ovuşturdu. Leonard giderlerken odasından Glass'in temin ettiği paltoyu almıştı, ama MacNamee'nin üstünde sadece gri takımı vardı.

"Amplifikatörleri çalıştırdığımızda aşağısı epeyce ısınacak. Hatta sorun bile teşkil edebilir," dedi. "İş hoşuna gidiyor mu?"

"Çok ilginç bir proje."

"Bütün teypleri sen kurdun. Sıkılmış olmalısın." Leonard teşvik edilmiş olsa bile üstüne şikâyette bulunmanın akıllıca olmadığını biliyordu. MacNamee geçiş kartını gösterip misafiri için imza attı. "O kadar sıkıcı değildi aslında," dedi Leonard.

Yaşlıca adamın peşinden basamakları inerek çukura girdi. Tünelin ağzında MacNamee ayağını bir raya dayayıp ayakkabısını bağladı. Sesi boğuk çıkıyordu, Leonard işitebilmek için eğil-

di. "Erişim yetkin nedir Marnham?" Kuyunun kenarındaki nöbetçi aşağıya, onlara bakıyordu. O da kapıdaki nöbetçiler gibi bir depoyu, hatta radar istasyonunu koruduğunu zannediyor olabilir miydi?

Leonard, MacNamee'nin doğrulmasını ve tünelin içine girmelerini bekledi. Floresan şeritleri zifirî karanlığı zor kırıyorlardı. Akustik sıfırdı. Leonard'ın sesi kendi kulağına boğuk geldi. "Aslında üçüncü kademe."

MacNamee önden yürüyordu, ellerini ısıtabilmek için pantolon cebine sokmuştu. "Seni dördüncü kademeye yükseltmemiz gerekebilir. Yarın ilgilenirim."

Rayların arasından yürürken hafifçe alçalıyorlardı. Zeminde su birikintileri vardı; çelik levhaların kesintisiz bir tüp meydana getirecek şekilde birbirine vidalanmış olduğu duvarlarda da su damlacıkları parlıyordu. Bir yeraltı suyu pompasının kesintisiz uğultusu işitiliyordu. Tünelin her iki yanında kablo ve boruları destekleyen kum torbaları omuz yüksekliğinde istiflenmişti. Torbaların bazıları delinmiş, içindekiler dışarıya akıyordu. Toprak ve su her taraftan baskı yapıyor, mekânı tekrar ele geçirmeye çalışıyordu.

Sıkıca sarılmış dikenli tel kangallarının bir kum torbası yığınının yanına istiflenmiş olduğu bir yere geldiler. MacNamee, Leonard'ın ona yetişmesini beklemişti. "Şimdi Rus bölgesine giriyoruz. Bizi bastıklarında, ki bugün yarın olacaktır, geri çekilirken telleri yaymamız gerekiyor. Sınıra saygı göstersinler diye." Yaptığı küçük ironiye gülerken acınası dişleri açığa çıktı. Eski mezar taşları gibi farklı yönlere devriliyorlardı. Leonard'm bakışını yakaladı. İşaret parmağıyla ağzına vurarak genç adamın utancına doğrudan daldı. "Süt dişleri. Diğerleri hiç çıkmadı. Belki de hiç büyümek istemediğimdendir."

Düz zeminde yollarına devam ettiler. Yüz metre ileride çelik bir kapıdan bir grup adam çıktı ve onlara doğru yürümeye başladı. Derin bir konuşmaya dalmış gibiydiler. Ama yaklaşırlarken sesleri duyulmuyordu. Tek sıra halinde itiş kakış yürüyorlardı. Aralarında on metre kaldığında Leonard fısıltılarının tıslamalı seslerini işitti. İki grup birbirinin yanından ürkek baş selamlarıyla, sıkışarak, sessizce geçti.

"Genel kural, özellikle sınırı geçtikten sonra hiç ses çıkarmamak." MacNamee fısıltıdan birazcık daha yüksek bir sesle konuşuyordu. "Bildiğin gibi alçak frekanslar, erkek sesi kolay duyulur." Leonard fısıltıyla, "Evet," dedi, ama cevabı pompa sesinin içinde kayboldu.

İki kenardaki kum torbalarının üzerinde elektrik kabloları, havalandırma boruları ve kayıt odasından çıkan, kurşun kaplanmış kablolar uzanıyordu. Yol boyunca duvara monte edilmiş telefonlar, yangın söndürücüler, sigorta kutuları ve acil durum şalterleri vardı. Belirli aralıklarla yerleştirilmiş, minyatür trafik lambalarına benzeyen yeşil ve kırmızı uyarı lambaları da vardı. Oğlan çocuklarına uygun icatlarla donatılmış bir oyuncak kentti burası. Leonard evinin yakınındaki küçük ormanlık arazide arkadaşlarıyla çalıların arasında açtıkları tünelleri, gizli kamplarını hatırladı. Aniden yükselen ve tünellere bahaneden başka şey olmayan yeşil tepelerinde kıpırtısız koyun ve ineklerin otladığı güvenli dünyasıyla Hamleys oyuncak mağazasındaki dev tren seti de geldi aklına. Tünel demek gizlilik ve güvenlik demekti; oğlan çocukları ve trenler gözden kaybolarak, dikkat çekmeden tünellerden geçer, sonra da sağ salim çıkarlardı.

MacNamee tekrar kulağına eğilerek mırıldandı. "Bu projenin nesini beğeniyorum biliyor musun? Yaklaşımı. Amerikalılar bir şeyi yapmaya karar verdiklerinde iyi yapıyorlar, maliyetine aldırmıyorlar. İstediğim her şeyi hiç söylenmeden verdiler. Yarım yumak iple idare ediver türünden zırvalar yok onlarda."

Leonard kendisiyle böyle güvenerek konuşulduğu için gurur duyuyordu. Onaylarken esprili olmaya çalıştı. "Yemek konusunda giriştikleri zahmete baksanıza. Patates kızartmalarına bayılıyorum..."

MacNamee başını çevirdi. Leonard'm çocukça yorumu onlarla birlikte tünelden aşağıya, çelik kapıya kadar sürüklendi sanki.

Kapının ötesinde, iki yana yığılı havalandırma malzemeleri, rayları dar bir koridora dönüştürmüştü. Orada çalışan bir Amerikalı teknisyenin yanından geçip ikinci bir kapıyı açtılar.

"Evet," dedi MacNamee kapıyı arkasından kapatırken. "Ne düşünüyorsun?"

Tünelin temiz, düzenli, ışıl ışıl aydınlatılmış bir bölümüne gelmişlerdi. Duvarlar beyaza boyalı kontrplakla kaplanmıştı. Muşamba kaplı beton zeminin altındaki raylar görünmüyordu. Tepeden Schönefelder Chaussee'nin trafik uğultusu işitiliyordu. Elektronik malzemeyle dolu rafların arasında düzenli kontrplak tezgâhlar, üzerlerinde kulaklıklar ve teypler vardı. Leonard'ın o sabah aşağıya gönderdiği bavullar yere düzenli biçimde yerleştirilmişti. Ondan amplifikatörü takdir etmesi beklenmiyordu. Bu modeli Dollis Hill'den biliyordu. Güçlü, derli toplu bir modeldi, ağırlığı on sekiz kilogramdan azdı. Çalıştığı laboratuvarda en pahalı cihazlardan biriydi. Takdir etmesi beklenen şey cihazın kendisi değil, cihazların miktarı, tünelin bir kenarına adam boyu yüksekliğinde, belki yirmi beş otuz metre uzunluğunda istiflenmiş, bir telefon santralının içini andıran şalter panolarıydı. MacNamee miktarla gurur duyuyordu: dağıtım kapasitesi, amplifikatör gücü ve gerektirdiği devre ağı. Kapının yanında kurşun kaplı kablolar çeşitli renklerde tellere ayrılıp bağlantı noktalarına dağılıyor, sonra bu buatlardan kauçuk mandallarla birbirine tutturulmuş daha küçük demetler halinde çıkıyordu. Kraliyet Sinyal Birliği'nden üç görevli iş başındaydı. MacNamee'yi başlarıyla selamlayıp Leonard'la ilgilenmediler. İkisi onların yanından şeref kıtasını denetlercesine ağır ağır geçtiler. MacNamee, "Yaklaşık iki yüz elli bin sterlin değerinde," dedi. "Rus sinyallerinin minik bir bölümünü alıyoruz, dolayısıyla malzemenin en iyisine ihtiyacımız var."

Patates kızartmasıyla ilgili yorumundan sonra Leonard takdirini başını sallayıp iç çekerek belirtmekle yetiniyordu. Sorabileceği akıllıca bir soru bulmaya çalışıyor, devrelerin teknik özelliklerini anlatan MacNamee'yi yarım yamalak dinliyordu. Dikkat kesilmesine gerek yoktu. MacNamee'nin parlak beyaz amplifikatör odasıyla duyduğu gurur kişisel değildi. Başarılanları yeni gelen birinin gözünden tekrar görmek hoşuna gidiyordu, kimin gözü olduğu önemli değildi. İkinci çelik kapıya yaklaşırlarken Leonard hâlâ soracağı soruyu düşünüyordu. MacNamee kapının önünde durdu. "Bu çifte kapıdır. Azot sızıntısını önlemek için bağlantı odasını basınçlayacağız." Leonard tekrar başını salladı. Rutubeti dışarıda tutmak ve devrelere sızmaları de-

netlemek için Rus kabloları azotla mühürlenmiş olsa gerekti. Kabloların etrafındaki havaya basınç uygulanırsa fark ettirmeden hatlara girilebilirdi. MacNamee kapıları iterek açtı, Leonard onu izledi. Çıldırmış bir adamın çaldığı bir davulun içine girmek gibi bir şeydi. Yolun gürültüsü dikey tünele doluyor ve bağlantı odasında yankılanıyordu. MacNamee yere yığılı boş ses yalıtımı torbalarının üstünden geçip bir masada duran el fenerini aldı. Erişim tünelinin dibinde durdular. Fenerden çıkan ince ışık huzmesinin aydınlattığı tünel ağzında her biri on-on iki santim kalınlığında, çamura bulanmış üç kablo vardı. MacNamee konuşmak üzereyken davul sesi daha da çılgınca bir seviyeye ulaşınca beklemek zorunda kaldılar. Ses biraz hafiflediğinde, MacNamee, "At arabası," dedi. "En çok gürültüyü onlar çıkarıyor. Hazır olduğumuzda kabloları aşağı çekmek için hidrolik kriko kullanacağız. Sonra desteklemek üzere çatıya beton atmak için bir buçuk güne ihtiyacımız olacak. Yedekleme tamamlanmadan araya girmeyeceğiz. Önce devreleri köprüleyip sonra araya gireceğiz ve başlayacağız. Her kabloda yüz elliden fazla devre olması beklenir. Bağlantıları MI6'dan bir teknisyen yapacak, üç teknisyen de aksilik çıkması durumunda devreye girmek için hazır bulunacak. Adamlarımızdan biri hasta, dolayısıyla senin yedekler arasında olman gerekebilir."

MacNamee konuşurken elini Leonard'ın omzuna koydu. Gürültüden biraz kaçabilmek için kuyudan uzaklaştılar.

"Aslında bir soru sormak istiyorum," dedi Leonard, "ama cevap vermek istemeyebilirsiniz."

MacNamee omuz silkti. Leonard onun tarafından onaylanmak istediğini fark etti. "Önemli askerî görüşmelerin hepsi mutlaka şifreli telgraflarla gerçekleştiriliyordur. Onları nasıl okuyacağız? Yeni şifreleri kırmak neredeyse imkânsız."

MacNamee ceket cebinden bir pipo çıkarıp sapını ısırdı. Tütün içmek kesinlikle söz konusu değildi tabii.

"Benim de seninle konuşacağım konu buydu. Herhangi biriyle konuştun mu bunu?"

"Hayır."

"Nelson diye bir adamdan söz edildiğini duydun mu? Carl Nelson. CIA Muhabere Bürosu'nda görevliydi."

"Hayır."

MacNamee çifte kapıdan geçerek geri dönüyordu. Yola devam etmeden önce kapıları sürgüledi. "Artık dördüncü kademedeyiz. Muhtemelen seni bu kademeye zaten getirecektik. Ayrıcalıklı bir gruba dahil olmak üzeresin." Yine durmuşlardı, bu kez ilk amplifikatör cihazları rafının önündeydiler. Rafın öbür ucunda üç adam sessizce çalışıyordu, onları işitemeyecek kadar uzaktaydılar. MacNamee konuşurken bir amplifikatörün üstünde parmağını gezdiriyor, belki onunla ilgili bir şeyler söylediği izlenimini uyandırmaya çalışıyordu. "Sana basit şekilde açıklayacağım. Bir mesaj elektronik olarak şifrelenip gönderildiğinde hafif bir elektronik yankının, yani orijinal açık metnin gölgesinin de onunla birlikte yol aldığı saptandı. O kadar hafif ki, yaklaşık otuz kilometre sonra silinip gidiyor. Ama gerekli cihazlar varsa ve hatta ilk otuz kilometrede girilebilirse, metin ne kadar iyi şifrelenmiş olursa olsun, okunabilir bir mesaj doğrudan telekse gelebilir. Bu operasyonun dayanağı bu. Fazla bir önceliği olmayan telefon sohbetlerini dinlemek için bu ölçekte bir şeye girişmezdik. Bunu keşfeden Nelson'dı, cihaz da onun icadıydı. Viyana'da cihazını Rus hatlarında denemek için uygun bir yer arayarak dolaşırken bizim aynı hatları dinlemek için kazdığımız bir tünele rastladı. Biz de müthiş bir cömertlikle Amerikalıları tünelimize buyur ettik, onlara donanım sağladık, bağlantılarımızı kullanmalarına izin verdik. Onlar ne yaptı biliyor musun? Nelson'ın icadından hiç bahsetmediler bile. Bütün malzemeyi Washington'a götürüp açık metni okuyorlardı, bizse şifreleri kıracağız diye kafa patlatıyorduk. İşte müttefiklerimiz bunlar. Akıl almaz bir şey, değil mi?" Ara verip onay bekledi. "Şimdi bu projede ortak çalıştığımız için sırrı bize de açtılar. Ama genel hatlarıyla sadece, ayrıntılarını gizli tutuyorlar. Bu yüzden sana basit bir açıklama yapabiliyorum ancak."

Kraliyet Sinyal Birliği adamlarından ikisi onlara doğru yürüyordu. MacNamee, Leonard'ı tekrar bağlantı odasına doğru yönlendirdi. "Aslında bilmen gerekenler bağlamında bunların hiçbirini sana anlatmamam gerekirdi. Niyetimin ne olduğunu merak ediyorsundur herhalde. Durum şu: Onlar ne bulurlarsa bizimle paylaşmaya söz verdiler. Sözlerine güvenmekten başka

çaremiz yok. Ama biz Amerikalıların kırıntılarıyla yetinmek niyetinde değiliz. Bizim ilişkimizden anladığımız bu değil. Biz de Nelson'ın tekniğine dayalı kendi versiyonumuzu geliştiriyoruz, mükemmel bazı potansiyel noktalar bulduk. Onlardan Amerikalılara söz etmiyoruz. Sürat önemli, çünkü er veya geç Ruslar da aynı keşifte bulunacak, o zaman da cihazlarını değiştirecekler. Dollis Hill'de bir ekip bu konuda çalışıyor, ama burada birinin gözünü dört açıp kulağı kirişte beklemesi yararlı olabilir. Burada Nelson'ın cihazından haberdar bir iki Amerikalı olabileceğini düşünüyoruz. Bizim fazla yüksek rütbeli olmayan, teknik eğitimli birine ihtiyacımız var. Bu adamlar beni gördükleri anda tabanları yağlıyorlar. Biz ayrıntı peşindeyiz, elektronikle ilgili dedikodular, işimize yarayabilecek herhangi bir şey. Conilerin ne kadar dikkatsiz davrandığını biliyorsun. Konuşuyorlar, ortalıkta bir şeyler bırakıyorlar."

Çifte çelik kapıların önünde durmuşlardı. "Evet. Ne diyorsun?"

"Kantinde herkes çok gevezelik ediyor," dedi Leonard. "Bizimkiler bile."

"Yani tamam mı? Güzel. Daha sonra ayrıntılı konuşuruz. Şimdi yukarı çıkıp bir çay içelim. Dondum burada."

Tekrar tünel boyunca ilerlediler, Amerikan bölgesine girdiler ve rampayı çıktılar. Tünelle gurur duymamak imkânsızdı. Leonard savaştan önce babasının mutfağa tuğladan küçük bir uzantı eklediği günleri hatırladı. O da babasma bir çocuğun yapabileceği sembolik yardımlarda bulunmuş, malayı uzatmak, alışveriş listesiyle nalbura gitmek gibi işler yapmıştı. Her şey bitip de kahvaltı masasıyla iskemleler yerleştirilmeden önce sıvanmış duvarları, elektrik tesisatı ve ev yapımı penceresiyle yeni bölümün ortasında durup etrafına baktığında, kendi başarısından sarhoş olmuştu.

Depoya döndüklerinde Leonard özür dileyerek kantinde çay içmeye gitmedi. Artık MacNamee'nin onayını, hatta minnetini kazanmış olduğundan kendine güveniyor, kendini özgür hissediyordu. Binadan çıkmadan önce odasına uğrayıp bir göz attı. Raflarda teyplerin bulunmayışı bile kendi başına küçük bir zaferdi. Kapıyı kilitleyip anahtarı nöbetçi subayın odasına götürdü. Kapı-

ya kadar yürüyüp nöbetçi kulübesinin önünden geçti ve Rudow'a doğru yola koyuldu. Yol karanlıktı, ama artık yolu karış karış biliyordu. Paltosu soğuğa karşı pek etkili olamıyordu. Burun deliklerindeki kılların katılaştığını hissediyordu. Ağzından nefes aldığında hava ciğerlerini yakıyordu. Etrafındaki düz tarlaların buz tutmuş olduğunu görmese de hissedebiliyordu. Demokratik Cumhuriyet mültecilerinin barındığı kulübelerin önünden geçti. Dışarıda, karanlıkta oyun oynayan çocuklar vardı; Leonard'ın adımları soğuk asfaltta yankılanırken birbirlerini susturup o geçinceye kadar beklediler. Onu depodan uzaklaştıran her adım Maria'ya yaklaştıran bir adımdı. İşte hiç kimseye ondan bahsetmemişti, ona da yaptığı işten bahsedemezdi. İki gizli dünya arasındaki bu yolculukları gerçekten kendisi olduğu, o iki dünyayı dengede tutabildiği, kendisinden ayrı olduklarını bildiği mi, yoksa hiçbir şey olmadığı, iki nokta arasında yol alan bir boşluktan ibaret olduğu yegâne zamanlar mıydı, emin olamıyordu. Ancak iki uçtan birine vardığında bir amaç ediniyor ya da ona bir amaç dayatılıyor, o zaman tekrar kendi kimliğine, daha doğrusu iki kimliğinden birine bürünüyordu. Kesin olarak bildiği tek şey, tren Kreuzberg durağına yaklaştıkça bu düşünceler silinmeye başlayacağı, avluyu aceleyle geçip beş kat merdivenin basamaklarını ikişer ikişer, hatta üçer üçer çıkarken tamamen silinmiş olacaklarıydı.

8

Leonard'ın ınillî oluşu kışın en soğuk haftasına denk düşmüştü. Eski kurtlar Berlin'in sert ölçütlerine göre bile eksi yirmi beş derecenin istisnai olduğunda hemfikirdi. Gökyüzünde hiç bulut yoktu, gündüzleri bombardımanın yol açtığı hasar koyu turuncu ışıkta parlıyor, hatta neredeyse güzel görünüyordu. Geceleri Maria'nın pencere camlarının iç yüzeylerinde biriken su damlacıkları donarak harikulade şekiller oluşturuyordu. Sabahları yatak örtülerinin en üst tabakası, genellikle Leonard'ın paltosu kaskatı kesilmiş oluyordu. Leonard bu süre boyunca Maria'yı nadiren çıplak gördü; aynı anda bütün bedeni çıplak olmuyor-

du. Nemli karanlığa sokulduğunda teninin parıltısını görüyordu. İnce battaniyeler, paltolar, banyo havluları, koltuk örtüsü ve bir çocuk yorganının oluşturduğu kış yatağı, sadece kendi ağırlığıyla dengede duran güvenilmez bir kütleydi. Tamamını bir arada tutacak kadar büyük bir şey yoktu. Dikkatsizce bir harekette katlar teker teker kaymaya başlıyor, çok geçmeden hepsi dağılıyordu. Bunun üzerine şiltenin iki yanında yüz yüze ayakta durup titreyerek hepsini baştan yerleştiriyorlardı.

Bu yüzden Leonard aşağılara sokulurken sinsice hareket etmeyi öğrenmek zorundaydı. Hava şartları ayrıntıya dikkat etmeye zorluyordu onu. Maria'nm bisiklet sayesinde gergin olan karnına yanağını yaslamaktan, dibe gömülmüş bir kulak kadar karmaşık sarmallardan oluşan göbek deliğine dilinin ucunu sokmaktan hoşlanıyordu. Aşağıların yarı karanlığında –örtüler şiltenin altına sıkıştırılamıyor, kenarlardan mutlaka ışık sızıyordu– o kapalı ve sıkışık yerde kokuları sevmeyi öğrendi: Maria'nın biçilmiş çimi hatırlatan ter kokusu ve uyarılışının iki unsurdan oluşan rutubeti; ağır ama yumuşak, hem keskin, hem baygın – meyve ve peynir, arzunun tatları. Bu iç içe geçmiş duyumlar bir çeşit hezeyandı. Her iki küçük ayak parmağının kenarı boyunca uzanan minik nasırları vardı. Diz eklemlerindeki kıkırdakların sesini işitebiliyordu. Belinde içinden iki uzun kıl çıkan bir et beni vardı. Bunların gümüş rengi olduğunu ancak Mart ortasında, oda biraz ısındığında görebildi. Meme uçları üzerlerine üflediğinde dimdik oluyordu. Kulak memelerinde küpe klipsleri iz yapmıştı. Elini bebeksi saçlarının içinden geçirdiğinde saç köklerinin başının tepesinde üçlü bir helezon oluşturduğunu fark ediyor, kafa derisi fazlasıyla beyaz, fazlasıyla narin görünüyordu.

Maria bu *Erkundungen,* bu keşif kazıları konusunda müsamahakârdı. Yattığı yerde genellikle sessizce hayallere dalıyor, bazen rastgele bir düşünceyi birkaç kelimeyle dile getirip nefesinin tavana yükselişini seyrediyordu. "Binbaşı Ashdown komik bir adam... çok güzel, bütün ayak parmaklarımın arasına geçir parmaklarını, evet, öyle... her gün saat dörtte odasında bir fincan sıcak süt içip bir haşlanmış yumurta yiyor. Ekmeğini bir, iki, üç, dört, beş, aynı böyle dilimletiyor, adam asker işte, ne diyor onlara biliyor musun?"

Leonard'ın boğuk sesi cevapladı: "Askerler."

"Aynen. Askerler! Siz savaşı böyle mi kazanıyorsunuz? O askerlerle mi?" Leonard nefes almak için başını kaldırdığında Maria kollarını boynuna doladı. "*Mein Dummerchen*, masum küçüğüm, aşağılarda ne öğrendin bugün?"

"Karnını dinledim. Akşam yemeği saati gelmiş."

Maria onu kendine çekip yüzünü öptü. Taleplerini serbestçe dile getiriyor, Leonard'ın merakını sevimli buluyor, merakını gidermesine izin veriyordu. Leonard'ın soruları bazen kışkırtıcıydı, bir baştan çıkarma yöntemiydi. "Niye yarıya kadar istiyorsun, söyle," diye fısıldıyordu, Maria da yalvarıyordu, "Hayır, sonuna kadar istiyorum, sonuna kadar."

"Yarıya kadar istiyorsun, öyle hoşuna gidiyor. Söyle, neden?"

Leonard doğal olarak düzenli, hijyenik bir hayata eğilimliydi. Hayatının ilk aşk macerasının başlangıcından sonraki dört gün boyunca iç çamaşırını ve çoraplarını değiştirmedi, temiz gömleği kalmamıştı, pek yıkanmıyordu. İlk geceyi Maria'nın yatağında konuşarak ve uyuklayarak geçirmişlerdi. Sabah saat beşe doğru onlar esmer ekmekle peynir yer, kahve içerlerken yan dairedeki komşu işe gitmek için hazırlanıyor, gürültüyle boğazını temizliyordu. Tekrar sevişmişlerdi, Leonard kendini toparlama konusundaki başarısından memnundu. Sorun yaşamayacağını düşündü, o da herkesten farksızdı. Daha sonra rüyasız bir uykuya gömüldü ve bir saat sonra çalar saatin ziliyle uyandı.

Örtülerin altından çıktığında karşılaştığı soğuk, kafa derisini büzüştürdü. Maria'nm kolunu belinden çözdü, karanlıkta soğuktan tir tir titreyerek, yerde emekleyip giysilerini küllüğün, omlet tabaklarının, yanıp bitmiş mumun durduğu çay tabağının altından çekip çıkardı. Gömleğinin kolunda buz tutmuş bir çatal vardı. Akıllılık edip gözlüğünü ayakkabısının içine sokmuştu. Şarap şişesi devrilmiş, içindeki son damlalar külotunun bel lastiğini lekelemişti. Paltosu yatağın üstüne seriliydi. Paltosunu alıp diğer örtüleri düzelterek Maria'nın üstünü örttü. El yordamıyla başını bulup öptüğünde Maria kıpırdamadı.

Üstünde paltosuyla mutfak lavabosunun başında durarak bir tavayı yere koydu ve iğne gibi batan soğuk suyu yüzüne çarptı. Aslında dairede bir banyo olduğunu hatırladı. Işığı ya-

kıp içeri girdi. Hayatında ilk kez bir başkasının diş fırçasını kullandı. Saçını bir kadının saç fırçasıyla taramamıştı o güne kadar. Aynadaki görüntüsünü inceledi. Karşısında yeni bir erkek duruyordu. Bir günlük sakalı sefihlik göstergesi olamayacak kadar seyrekti, burnunun kenarında sivilce habercisi sert, kırmızı bir nokta vardı. Ama bu bitkin halinde bile bakışlarının daha kararlı ve güvenli olduğunu düşündü.

Gün boyunca yorgunluğunu iyi taşıdı. O da mutluluğunun bir parçasıydı. Günün çeşitli unsurları bir hafifliğe ve uzaklığa bürünmüş, karşısında yüzüyordu: metro ve ardından otobüs yolculuğu, donmuş bir gölcüğün kıyısından, beyaz, diken diken tarlaların arasından yürüyüş, saatlerce teyplerle tek başına ilgilenme, kantinde tek başına biftek ve patates kızartması, tanıdık devreler arasında birkaç saat daha, karanlıkta tekrar yürüyerek metro durağına geliş, yolculuk, sonra yine Kreuzberg. Değerli iş dışı saatlerini onun semtini geçip kendi mahallesine devam ederek harcamak anlamsızdı. O akşam Maria'nın evine vardığında Maria da işten yeni dönmüştü. Ev hâlâ darmadağındı. Tekrar ısınmak için yatağa girdiler. Gece bazı çeşitlemelerle, sabahsa çeşitlemesiz tekrarlandı. Bu Salı sabahıydı. Çarşamba ve Perşembe de aynı şekilde geçti. Glass, oldukça soğuk bir tavırla, sakal mı bıraktığını sordu. Leonard bir tutkuya bağlılığının kanıtlanmasına ihtiyaç duysa, onu gri çoraplarının katılığında, gömleğinin üst düğmesini açtığında burnuna gelen tereyağı, vajinal sıvı ve patates kokularında bulurdu. Deponun aşırı ısıtılmış iç mekânları giysilerinin kıvrımlarından uzun süre kullanılmış çarşafların kokusunu yayıyor, penceresiz odasında elini kolunu bağlayan hayallere dalmaya kışkırtıyordu onu.

Kendi evine ancak Cuma akşamı dönebildi. Oradan yıllardır ayrı kalmış gibiydi. Evin içinde dolaşarak ışıkları yaktı, eski benliğinin işaretlerini şaşkınlıkla izledi – yerlere saçılmış o gergin, entrikacı notları yazmış olan delikanlı, küvette pis köpüklerle saçlar, yatak odasında, yerde havlu ve giysiler bırakmış olan, tertemiz yıkanmış masum. Acemi kahve pişiricisi de vardı – Maria'yı seyretmişti, artık biliyordu kahvenin nasıl yapılacağını. Çocuksu çikolata ve annesinin mektubu da oradaydı. Mektubu çabucak okudu ve kendisine ilişkin endişeleri iç bayıcı, hat-

ta sinir bozucu buldu. Küvet dolarken üzerinde sadece külotuyla evin içinde gezinerek bir kez daha geniş bir mekânın ve sıcaklığın tadını çıkardı. Islık çaldı, bölük pörçük şarkılar söyledi. Başlangıçta duygularını taşıyabilecek yabanilikte bir şarkı bulamadı. Bildiği duygusal aşk şarkılarının hepsi kibarlıkla sınırlandırılmıştı. Aslında o anda kendisine en uygun müzik, nefret ettiğini sandığı saçma sapan, gürültülü Amerikan şarkılarıydı. Bölük pörçük bir şeyler aklma geliyor, ama tam hatırlayamıyordu; *"make* la-la-la *with the pots and pans. Shake, rattle and roll! Shake, rattle and roll!"* Akustiği sesi güzelleştiren banyoda bu büyülü sözleri bağıra çağıra defalarca tekrarladı. İngiliz telaffuzuyla haykırıldığında çok saçma geliyordu kulağa, ama lazım olan buydu. Neşeli, seksi ve oldukça anlamsız. Hayatında hiç bu kadar yalın bir mutluluk yaşamamıştı. O anda tek başına olsa da yalnız değildi. Bekleniyordu. Yıkanıp evi toplayacak vakti vardı, sonra da yola koyulacaktı. *"Shake, rattle and roll!"* İki saat sonra sokak kapısını açtı. Bu kez yanında bir seyahat çantası vardı; bir hafta boyunca evine dönmedi.

O ilk günlerde Maria, Leonard'ın lüksünü abartarak anlattığı dairesine gelmeye razı olmuyordu. Gecelerini dışarıda geçirmeye başlarsa komşuların çok geçmeden bir erkek ve yaşayacak daha iyi bir yer bulduğu dedikodusunu yayacaklarını düşünüyordu. Sonra söylenti yetkili makamların kulağına gidecek, evinden atılacaktı. Berlin'de sıcak suyu olmayan tek yatak odalı bir daireye bile müthiş bir talep vardı. Maria'nm evinden uzaklaşmak istememesi Leonard'a mantıklı geliyordu. Kat kat örtünüp yatağa giriyor, alelacele bir şeyler kızartıp karınlarını doyurmak için yıldırım hızıyla mutfağa gidip dönüyorlardı. Yıkanmak için bir tencereye su doldurup kaynayana kadar yatağın içinde beklemek, sonra banyoya koşup kaynar suyu donmuş küvete dökmek gerekiyordu. Küvetin tıpası deliği tam kapatmıyordu, soğuk su musluğundaki su basıncı da belli olmuyordu. Leonard'la Maria ancak iş yerlerinde ısınıp doğru düzgün bir şeyler yiyebiliyorlardı. Evde yataktan başka vakit geçirebilecekleri bir yer yoktu.

Maria, Leonard'a enerjik ve düşünceli bir âşık olmayı, kendi orgazmından önce Maria'ya tüm orgazmlarını yaşatmayı öğretti.

Kapıdan geçerken hanımlara yol vermek gibi bir kibarlıktı bu. Leonard aynı zamanda örtüleri kaydırmanın da en hızlı yolu olan *der Hundestellung*, yani köpek pozisyonunda, ayrıca Maria sırtı ona dönük yan yatmışken, uykuya dalmak üzereyken arkadan, sonra da ikisi yüz yüze, yan yatarken, sımsıkı sarılmışlarken, örtüleri neredeyse hiç kıpırdatmadan sevişmeyi öğrendi. Maria'nın ne zaman hazır olacağının belirli kurallara bağlı olmadığını keşfetti. Bazen ona bakması bile yeterliydi. Bazen de oyuncak maketle uğraşan bir oğlan çocuğu gibi sabırla uğraşır, ama karşılığında Maria peynir ekmek yiyip birer çay daha içmeyi teklif ederdi. Maria'nın kulağına tatlı sözler mırıldanmasından hoşlandığını, ama belirli bir noktadan, gözleri devrilmeye başladıktan sonra hoşlanmadığını öğrendi. O andan sonra dikkatinin dağıtılmasını istemiyordu. *Drogerie*'de *Präservative* istemeyi öğrendi. ABD ordusundan ücretsiz prezervatif alabileceğini ise Glass'ten öğrendi. Açık mavi bir karton kutuda on iki düzinelik dört paketle otobüse binip eve geldi. Kutuyu kucağına yerleştirmişti, diğer yolcuların bakışlarının farkındaydı, rengin kendini ele verdiğini sezdi. Bir keresinde Maria tatlılıkla prezervatifi kendi takmayı teklif ettiğinde fazla saldırgan bir tavırla reddetti. Daha sonra bundan niçin rahatsız olduğunu düşündü. Olayın yeni ve rahatsız edici bir yönüyle ilgili ilk sezgisiydi bu. Anlatması zordu. Olaya zihinsel bir unsur sızmaya, kendi benliğinin kimi yönleri, aslında pek hoşlanmadığı yönleri işe karışmaya başlamıştı. Yeniliğin heyecanı geçtikten sonra, kendisinin de herkes gibi bu işi yapabileceğinden emin olduktan sonra, fazla erken boşalmayacağından emin olduktan, bütün bu kaygılar dağıldıktan sonra ve Maria'nın ondan gerçekten hoşlandığına, onu istediğine ve istemeye devam edeceğine ikna olduktan sonra, sevişirken kafasından kovamadığı düşüncelere kapılmaya başladı. Kısa bir süre sonra bu düşünceler arzusunun ayrılmaz bir parçası haline geldi. Fantezileri her defasında biraz daha yakma geliyor, çoğalıyor, yeni biçimlere bürünüyordu. Düşüncenin kıyısında toplanan siluetler ortaya, kendisine doğru ilerliyordu. Bunların hepsi kendisinin farklı halleriydi ve onlara karşı koyamayacağını biliyordu.

Fanteziler üçüncü veya dördüncü sevişmelerinde basit bir algıyla başlamıştı. Altında gözleri kapalı yatan Maria'ya baktı ve

onun Alman olduğunu hatırladı. Bu kelime çağrışımlarından tamamen sıyrılmamıştı belli ki. Aklına Berlin'deki ilk günü geldi. Alman. Düşman. Can düşmanı. Mağlup düşman. Bu sonuncusu korkunç bir heyecan yarattı içinde. Birkaç saniye boyunca, belirli bir devrenin toplam direncini hesaplayarak kendini oyaladı. Sonra: O mağluptu, kurallara göre ona aitti, ganimetiydi onun, akla sığmaz bir şiddetin, kahramanlığın ve fedakârlığın getirdiği haktı. Haklı olmak, kazanmak, ödüllendirilmek ne büyük kıvançtı! Önünde uzanan, şilteye bastırdığı kendi kollarına, dirseğin hemen altında, kızılımsı kılların en sık olduğu bölgeye baktı. Güçlü ve muhteşemdi. Hızlandı, sertleşti, neredeyse zıpladı Maria'nın üstünde. Muzafferdi, iyiydi, güçlüydü ve özgürdü. Sonradan hatırladığında bu ifadeler onu utandırdı, bir kenara itti onları. Yardımsever, şefkatli mizacına yabancıydılar, mantığına aykırıydılar. İnsan Maria'ya baktığında onda mağlubiyetin izi olmadığını görüyordu. O Avrupa'nın işgaliyle ezilmemiş, özgürleşmişti. Ayrıca en azından ikisinin arasındaki oyunda Leonard'ın rehberi değil miydi?

Ama bir dahaki sevişmede aynı düşünceler geri geldi. Leonard ona verdikleri heyecana karşı koyamıyordu, ayrıntılar karşısında çaresizdi. Bu sefer Maria hem onun ganimetiydi, hem de *bu konuda Maria'nın yapabileceği bir şey yoktu.* Leonard'la sevişmek istemiyordu, ama itiraz hakkı yoktu. Leonard devre şemalarını düşünmeye çalıştı. Düşünemedi. Maria mücadele ediyor, kurtulmaya çalışıyordu. Altında debeleniyordu, "Yapma!" diye haykırmış gibi geldi Leonard'a. Başını iki yana sallıyordu, kaçışı olmayan gerçekliği görmemek için gözlerini kapamıştı. Leonard onu şilteye yapıştırmıştı, o kendisine aitti, yapabileceği hiçbir şey yoktu, asla kurtulamayacaktı. İşte son nokta da bu oldu Leonard için, bitti gitti. Zihni boşaldı, sırt üstü uzandı. Zihni boşalmıştı, aklından yemek, sosis geçti. Bratwurst, Bockwurst ya da Knackwurst değil, şişko, yumuşak, her tarafı kızarıp siyahımsı kahverengiye dönüşmüş İngiliz sosisiyle patates püresi ve lapa gibi bezelyeler.

Bunu izleyen günlerde utancı giderek söndü. Birkaç santim ötesinde olmasına rağmen, Leonard'ın kafasında olup bitenleri Maria'nın hissedemediği açık seçik ortadaydı, bunu kabullendi.

Bu düşünceler Leonard'ın kendisine aitti sadece, Maria'yla hiçbir ilgisi yoktu.

Sonunda daha dramatik bir fantezi biçimlendi. Bu seferki, önceki bütün unsurları içeriyordu. Evet, kadın mağluptu, fethedilmişti, onun hakkıydı, kurtulamazdı ve şimdi ayrıca *Leonard askerdi,* savaş yorgunuydu, kana bulanmıştı, ama bitkinliği engelleyici değil, kahramancaydı. Bu kadını ele geçirmişti, ona zorla sahip oluyordu. Kadın hem korku hem huşu içindeydi, karşı çıkmaya cüret edemiyordu. Leonard yatağın üstüne serili paltosunu iyice yukarı çekmenin yararı olduğunu gördü; böylece başını sağa sola çevirdiğinde koyu yeşili görebiliyordu. Fantezinin daha sonraki ayrıntılarında kadının isteksiz, kendisininse karşı koyulmaz oluşu değişmeyen varsayımlardı. Askerlerle dolu bir kentte gündelik hayatına devam ederken asker fantezisi gülünç geliyordu, ama zihninden kolaylıkla uzaklaştırabiliyordu onu.

Ne var ki bu hayalleri Maria'ya aktarmak istediğini fark ettiğinde zorlandı. Başlangıçta tek yaptığı onu biraz daha fazla sıkmak, çekine çekine ısırmak, yana uzattığı kollarını tutarak kaçmasını engellediğini hayal etmekti. Bir keresinde poposuna vurdu. Bütün bunlar Maria için pek önemli değildi sanki. Fark etmiyordu ya da fark etmiyormuş gibi yapıyordu. Sadece Leonard'ın aldığı zevk artıyordu. Ama şimdi isteği aciliyet kazanmıştı; esasen ne kadar aptalca olsalar da kafasından geçenleri Maria'nın onaylamasını istiyordu. Maria'nın tahrik olacağından kuşku duymuyordu. Ona tekrar vurdu, daha şiddetli ısırdı ve sıktı. *Hakkını ona vermek zorundaydı.*

Kendine ait sahneleme yetersiz kalıyordu artık. Aralarında bir şey olmasını istiyordu. Fantezi değil, gerçeklik istiyordu. Bunu bir şekilde ona söylemek kaçınılmaz olmuştu. Gücünün onaylanmasını, Maria'nm bu yüzden azıcık, zevk verecek şekilde acı çekmesini istiyordu. Sevişmeleri bittikten sonra susmakta zorlanmıyordu. O zaman utanıyordu. Onaylanmasını istediği bu güç neydi ki? Kafasının içindeki iğrenç bir hikâyeden ibaretti. Daha sonra bunun Maria'ya da heyecan verip vermeyeceğini merak etti. Elbette tartışılacak bir şey yoktu. Sözlerle ifade edebileceği, söze dökmeye cesaret edebileceği bir şey yoktu. Ondan izin alması söz konusu değildi. Onu şaşırtmak, göstermek,

zevkin onun mantıklı itirazlarına baskın çıkmasını sağlamak zorundaydı. Bütün bunları düşündü ve sonunda mutlaka olacağını anladı.

Martın ortalarına doğru beyaz bir bulut tabakası gökyüzünü kapladı ve sıcaklık aniden yükseldi. Birkaç santim yüksekliğindeki kirli karlar üç günde eridi. Leonard, Rudow köyünden depoya yürürken eriyen çamurlu karların arasından fışkıran yeşil filizler, yol kenarındaki ağaçlarda şişkin, yapışkan tomurcuklar görüyordu. Leonard'la Maria kış uykularından uyandılar. Yataktan ve yatak odasından çıkıp elektrikli ısıtıcıyı salona getirdiler. Birlikte bir *Schnellimbiss*'e yemeğe, mahallede bir *Kneipe*'ye bira içmeye gittiler. Kurfürstendamm'da Tarzan filmi seyrettiler. Bir cumartesi gecesi Resi'ye gidip Amerikan romantik aşk şarkıları ve marş temposundaki canlı Bavyera müzikleri çalan bir Alman caz orkestrası eşliğinde dans ettiler. Tanışmalarının anısına Sekt ısmarladılar. Maria ayrı oturup hava basınçlı tüplerden mesajlar göndermek istediğini söyledi, ama boş masa yoktu. İkinci Sekt şişesini de ısmarladıktan sonra, dönüş yolunun yarısına kadar otobüse binecek kadar paraları kaldı geriye. Adalbertstrasse'a yürürlerken Maria yüksek sesle esneyip destek almak için Leonard'ın koluna girdi. İşyerindeki kızlardan biri grip olduğu için önceki üç gün içinde on saat fazladan çalışmıştı. Bir gece önce de Leonard'la ikisi şafak sökünceye kadar uyumamış, sonra bir de yatağı düzeltmek zorunda kalmışlardı.

"*Ich bin müde, müde, müde,*"[18] dedi Maria usulca, basamakları tırmanmaya başladıklarında. Eve girince yatmaya hazırlanmak üzere doğru banyoya girdi. Leonard salonda beklerken bir şişe beyaz şarabı bitirdi. Maria banyodan çıktığında ona doğru bir iki adım atıp yolunu keserek yatak odasına girmesini engelledi. Kendine güvenli davranır ve duygularına kulak verirse başarılı olacağını biliyordu.

Maria elini tutmaya yeltenip, "Şimdi uyuyalım. Koca sabah bizim," dedi.

Leonard elini çekmiş, beline dayamıştı. Maria'dan çocuksu bir diş macunu ve sabun kokusu yayılıyordu. Saçlarına takmış olduğu toka elindeydi.

18 Çok çok yorgunum.

Leonard düz ve ifadesiz olmasına çalıştığı bir ses tonuyla, "Soyun," dedi.

"Tamam, odaya girince." Maria onun etrafından dolaşacak oldu.

Leonard onu dirseğinden kavrayıp geriye doğru itti. "Burada soyun."

Maria sinirlendi. Leonard bunu öngörmüştü, işin bu kısmıyla uğraşmak zorunda kalacağını biliyordu. "Bu gece çok yorgunum. Baksana halime." Maria bu son sözleri uzlaşmacı bir tonda söylemişti; Leonard iradesini zorlayarak elini uzattı ve Maria'nın çenesini iki parmağıyla tuttu.

Sesini yükseltti. "Dediğimi yap. Burada. Şimdi."

Maria elini itti. Gerçekten şaşırmıştı, hafiften gülmeye başladı. "Sarhoşsun sen. Resi'de çok içtin, Tarzan kesildin."

Gülmesi Leonard'ın sinirini bozdu. Kızı duvara doğru itti; niyetlendiğinden daha sert davranmıştı. Maria'nın nefesi kesildi. Gözlerini iri iri açtı. Soluklanınca, "Leonard..." dedi.

Leonard olaya korku karışabileceğini ve bunu bir an önce atlatmaları gerektiğini biliyordu. "Dediğimi yaparsan canın yanmaz." Sesi ikna ediciydi. "Ya sen çıkar her şeyi üstünden ya da ben çıkaracağım."

Maria duvara iyice yapıştı. Başını iki yana salladı. Bakışları kararmış, donuklaşmıştı. Leonard bunun ilk başarı işareti olabileceğini düşündü. Maria itaat etmeye başladığında bütün bu senaryonun zevk amaçlı olduğunu anlayacaktı, yalnız Leonard için değil, kendisi için de. O zaman korkusu tamamen uçup gidecekti. "Dediğimi yapacaksın." Leonard sesinden soru tonunu dışlamayı başardı.

Maria elindeki tokayı atıp parmaklarını arkasındaki duvara dayadı. Başı biraz öne eğik ve kıpırtısızdı. Derin bir nefes alıp konuştu: "Ben şimdi yatak odasına gidiyorum." Aksanı her zamankinden daha belirgindi. Daha duvardan birkaç santim uzaklaşmışken Leonard tekrar itti onu.

"Hayır," dedi.

Maria başını kaldırıp ona baktı. Çenesi düşmüş, dudakları aralanmıştı. Onu ilk kez görüyordu sanki. Yüzündeki merak da, hayretle dolu bir hayranlık ifadesi de olabilirdi. Bir anda her

şey değişecek, Maria mutlulukla boyun eğecek, dönüşecekti. Leonard parmaklarıyla eteğinin düğmesinden tutup sertçe çekti. Artık geri dönüş yoktu. Maria kesik bir çığlık atıp art arda iki kez, hızlı hızlı, "Leonard," dedi. Bir eliyle eteğini tutuyordu, öteki elini kendini korumak için avucu dışarı dönük olarak havaya kaldırmıştı. Yerde iki siyah düğme vardı. Leonard eteği avuçlayıp aşağı çekti. Maria tam o anda ileri doğru bir hamle yaptı. Etek dikiş yerinden boylu boyunca yırtıldı, Maria eteğe takılıp düştü, ellerinden destek alıp kalkarken tekrar düştü. Leonard onu sırt üstü çevirip omuzlarını ahşap zemine bastırdı. Aslında gülüyor olmaları gerektiğini düşündü. Bu bir oyundu, coşkulu bir oyundu. Maria ciddiye almakla hata ediyordu. Yanma diz çökmüş, iki eliyle onu yere bastırıyordu. Sonra bırakıp dirseğine dayanarak beceriksizce yanına uzandı. Serbest eliyle Maria'nm külotunu aşağı çekip kendi pantolon düğmelerini çözdü.

Maria yattığı yerde kıpırdamadan tavana bakıyordu. Gözünü bile kırpmıyordu neredeyse. Bu bir dönüm noktasıydı. Başlamıştı. Leonard ona gülümsemek istiyor, ama gülümserse Maria'da uyandırdığı hâkimiyet duygusunun bozulacağından korkuyordu. Sert yüz ifadesini koruyarak pozisyonunu ayarladı. Oyun olsa da ciddi bir oyundu aslında. İçine girmek üzereydi. Maria kaskatıydı. Konuştuğunda ses tonunun sakinliği Leonard'ı şaşırttı. Gözlerini tavandan ayırmadan, soğuk bir tonda konuştu.

"Gitmeni istiyorum. Evine dönmeni istiyorum."

"Bir yere gitmiyorum," dedi Leonard, "işte o kadar." Sesi istediği kadar net çıkmamıştı.

"Lütfen..." dedi Maria. Gözleri yaşlarla doldu. Tavana bakmaya devam ediyordu. Sonunda gözlerini kırpıştırınca bir damla gözyaşı şakağından aşağı yuvarlanıp kulağının üzerinde saçlarının arasına karıştı. Leonard'm dirseği uyuşmuştu. Maria alt dudağını ısırıp tekrar gözlerini kırpıştırdı. Başka gözyaşı akmadı, tekrar konuşma cesaretini buldu. "Git artık."

Leonard onun yüzünü okşadı, elmacık kemiğinde, ıslanmış saçlarında gezdirdi parmaklarını. Maria nefesini tutmuş durmasını bekliyordu.

Leonard dizlerinin üstünde doğrulup kolunu ovuşturdu, pantolonunu iliklediı. Etraflarındaki sessizlik bir uğultuya dö-

nüşmüştü. Kelimelere dökülmeyen bu suçlama haksızdı. Leonard hayalindeki mahkemeye seslendi. Bu yaptığı bir oyun olmasaydı, Maria'yı incitmeye niyetli olsaydı, o anda, onun ne kadar üzüldüğünü gördüğü anda durmazdı. Maria olayı sığ bir şekilde yorumluyor, ona karşı kullanıyordu, haksızlıktı bu. Bütün bunları nasıl dile getireceğini bilemiyordu. Maria yattığı yerden kıpırdamamıştı. Leonard ona kızgındı. Bir yandan affedilmek için can atıyordu. Konuşmak imkânsızdı. Maria'nın elini tutup sıktığında hiçbir tepkiyle karşılaşmadı. Daha yarım saat önce Oranienstrasse'de kol kola yürüyorlardı. O noktaya nasıl geri dönecekti? Birden sekizinci ya da dokuzuncu doğum gününde hediye gelen mavi, kurmalı lokomotifi hatırladı. Sekiz rakamı çizen rayların üzerinde bir dizi kömür vagonunu çeken lokomotifi bir gün öğleden sonra sanki ciddi bir deney yapıyormuş gibi fazla kurmuş ve bozmuştu.

Leonard sonunda ayağa kalkıp geriye doğru birkaç adım attı. Maria doğrulup oturdu ve eteğini dizlerinin üstüne çekti. Onun da bir anısı vardı, ama onunki on yıl öncesine aitti ve kırık bir oyuncak trenden daha ağırdı. Berlin'in doğu banliyölerinden birinde, Oberbaum köprüsünün yakınında bir sığmaktaydı. Nisan ayının sonlarıydı, kent düşmeden bir hafta önceydi. Maria yirmi yaşını henüz doldurmamıştı. İlerleyen Kızıl Ordu birliği yakında bir yere ağır silahlar yerleştirmiş, kent merkezini top ateşine tutuyordu. Sığınakta otuz kişiydiler; kadınlar, çocuklar ve yaşlılar gürültünün ortasında korkudan sinmişlerdi. Maria, Walter amcasıyla birlikteydi. Bir ara ateş sesleri hafifledi, beş asker gezmeye çıkmış gibi sığınağa girdi. Gördükleri ilk Ruslardı bunlar. Aralarından biri tüfeğini üzerlerine doğrulttu, bir diğeri Almanlar'a işaretle kol saatleriyle mücevherlerini vermelerini emretti. Eşyalar süratle, sessizce toplandı. Walter Amca, Maria'yı karanlığın derinliklerine, ilk yardım istasyonuna doğru itiyordu. Maria bir köşeye, duvarla boş bir malzeme dolabının arasına saklandı. Yerde bir şiltenin üzerinde iki bacağından vurulmuş, elli yaşlarında bir kadın yatmaktaydı. Gözleri kapalı inliyordu. Tiz, kesintisiz, tek notada uzayıp giden bir sesti. İnilti askerlerden birinin dikkatini çekti. Kadının yanına diz çöküp kısa saplı bir bıçak çıkardı. Kadının gözleri hâlâ kapalıydı. Asker kadı-

nın eteğini kaldırıp iç çamaşırını kesti. Sahneyi amcasının omzunun üzerinden seyreden Maria Rus askerinin savaş meydanındaymış gibi ilkel şartlarda ameliyata girişeceğini, sterilize edilmemiş bıçakla mermiyi çıkaracağını sandı. Sonra adamın yaralı kadının üstüne uzanmış, kesik kesik, titrek hareketlerle gidip geldiğini gördü.

Kadının sesi pesleşti. Arkasında, sığınaktaki diğer insanlar başlarını çeviriyordu. Kimseden ses çıkmıyordu. Sonra bir patırtı oldu, , sivil kıyafetli iri kıyım bir başka Rus , insanları itip kendine yol açarak ilk yardım istasyonuna ulaştı. Maria onun siyasi komiser olduğunu daha sonra öğrendi. Yüzü pençe pençe kızarmış, öfkeden dudakları gerilmiş, dişleri ortaya çıkmıştı. Haykırarak askeri ceketinin sırtından tutup çekti. Yarı karanlıkta penisi göze çarpıyordu; Maria'nm beklediğinden daha küçüktü. Komiser Rusça bir şeyler bağırarak askeri kulağından tutup sürükledi. Sonra yine sessizlik çöktü. Biri yaralı kadına su verdi. Üç saat sonra, topçu birliğinin yoluna devam ettiği kesinleşince sığınaktan yağmura çıktılar. Askeri yol kenarında yüzükoyun yatarken buldular. Ensesinden vurulmuştu.

Maria ayağa kalktı. Bir eliyle düşmesin diye eteğini tutuyordu. Leonard'ın paltosunu masanın üstünden çekip ayaklarının dibine bıraktı. Leonard gideceğini biliyordu, çünkü söyleyecek bir şey bulamıyordu. Zihni durmuştu. Maria'nm yanından geçerken elini koluna koydu. Maria eline baktı, sonra başını çevirdi. Leonard'ın yanında hiç para yoktu, Platanenallee'ye yürümek zorunda kaldı. Ertesi gün işten çıktığında çiçek alıp Maria'ya gitti ama onu bulamadı. Bir sonraki gün komşuların birinden onun Rus bölgesinde, ailesinin yanında olduğunu öğrendi.

9

Leonard'ın kara kara düşünecek vakti yoktu. Maria gittikten iki gün sonra hidrolik kriko, kabloları aşağı çekmek üzere tünel girişine getirildi. Dikey tünelin altına yerleştirilip vidalandı. Çifte kapılar kilitlenip oda basınçlandı. İçeride John MacNamee ve

Leonard'la birlikte beş teknisyen daha vardı. Bir de takım elbiseli, hiç konuşmayan bir Amerikalı. Kulaklarını yükselen basınca alıştırmak için sık sık yutkunmaları gerekiyordu. MacNamee bonbon dağıttı. Amerikalı bir çay fincanından su yudumluyordu. Odada trafik sesi yankılanıyordu. Ara sıra ağır kamyonların homurtusu işitiliyor, tavan titreşiyordu.

Sahra telefonlarından birinin ışığı yandığında MacNamee ahizeyi kaldırıp dinledi. Kayıt odasından, amplifikatörleri çalıştıran adamlardan ve jeneratörlerle hava temininden sorumlu mühendislerden onay gelmişti. Son arayanlar, dürbünle Schönefelder Chaussee'yi gözleyen, deponun damındaki gözcülerdi. Kazı boyunca orada bulunmuşlardı. Vopolar tünelin tam üstünde olduğunda işi durdururlardı. MacNamee telefonu kapatıp krikonun başında duran iki adama başıyla işaret etti. Adamlardan biri omzuna geniş bir deri kayış atıp kablolara çıkan merdiveni tırmandı. Kayış, kabloların arkasından geçirilip tınlamayı önlemek için kauçukla kaplanmış bir zincire bağlanıyordu. Merdivenin altındaki adam zinciri krikoya tutturdu ve MacNamee'ye baktı. Birinci adam aşağı inip merdiven kaldırıldıktan sonra MacNamee ahizeyi tekrar eline aldı. Sonra bırakıp başıyla işaret verince adam krikoyu çalıştırdı.

Kabloların aşağı indirilişini seyretmek için gidip kuyunun altında durmak istiyordu insan. Kabloların muhtemel gevşeklik miktarını, ne kadarını çekmenin güvenli olacağını hesaplamışlardı. Kimse emin olamıyordu. Ama aşırı merak sergilemek profesyonelliğe aykırı düşerdi. Krikoyu çeviren adamın ayağına dolaşmamak lazımdı. Sessizce bekleyip bonbonlarını emdiler. Basınç artmaya devam ediyordu, hava nemli ve sıcaktı. Amerikalı diğerlerinden ayrı duruyordu. Saatine bakıp bir deftere not düştü. MacNamee'nin eli ahizedeydi. Krikoyu çeviren adam bitirip doğruldu ve ona döndü. MacNamee kuyuya gidip yukarı baktı. Parmak ucuna yükselip kolunu uzattı. Elini aşağı indirdiğinde çamurla kaplıydı. "On beş santimetre," dedi, "daha fazla değil." Sonra tekrar telefonun başına döndü.

Merdivene çıkmış olan adam bir kova suyla bir bez getirdi. Arkadaşı krikoyu yerinden söktü. Onun yerine alçak ahşap bir platform kondu. Kovayı taşıyan adam MacNamee'nin yanına

gitti, o da ellerini yıkadı. Adam sonra kovayı kuyuya taşıdı, platformun üstüne koydu ve kabloları yıkadı; Leonard'ın tahminine göre kablolar yerden bir metre seksen santim mesafedeydi ancak. Adamın kabloları kurulaması için bir banyo havlusu elden ele geçirildi. Sonra Leonard'm yanında duran teknisyenlerden biri platformun başında yerini aldı. Elinde bir elektrikçi bıçağıyla bir kablo sıyırıcı vardı. MacNamee yine telefonu kulağına götürdü. "Basınç tamam," diye fısıldadı odadakilere, sonra ahizeye dönerek mırıltıyla bazı talimatlar verdi.

Hatlara ilk girişten önce bu tarihî anın tadını çıkardılar. Basamakların üstünde sadece üç kişilik yer vardı. Ellerini kabloların üstüne koydular. Her biri kol kalınlığında, mat siyah, soğuk ve nem yüzünden yapışkandı. Leonard parmak uçlarında Moskova'yla Berlin arasında şimşek gibi gidip gelen yüzlerce telefon konuşmasını ve şifreli mesajı neredeyse hissedebiliyordu. Amerikalı bakmak üzere yaklaştı, ama MacNamee geride duruyordu. Sonra platformda sadece elinde bıçak olan adam kaldı ve işe koyuldu. Onu seyredenler sadece belden aşağısını görebiliyorlardı. Üstünde gri pazen pantolon, ayağında kahverengi, cilalı ayakkabılar vardı. Az sonra aşağıya dikdörtgen şeklinde bir siyah kauçuk parçası uzattı. İlk kablo açığa çıkmıştı. Öteki ikisi de sıyrıldıktan sonra bağlantıya sıra geldi. MacNamee tekrar telefondaydı; o işareti verinceye kadar hiçbir şey yapılmadı. Doğu Almanlar'ın yüksek öncelikli devrelerini denetlemek için düzenli aralıklarla kontrol ettikleri, bir kesintiyle karşılaşacak olursa geri tepen sinyaller gönderdikleri biliniyordu. Bağlantı odasının üstündeki ince beton tabakası kolaylıkla parçalanıp açılabilirdi. Leonard ve diğer herkes mekânın nasıl boşaltılacağını öğrenmişti. Son adam bütün kapıları kapatıp sürgüleyecekti. Tünelin sınırla kesiştiği yere kum torbaları ve dikenli teller yayılacak, izinsiz girenleri Amerikan bölgesine adım atmakta oldukları konusunda sertçe uyaran Almanca ve Rusça yazılmış tahta pano yerine yerleştirilecekti.

Kontrplak kaplı duvarlara çakılı köşebentlere düzenli, çok renkli demetler halinde asılmış yüzlerce devre, hatta bağlanmaya hazır, bekliyordu. Leonard'la bir adam daha aşağıda durup lazım oldukça telleri uzatıyorlardı. Çalışma düzeni MacNamee'nin

tarif ettiği gibi değildi. Platformun üstünde hep aynı adam, Leonard'ın asla ulaşamayacağını bildiği bir süratle çalışıyordu. Saatte bir on dakika ara veriyordu. Kantinden jambonlu peynirli sandviçler ve kahve getiriliyordu. Teknisyenlerden biri bir teyp ve kulaklıklarla masa başında oturuyordu. Üçüncü ya da dördüncü saatte elini kaldırıp MacNamee'ye döndü; MacNamee yanına gelip kulaklığı kulağına dayadı. Sonra yanındaki Amerikalı'ya verdi. Doğu Alman telefon mühendislerinin kullandığı devreye girmişlerdi. Artık herhangi bir alarm durumunda ön uyarı alabileceklerdi.

Bir saat sonra odayı boşaltmaları gerekti. Havadaki nem duvarlarda yoğunlaşacak kadar fazlaydı; MacNamee nemin bağlantılara zarar vereceğinden endişe ediyordu. Sadece bir adam mühendislerin devresinin başında kaldı; diğerleri çifte kapıların arkasına geçerek nem oranının düşmesini beklediler. Amplifikatörlerden hemen önceki kısa tünel aralığında elleri ceplerinde bekleşiyor, ayaklarını yere vurmamaya çalışıyorlardı. Burası çok daha soğuktu. Hepsi yukarı çıkıp sigara içmeye can atıyordu. Ama boş piposunu çiğneyen MacNamee böyle bir şeyi teklif etmediğinden kimse izin istemeye yeltenmedi. Bundan sonraki altı saat boyunca odayı beş kez boşalttılar. Amerikalı tek kelime etmeden yanlarından ayrıldı. Sonunda MacNamee teknisyenlerden birini gönderdi. Yarım saat sonra da Leonard'a gidebileceğini söyledi.

Leonard amplifikatör raflarının etrafındaki sessiz heyecanın içinden görülmeden geçip raylar boyunca ağır ağır depoya doğru yürüdü. Uzun yolda tek başınaydı; tünelden, olayın heyecanından ayrılıp utancına dönmeyi geciktirdiğini biliyordu. İki gece önce elinde çiçeklerle Maria'nın kapısında durmuş, oradan bir türlü ayrılamamıştı. Onun alışverişe gittiğine inandırmaya çalışmıştı kendini. Aşağıdaki merdivenden gelen her ayak sesinde parmaklıkların üstünden eğilip bakmış, Maria'yı görmeyi ummuştu. Aradan bir saat geçtikten sonra çiçekleri, pahalı sera karanfillerini teker teker mektup yuvasından içeri atmış ve koşarak merdivenden aşağı inmişti. Ertesi akşam tekrar gitmişti; bu kez elinde bir kutu badem ezmeli çikolata vardı, çikolata kutusunun kapağında da sepet içinde köpek yavruları resmi. Çikolatalarla çiçekler neredeyse bir haftalık geçim parasına mal olmuş-

tu. Maria'nın dairesinin bir alt katında bir komşuya rastlamıştı; arkasındaki açık daire kapısından dışarıya fenol kokusu yayılan sıska, suratsız bir kadın. Kadm başını ve elini iki yana sallamıştı. Leonard'm yabancı olduğunu biliyordu. *"Fort! Nicht da! Bei ihren Eltern!"*[19] Leonard kadına teşekkür etmişti. Merdiveni çıkmaya devam edince söylediklerini daha yüksek sesle tekrar etmiş, sonra da Leonard'ın aşağı inmesini beklemişti. Kutu mektup yuvasından geçmediği için Leonard çikolataları da teker teker atmıştı içeri. İnişte komşunun önünden geçerken boş kutuyu ona uzatmıştı. Kadın kollarını göğsünde kavuşturup dudağını ısırmış, ikramı geri çevirmekte zorlanmıştı.

Maria'ya saldırmasının üstünden zaman geçtikçe bütün olay Leonard'a daha inanılmaz ve affedilmez geliyordu. Artık hatırlayamadığı bir mantığı, çılgınca, adım adım bir mantığı vardı. O sırada makul gelmişti, ama şimdi, o anda hiç kuşku duymadığını, sonunda Maria'nın onaylayacağından emin olduğunu hatırlıyordu ancak. Oraya hangi aşamalardan geçerek vardığını hatırlayamıyordu. Sanki bir başkasının ya da kendisinin rüyada değişime uğramış halinin eylemlerini hatırlar gibiydi. Şimdi gerçek dünyada –yer altı sınırını geçmekteydi, rampayı çıkmaya başlıyordu– bu dünyanın ölçütlerini uyguladığında eylemleri sadece çirkin ve saldırgan değil, müthiş aptalca da geliyordu. Maria'yı kaçırmıştı. Maria onun başına gelen en güzel şeydi – aklından çocukluğunda aldığı çeşitli armağanlar, doğum günleri, tatiller, Noeller, üniversiteye girişi, Dollis Hill'e atanması geçiyordu. Başına gelen hiçbir şey bununla kıyas kabul etmezdi. Maria'nın çeşitli görüntüleri istemsiz olarak gözünde canlanıyordu; şefkatini, kendisini ne kadar sevmiş olduğunu hatırlayınca başını kenara çevirip acısının çığlığını bastırmak için öksürdü. Bir daha elde edemeyecekti onu. Tekrar elde etmek zorundaydı.

Merdiveni tırmanıp kuyudan dışarı çıktı ve nöbetçiyi başıyla selamladı. Bir üst kata, kayıt odasına çıktı. Kimsenin elinde içki yoktu, hatta kimse gülümsemiyordu bile, ama ortalıkta bir kutlama havası olduğu su götürmezdi. Deneme dizisindeki teypler, ilk bağlanan on iki teyp kayda başlamıştı. Leonard teypleri izleyen gruba katıldı. Dört teyp çalışmaktaydı, sonra beşin-

19 Gitti, burada değil, ailesinin yanında.

cisi başladı, ardından ilk dörtten biri, hemen ardından ikincisi durdu. Sinyal etkinleştirme üniteleri, Leonard'ın kendi kurduğu üniteler çalışıyordu. Daha önce kontrolden geçmişlerdi, ama Rus sesi ya da şifresiyle değil. Leonard içini çekti, Maria geçici olarak zihninden uzaklaştı.

Yakınında duran bir Alman elini Leonard'm omzuna koyup sıktı. Gehlen'in adamlarından bir başkası, bir başka Fritz arkasına dönüp ikisine birden sırıttı. Nefeslerinde öğle yemeğinde içtikleri biranın kokusu vardı. Odanın bir başka köşesinde son dakika bağlantıları ve değişiklikleri yapılıyordu. Beş altı kişi ellerinde yazı tahtalarıyla kendilerini önemseyen bir havada bir araya toplanmıştı. Dollis Hill'den iki adam, telefonda muhtemelen MacNamee'yi dikkatle dinleyen bir üçüncüye sokulmuş oturuyorlardı.

Sonra Glass içeri girdi, elini kaldırıp Leonard'ı selamladı ve ona doğru yürüdü. Haftalardır onu bu kadar iyi görmemişti. Üstünde farklı bir takım elbise ve kendinden düğümlü yeni bir kravat vardı. Leonard son zamanlarda onunla karşılaşmaktan kaçınıyordu, ama istemeyerek yapıyordu bunu. MacNamee'nin verdiği görev yüzünden arkadaşı sayılabilecek tek Amerikalıyla vakit geçirmeye utanır olmuştu. Öte yandan Glass'in iyi bir kaynak olabileceğini de biliyordu. Glass onu ceketinin yakasından tutmuş odanın görece boş bir yerine doğru çekmekteydi. Sakalı yine eskisi gibi ışığı kesen bir açıda ileri doğru uzanıyordu.

"Rüyalarımız gerçek oldu," dedi Glass. "Deneme dizisi kusursuz. Dört saat içinde bütün sistem çalışıyor olacak." Leonard bir şey söyleyecek oldu, ama Glass izin vermedi. "Dinle," dedi. "Leonard, bana tam bir içtenlikle davranmadın. Benden gizli iş çevirdiğinde haberim olmayacak mı sanıyordun?" Glass gülümsüyordu.

Leonard tünele boylu boyunca dinleme cihazları yerleştirilmiş olabileceğini düşündü. Ama öyle olsa MacNamee mutlaka bilirdi. "Neden söz ediyorsun?" dedi.

"Yapma yahu. Burası küçük bir kent. İkinizi görenler olmuş. Russell Cumartesi akşamı Resi'deydi, o söyledi. Onun tahminlerine göre ikiniz birçok kez işi pişirmişsiniz. Doğru mu?"

Leonard gülümsedi. Aptalca gururuna engel olamıyordu. Glass mahsustan sert davranıyordu. "Aynı kız mı, o notu gönderen hani? Bir şey beceremedim dediğin kız?"

"Başlangıçta beceremediğimiştim."

"İnanılır gibi değil." Glass'in eli Leonard'ın omzundaydı, onu bir kol mesafesinde tutuyordu. Hayranlığı ve memnuniyeti o kadar yoğundu ki Leonard neredeyse son günlerde yaşananları unutmak üzereydi. "Siz sessiz İngilizler böylesiniz, oyalanmıyorsunuz, konuşup durmuyorsunuz, doğrudan olaya girişiyorsunuz."

Leonard'ın içinden yüksek sesle gülmek geldi; enikonu bir zafer kazanmıştı.

Glass elini çekti. "Baksana, geçen hafta her akşam evine telefon ettim. Onunla birlikte mi yaşamaya başladın yoksa?"

"Tam sayılmaz."

"Seninle bir şeyler içmeye gidelim diyecektim, ama madem artık söyledin, iki çift olarak çıksak ya. Çok hoş bir arkadaşım var, ABD büyükelçiliğinden Jean. İkimiz aynı şehirde büyüdük. Cedar Rapids. Nerede olduğunu biliyor musun?"

Leonard gözlerini ayakkabılarına dikti. "Aslında bizim aramız bozuk gibi. Kavga ettik. O ailesinin yanma gitti."

"Neredeler?"

"Pankow'da bir yerlerde."

"Ne zaman gitti?"

"İki gün önce."

Leonard tam son cevabını verirken Glass'in başından beri profesyonellikten uzaklaşmamış olduğunu anladı. Tanıştıklarından beri, Amerikalının onu dirseğinden tutup başka bir yere ilk sürükleyişi değildi bu. Maria'yla annesi dışında hayatında kimse Leonard'a Glass kadar çok dokunmamıştı. Sessiz koridora çıkmışlardı. Glass cebinden bir defter çıkardı. "Bir şey söyledin mi ona?"

"Elbette söylemedim."

"Bana adını ve adresini versen iyi olur."

Glass'in Amerikan İngilizcesiyle adres kelimesinin ilk hecesini vurgulayışı Leonard'ın içinde bir öfke dalgasının kabarmasına yol açtı. "Adı Maria. Adresi seni ilgilendirmez."

İngiliz'in az da olsa duygularını sergilemesi görünüşe bakılırsa Glass'i canlandırmıştı. Gözlerini kapatıp güzel bir kokuyu içine çekercesine derin bir nefes aldı. Sonra mantıklı bir tavır takınıp, "Durumu özetleyeyim, sonra kayıtsız kalmam görevimle bağdaşır mı, sen karar ver," dedi. "Daha önce hiç görmediğin bir kız bir dans salonunda hiç de sıradan olmayan bir şekilde sana yaklaşıyor. Sen nihayet onunla birlikte oluyorsun. Sen onu değil, o seni seçti. Öyle değil mi? Sen gizli görevdesin. Onunla birlikte yaşamaya başlıyorsun. Biz hat bağlantılarını kurmadan önceki gün kız Rus bölgesine geçip ortadan kayboluyor. Üstlerimize ne diyeceğiz Leonard? Sen onu çok sevdiğin için soruşturmadan vazgeçtik mi diyeceğiz? Hadi söyle."

Leonard Glass'in meşru bir nedenle bir soruşturma odasında Maria'yla yalnız kalacağını düşününce fiziksel bir acı duydu. Ağrı midesinden başlayıp bağırsaklarına yayıldı. "Maria Eckdorf, Adalbertstrasse 84, Kreuzberg, *Erstes Hinderhaus, fünfter Stock, rechts*," dedi.

"Asansörsüz, sıcak susuz bir çatı katı, öyle mi? Platanenallee kadar klas değil. Senin evinde kalmak istemediğini söyledi mi?"

"Ben istemedim kalmasını."

"Elbette," dedi Glass, sanki Leonard hiç cevap vermemiş gibi, "kendi evi dinleniyorsa senin orada kalmanı istemesi doğal."

Leonard'ın içinden şiddetli bir öfke fışkırdı; kendini Glass'in sakalını iki eliyle tutup çekerken, sakalla birlikte yüzünün derisini yolarken, kırmızı-siyah karışımını yere atıp üstünde tepinirken gördü. Ama bunu yapacağına arkasını dönüp nereye gittiğini bilmeden yürümeye başladı. Tekrar kayıt odasına girdi. Şimdi daha çok sayıda teyp çalışıyordu. Odanın her yerinde kimileri çalışmaya başlıyor, kimileri duruyordu. Hepsini o kontrol etmiş, o kurmuştu, hepsini tek başına, sadakatle o yapmıştı. Glass yanı başında belirdi. Leonard iki sıranın arasındaki boşluktan yürümeye başladı, ama iki teknisyen yolu tıkamıştı. Geri döndü.

Glass yanına sokulup konuştu: "Zor bir durum olduğunu biliyorum. Daha önce de karşılaştım bu durumla. Muhtemelen bir şey yoktur. Ama gerekeni yapmak zorundayız. Son bir soru sorup seni rahat bırakacağım. Gündüzleri çalışıyor mu?"

Eylem bir düşüncenin ardından gelmedi. Leonard ciğerlerini havayla doldurup bağırdı. Neredeyse bir çığlıktı. Odanın içindeki hava donmuştu sanki. Herkes işini bırakıp ona döndü. Sadece teypler çalışmaya devam ediyordu.

"Gündüzleri mi?" diye bağırdı Leonard. "Gündüzleri ha? Yani gece işinin dışında mı? Sen ne demeye çalışıyorsun?"

Glass sesini alçaltması için avuçlarını aşağı doğru bastırdı. Konuştuğunda sesi fısıltıdan farksızdı. Dudakları neredeyse hiç oynamadı. "Herkes bizi dinliyor Leonard. Sizin telefon başındaki ağır toplar da dahil. Senin deli olduğunu düşünmelerine izin verme. İşine son vermelerini engelle." Dedikleri doğruydu. Dollis Hill kıdemlilerinden ikisi soğukkanlılıkla onları seyrediyordu. Glass vantrilok sesiyle devam etti. "Söylediklerimi aynen yaparsan durumu kurtarabiliriz. Omzuma bir şaplak at, şuradan iki yakın dost gibi çıkalım."

Herkes bir şeyler olmasını bekliyordu. Başka çare yoktu. Tek müttefiki Glass'ti. Leonard, Glass'in omzuna sertçe bir yumruk attı, Amerikalı anında gürültülü, ikna edici bir kahkaha patlattı ve Leonard'm omzuna kolunu dolayarak bir kez daha kapıya yürüttü. İki kahkaha arasında mırıltıyla, "Sıra sende geri zekâlı, götünü kurtarmak istiyorsan gül," dedi.

"Heh heh heh," diye boğuk bir ses çıktı İngiliz'in ağzından, sonra sesini yükseltti. "Ha ha ha. Gece işi, çok iyi be. Gece işi!"

Glass de güldü; bunun üzerine arkalarında alçak sesle konuşmalar ahbapça sallanan bir el gibi onları kapıya uğurladı.

Tekrar koridora çıkmışlardı, ama bu sefer yürümeye devam ettiler. Glass defteriyle kalemini tekrar çıkarmıştı. "Hadi işyerini söyle Leonard, sonra benim odamda bir şey içeriz."

Leonard adresi bir hamlede veremedi. İhanetin bu kadarı fazlaydı. "Askerî tamirhane. Yani İngiliz ordusuna ait." Yürümeye devam ettiler. Glass bekliyordu. "Adı REME galiba. Spandau'da." Sonra, Glass'in kapısına geldiklerinde ekledi: "Birlik komutanı Binbaşı Ashdown diye biri." "Bu kadarı yeterli," dedi Glass ve kapının kilidini açıp Leonard'ı içeri aldı. "Bira içer misin? Ya da viskiye ne dersin?"

Leonard viskiyi tercih etti. Bu odaya daha önce bir kere gelmişti sadece. Masa kâğıtlarla kaplıydı. Dikkati çekecek şekilde

bakmamaya çalışıyordu, ama bazılarının teknik şeyler olduğunu gördü.

Glass viskileri koyup, "Kantinden biraz buz alayım ister misin?" dedi. Leonard başını sallayınca Glass çıktı. Leonard masaya yaklaştı. Bir dakikadan biraz az vakti olduğunu tahmin ediyordu.

10

Leonard her akşam eve giderken Kreuzberg'e uğruyordu. Daha Maria'nın katma adım attığında onun evde olmadığını anlıyor, ama yine de gidip kapıyı çalıyordu. Çikolatalardan sonra içeriye bir şey atmadı. Üçüncü mektuptan sonra bir şey yazmadı. Aşağı katta fenol kokulu dairedeki hanım bazen kapısını açıp o inerken seyrediyordu. Birinci haftanın sonunda bakışları düşmanca olmaktan çok acıyan bakışlardı. Leonard akşam yemeğini Reichskanzlerplatz'taki Schnellimbiss'te ayakta yiyor, çoğu akşam Platanenallee'ye dönüşünü geciktirmek için dar sokaktaki bara gidiyordu. Artık masaların başında kamburunu çıkarıp oturan mahallelilerin soykırımı tartışmadıklarını anlayacak kadar Almanca biliyordu. Sıradan biracı muhabbetiydi – baharın gecikmesi, hükümet, kahvenin kalitesi.

Evinde uyuşuk uyuşuk koltuğa oturup kara kara düşünmekten kaçmıyordu. Kendini bırakmaya niyetli değildi. Bir şeyler yapmaya zorluyordu kendini. Banyoda gömleklerini yıkıyor, tırnak fırçasıyla yaka ve manşetlerini fırçalıyordu. Ütü yapıyor, ayakkabılarını boyayıp cilalıyor, toz alıyor, gıcırtılı halı süpürgesini odalarda gezdiriyordu. Ailesine mektup yazıyordu. Onca değişime rağmen mektupların monotonluğunu, malumat ve duygu eksikliğini kıramıyordu. *Sevgili anneciğim, sevgili babacığım, Mektubunuzu aldım, teşekkür ederim. Umarım soğuk algınlığınız geçmiş, iyileşmişsinizdir. Benim işlerim yoğun, gayet iyi gidiyor. Hava...* Hava. Leonard ailesine mektup yazdığı zamanların haricinde havayla hiç ilgilenmiyordu. Durup düşündü, hatırladı. *Hava çok yağışlı, ama biraz ısındı.*

Evdeki işlerin hiçbir zaman tam anlamıyla dindiremediği, giderek baskıya dönüşen bir endişe duyuyordu: Maria'nın evine dönmemesi ihtimali. Binbaşı Ashdown'un birliğinin adresini bulması gerekecekti. Spandau'ya gidip onu iş çıkışında, Pankow trenine binmeden yakalaması gerekecekti. Glass bu arada onunla konuşmuş olmalıydı. Maria, Leonard'ın onun başına dert açmak istediğini düşünmüştü mutlaka. Çok kızmış olsa gerekti. Kaldırımda, nöbetçilerin gözü önünde ya da metro durağının iş çıkış saati kalabalığında gönlünü alması imkânsız gibi bir şeydi. Maria çekip gidecek ya da Leonard dışında herkesin anlayacağı Almanca bir küfür sallayacaktı. Onunla yüzleşmek için hem baş başa kalmaya hem de birkaç saate ihtiyacı vardı. O zaman Maria öfkelenebilir, sonra suçlayabilir, ardından üzülebilir ve nihayet affedebilirdi. Leonard, Maria'nın duygularının devre şemasını çizebilirdi. Kendi duygularına gelince, giderek aşkın erdemi sayesinde basitleşmekteydiler. Maria, Leonard'ın kendisini ne kadar sevdiğini anladığında mutlaka affedecekti onu. Bunun haricinde, olay ve nedenleri, suçluluk duygusu ve kaçış konularında zihnini yormamaya çalışıyordu. Bu hiçbir şeyi çözümlemezdi. Kendine karşı görünmez olmaya çalışıyordu. Küveti ovuyor, mutfak karolarını siliyor, gece yarısını biraz geçe, yanlış anlaşılma duygusunda hafif bir teselli bularak fazla zorlanmadan uykuya dalıyordu.

Maria'nın ortadan kayboluşunun ikinci haftasında bir akşam Leonard alt kattaki boş daireden sesler geldiğini duydu. Ütüsünü bırakıp konuşmaları dinlemek üzere sahanlığa çıktı. Asansör boşluğundan zeminde sürüklenen mobilya sesleri, ayak sesleri ve konuşmalar geliyordu. Ertesi sabah erken saatte aşağı inerken asansör alt katta durdu. Asansöre binen adam başıyla selam verip kafasını çevirdi. Otuzlu yaşlarındaydı, elinde bir evrak çantası vardı. Sakalı denizci tarzında düzgün kesilmişti, etrafa kolonya kokusu yayıyordu. Leonard bile lacivert takımının kaliteli bir kesimi olduğunu anlamıştı. İki adam aşağıya sessizce indiler. Yabancı avucunu açıp belli belirsiz bir hareket yaparak Leonard'ın önce çıkmasına izin verdi.

İki gün sonra zemin katta, asansörün önünde tekrar karşılaştılar. Hava henüz tam kararmamıştı. Leonard Altglienicke'den

dönerken Kreuzberg'e uğramış ve mutat iki litre birasını içmişti. Giriş holündeki ışıklar henüz yakılmamıştı. Leonard adamın yanına geldiğinde asansör beşinci kata yeni çıkmıştı. Tekrar aşağı ininceye kadar geçen süre içinde adam elini uzatıp gülümsemeden, Leonard'ın görebildiği kadarıyla yüz ifadesini hiç değiştirmeden konuştu: "George Blake. Eşimle ben tam altınızda oturuyoruz." Leonard adını söyleyip, "Çok mu gürültü ediyorum?" diye sordu.

Asansör gelince bindiler. Blake dördüncü ve beşinci kat düğmelerine bastı ve asansör hareket edince bakışlarını Leonard'ın yüzünden ayakkabılarına çevirerek, düz bir tonda, "Terlik giyseniz daha iyi olur," dedi.

"Kusura bakmayın," dedi Leonard cüret edebildiği kadar saldırgan bir tavırla. "Bir çift terlik alırım." Komşusu başını sallayıp "Şimdi oldu," dercesine dudaklarını büzdü. Kapı kayarak açıldığında tek kelime etmeden asansörden indi.

Leonard evine vardığında yerlerde tepinmeye kararlıydı. Ama bir türlü yapacak cesareti bulamıyordu. Hatalı konumda olmaktan nefret ederdi. Holü gürültüyle geçerek ayakkabılarını mutfakta çıkardı. Bundan sonraki birkaç ay boyunca ara sıra Bayan Blake'le karşılaştı. Çok güzel bir yüzü vardı, sırtı dimdikti; Leonard'a gülümseyip selam verdiği halde Leonard onunla karşılaşmamaya çalışıyordu. Kadını gördüğünde kendini kılıksız ve beceriksiz hissediyordu. Apartman girişinde konuşmasını duyduğunda onu korkutucu buluyordu. Yaz aylarında kocası biraz daha dostane davranır oldu. Olimpik Statta dışişleri görevlisi olduğunu söyledi; Leonard Posta Servisi'nde çalıştığını ve ordunun dâhilî hatlarını döşediğini söyleyince nezaket icabı ilgilendi. O günden sonra, girişte ya da asansörde karşılaştıkları birkaç defa Leonard'da kendisiyle alay edildiği kuşkusunu uyandıran bir tebessümle, "Dâhilî hatlar nasıl gidiyor?" diye sormayı ihmal etmedi.

Depoda hat bağlantıları başarılıydı. Yüz elli teyp gece gündüz çalışıyor, Rus sinyallerini kaydediyordu. Mekân hızla boşaldı. Yatay kazıcılar, tünel çavuşları çoktan ayrılmıştı. İngiliz dikey kazıcılar tam heyecan artarken ayrılmışlar, kimse gidişlerini fark etmemişti. Başka birçok görevli, görünüşe bakılırsa uzman-

lık alanlarını kendilerinden başka kimsenin bilmediği uzmanlar ve Dollis Hill görevlileri bir bir ayrıldı. MacNamee haftada bir ya da iki kere uğruyordu. Geriye sadece teyplerin başındaki adamlar kalmıştı; bunlarsa en çok işi olan ve en az konuşanlardı. Ayrıca sistemin çalışmasından sorumlu birkaç teknisyenle mühendis ve güvenlik görevlileri vardı. Leonard bazen yemekte kantinde tek başına oluyordu. Aldığı talimat orada kalmaya devam etmekti. Devreleri düzenli aralıklarla kontrol ediyor, teyplerin bozulan lambalarını değiştiriyordu.

Glass depodan uzak duruyordu; Leonard başlangıçta rahatlamıştı. Maria'yla barışıncaya kadar ondan Glass aracılığıyla haber almak istemiyordu. Glass'in aracı sıfatıyla üzerinde güç kazanmasını istemiyordu. Daha sonra günde birçok kez Amerikalının odasının önünden geçmek için bahaneler bulmaya başladı. Sık sık su dolabına gidiyordu. Maria'nın aklanacağından emindi, ama Glass'le ilgili şüpheleri vardı. Maria'yla yapacağı görüşmeler baştan çıkarma fırsatları olacaktı mutlaka. Maria hâlâ kızgınsa, Glass de yeterince enerjikse, Leonard kilitli kapının önünde dururken en kötü tahminleri gerçekleşiyor olabilirdi. Birkaç kere Glass'i evden aramasına ramak kaldı. Peki ne soracaktı? Evet cevabına nasıl dayanacak, hayıra nasıl inanacaktı? Belki sorunun kendisi Glass için kışkırtıcı olacaktı.

Mayıs ayında havalar ısındıkça Amerikalılar boş saatlerinde depoyla çevre çiti arasındaki engebeli arazide softbol oynamaya başladılar. Radar operatörü işareti takmaları için kesin talimat verilmişti. Mezarlığın oradaki Vopolar dürbünle maçları seyrediyor, top bölge sınırını aştığında hevesle koşup topu geri atıyorlardı. Oyuncular tezahürat yapıyor, Vopolar dostça el sallıyordu. Leonard yere oturup sırtını duvara dayayarak maçları seyrediyordu. Oynamayı reddetmesinin bir nedeni, softbolu *rounders*'m yetişkinlere uyarlanmış bir versiyonuna benzetmesiydi. Bir diğer nedeni de Leonard'ın bütün top oyunlarında başarısız olmasıydı. Softbolda atışlar sert, alçaktan ve acımasızca kesin, tutuşlarsa istisnasız biçimde kayıtsızdı.

Her gün ara sıra boş saatleri oluyordu. Çoğu kez açık bir pencerenin altında güneşli bir yere oturup sırtını duvara dayıyordu. Askerî büro görevlilerinden biri pencere pervazına bir rad-

yo yerleştiriyor, oyunculara *Amerika'nın Sesi* yayınlarını dinletiyordu. Hareketli bir parça çaldığında vurucu topu atmadan önce dizlerine vurarak tempo tutuyor, kalelerdeki oyuncular parmak şıklatıp dans figürleri deniyorlardı. Leonard popüler müziğin bu kadar ciddiye alındığını hiç görmemişti. Bir tek şarkıcı oyunun geçici olarak durdurulmasına sebep oluyordu: Bill Haley and the Comets; özellikle "Rock Around the Clock" parçası çaldığında oyuncular sesin yükseltilmesi için bağrışıyor, herkes pencereye yaklaşıyordu. İki buçuk dakika boyunca oyun donduruluyordu. Leonard'ın gözünde saatler boyunca çılgınca dansa teşvik çocukça bir şeydi. Kız çocuklarının ip atlarken söyledikleri tekerlemelere benziyordu. "Yo yo yogi" gibi, "ekmek tuz, yirmi dokuz otuz" gibi bir şeydi. Ama tekrar tekrar dinledikçe parçanın güm güm ritmi ve gitarın erkeksi ısrarıyla içinde bir şeyler kıpırdamaya başladı; daha önce nefret ettiği şarkıdan artık nefret edermiş gibi yapıyordu.

Kısa bir süre sonra, sunucunun anonsu üzerine posta memuru yerinden kalkıp sesi açtığında sevinir oldu. Yedi sekiz oyuncu gelip Leonard'ın oturduğu yere yaklaşıyordu. Bunların çoğu yirmi yaşına gelmemiş, temiz pak, iri kıyım, saçları alabros kesili nöbetçilerdi. Artık hepsi adını biliyor, hep dostça davranıyorlardı Leonard'a. Onlar için bu şarkı müziğin dışında bir önem taşıyordu. Bir marş, bir törendi sanki, onları birbirlerine bağlıyor, oyun sahasında durup bekleyen yaşça daha büyük adamlardan ayırıyordu. Bu durum üç hafta devam ettikten sonra şarkı gücünü kaybetti. Yine yüksek sesle çalınıyor, ama oyunu durdurmuyordu artık. Sonra hiç ilgi çekmemeye başladı. Yerini alacak bir başka şarkıya ihtiyaç vardı, ama yenisi ertesi yıl Nisan ayına kadar ortaya çıkmadı.

Bill Haley depoda süksesinin zirvesindeyken, bir gün öğleden sonra, genç Amerikalıların açık pencerenin önünde itişip kakıştığı sırada John MacNamee casusunu görmeye geldi. Leonard onun idare binasından patırtıya doğru yürüyüşünü izledi. MacNamee henüz Leonard'ı görmemişti, bilim adamının hakir göreceği bu durumdan kendini ayırmaya vakit bulabilirdi. Ne var ki Leonard'ın içinden meydan okumak geldi; ayrıca gruba da bir sadakat hissediyordu. Grubun fahri üyesiydi. Bir orta yol bula-

rak ayağa kalkıp grubun içinden kendine yol açtı, kenara geçip MacNamee'yi bekledi. MacNamee onu görür görmez yanına geldi, birlikte çevre çiti boyunca yürümeye başladılar.

MacNamee süt dişlerinin arasına sıkıştırdığı piposunu yakmıştı. Kamburunu çıkararak Leonard'a doğru eğildi. "Şansın yaver gitmedi herhalde."

"Pek sayılmaz," dedi Leonard. "Beş ayrı ofiste bulundum, etrafı inceleyecek vaktim de oldu. Hiçbir şey bulamadım. Çeşitli teknisyenlere yanaştım. Hepsi güvenlik konusunda çok hassas. Fazla ısrar edemedim."

Aslında Glass'in ofisinde bir başarısız dakikası olmuştu sadece. Yabancılarla sohbete girişmekte ise zorlanıyordu. İki kapıyı açmayı denemiş, kilitli kapıları açamamıştı, hepsi buydu.

MacNamee, "Şu Weinberg denen adamı denedin mi?" dedi.

Leonard kimden söz ettiğini biliyordu. Kantinde kendi kendine satranç oynayan takkeli, tazıyı andıran Amerikalı. "Evet. Konuşmaya yanaşmadı."

O sırada durdular, MacNamee, "Ya, öyle mi..." dedi. Baktıkları yön, aşağı yukarı tünelin doğrultusunda, Schönefelder Chaussee'ydi. "Bu çok kötü olmuş." Leonard onun olağandışı bir gerginlikle, hayal kırıklığından ötesini ifade eden bir vurguyla konuştuğu izlenimini edindi.

"Ben elimden geleni yaptım," dedi.

MacNamee bu kez Leonard'ın yüzüne bakmadan cevap verdi. "Başka imkânlar var tabii elimizde, ama sen elinden geleni yapmaya devam et." Leonard'm kullandığı ifadeyi tekrarlarken sesinin kuru tonu şüphe yüklüydü, bir tür suçlama gibiydi.

MacNamee bir homurtuyla vedalaşarak idare binasına doğru yola koyuldu. Leonard'ın gözünde engebeli arazide kendinden uzaklaşan Maria'nın görüntüsü canlandı. Maria ve MacNamee sırtlarını ona dönmüş uzaklaşıyorlardı. Yolun karşı tarafında Amerikalılar oyuna geri dönmüşlerdi. Leonard başarısızlığını bacaklarında bir zafiyet olarak hissetti. Pencerenin önündeki yerine dönmeye niyetliydi, ama o anda içinden gelmedi, dikenli tellerin yanında, olduğu yerde kaldı.

11

Ertesi akşam Leonard asansörden inip kendi dairesinin sahanlığına adımını attığında, kapının önünde Maria'nın beklediğini gördü. Paltosunun düğmelerini boynuna kadar iliklemiş, dizlerini örten çantasının sapından iki eliyle tutmuş, köşede duruyordu. Duruşu pişmanlık ifadesi olabilirdi, ama başı dimdikti, Leonard'ın gözlerinin içine baktı. Evine gelişini bağışlama olarak yorumlamasına meydan okur gibiydi. Hava kararmak üzereydi, doğuya bakan pencereden sahanlığa pek az gün ışığı sızıyordu. Leonard dirseğinin hizasındaki zaman ayarlı düğmeye bastığında ışık yanmış, zaman ayarının tik takı başlamıştı. Ses paniğe uğramış minik bir yaratığın kalp atışlarını hatırlatıyordu. Arkasında asansörün kapısı kayarak kapandı ve asansör aşağı indi. Leonard onun adını söyledi, ama yaklaşmadı. Tepedeki tek ampul Maria'nın gözleriyle burnunun altına koyu gölgeler düşürüyor, yüzüne sert bir ifade veriyordu. Maria henüz konuşmamış, kıpırdamamıştı. Gözünü dikmiş Leonard'a bakıyor, onun konuşmasını bekliyordu. Düğmeleri ilikli paltosu ve çantasını resmiyetle tutuşu, söylediklerini tatminkâr bulmadığı takdirde gitmeye hazır olduğunu ima ediyordu.

Leonard telaşa kapılmıştı. Kafasında çok fazla sayıda yarım cümle peş peşe diziliyordu. Ambalajını açarken kolaylıkla parçalayabileceği bir hediye verilmişti eline. Işığın yanı başındaki zaman ayarı mekanizması usulca koşusuna devam ediyor, tutarlı bir düşünce oluşturmasını zorlaştırıyordu. Leonard tekrar "Maria," dedi –ses boğazından istemsizce çıkmıştı– ve ona doğru küçük bir adım attı. Asansör boşluğundan yükü yukarı çeken kabloların gümbürtüsü, asansörün alt katta iç çekişe benzer bir sesle duruşu, sonra açılan kapıların sesi ve Bay Blake'in alçak, telaşlı bir sesle konuşması işitildi. Dairesinin kapısı kapanınca ses aniden kesildi.

Maria'nın ifadesinde en ufak bir değişiklik olmamıştı. Sonunda Leonard sordu: "Mektuplarımı aldın mı?"

Maria gözlerini kapatıp açarak onayladı. Nefes nefese özürlerle dolu üç aşk mektubu, çikolatalar ve çiçekler burada söz konusu edilmeyecekti. Leonard, "Çok aptalca bir şey yap-

tım," dedi. Maria yine gözünü açıp kapadı. Bu sefer kirpikleri bir yumuşamayı, teşviki ima edercesine kısacık bir an daha bitişik kaldı. Leonard nasıl bir tonda konuşacağını bulmuştu: basitçe. O kadar zor değildi. "Her şeyi mahvettim. Sen gittiğinden beri çaresizim. Spandau'ya gelip seni aramak istedim, ama utandım. Beni hiç affeder misin, bilemedim. Sokakta yanına yaklaşmaya utandım. Seni çok seviyorum, sürekli seni düşündüm. Beni affedemezsen anlarım. Korkunç bir şey yaptım, aptallık..."

Leonard hayatında hiç kendisi ve duyguları hakkında bu şekilde konuşmamıştı. Hatta bu şekilde düşünmemişti. Basitçe söylemek gerekirse, kendinde ciddi bir duygunun varlığını kabullenmemişti. Bir gece önce gördüğü filmi beğendiğini, ılık sütten nefret ettiğini söylemekten daha ileriye gitmemişti hiç. Aslına bakılırsa, o ana kadar sanki ciddi bir duygu da yaşamamıştı hiç. İlk kez şimdi bu duyguları –utanç, çaresizlik, sevgi– adlandırdığında gerçekten sahipleniyor ve yaşıyordu. Sevgi kelimesi, kapısının önünde duran kadına aşkını yoğunlaştırdı, ona saldırdığı için duyduğu utancı keskinleştirdi. Son üç hafta boyunca yaşadığı mutsuzluk adlandırılınca aydınlandı. Leonard genişledi, ferahladı. İçinde yol aldığı sise nihayet adını koyduğunda kendi gözünde görünür oldu.

Ama aklanmış değildi. Maria pozisyonunu da, bakışlarını da değiştirmemişti. Leonard kısa bir aradan sonra, "Lütfen beni affet," dedi. Tam o anda zaman ayarı tık etti ve ışık söndü. Leonard, Maria'nın keskin nefes alışını duydu. Gözleri karanlığa alıştığında arkasındaki pencereden sızan ışığın Maria'nın çantasının kilidine ve gözlerini çevirirken gözlerinin akına yansıdığını gördü. Leonard riski göze alıp ışık düğmesine basmadan ilerledi. Coşkusu ona güven veriyordu. Yanlış davranmıştı, şimdi her şeyi düzeltecekti. Ondan beklenen şey dürüstlük ve basitlikti. Artık mutsuzluğunun içinde uyurgezer gibi dolaşmayacak, ona kesin bir ad verip dağıtacaktı. Yarı karanlığın sağladığı imkândan yararlanıp aralarında eskiden var olan basit ve dürüst bağı dokunarak yeniden kurmak üzereydi. Kelimeler sonra gelirdi. Şimdilik gereken tek şeyin el ele tutuşmak, belki hafifçe öpüşmek olduğundan kuşku duymuyordu.

Leonard ona yaklaşırken Maria nihayet hareket ederek sahanlığın dibine, köşeye, gölgelerin arasına sığındı. Leonard yaklaştığında elini uzattı, ama Maria'ya dokunamadı. Paltosunun koluna dokunmuştu sadece. Maria başını eğerken yine gözlerinin akını gördü. Dirseğini bulup yumuşak bir hareketle tuttu. Adını fısıldadı. Maria'nın kıvrık kolu kaskatıydı, direniyordu; paltosunun altında titrediğini hissetti. Bu kadar yakınına geldiğinde hızlı hızlı, kesik kesik nefes aldığını da duydu. Havada bir ter kokusu vardı. Leonard bir an onun hızla cinsel uyarının doruklarına ulaşmış olduğunu düşündü; elini omzuna götürdüğünde Maria çığlık atarcasına anlaşılmaz bir ses çıkarınca bu düşüncesi ona küfür gibi geldi; hemen ardından Maria, "*Mach das Licht an. Bitte!*" dedi. Işığı yak, lütfen, lütfen. Leonard öbür elini de omzuna koydu. Onu usulca, yatıştırmak istercesine sarstı. Maria'yı bu kâbustan uyandırmak istiyordu sadece. Aslında kim olduğunu, Maria'nın bizzat, tatlılıkla kışkırtıp eğittiği masum genç olduğunu ona hatırlatmak zorundaydı. Maria bu kez var gücüyle, kulak tırmalayıcı bir çığlık attı. Leonard geri çekildi. Aşağı katta bir kapı açıldı. Hızlı ayak sesleri asansör boşluğunun etrafında dolaştı.

Leonard ışığı yaktığında Bay Blake ara sahanlığın köşesini dönmekteydi. Son basamakları üçer üçer tırmandı. Ceketiyle kravatını çıkarmış, gömlekleydi; kollarının üst kısmında gümüşi bantlar vardı. Yüzünden askerî hiddet ve beceri fışkırıyordu, elleri gerekirse kullanılmak üzere gergin ve açıktı. Birilerini fena benzetmeye hazırlanmıştı. Merdivenin tepesine ulaşıp Leonard'ı gördüğünde yüzü rahatlamadı. Maria çantasını yere bırakmış, elleriyle burnunu ve ağzını kapatmıştı. Blake, Leonard'la Maria'nın arasında pozisyon almıştı. Elleri belindeydi. Kimseyi dövmek zorunda kalmayacağını anlamıştı, bu da hiddetini artırıyordu.

"Ne oluyor burada?" diye sordu Leonard'a ve cevap beklemeden sabırsızlıkla Maria'ya döndü. Şefkatli bir sesle sordu: "Bir şeyiniz var mı? Sizi incitmeye mi kalkıştı?"

"Ne münasebet," dedi Leonard.

Blake arkasına dönmeden "Kes sesini!" diye seslenip tekrar Maria'yla konuştu. Sesi bir anda şefkatli tonuna büründü. "Efendim?"

Leonard onun radyo komedilerinde değişik sesleri taklit eden aktörlere benzediğini düşündü. Blake'in aralarında hakem gibi durmasından hoşlanmadığı için sahanlığın karşı tarafına geçti; bu arada onlara doksan saniye daha kazandıracak elektrik düğmesine de bastı. Blake, Maria'nın konuşmasını bekliyordu, ama Leonard'ın arkadan yaklaştığının farkında görünüyordu. Leonard'ın onun etrafından dolaşıp Maria'ya yaklaşmasını önlemek için kolunu uzattı. Bu arada Maria, Leonard'ın anlayamadığı bir şey söylemişti, Blake de düzgün bir Almancayla cevap veriyordu. Leonard ondan iyice nefret etti. Maria'nın İngilizce cevap vermesinin nedeni Leonard'a sadakat miydi?

"Gürültü edip sizi evinizden buraya getirdiğim için özür dilerim. Bu ikimizin arasında bir şey, o kadar. Kendimiz halledebiliriz." Maria ellerini yüzünden çekmişti. Çantasını yerden aldı. Çantası elinde olunca kendini toparlamıştı sanki. Blake'in arkasına doğru, ama tam olarak Leonard'a odaklanmadan konuştu: "İçeriye girmek istiyorum."

Leonard anahtarını çıkarıp Maria'nın kurtarıcısının etrafından dolanarak kapıyı açtı. Uzanıp holün ışığını yaktı.

Blake yerinden kıpırdamıyordu. Tatmin olmamıştı. "Size telefonla taksi çağırabilirim. Taksi gelinceye kadar eşimle benim yanımda oturabilirsiniz."

Maria içeriye adım attı ve teşekkür etmek üzere Blake'e döndü. "Çok naziksiniz. Ben iyiyim. Teşekkürler." Daha önce hiç gelmediği dairenin holünü güvenli adımlarla geçip banyoya girdi ve kapıyı kapadı.

Blake elleri cebinde, merdivenin tepesinde duruyordu. Leonard daha fazla açıklamada bulunamayacak kadar hassas bir ruh halindeydi ve komşusuna fazlasıyla sinirlenmişti. Kararsız bir edayla kapıda durdu, öteki adam gidinceye kadar içeri giremiyordu.

Blake, "Kadınlar genellikle tecavüze uğrayacaklarını sandıkları anda böyle çığlık atarlar," dedi.

Sözlerinin gülünç bilmişliğini zarafetle ağzına tıkamak gerekiyordu. Leonard birkaç saniye boyunca kafasını zorladı. Onu engelleyen, gerçekten de tecavüzün kıyısından geçmişken tecavüzcü sanılmaktı. Sonunda, "Bu sefer öyle olmadı," dedi. Blake

şüphe belirtisi olarak omuz silkti ve basamakları indi. O günden sonra, iki adam asansörde ne zaman karşılaşsalar birbirlerine soğuk davranıp konuşmadılar.

Maria banyonun kapısını kilitleyip yüzünü yıkamıştı. Klozetin kapağını kapatıp üstüne oturdu. Çığlığı kendini de şaşırtmıştı. Leonard'ın gerçekten kendisine tekrar saldırmaya niyetli olduğunu düşünmemişti. Beceriksizce, içtenlikle dilediği özür onun için yeterli bir garantiydi. Ama ani karanlık ve sessizce yaklaşması, ihtimaller, çağrışımlar fazla gelmişti Maria'ya. Ailesinin Pankow'daki sıkışık dairesinde geçirdiği üç hafta boyunca oluşturabildiği hassas denge Leonard'ın elinin bir dokunuşuyla bozulmuştu. Birinin onu seviyormuş gibi yapıp, aslında incitmek isteyeceği korkusu çılgınlık gibi bir şeydi. Anlamaktan âciz olduğu bir fesatlığın cinsel yakınlık görünümüne bürünmesi olarak da açıklanabilirdi. Otto'nun ara sıra ona saldırması her ne kadar korkunç olsa da bu hastalıklı korkunun yanında solda sıfırdı. Onun şiddeti kişisel olmayan bir nefretin ve sarhoş çaresizliğinin bir parçasıydı. O Maria'yı incitmek, aynı zamanda onu arzulamak istiyordu. İstediği onu korkutmaktı, parasını almak değildi. Onun derinliklerine nüfuz etmek istemiyordu, kendisine güvenmesini beklemiyordu.

Kollarıyla bacaklarının titremesi geçmişti. Kendini aptal gibi hissediyordu. Komşu ondan nefret edecekti. Pankow'da yavaş yavaş Leonard'ın kötü kalpli ya da hoyrat olmadığı, öyle davranmasına masum bir salaklığın yol açtığı kararına varmıştı. İç yaşantısı o kadar yoğundu ki, hareketlerinin dışarıdan nasıl göründüğünün farkında değildi. Çok daha katı değerlendirmelerle ve onu bir daha asla görmeyeceğine kesin karar vererek başlamış, sonunda bu ılımlı hükme varmıştı. Şimdi karanlıktaki çığlığıyla, içgüdüleri bağışlamayı hükümsüz kılmış gibiydi. Artık ona güvenemeyecekse, güvensizliği mantıksız olsa bile, onun banyosunda ne işi vardı? Komşunun taksi çağırma teklifini niçin kabul etmemişti? Leonard'ı hâlâ istiyordu, bunu Pankow'da anlamıştı. Ama tecavüz ettiği için özür dilemek üzere bir kadına karanlıkta sessizce sokulan bir adam nasıl bir adamdı?

On dakika sonra banyodan çıktığında, Leonard'la bir kez daha konuşup ne olacağına bakmaya karar vermişti. Herhangi

bir mecburiyet altında değildi. Paltosunu çıkarmadı, düğmelerini çözmedi. Leonard salondaydı. Tavan lambaları, ordu malı ayaklı lamba ve abajurlar yanıyordu. Leonard salonun orta yerindeydi, Maria onun az önce dayak yemiş bir oğlan çocuğuna benzediğini düşündü içeri girerken. Leonard bir iskemleyi işaret ederek buyur etti onu. Maria başını iki yana salladı. İkisinden birinin konuşmaya başlaması gerekiyordu. Maria kendi başlamak için bir neden göremiyor, Leonard'sa tekrar hata yapmaktan korkuyordu. Maria odanın içine doğru biraz daha yürüdü, Leonard iki adım geri atarak fark etmeden ona daha fazla alan ve ışık sağladı.

Leonard'ın kafasında bir konuşma taslağı vardı, ama nasıl karşılanacağından emin değildi. Maria sırtını dönüp kapıyı çarparak çıksa ve böylece onu açıklamanın sorumluluğundan kurtarsa, en azından ilk anda rahatlardı. Tek başına kaldığı zaman bir açıdan artık var olmuyordu. Oysa şimdi, bir durumu mahvetmeden idare etmesi gerekiyordu. Maria beklenti içinde onu seyrediyordu. Bir fırsat daha vermekteydi. Gözleri parlıyordu. Leonard onun banyoda ağlayıp ağlamadığını merak etti.

"Seni korkutmak istememiştim," dedi. Temkinliydi, cümlesi neredeyse bir soruydu. Ama Maria'nın henüz ona verilecek cevabı yoktu. Bütün bu süre boyunca onunla tek kelime konuşmamıştı. Sadece Bay Blake'le konuşmuştu. Leonard, "Niyetim... bir şey yapmak değildi. Ben sadece..." İnandırıcı değildi. Bocaladı. Karanlıkta ona yaklaşıp elini tutmak, niyeti sadece buydu, eski dokunma alışkanlığıyla aydınlığı sağlamaktı. Karanlıkta daha güvende olduğu, kendisinin de bilincine varmadığı bir varsayımdı. Sahanlıktaki tesadüfi karanlığın kış mevsiminin en soğuk haftasında, her şeyin yeni olduğu o geçmişteki samimiyetlerinde örtüler altındaki karanlıkla özdeş olduğunu söyleyemezdi Maria'ya, çünkü kendi de bilmiyordu. Ayak parmağındaki nasır, içinden iki kıl çıkan et beni, kulak memelerindeki minik çukurlar. Eğer Maria giderse bütün bu aşk bilgilerini, bu işkenceci ayrıntıları ne yapacaktı? Maria onunla birlikte olmazsa, ona dair bunca bilgiye tek başına nasıl katlanacaktı? Bu düşüncelerin şiddeti kelimeleri içinden fışkırttı, nefes alırcasına kolaylıkla döküldüler: "Seni seviyorum," dedi, sonra tekrar söyledi, ardından Al-

manca, utangaçlığının son kalıntıları, sözlerin irkiltici salaklığı silininceye kadar, sözler sanki hayatta ya da filmlerde o güne kadar kimse tarafından söylenilmemişçesine tertemiz yankılanıncaya kadar tekrarladı.

Sonra onsuz ne kadar mutsuz olduğunu, hep onu düşündüğünü, o gitmeden ne kadar mutlu olduğunu, ikisinin de ne kadar mutlu olduklarını sandığını, onun ne kadar değerli, ne kadar güzel olduğunu, kendisinin onu korkutmakla ne kadar geri zekâlıca, bencilce, cahilce davrandığını anlattı Maria'ya. Hayatında bir hamlede hiç bu kadar çok konuşmamıştı. Aralarda, yabancısı olduğu mahrem kelimeleri ararken gözlüğünü itip yerleştiriyor, çıkarıyor, yakından inceliyor, tekrar takıyordu. Boyunun uzunluğu onu dezavantajlı konuma düşürüyordu. Maria oturmuş olsa, kendisi de oturabilirdi.

Kendi duygularını bu kadar az tanıyan bu beceriksiz, çekingen İngiliz'in kendini böyle açmasını seyretmek neredeyse dayanılmaz bir şeydi. Göstermelik bir Rus duruşmasındaki mahkûm gibiydi. Maria'nın içinden onu susturmak geliyordu, ama büyülenmişti; çocukken babası bir gün bir radyonun arkasını söküp insan seslerini çıkaran lambalarla kayar metal levhaları gösterdiğinde büyülendiği gibi. Korkusu her tedirgin samimiyet girişiminde azalmakla birlikte tamamen uzaklaşmamıştı. Bu yüzden Leonard'ın bir kez daha niçin öyle davrandığını bilmediğini, onu incitmek istemediğini, olayın bir daha asla tekrarlanmayacağını anlatışını yüz ifadesiyle en ufak bir ipucu vermeden dinledi.

Sonunda Leonard'ın kelimeleri tükendi. Tek ses Platanenallee'den geçen bir mobiletin sesiydi. Yolun sonunda yavaşlayışını ve kaybolmasını dinlediler. Sessizlik lanetlenmiş olduğunu düşündürdü Leonard'a. Maria'ya bakmaya cesaret edemiyordu. Gözlüğünü çıkarıp mendiliyle sildi. Çok fazla konuşmuştu. Yalan söylüyormuş izlenimi uyandırmıştı. Maria şimdi giderse banyo yapacağını düşündü. Kendini boğmayacaktı. Başını kaldırıp baktı. Görüş alanında Maria'yı temsil eden uzunlamasına karaltıda gözle görülür bir hareket oldu. Gözlüğü tekrar taktı. Maria paltosunun düğmelerini çözüyordu, sonra Leonard'a doğru ilerledi.

12

Leonard su dolabından kayıt odasına doğru koridorda ilerliyordu; Glass'in odası yolunun üstündeydi. Kapısı açıktı, Glass masasında oturuyordu. Onu görür görmez ayağa fırlayıp girmesi için eliyle işaret etti.

"İyi haberlerim var. Kızın kontrolleri yapıldı. Temiz. Sorun yok." Otursun diye bir iskemleyi işaret etti, ama Leonard eşikte kapının pervazına yaslanarak durmaya devam etti.

"Ben zaten söylemiştim."

"O öznel bir yorumdu. Bu resmî. Hoş kız. O oyuncak tamirhanedeki birlik komutanı da, komutan yardımcısı da kendi İngiliz tarzlarında kıza vurgun. Ama o hiçbirine yüz vermiyor."

"Onunla tanıştın demek." Leonard, Glass'le yaptığı üç görüşmeyi Maria'dan dinlemişti zaten. Hoşlanmamıştı. Nefret etmişti. Glass'in ağzından duymak istiyordu.

"Tanışmaz mıyım! Aranızın bozuk olduğunu, senden uzak durduğunu söyledi. Ben de ona, Yahu biz seni soruşturmak için değerli vaktimizi harcıyoruz, çünkü sen bizim adamlarımızdan birini, ne diyorum, bir dâhiyi, hem kendi ülkesi hem de benim ülkem için çok önemli bir görevi yerine getiren birini terk ediyorsun, dedim. Tabii bunları söylediğimde artık temiz olduğunu biliyordum. Kıçını kaldırıp evine git ve barış onunla dedim. Herr Marnham hafife alınacak adam değil. En iyi adamımız, yani kendini imtiyazlı bir hanımefendi sayabilirsin Frau Eckdorf! dedim. Döndü mü?"

"İki gün önce."

Glass bir nara atarak abartılı kahkahalara boğuldu. "Gördün mü? Sana acayip bir kıyak yaptım, seni şişirdim, kız geri döndü. Ödeştik."

Leonard özel hayatının böyle, soyunma odasındaki sporcuların şakalaşmasını andıran bir şekilde ele alınmasının çok çocukça olduğunu düşündü. "O görüşmelerde ne oldu?" diye sordu.

Glass'in gülmekten müthiş bir süratle ciddiyete geçmesi bile kendi başına bir dalga unsuruydu. "Senin hoyratlaştığını söyledi. Canını kurtarmak için kaçmış. Baksana Leonard, ben seni

azımsamışım meğer. Sende ne cevherler gizliymiş yahu. İşe geliyorsun, vur ensesine al lokmasını, eve gidiyorsun, King Kong!"

Glass yine güldü, bu kez içtenlikle gülüyordu. Leonard sinirlendi.

Önceki gece Maria kendisini epeyce etkileyen güvenlik soruşturmasını baştan sona anlatmıştı. Glass tekrar masasının arkasına geçmişti; Leonard şüphelerinden bir türlü kurtulamıyordu. Bu adama gerçekten güvenebilir miydi? Yadsınacak yanı yoktu, Glass şu veya bu şekilde onlarla yatağa girmişti.

Kahkahaları sona erince Leonard, "Gurur duyduğum bir şey değil," dedi. Sonra kendisine yeterince tehditkâr gelen bir tonlamayla, "Aslında bu kızla ilgili bayağı ciddiyim," diye ekledi.

Glass ayağa kalkıp ceketine uzandı. "Ben olsam ben de ciddi olurdum. Lokum gibi kız gerçekten." O odasını kilitlerken Leonard yana çekildi. "Sizinkilerden birinden duymuştum bir keresinde, neydi, yeme de yanında yat mı?"

Glass, Leonard'ın omzuna elini atarak koridorda yürümeye başladı. Yaptığı Doğu Londra aksanı taklidi gönülsüzdü, kasıtlı biçimde irkiltici olduğunu düşündü Leonard. "Hadi, surat asma. Gel gidip bir çay içelim."

13

Leonard ve Maria ilişkiye bu kez farklı koşullarda yeniden başladılar. 1955 yazı geldiğinde ikisinin evini eşit oranda kullanıyorlardı. İşten eve dönüş saatlerini ayarlayıp denk getiriyorlardı. Maria yemek pişiriyor, Leonard bulaşıkları yıkıyordu. Hafta içinde akşamları olimpik stada yürüyüp havuzda yüzüyor, Kreuzberg'de kanal boyunca yürüyüş yapıyor ya da Mariannenplatz yakınında bir bara oturup bira içiyorlardı. Maria bisiklet kulübünden bir arkadaşından ödünç iki bisiklet almıştı. Hafta sonları kuzeydeki Frohnau ya da Heiligensee köylerine veya batıdaki Gatow'a gidip boş çayırların arasından geçen patikalarda yol alarak kentin sınırlarını keşfediyorlardı. Buralarda hava-

da su kokusu vardı. İngiliz uçaklarının rotası altındaki Gross-Glienicker See'de piknik yapıyorlar, İngiliz ve Rus bölgelerini birbirinden ayıran kırmızı-beyaz şamandıralara kadar yüzüyorlardı. Devasa Wannsee'nin kıyısındaki Kladow'a devam ediyorlar, feribota binip Zehlendorf'a geçiyorlar ve harabelerin, inşaat alanlarının arasında pedal çevirerek kent merkezine dönüyorlardı.

Cuma ve cumartesi akşamları Ku'damm'da sinemaya gidiyorlardı. Sinemadan sonra Kempinski'nin terasında bir masa bulabilmek için kalabalığın arasında itişip kakışıyor ya da en sevdikleri mekâna, Hotel am Zoo'nun şık barına gidiyorlardı. Çoğu kez geç vakitte Aschinger'de ikinci bir akşam yemeği yiyorlardı. Leonard sarı bezelye çorbasına doyamıyordu. Maria'nın otuz birinci doğum gününde, akşam yemeği ve dansa Maison de France'a gittiler. Leonard yemekleri Almanca ısmarladı. Aynı gece daha geç saatte Eldorado'ya gidip kadından farksız travestilerin piyano ve kontrbas eşliğinde her zamanki şarkıları söylediği bir kabare izlediler. Eve döndüklerinde hâlâ çakırkeyif olan Maria Leonard'a kendi elbiselerinden birini giydirmek için ısrar etti. Ama Leonard kesinlikle kabul etmedi.

Evde oldukları akşamlar, ister Leonard'ın evinde olsunlar, ister Maria'nın, radyoda *Amerika'nın Sesi*'ni, son Amerikan *rhythm and blues* parçalarını dinliyorlardı. Fats Domino'nun "Ain't That a Shame"ine, Chuck Berry'nin "Maybelline"ine, Elvis Presley'nin "Mystery Train"ine bayılıyorlardı. Bu tür şarkıları dinlerken kendilerini özgür hissediyorlardı. Bazen Glass'in arkadaşı Russell'ın Batı'nın demokratik kuruluşları, çeşitli ülkelerde senatonun işleyişi, adalet, din ve ırk alanlarında bağımsızlık ve hoşgörünün önemi ve buna benzer konulardaki beş dakikalık konuşmalarına rastlıyorlardı. Söylediklerinde itiraz edilecek bir şey bulmamakla birlikte her defasında sesi kısıp bir sonraki parçayı bekliyorlardı.

Evde ayrı ayrı oturup bir saat boyunca hiç konuşmadan Maria'nın bir aşk romanı, Leonard'ın da iki gün öncesinin *The Times*'ını okuduğu yağmurlu, sakin akşamlar oluyordu. Leonard gazete okurken, özellikle o gazeteyi okurken, bir başkasını taklit ettiği ya da yetişkinliğe hazırlık olarak temrin yaptığı duygusuna kapılıyordu mutlaka. Eisenhower-Kruşçev zir-

vesini izliyor ve daha sonra sonuçtan bizzat sorumluymuş gibi telaşlı bir tonda Maria'ya müzakereleri ve meseleleri özetliyordu. Gazeteyi indirdiği anda kız arkadaşını karşısında bulacağını bilmek ona müthiş bir tatmin sağlıyordu. Onunla ilgilenmemek bir lükstü. Kendini nihayet yerleşik, yetişkin hissediyor, gurur duyuyordu. Leonard'm işini asla konuşmuyorlardı, ama Leonard işinin Maria'yı etkilediğini hissediyordu. Evlilik sözü de edilmiyordu, ama Maria'nm Ku'damm'da mobilya vitrinlerinin önünde oyalandığı, Leonard'ın Kreuzberg'deki banyoya kendi tıraş takımı Maria'nın nemlendirici kreminin yanında durabilsin, diş fırçaları da bir kupada birbirlerine yaslanabilsin diye basit bir raf yaptığı da gerçekti. Bütün bunlar evcil ve dostça duygular yaratıyordu. Leonard, Maria'nm teşvikiyle Almancasını ilerletmeye çalışıyordu. Yaptığı hatalar Maria'yı güldürüyordu. Birbirlerine takılıyorlar, bol bol kıkırdıyorlar ve bazen yatakta gıdıklama savaşları yapıyorlardı. Sevişmeleri de oldukça neşeliydi ve sevişmedikleri günler çok enderdi. Leonard düşüncelerini denetim altında tutuyordu. Âşık oldukları kanısındaydılar. Dışarıda dolaşırken gördükleri diğer genç çiftlerle kendilerini kıyaslayıp onlardan üstün olduklarına karar veriyorlardı. Aynı zamanda onlara benzediklerini, onlarla birlikte yumuşak, huzurlu bir sürecin parçası olduklarını düşünmek de hoşlarına gidiyordu.

Ne var ki, Pazar öğle sonraları Tegeler See'nin kıyılarında gördükleri, flört eden çiftlerin aksine, Leonard'la Maria birlikte yaşıyorlardı ve tanımlı olmadığından hiç sözünü etmedikleri bir kaybı yaşamışlardı bile. Şubat ayıyla Mart başının ruhuna kavuşmaları imkânsızdı; o zaman kendi kurallarını kendileri koyabileceklerini, erkeklerle kadınların raydan çıkmasını önleyen sessiz, güçlü geleneklerden bağımsız gelişebileceklerini düşünmüşlerdi. Muhteşem bir bakımsızlık içinde kıt kanaat, fiziksel hazzın sınırlarında domuzlar gibi mutlu yaşamışlar, ev işi ve kişisel temizliği hiç düşünmemişlerdi. Bütün bunları noktalayan ve onlara geri adım attıran şey, Leonard'ın yaramazlığı olmuştu – Maria'nm bir akşam söz arasında kullandığı bu *Unartigkeit*[20] kelimesiyle nihai bağışlanma da gerçekleşmişti. Şimdi mut-

20 Yaramazlık.

lu bir sıradanlıkla yetiniyorlardı. Daha önce kendilerini dünyadan koparıp mutsuz olmuşlardı. Şimdi işten eve, evden işe gitmenin, evlerini tertipli tutmanın, Maria'nın oturma odasına bir Trödelladen'dan[21] fazladan bir iskemle almanın, sokakta kol kola yürüyüp *Rüzgâr Gibi Geçti*'yi üçüncü kez görmek için kuyruğa girmenin düzeni hüküm sürüyordu.

1955 yazıyla sonbaharına iki olay damgasını vurdu. Temmuz ortasında bir sabah, Leonard rutin kontrolünü yapmak üzere tünelde bağlantı odasına doğru yürüyordu. Son on beş metreye geldiğinde, odayı ayıran sürgülü kapıya varmadan, yolunun tıkalı olduğunu gördü. Yeni bir görevli, kuşkusuz bir Amerikalı, çelik astar plakalarındaki prizlerin sökülmesini denetliyordu. Bu işi yapan iki kişi ve amplifikatörler yüzünden etraflarından dolaşması imkânsızdı. Leonard gürültüyle öksürerek kibarca bekledi. Prizlerden biri söküldükten sonra üç adam ona yol verdiler. Leonard "Günaydın," deyince yeni adam dostane bir tavırla, "İşi berbat etmişsiniz," dedi. Leonard yoluna devam edip basınçlı bağlantı odasına girdi ve bir saat boyunca ekipmanla bağlantıları kontrol etti. Vopolar baskın yaptığı takdirde depoya alarm işaretini verecek olan, dikey tünelin tavanına yerleştirilmiş mikrofonu verilen talimata uyarak değiştirdi. Dönüşte amplifikatörlerin yanından geçerken üç adamın inşaat sırasında astar deliklerinden pompalanmış betonu manuel matkaplarla delmekte olduklarını gördü. Tünelin ilerisinde altı priz daha sökülmüştü. Bu kez yanlarından geçerken hiçbiri konuşmadı.

Depoya döndüğünde Glass'i kantinde buldu. Leonard tünelde olan biteni sormak için Glass'in yanında oturan adamın gitmesini bekledi.

"Şu senin MacNamee. Yaptığı hesaplar baştan sona yanlış çıktı. Uzun zaman önce amplifikatörlerden yayılan ısıyı havalandırmanın halledeceğini gösteren boktan bir matematik hesap yapıp vermişti bize. Ama öyle görünüyor ki alakası yokmuş. Washington'dan bir uzman getirttik. Farklı derinliklerdeki toprak ısısını ölçüyor."

"Toprağın biraz ısınmasının ne sakıncası var?" diye sordu Leonard.

21 Eskici dükkânı.

Sorusu Glass'i sinirlendirdi. "İnsaf! O amplifikatörler yolun, Schönefelder Chaussee'nin hemen altında. Sonbaharın ilk buzları çok anlamlı küçük bir blok halinde eriyecek. Hey, buraya gelin, bakın şu aşağıda neler oluyor!" Bir sessizliğin ardından devam etti: "Sizi bu işe niye soktuk bilmiyorum. Siz bizim kadar ciddi çalışmıyorsunuz."

"Daha neler!" dedi Leonard.

Glass dediğini duymadı bile. "Şu MacNamee denen soytarı. Evinde oturup oyuncak treniyle oynasa daha iyi olurdu. Isı çıktısıyla ilgili hesaplarını nereye yazmış biliyor musun? Bir zarfın arkasına. Zarf arkasına! Biz olsak üç ayrı ekibi görevlendirirdik. Aynı sonuçları bulmasalar, hesap sorardık. O dişlerle doğru dürüst düşünmesine imkân var mı herifin?"

"Önemli bir adam o," dedi Leonard. "Telsiz sinyali trafiği ve radar konusunda çalışmaları var."

"Hata yapıyor. Önemli olan bu. Biz bu işi tek başımıza yapmalıydık. İşbirliği hatalara, güvenlik sorunlarına, daha bir yığın derde yol açıyor. Bizim kendi amplifikatörlerimiz var. Ne diye sizinkileri kullanıyoruz? Biz bu işe katılmanıza siyasal nedenlerle izin verdik, hiç haberimiz olmayacak boktan bir değiş tokuş yüzünden."

Leonard'ı al basmıştı. Hamburgerini itti. "Biz hakkımız olduğu için bu işin içindeyiz. Kimse Hitler'le bizim kadar uzun süre savaşmadı. Biz savaşın başından sonuna kadar çarpıştık. Avrupa'nın son ve en iyi kozuyduk. Biz her şeyimizi verdik savaşa, bu yüzden de her şeye katılma hakkımız var, Avrupa'nın güvenliği de buna dahil. Eğer bunu anlayamıyorsan karşı tarafta yer alıyorsun demektir."

Glass elini kaldırmıştı. Gülerek özür diliyordu. "Üstüne alınma yahu."

Leonard üstüne alınıyordu gerçekten de. Glass'in Maria'yla geçirdiği zaman ve Maria'yı ona geri gönderdiği için böbürlenmesi hâlâ kafasını kurcalıyordu. Maria, Glass'in böyle bir tembihte bulunmadığı konusunda ısrarlıydı. Onun dediğine bakılırsa kendisi ayrılıklarına çok muğlâk biçimde değinmiş, Glass de sadece not almıştı. Leonard hâlâ kuşkuluydu ve belirsizlik onu kızdırıyordu.

Glass, "Leonard, yanlış anlama lütfen," diyordu. "Ben 'siz' derken hükümetinizden bahsediyorum. Senin burada olmandan memnunum. Ayrıca söylediğin doğru. Savaşta harikaydınız, müthiştiniz. O sizin döneminizdi. Zaten benim dediğim de bu." Glass elini Leonard'ın kolunun üstüne koydu. "O sizin döneminizdi, şimdiyse bizim dönemimiz. Rusları başka kim alt edebilir?"

Leonard başını çevirdi.

İkinci olay Oktoberfest sırasında oldu. Pazar günü ve ondan sonraki iki akşam Tiergarten'a gittiler. Bir Teksas rodeosu izlediler, bütün gösterileri gezdiler, bira içip bütün bir domuzun çevrilerek kızartılışını seyrettiler. Boyunlarına mavi mendil bağlamış çocuklardan oluşan bir koro geleneksel şarkılar söylüyordu. Maria irkilerek ona Hitler Gençliği'ni hatırlattıklarını söyledi. Ama Leonard şarkıları hüzünlü, oldukça güzel buldu; ayrıca çocuklar zor harmonilerin üstesinden rahatça geliyorlardı. Bir sonraki akşam evde kalmaya karar verdiler. İş gününün ardından kalabalık yorucuydu, zaten ertesi haftanın gezmeleri için ayırdıkları parayı da harcamışlardı.

Leonard'ın o gün fazladan bir saat depoda kalması gerekti. Kayıt odasında sekiz cihazlık bir sıra ansızın bozulmuştu. Elektrik devrelerinde bir hatadan kaynaklandığı belliydi; hatayı bulmak Leonard'la Amerikalı bir kıdemlinin yarım saatini aldı, düzeltmek için de bir yarım saat çalıştılar. Adalbertstrasse'ye yedi buçukta vardı. Sondan bir önceki katın basamaklarını çıkarken bile bir farklılık olduğunu hissetmişti. Ortalık daha sessizdi. Bir patlamanın ardından beklenen suskun, temkinli hava hâkimdi. Bir kadın merdivenleri siliyordu, garip bir koku vardı. Maria'nın alt katındaki sahanlıkta küçük bir oğlan çocuğu Leonard'ı gördü ve "*Er kommt, er kommt*!"[22] diye bağırarak içeri koştu.

Leonard son kat basamaklarını koşarak tırmandı. Maria'nın kapısı aralıktı. Kapının hemen önündeki küçük yolluk çarpılmıştı. Oturma odasında yerde tabak çanak parçaları vardı. Maria yatak odasındaydı, karanlıkta yatağın üstünde oturuyordu. Sırtı Leonard'a dönüktü, başını ellerinin arasına almıştı. Leonard ışığı yaktığında Maria istemediğini belirten bir ses çıkarıp başını iki

22 Geldi.

yana salladı. Leonard ışığı söndürdü ve Maria'nın yanına oturup ellerini omuzlarına koydu. Adıyla seslenip onu kendine döndürmeye çalıştı. Maria direniyordu. Leonard yatağın üzerinde kayıp karşısına geçti. Maria yüzünü elleriyle kapatıp tekrar başını çevirdi. Leonard tekrar, "Maria?" diyerek bileğinden tutup çekti. Elinde sümük ve kan vardı. Oturma odasından gelen ışıkta zor görülüyordu. Maria, Leonard'ın ellerini tutmasına izin verdi. Daha önce ağlamıştı, ama o sırada ağlamıyordu. Sol gözü şişmiş, kapanmıştı. Yüzünün sol yanı bulamaç gibiydi ve şişmekteydi. Ağzının kenarında bir yara, yarım santimlik bir kesik vardı. Bluzunun kolu omzuna kadar yırtılmıştı.

Leonard günün birinde bu durumla yüz yüze geleceğini biliyordu. Maria ona ziyaretlerden söz etmişti. Otto yılda bir, bazen iki kere geliyordu. O güne kadar hep bağırıp çağırarak tehdit etmekle, para istemekle yetinmiş, son gelişinde kafasına vurmuştu. Leonard gördüğü şeye hazırlıklı değildi. Otto, Maria'nın yüzüne bütün gücünü kullanarak yumruk atmıştı, hem de üç kere. Leonard pamuk ve bir kâse su almaya giderken bir yandan geçirdiği şoktan midesi bulanıyor, bir yandan da insanlar hakkında, neler yapabilecekleri, nasıl yapabilecekleri hakkında hiçbir şey bilmediğini düşünüyordu. Maria'nm önüne diz çöküp önce dudağındaki yarayı temizledi. Maria açık olan gözünü kapatıp fısıldadı: *"Bitte, schau mich nicht an."* Lütfen bana bakma. Leonard'ın kendisine bir şeyler söylemesini istiyordu.

"Beruhige dich. Ich bin ja bei dir." Merak etme. Ben yanındayım. Leonard bunun ardından birkaç ay önceki kendi davranışını hatırlayınca hiç konuşamadı. Pamuğu Maria'nın yanağına bastırdı.

14

Leonard Noel tatilinde memleketine gitti; Maria'yı kendisiyle birlikte gelmeye ikna edememişti. Maria, Leonard'ın nişanlı bile olmadığı, boşanmış, kendisinden büyük, üstelik Alman bir kadını annesinin iyi karşılamayacağı kanısındaydı. Leonard onun

kuruntuya kapıldığını düşünüyordu. Annesiyle babasının bu kadar kesin ve sınırlayıcı kurallar çerçevesinde yaşadıklarını söyleyemezdi doğrusu. Ancak ailesinin yanında yirmi dört saat geçirdikten sonra, Maria'nın haklı olduğunu anladı. Zordu. Tek kişilik yatağı ve lise son sınıf matematik yarışması birincisi olduğunu ilan eden çerçevelenmiş sertifikasıyla odası bir çocuk odasıydı. Leonard değişmişti, başkalaşmıştı, ama bunu annesiyle babasının kavraması imkânsızdı. Salonda krepon kâğıtlarından süsler zikzaklar halinde asılıydı, çobanpüskülü çelengi mutat yerini almış, şöminenin üstündeki aynayı çerçeveliyordu. Evdeki ilk akşamında annesiyle babası Leonard'm heyecan içinde anlattıklarını dinlediler. Onlara Maria'yı, işini, nasıl biri olduğunu, evini, kendi evini, Resi'yi, Hotel am Zoo'yu, gölleri ve yarı harabe halindeki şehrin gerginliğini, heyecanını anlattı.

Onun şerefine akşam yemeğinde fırında piliç ve yiyemeyeceği kadar çok patates vardı. Sormuş olmak için sorular soruldu, annesi çamaşır sorununu nasıl hallettiğini merak ediyor, babası "şu çıktığın kız" diyordu. Maria'nın adı bilinçsiz bir düşmanlığı açığa çıkarıyordu; sanki onunla asla tanışmak zorunda kalmayacaklarını varsayarak bir kenara atıyorlardı. Leonard, Maria'nın yaşına ve medeni durumuna değinmekten kaçınıyordu. Bunun dışında, annesiyle babasının yorumları orasıyla burası arasındaki farklılıkları törpülüyordu. Leonard'm söylediği hiçbir şey merak, şaşkınlık ya da tiksinti uyandırmıyordu; çok geçmeden Berlin yabancılığından sıyrılarak Tottenham'ın sınırları belli, bilinen, kendi içinde ilginç olmakla birlikte uzun süre de bu ilginçliği koruyamayan bir uzantısına dönüştü. Annesiyle babası onun âşık olduğunu bilmiyorlardı.

Tottenham ise, Londra'nın tamamı gibi pazar uyuşukluğuna gömülmüştü. İnsanlar sıradanlığm içinde boğuluyordu. Oturdukları sokakta Victoria dönemi evlerinin paralel cepheleri her türlü değişimin sonuydu. Burada asla önemli bir şey olamazdı. Hiçbir gerginlik, hiçbir amaç yoktu. Komşuların tek ilgilendiği şey, taksitle ya da peşin bir televizyon satın almaktı. Damlarda H şeklinde antenler mantar gibi bitiyordu. Cuma akşamları annesiyle babası iki ev ötede oturan komşularına televizyon seyretmeye gidiyor, taksitle satın almaya sağduyuları izin ver-

mediğinden var güçleriyle para biriktiriyorlardı. Satın alacakları televizyonu şimdiden seçmişlerdi, annesi Leonard'a onu salonun hangi köşesine yerleştireceklerini gösterdi. Avrupa'yı özgür tutmak için verilen büyük mücadele onlara Mars'ın kanalları kadar uzaktı. Babasının hep gittiği biracıda müdavimlerin hiçbiri, imzalanması Berlin'de olay yaratan Varşova Paktı'nı duymamıştı. Leonard bir tur içki ısmarladıktan sonra, babasının arkadaşlarından birinin teşvikiyle bombardıman hasarını, kaçakçıların kazandığı söylenen inanılmaz paraları, adam kaçırmaları –zorla arabalara bindirilen, bağırıp çağıran, çırpınan, sonra da Rus bölgesine götürülüp sırra kadem basan adamlar– biraz böbürlenerek anlattı. Dinleyenler insanın hayatında böyle şeyler olmaması gerektiği konusunda fikir birliğine varıp tekrar futbol konuşmaya başladılar.

Leonard, Maria'yı özlüyordu; tüneli de neredeyse aynı derecede özlüyordu. Yaklaşık sekiz aydır her gün tüneli arşınlıyor, sızan neme karşı hatlarını sağlamlaştırıyordu. Tünelin toprak, su ve çelik karışımı kokusunu, yüzeydeki hiçbir sessizliğe benzemeyen derin, boğucu sessizliğini sever olmuştu. Şimdi tünelden uzaktayken, Doğu Alman askerlerinin ayaklarının altından sırları çalmanın ne kadar cüretkâr, aşırı ve oyunbaz bir eylem olduğunu fark ediyordu. İnşaatın kusursuzluğunu, ekipmanın ciddiyetini ve modernliğini, gizliliğin alışkanlıklarını ve rutinlerini özlüyordu. Kantindeki sessiz kardeşliğe, oradaki herkesin amaç birliğine ve ustalığına, girişimin tamamıyla örtüşen cömert yiyecek porsiyonlarına özlem duyuyordu.

Salondaki radyoyu kurcalıyor, artık müptelası olduğu müziği arıyordu. "Rock Around the Clock" buraya da gelmişti, ama eskimişti. Artık zevkleri gelişmişti. Chuck Berry ve Fats Domino dinlemek istiyordu. Little Richard'ın "Tutti Frutti"sini, Carl Perkins'in "Blue Suede Shoes"unu dinlemesi şarttı. Ne zaman tek başına kalsa bu müzikler kafasının içinde çalıyor, uzağında olduğu her şeyi hatırlatarak ona işkence ediyordu. Radyoyu sökerek alıcı devrelerini güçlendirmenin yolunu buldu. Düdük sesleri ve parazitlerin arasında *Amerika'nın Sesi*'ni buldu, Russell'ın sesini duyar gibi oldu. Evin Grandvox radyosunun parçalanışını kahrolarak seyreden annesine heyecanını açıklayamadı.

Sokaklarda Amerikan aksanı duymak için kulak kabartıyordu ama boşunaydı. Otobüsten inen bir adamı Glass'e benzetti, adam yüzünü dönünce hayal kırıklığına uğradı. Özleminin doruğundayken bile Leonard, Glass'in en yakın arkadaşı olduğunu düşünerek kendini aldatmıyordu, ama bir tür müttefik sayılırlardı; Leonard Amerikalının konuşmalarındaki kabalığı, enseye tokat samimiyeti, makul bir İngilizi diğerlerinden ayırt eden nitelemelerin ve duraksamaların yokluğunu özlüyordu. Londra'da, söylediğini vurgulamak için Leonard'ın dirseğine yapışacak, kolunu sıkacak tek kişi yoktu. Leonard'ın söylediklerine, yaptıklarına Maria kadar önem veren bir kişi daha yoktu.

Glass, Leonard'a Noel hediyesi bile vermişti. Kantinde devasa bir dana sırtının yendiği, bizzat Herrn Gehlen'ın isabetli armağanı olduğu duyurulan onlarca şişe Sekt'in içildiği bir parti düzenlenmişti. Glass partide Leonard'ın eline hediye paketi yapılmış küçük bir kutu sıkıştırmıştı. İçinde gümüş kaplamalı bir tükenmez kalem vardı. Leonard etrafta daha önce tükenmez kalem görmüş ama hiç kullanmamıştı.

"Bunlar hava kuvvetleri pilotları için üretildi," demişti Glass. "Dolma kalem yüksekte kullanılamıyor. Savaşın kalıcı yararlarından biri."

Tam Leonard teşekkür edecekken Glass ona sarılıp sıkıca kucaklamıştı. Leonard ilk kez bir erkek tarafından kucaklanıyordu. Hepsi sarhoş olmak üzereydi. Sonra Glass "Bağışlama"ya kadeh kaldırmayı teklif etmiş ve Leonard'a bakmış, o da Glass'in Maria'nın soruşturmasını kastettiğini düşünerek içmişti.

Russell, "Şarabını içmekle Hernn Gehlen'a iyilik ediyoruz. Bundan daha büyük bağışlama olamaz," demişti.

Leonard 1948 Tottenham Lisesi Son Sınıfı'nın çerçeveli fotoğrafının altında, yatağının kenarına oturarak tükenmeziyle Maria'ya mektup yazdı. Yazı harika bir şekilde akıyordu, sanki sayfaya minik, parlak bir mavi kumaş topu bastırıyordu. Elinde tuttuğu şey tünel ekipmanının bir parçasıydı, savaşın ürünüydü. Maria'ya her gün bir mektup gönderiyordu. Yazmak bir zevkti, dolayısıyla kurgulamak da öyle. Mektuplarına esprili bir sevecenlik hâkimdi – *ayak parmaklarını emmeyi, köprücük kemiğini tıngırdatmayı özledim.* Tottenham'dan şikâyet etmemeye özen

gösteriyordu. Öyle ya, günün birinde Maria'yı ayartıp buraya getirmek isteyebilirdi. Ailesinin yanında geçirdiği ilk kırk sekiz saat boyunca ayrılık ona işkence gibi geldi. Berlin'de çok sevmiş, çok bağlanmış, aynı zamanda kendini çok büyümüş hissetmişti. Şimdi eski bildik hayatı onu girdap gibi içine almıştı. Birdenbire âşık olmaktan çıkıp oğul olmuştu tekrar. Çocuktu. Yine eski odasındaydı, annesi çoraplarının haline yanıyordu. İkinci gününün sabahı erken bir saatte bir kâbusun ortasında uyandı: Berlin'deki hayatı eski bir geçmişte kalmıştı. Birisi, o şehre dönmenin anlamı yok artık, diyordu, her şey çok değişti orada. Yatağının kenarına oturup terinin soğumasını beklerken kendisini depoya çağıran acil bir telgraf göndertme planları yaptı.

Dördüncü güne geldiğinde sakinleşmişti. Maria'nm meziyetlerini düşünüyor, onu bir hafta sonra göreceği için seviniyordu. Maria'nın hayatını ne kadar değiştirdiğini annesiyle babasına anlatmaya çalışmaktan vazgeçmişti. Maria onun hep yanında taşıdığı bir sırdı. Onu tekrar Tempelhof'ta göreceği düşüncesi her şeye katlanmasını kolaylaştırıyordu. İşte bu huzurlu özlem ve beklenti döneminde ona evlenme teklif etmeye karar verdi. Otto'nun saldırısı ikisini birbirlerine daha da yakınlaştırmış, hayatlarını maceradan iyice uzaklaştırıp dostluğu pekiştirmişti. Maria artık kendi evinde hiç yalnız kalmıyordu. İş çıkışı orada buluşmaya karar vermişlerse Leonard ne yapıp ediyor, ondan önce gidiyordu. Leonard İngiltere'deyken Maria birkaç gün Platanenallee'de kalacak, sonra da Noel için Pankow'a gidecekti. Omuz omuza vermişlerdi, ortak düşmanla yüzleşmeye hazırdılar. Birlikte dışarı çıktıklarında daima kol kola yürüyor, barlarda, restoranlarda kapıyı görecek şekilde, birbirlerine yapışık oturuyorlardı. Maria'nm yüzündeki yaralar iyileştikten sonra, artık ondan söz etmediklerinde bile Otto hep onlarlaydı. Zaman zaman Leonard onunla evlenmiş olduğu için Maria'ya öfkeleniyordu.

"Ne yapacağız?" diye soruyordu Maria'ya. "Sürekli böyle yaşayamayız."

Maria'nın küçümsemesi korkusunu hafifletiyordu. "O korkağın tekidir. Seni görünce kaçacaktır. Zaten içkiden geberecek. Ne kadar çabuk olursa o kadar iyi. Ona her defasında niye para veriyorum sanıyorsun?"

Aslında önlemler onlar için bir alışkanlığa, mahremiyetlerinin bir parçasına dönüşmüştü. Bu ortak dava bir yuva duygusu yaratıyordu. Leonard bazen güzel bir kadının korunmak için ona sığınmasının hoş bir şey olduğunu düşünüyordu. Vücudunu geliştirmek için muğlâk planlar yapıyordu. ABD ordusunun jimnastik salonundan yararlanma hakkı olduğunu Glass'ten öğrenmişti. Ağırlık kaldırmanın ya da judo öğrenmenin yararı olabilirdi, ama Maria'nın evinde Otto'yu kaldırıp fırlatacak yer yoktu. Ne var ki Leonard spor yapmaya alışık değildi, akşam olduğunda eve gitmek daha mantıklı geliyordu ona.

Otto'yla yüzleşme hayalleri kurduğunda kalbi delice çarpıyordu. Kendini film kahramanları gibi hayal ediyordu: kolay kışkırtılamayan, ama bir kez zıvanadan çıktı mı şeytanca bir şiddet uygulayan sakin, sert adam. Hüzünlü bir zarafetle Otto'nun karın boşluğuna bir darbe indiriyordu. Bıçağını elinden alıyor, tek hareketle, "Kaba kuvvet kullanma diye uyarmıştım seni," diyerek, gönülsüzce, bıkkınlıkla kolunu kırıyordu. Bir başka hayalde dilin dayanılmaz gücünü harekete geçiriyordu. Otto'yu bir kenara çekiyor, belki bir *Kneipe*'ye götürüyor ve iyilikle, ama ödün vermeyen bir mantıkla ikna ediyordu. Erkek erkeğe konuşuyorlar, Otto sonunda yumuşayıp kabullenerek, Leonard'm konumunu onurla kavrayarak ayrılıyordu yanından. Otto sonunda bir arkadaş, çocuklarından birinin vaftiz babası bile olabilir, Leonard kazandığı nüfuzla eski ayyaşa askerî üslerden birinde iş de bulabilirdi. Kimi efkârlı hayallerde ise Otto bir daha ortaya çıkmıyor, trenden düşmüş, içkiden ölmüş ya da kendine uygun bir kız bulup tekrar evlenmiş oluyordu.

Bütün bu hayallerin arkasında Otto'nun geri geleceği ve her ne olursa, beklenmedik ve tatsız bir şeyler olacağı yolundaki kesin inancı vardı. Leonard Londra ve Berlin'de biracılarda, barlarda sık sık kavgalara rastlamıştı. Gerçek hayatta şiddeti gördüğü anda kolları bacakları boşalırdı. Kavga eden adamların fütursuzluğuna öteden beri şaşırırdı. Vuruşları sertleştikçe daha çok dayak yerler, ama umursamaz görünürlerdi. Sanki onlar için sağlam bir tekme atabilmek, ömürlerinin geri kalanını tekerlekli iskemlede ya da tek gözle geçirme tehlikesine değiyordu.

Otto yıllara yayılmış bir dövüş deneyimine sahipti. Bir kadının yüzüne bütün gücüyle vurmak ona ters gelmiyordu. Leonard'a neler yapabilirdi? Maria'nın anlattıklarından, artık Leonard'm Otto'nun zihnine kazındığı belliydi. Otto, Maria'nın evine Oktoberfest'te bütün bir öğleden sonra içip gelmişti. Parası bittiğinden birkaç mark almak ve eski karısına hayatını mahvettiğini, varını yoğunu çaldığını hatırlatmaktı niyeti. Otto ihtiyacını görmek için yalpa vurarak banyoya girip Leonard'ın tıraş fırçasıyla usturasını görmese, para sızdırıp biraz atıp tutmakla yetinecekti. İşedikten sonra banyodan hıçkırarak, ihanet lafları ederek çıkmıştı. Maria'nm yanından geçip yatak odasına girmiş ve şifonyerin üstünde Leonard'ın katlanmış bir gömleğini görmüştü. Yataktan yastıkları çekip Leonard'm pijamasını bulmuştu. Hıçkırıkları haykırışa dönüşmüştü. Önce Maria'yı itip kakarak orospulukla suçlamıştı. Sonra bir eliyle saçından tutup öbür eliyle yüzüne vurmuştu. Çıkarken birkaç fincanı yere fırlatmıştı. İki kat aşağıda merdivenlere kusmuştu. Tökezleyerek inerken bütün komşular duysun diye bağıra çağıra üst kata seslenerek hakaretler savurmuştu.

Otto Eckdorf, Berlinliydi. Wedding semtinde doğmuştu, mahallede bir *Eckkneipe*'nin sahibinin oğluydu – Maria'nm ailesinin bu evliliğe şiddetle karşı çıkmasının bir nedeni de buydu. Otto'nun savaşta yaptıkları konusunda Maria'nm tam bir bilgisi yoktu. 1939'da, on sekiz yaşındayken askere alındığını tahmin ediyordu. Bildiği kadarıyla bir süre piyade birliğinde görev yapmış, Paris'e giren muzaffer birliklerin içinde yer almıştı. Sonra yaralanmıştı, ama savaşta değil de kaza sonucu: Sarhoş bir arkadaşının kullandığı askerî kamyon devrilmişti. Kuzey Fransa'da bir hastanede iki ay kaldıktan sonra sinyal birliğine transfer edilmişti. Doğu Cephesi'nde bulunmuştu, ama cephe gerisindeydi hep. Maria, "Ne kadar cesur olduğunu göstermek istediğinde gördüğü savaşları anlatır," diyordu. "Sarhoş olup ne kadar zeki olduğunu göstermek istediğinde de telefoncu olarak kendini sahra karargâhına nasıl gönderttiğini, böylece çarpışmaktan kurtulduğunu anlatır."

Otto 1946'da Berlin'e dönmüş ve İngiliz bölgesinde bir gıda dağıtım merkezinde çalışan Maria'yla tanışmıştı. Maria, Leonard'ın sorusuna cevaben o dönemde her şey darmadağın oldu-

ğu, insan ne yapsa pek fark etmediği için, ailesiyle iyi geçinemediği için, Otto yakışıklı olduğu ve iyi bir insan gibi göründüğü için onunla evlendiğini söylüyordu. O günlerde genç, bekâr bir kadın savunmasızdı, korunmaya ihtiyaç duymuştu.

Noel sonrasının bulutlu günlerinde Leonard tek başına uzun yürüyüşlere çıkarak Maria'yla evlenme konusunu düşündü. Finsbury Park'a, Holloway'dan geçerek Camden Town'a yürüyordu. Ayrılıktan ve özlemden etkilenerek değil, mantıklı düşünerek karar vermenin önemli olduğu kanısındaydı. Maria'yla ilgili olumsuzluklara yoğunlaşıp ne kadar önemli olduklarına karar vermesi gerekirdi. Otto vardı elbette. Glass'le ilgili dağılmamış olan şüpheleri de vardı, ama o kuşkusuz kendi kıskançlığının sonucuydu. Maria sadece Glass'e gereğinden fazla şey söylemişti, o kadar. Yabancı oluşu vardı, bu bir engel teşkil edebilirdi. Ama Leonard Almanca konuşmaktan hoşlanıyor, Maria'nm da teşvikiyle Almancasını ilerletiyordu ve Berlin'i gördüğü yerlerin hepsine tercih ediyordu. Annesiyle babası Maria'ya karşı çıkabilirdi. Normandiya çıkarmasında yaralanmış olan babası, Almanlardan hâlâ nefret ettiğini söylerdi. Leonard ailesinin yanında bir hafta geçirdikten sonra, bunun kendi sorunu değil, annesiyle babasının sorunu olacağına karar verdi. Babası topuğunda bir mermiyle bir kumulun altında yatarken Maria her gece bombardımanlarda korku içinde bir köşeye sinen bir sivildi.

Esasen onu engelleyecek hiçbir şey yoktu; Regent's Park kanalına vardığında köprüde durdu ve titiz, bilimsel yönteminden vazgeçerek Maria'nın bütün hoşluklarının zihnini ele geçirmesine izin verdi. Âşıktı ve evlenmek üzereydi. Bundan daha basit, mantıklı ve tatmin edici bir şey olamazdı. Maria'ya teklifini yapmadan önce bu konudan kimseye bahsedemezdi. Açılacağı kimse yoktu. Haberi duyurma vakti geldiğinde, onun adına gerçekten sevinecek ve hiç sakınmadan sevincini sergileyecek tek kişinin Glass olduğunu tahmin ediyordu.

Kanalın yüzeyinde minik pürüzler oluşuyordu: yağmurun ilk işaretleriydi bunlar. Kuzeye doğru, eve kadar düşüncelerinin yolunu izleyerek yürüme düşüncesi yorucuydu. Camden'ın ana caddesinden otobüse binse daha iyi olurdu. Dönüp hızla o yöne doğru yürüdü.

15

Artık Leonard'la Maria için haftalarla ayları tanımlayan şey Amerikan şarkılarıydı. 1956'nm Ocak ve Şubat aylarında favori şarkıları Screamin' Jay Hawkins'in "I Put a Spell on You"su ve "Tutti Frutti"ydi. Little Richard'ın gayret ve neşenin sınırlarını zorlayarak söylediği "Tutti Frutti"yle birlikte *jive* dansına başladılar. Ardından "Long Tall Sally" geldi. Figürler onlara yabancı değildi. Genç Amerikalı askerler ve kız arkadaşları uzun zamandır Resi'de bu dansı yapıyorlardı. Leonard'la Maria daha önceleri dansı tasvip etmiyorlardı. *Jive* dansçıları fazla yer kaplıyor, diğer dansçılara çarpıyorlardı. Maria bu tür şeyler için fazla yaşlı olduğunu söylüyordu, Leonard'sa *jive*'ın gösterişçi ve çocuksu, tipik Amerikan dansı olduğunu düşünüyordu. Bu yüzden de *quickstep* ve valslerde birbirlerine sarılmayı sürdürmüşlerdi. Ama Little Richard'la böyle dans edemezlerdi. Müziğe teslim olduktan sonra, alt kattaki Blake'lerin dışarı çıktığından emin olup, Leonard'ın radyosunun sesini iyice açarak figürleri, geçişleri, çaprazlamaları ve dönüşleri denemekten başka çareleri kalmamıştı.

Karşısındakinin zihnini okumayı, partnerinin niyetini tahmin etmeyi gerektiren canlandırıcı bir alıştırmaydı. İlk denemelerinde birbirlerine çarpıp durdular. Sonra ikisinin de bilinçli olarak planlamadığı, ne yaptıklarının değil, kim olduklarının sonucu olarak bir figür çıktı ortaya. Dansı Leonard'ın yönetmesi, Maria'nın da hareketleriyle onu yönlendirmesi aralarında zımnen kararlaştırılmıştı.

Çok geçmeden piste çıkmaya hazır duruma geldiler. Resi'de ve diğer dans salonlarında "Long Tall Sally" çaldı mı coşuyorlardı. Orkestralar "In the Mood" ve "Take the A Train"i de çalıyorlardı, ama artık hareketler kendi başına yeterliydi. Heyecanın ötesinde, Leonard annesiyle babasının ve onların arkadaşlarının dans etmedikleri, edemeyecekleri şekilde dans etmekten, onların nefret edeceği müziklerden hoşlanmaktan ve onların hiç gelmeyeceği bir şehirde kendini evindeymiş gibi hissetmekten tatmin oluyordu. Özgürdü.

Nisan'da herkesin nefesini kesen ve Leonard'ın Berlin günlerinin sonunun başlangıcını tanımlayan bir şarkı patladı. Bu

şarkıyla *jive* yapmak imkânsızdı. Yalnızlıktan ve çözümsüz çaresizlikten dem vuruyordu sadece. Ezgisi sinsiydi, kasveti gülünç derecede abartılıydı. Leonard şarkının her şeyine bayılıyordu; kontrbasın kaldırımda ayak seslerini çağrıştıran hüzünlü sesine, sert gitara, bar piyanosunun tek tük tıngırtılarına ve en çok da sonundaki sert, erkeksi tavsiyeye: "Sevgilin seni terk ettiyse, anlatacak bir hikâyen varsa, Yalnızlık Sokağı'nda şöyle bir dolaş..." *Amerika'nın Sesi* bir dönem boyunca "Heartbreak Hotel"i saat başı çaldı. Şarkıdaki kendine acıma aslında gülünç olmalıydı. Oysa Leonard'a bir şekilde kendini görmüş geçirmiş, trajik, büyümüş hissettiriyordu.

Leonard'la Maria'nın Platanenallee'de düzenledikleri nişan töreninin hazırlıklarında fon müziği hep bu şarkıydı. Leonard Naafi'de içki ve fıstık alırken zihninde o şarkı çalıyordu. Hediyelik eşya bölümünde, tembel bir edayla bir camekânın üstüne eğilmiş, sergilenen kol saatlerini inceleyen genç bir subaya rastladı. Onun Lofting, yani Berlin'deki ilk gününde Glass'in telefon numarasını vermiş olan teğmen olduğunu anlaması birkaç saniye sürdü. Lofting de Leonard'ı tanımakta zorlandı. Ama tanıdığında çenesi açıldı, eskisine göre çok daha dostça davrandı. Lafı dolandırmadan nihayet geniş, açıklık bir alan bulduğunu, sivil bir müteahhidi ikna edip temizlettiğini, düzlettiğini ve Berlin belediyesinden birini ayarlayıp çim ektirdiğini, kriket sahası olarak hazırlattığını anlattı. "Çimler o kadar hızlı büyüyor ki. Çocukları kovmak için yirmi dört saat nöbet tutturuyorum. Gelip görmen lazım." Leonard onun yalnızlık çektiğine hükmetti; enine boyuna düşünmeden Lofting'e Alman bir kızla nişanlanacağını anlatıp onu kutlamaya davet etti. Zaten çok fazla davetli yoktu.

Kutlamanın (18-21 arası kokteyl daveti) yapılacağı gün öğleden sonra, Leonard "Heartbreak Hotel"i mırıldanarak bir torba mutfak çöpünü binanın arka tarafındaki çöp bidonlarına götürüyordu. O gün asansör bozuktu. Yukarı çıkarken Bay Blake'le burun buruna geldi. Önceki yıl Leonard'ın kapısının önünde yaşanan olaydan sonra hiç konuşmamışlardı. Yeterince zaman geçmiş olacak ki, Leonard başıyla selamladığında Bay Blake gülümseyip merhaba dedi. Leonard yine düşünmeden, açık yüreklilik-

le konuştu: "Bu akşam eşinizle birlikte bir kadeh bir şeyler içmeye gelir miydiniz? Saat altıdan sonra, ne zaman isterseniz."

Blake paltosunun cebinde anahtarını arıyordu. Anahtarı çıkarıp dikkatle baktı. Sonra, "Memnuniyetle, teşekkürler," dedi.

Leonard'la Maria ilk konuklarını beklerken radyoda "Heartbreak Hotel" çalıyordu. Küçük tabaklarda fıstıklar, duvara yapıştırılmış bir masanın üzerinde de bira, şarap, limonata, Pimms ve tonik şişeleri, bir litre de cin vardı, hepsi gümrüksüz satış mağazasındandı. Herkes için küllükler hazırlanmıştı. Leonard kürdana batırılmış ananas parçalarıyla çedar peyniri de hazırlamak istemişti, ama Maria bu çılgınca icada o kadar çok gülmüştü ki, vazgeçmişti. Hazırlıklarını gözden geçirirken el eleydiler, aşklarının umuma açık safhasının başlamak üzere olduğunun bilincindeydiler. Maria'nın üstünde hareket ettikçe hışırdayan, volanlı beyaz bir elbiseyle uçuk mavi dans ayakkabıları vardı. Leonard şık takımını giymiş, bir çılgınlık yapıp beyaz kravat takmıştı.

"... o kadar zamandır Yalnızlık Sokağı'nda ki..." Zil çaldı, Leonard kapıyı açmaya gitti. *Amerika'nın Sesi*'nden Russell gelmişti. Leonard niçin radyonun bu istasyona ayarlı olmasından ötürü kendini aptal gibi hissettiğini bilemedi. Russell fark etmemiş gibiydi. Maria'yla el sıkışıyor, tokalaşmayı fazla uzatıyordu. Sonra ansızın Maria'nın iş arkadaşları, Jenny ve Charlotte da geldiler; kıkırdayarak hediyeler uzatıyorlardı. Russell geriye çekildi, Alman kızlar müstakbel gelini kucaklayıp götürdüler, Berlin argosuyla haykırarak kanepeye, yanlarına oturttular. Leonard Russell'a cin tonik, kızlara da Pimms-limonata hazırladı.

Russell, "Tüpten mesajı gönderen kız mı?" diye sordu.

"Evet, o."

"İşini biliyor doğrusu. Beni arkadaşlarıyla tanıştırsana."

Bu sırada Glass geldi, hemen arkasından Lofting içeri girdi ve kanepeden yükselen kadın kahkahalarıyla ilgilendi. Leonard içkileri hazırlayıp sunucuyla teğmeni kanepeye götürdü. Tanıştırmaların ardından Russell teklifsizce Jenny'yle flörte başladı; onu kesinlikle daha önce bir yerlerde gördüğünü, çok sevimli bir yüzü olduğunu söylüyordu. Tarzı Leonard'ınkine daha çok benzeyen Lofting ise Charlotte'la sıkıntılı bir havadan sudan

sohbete girişti. "Harikulade. Peki sabahları Spandau'ya gitmeniz tam olarak ne kadar sürüyor?" dediğinde Charlotte'la arkadaşları gülme krizine tutuldular.

Glass bir konuşma yapmayı kabul etmişti. Leonard, arkadaşının yapacağı konuşmayı daktiloyla kartların üzerine yazma zahmetine girmiş olmasından ötürü duygulandı. Herkesin susması için bir şişe açacağıyla cin şişesine vurdu. Glass komik bir hikâyeyle söze başlayıp kulağmda gülle Leonard'ı ve tüpten gelen mesajı anlattı. Kendisinin de bir gün böyle dramatik bir şekilde ve her bakımdan Maria kadar güzel ve harika bir kız tarafından bekârlıktan kurtarılmayı umduğunu söyledi. Russell, "Bravo, bravo," diye haykırdı. Maria onu susturdu.

Sonra Glass konuşmanın tonunun değişeceğini ima eden bir es verdi. Tam başlamak üzere nefes alırken kapı çaldı. Blake'ler gelmişti. Herkes beklerken Leonard içkilerini hazırladı. Bayan Blake bir koltuğa oturdu. Kocası kapının yakınında ayakta kalmış, ifadesiz bir yüzle Glass'e bakıyordu; Glass sakalını uzatarak sözüne devam edeceği işaretini verdi.

Alçak sesle konuştu. "Burada toplanmış olan herkes, Alman, İngiliz, Amerikalı, hepimiz kendi farklı işlerimizde kendimizi yeni bir Berlin inşa etmeye adadık. Yeni bir Almanya. Yeni bir Avrupa. Bu söylediklerimin, doğru bile olsa, siyasetçilere özgü tumturaklı laflar olduğunu biliyorum. Evet, ben kış sabahları, saat yedide işe gitmek üzere giyinirken yeni bir Avrupa inşa etmeyi düşünmüyorum doğrusu." Hafif gülüşmeler oldu. "Hepimiz ne tür özgürlükleri istediğimizi, sevdiğimizi biliyoruz, bu özgürlükleri nelerin tehdit ettiğini de. Hepimiz biliyoruz ki özgür ve savaşsız bir Avrupa'yı inşa etmeye başlamak için uygun olan tek yer burada, içimizde, kalplerimizdedir. Leonard ve Maria on yıl önce savaş halinde olan iki ülkenin evladı. Nişanlanmak suretiyle uluslarına kendilerince kendi barışlarını sunuyorlar. Onların evliliği ve buna benzer diğer evlilikler ülkeleri her türlü anlaşmadan daha sıkı sıkıya birbirine bağlar. Ülkeler arası evlilikler uluslar arasındaki anlayışı artırır ve bir daha savaşa girmelerini zorlaştırır."

Glass başını kartlardan kaldırıp sırıtarak bir anda ciddiyetinden sıyrıldı. "İşte ben de bu yüzden hep memleketime, Cedar

Rapids'e götürmek üzere güzel bir Rus kızı arıyorum. Leonard'la Maria'nın şerefine!"

Herkes kadeh kaldırdı; kolunu Jenny'nin beline dolamış olan Russell seslendi: "Hadi Leonard, senden de bir konuşma bekliyoruz!"

Leonard topluluk karşısında bir tek lise son sınıfta konuşmuştu; sınıf temsilcisi sıfatıyla iki haftada bir sabahları duyuruları okuma sırası ona gelirdi. Şimdi konuşmaya başladığında fazlasıyla sık ve kısa nefes aldığını fark etti. Her üç dört kelimede bir nefes almak zorunda kalıyordu.

"Teşekkürler Bob. Kendi adıma konuşacak olursam, Avrupa'yı yeniden inşa etmeyi garantileyemem. Ben ancak banyoya bir raf inşa edebiliyorum." Esprisi beğenildi. Blake bile gülümsedi. Odanın karşı tarafında Maria ona gülümsüyordu, ama yoksa biraz ağlıyor muydu aynı zamanda? Leonard'ın yüzü kızardı. Süksesi onu hafifletmişti. Keşke on espri daha yapabilsem, diye geçirdi içinden. "İkimiz adına konuşacak olursam," dedi, "sizlere ve birbirimize tek vaat edebileceğimiz şey, mutlu olmaktır. Geldiğiniz için hepinize teşekkür ederiz."

Alkışların ardından Leonard yine Russell'ın teşvikiyle Maria'nın yanına gidip onu öptü. Russell da Jenny'yi öptü, sonra hepsi içkilerine döndüler.

Blake, Leonard'm yanına gelip elini sıktı, tebrik etti. "Şu sakallı Amerikalı," dedi. "Nereden tanıyorsun onu?"

Leonard duraksadı. "İşyerimden."

"Senin Amerikalılar hesabına çalıştığını bilmiyordum."

"Ya, öyle. Bölgeler arası bir iş. Telefon hatları."

Blake, Leonard'a dik dik baktı. Sonra onunla birlikte odanın sakin bir köşesine yürüdü. "Sana bir tavsiyede bulunacağım. O adam, adı Glass'ti, değil mi? Bill Harvey'nin ekibinden o. Glass'le aynı işyerinde çalıştığını söyleyince ne iş yaptığını da söylemiş oluyorsun. Altglienicke. Altın Operasyon. Benim bunu bilmemem gerekirdi. Güvenliği ihlal etmiş oluyorsun."

Leonard'm içinden Blake'e kendisinin de istihbaratçı olduğunu ima ederek güvenliği ihlal ettiğini söylemek geçti.

"Buradaki diğer insanların kim olduklarını bilmiyorum," dedi Blake. "Ama bu konularda bu şehrin küçücük bir yer oldu-

ğunu biliyorum. Bir köy. Ortalıkta Glass'le birlikte görünmemen gerekir. Kendini ele veriyorsun. Sana tavsiyem, iş hayatınla özel hayatını tamamen ayrı tutmandır. Şimdi nişanlına iyi dileklerimi ileteceğim, sonra eşimle birlikte gideceğiz."

Blake'ler gitti. Leonard bir süre elinde içkisiyle tek başına durdu. Bir yanı, bunun fesat yanı olduğunu düşünüyordu, Maria'yla Glass arasında bir şey olup olmayacağını görmek istiyordu. İkisi birbirleriyle hiç ilgilenmiyorlardı. Blake'lerden sonra ilk ayrılan Glass oldu. Lofting birkaç kadeh içmiş, Charlotte'la biraz samimileşmeyi başarmıştı. Jenny, Russell'm kucağında oturuyordu. Dördü önce bir restorana, ardından dansa gitmeye karar vermişlerdi. Leonard'la Maria'ya da katılmaları için çok ısrar ettiler. Gelmeyeceklerini anlayınca öpüşüp kucaklaştıktan sonra, merdivende bağrışarak vedalaşıp gittiler.

Salondaki bütün yüzeylerde boş kadehler vardı, havada sigara dumanı asılıydı. Evin içi huzurluydu.

Maria çıplak kollarını Leonard'ın boynuna doladı. "Çok güzel bir konuşma yaptın. Bu konuda marifetli olduğunu bana söylememiştin." Öpüştüler.

Leonard, "Marifetli olduğum bütün konuları keşfetmen epey zamanını alacak," dedi. Sekiz kişilik bir topluluğa hitaben konuşmuştu. Kendini farklı, her şeye muktedir hissediyordu.

Paltolarını giyip dışarı çıktılar. Niyetleri Kreuzberg'de yemek yiyip geceyi Adalbertstrasse'de geçirmekti; böylece her iki evi kutlamaya dahil etmiş olacaklardı. Maria kendi evindeki yatak odasını hazırlamış, temiz çarşaflar sermiş, şişelere mumlar yerleştirmiş, iki çorba kâsesine potpuri doldurmuştu.

Yemeği Oranienstrasse'de hep gittikleri bir meyhanede yediler: *Rippenchen mit Erbsenpüree*, kaburga ve bezelye püresi. Meyhanenin sahibi nişandan haberdardı, onlara Sekt ikram etti. Bulundukları yer bir yatak odası, neredeyse yatak gibiydi. Kuytu bir köşede, beş santim kalınlığında, vernikli koyu ahşap bir masanın başında, yüksek arkalıklı, popoların aşındırıp parlattığı sıralarda oturuyorlardı. Kalın brokar masa örtüsü kucaklarına sarkıyordu. Garson bu örtünün üzerine kolalı beyaz ketenden bir örtü daha serdi. Alçak tavandan sarkan kalın bir zincirin ucundaki kırmızı cam fenerden loş bir ışık yayılıyor-

du. Brezilya puroları, koyu kahve ve ızgara et kokusunun baskın olduğu sıcak, nemli havayla çevrelenmişlerdi. Beş altı yaşlı adam *Stammtisch*'in, müdavimler masasının etrafında oturmuş bira ve Korn içiyorlardı; biraz daha yakınlarında birileri Skat oynuyordu.

Yaşlı adamlardan biri yalpalayarak Leonard'la Maria'nın masasının yanından geçerken durdu. Dramatik bir tavırla saatine baktı ve "*Auf zur Ollen*!" dedi.

Adam gittikten sonra Maria açıkladı. Bu bir Berlin deyimiydi. "Kocakarıya dönüş. Elli yıl sonra senin halin böyle mi olacak acaba?"

Leonard kadehini kaldırdı: "*Olle*'min şerefine!"

Yakında bir kutlama daha olacaktı, Leonard Maria'ya bu kutlamadan söz edemezdi. Üç hafta sonra tünel bir yaşını dolduracaktı; başlangıç tarihinin ilk bağlantının kurulduğu tarih olması kararlaştırılmıştı. Bu yıldönümünü kutlamak için güvenliği ihlal etmeyecek, yine de şaşaalı ve sembolik bir şeyler yapılması da kararlaştırılmıştı. Bunun için özel bir komite kuruldu. Glass kendini başkan ilan etti. Komitenin diğer üyeleri bir ABD karacı çavuşu, bir Alman irtibat subayı ve Leonard'dı. Üç ulusun işbirliğini vurgulamak için her ulusun kültürü temsil edilecekti. Glass'in sorumlulukları bölüştürme şekli Leonard'a biraz adaletsiz görünmüş, ama bir şey söylememişti. Amerikalılar yiyecekleri, Almanlar içkileri üstlenecek, İngilizler de sürpriz bir eğlence, bir gösteri sunacaktı.

Otuz sterlinlik bütçesi olan Leonard YMCA, Naafi ve Toc H kulüplerinin ilan tahtalarını taramış, ülkesini onurlandıracak bir gösteri bulmaya çalışmıştı. Kraliyet Ordu Donatım'dan bir onbaşının çay yapraklarını okuyarak fal bakan karısı vardı. Amerikan Köpek Kulübü yöneticilerinden birinin kiralık değil, satılık, şarkı söyleyen köpeği vardı; Kraliyet Hava Kuvvetleri ragbi kulübünün yan kuruluşu olan *morris* dans ekibinin bazı üyeleri eksikti. Uçak ve trenlerden inen çocuklarla bunak akrabaları karşılayan bir Uluslararası Teyze vardı, bir de beş yaşından küçük çocuklar için "usta" hokkabaz.

Nişan töreninden önceki sabah, Leonard bir tavsiyeye uyup İngiliz Süvari Alayından bir çavuşla temas kurmuştu; çavuşlar

yemekhanesi fonuna otuz sterlinlik bağış karşılığında komple kıyafeti, kilti, tüyleri, kürk torbası filanla bir gaydacı öneriliyordu. Bu buluşu, kutlamada yaptığı kısa konuşma, başarılı esprisi, Sekt, ondan önce içtiği cin, giderek ustalaştığı yeni dil, kendini evindeymiş gibi hissettiği *Gaststätte* ve hepsinden önemlisi, kendisiyle kadeh tokuşturan güzel nişanlısı, Leonard'a o güne kadar aslında kendini hiç tanımadığını, zannettiğinden çok daha ilginç ve uygar biri olduğunu düşündürdü.

Maria kutlama için saçlarını kıvırtmıştı. Geniş Shakespeare alnına ustalıkla dağıttığı buklelerin tepesine de, vazgeçemediği çocuksu alışkanlığıyla yeni bir beyaz toka takmıştı. O anda Leonard'a sabırlı bir tebessümle bakıyordu; hem sahiplenen hem kendini bırakmış bu bakışı, ilk günlerde Leonard'ı devreler ve akıldan aritmetik hesaplarıyla oyalanmak zorunda bırakan bakışın aynısıydı. Maria'nın parmağında Ku'damm'da bir Arap'tan aldıkları gümüş yüzük vardı. Yüzüğün adiliği özgürlüklerinin nişanesiydi. Büyük kuyumcu dükkânlarının önünde genç çiftler üç aylık maaşlarından daha pahalı nişan yüzüklerine bakıyorlardı. Maria'nın kıyasıya pazarlığıyla, Leonard utançtan dinlememeyi tercih ederek birkaç adım ötede beklerken, onlar kendi yüzüklerini beş marktan ucuza almışlardı.

Onları Maria'nın evinden, hazırlanmış yatak odasından ve nişanlarını tamamına erdirmekten ayıran tek şey akşam yemeğiydi. Seksten söz etmek istiyorlar, dolayısıyla Russell'dan söz ediyorlardı. Leonard sorumlu bir tedbirlilik tonu takınmayı deniyordu. O andaki ruh haline pek uygun değildi, ama alışkanlıkları fazlasıyla güçlüydü. Maria'nın arkadaşı Jenny'yi uyarmasını istiyordu. Russell hızlı bir tipti, Glass'in deyimiyle uyanıktı; bir keresinde, Berlin'de yaşadığı dört yıl içinde yüz elliden fazla kızı devirdiğini ileri sürmüştü. Leonard Almanca, "Ayrıca muhtemelen belsoğukluğu da vardır," dedi, *den Tripper* kelimesini birkaç gün önce bir umumi tuvalette duvara asılı afişten öğrenmişti; "Jenny'yi katiyen ciddiye almayacaktır. Jenny bunu bilse iyi olur."

Maria ağzını eliyle kapatıp *Tripper*'e gülmüştü. "*Sei nicht doof*![23] Ne kadar... *schüchtern*'sin. İngilizce nasıl deniyor?"

23 Saçmalama.

Leonard, "Sanıyorum bağnaz," demek zorunda kaldı.

"Jenny kendini korumayı bilir. O Russell denen adam içeri girdiğinde ne dedi biliyor musun? 'İşte bunu istiyorum,' dedi. 'Maaşımı gelecek hafta sonu alacağım ancak, restorana gitmek istiyorum. Sonra da dansa. Ayrıca,' dedi, 'çenesi çok güzel, Süpermen gibi.' Sonra da işe girişti; senin Russell her şeyi kendi becerdi sanıyor."

Leonard çatalıyla bıçağını bırakıp ellerini ovuşturarak çok üzülmüş gibi yaptı. "Tanrım! Ben niye bu kadar cahilim?"

"Cahil değil. Masum. Baksana, tanıdığın ilk ve tek kadınla evleniyorsun. Mükemmel! Evlenirken bekâreti erkekler değil, kadınlar şart koşmalı. Biz sizi taptaze istiyoruz..."

Leonard tabağını itti. Baştan çıkarılırken yemek yemek mümkün değildi.

"Taptaze istiyoruz ki bize nasıl zevk vereceğinizi öğretelim."

"Siz mi?" dedi Leonard. "Yani senden başkaları da mı var?"

"Sadece ben varım. Senin başka bir şey düşünmene gerek yok."

"Sana ihtiyacım var," dedi Leonard. Garsona işaret etti. Bildik klişe sözleri kullanmıyordu. Onunla kısa süre içinde yatmazsa gerçekten kusacağı kanısındaydı; midesinde ve içindeki bezelye püresinde soğuk, yukarı doğru bir basınç hissediyordu.

Maria kadehini kaldırdı. Leonard onu hiç bu kadar güzel görmemişti. "Masumiyete."

"Masumiyete. Ve İngiliz-Alman işbirliğine."

"Feci bir konuşmaydı," dedi Maria, ama yüzündeki ifadeye bakılırsa aslında öyle düşünmüyordu. "Beni Üçüncü Reich mı sanıyor? Senin Üçüncü Reich'la evlendiğini mi düşünüyor? İnsanların gerçekten ülkeleri temsil ettiğini mi düşünüyor? Binbaşı bile Noel şöleninde daha güzel konuşma yapıyor."

Hesabı ödeyip paltolarını giydikten sonra, Adalbertstrasse'ye yürürlerken Maria daha ciddi bir tonda devam etti. "Ben ona güvenmiyorum. Bana sorular sorarken hoşlanmamıştım ondan. Kafası fazlasıyla basit ve fazlasıyla meşgul. Bunlar tehlikeli tiplerdir. Ya Amerika'yı seversin ya da Rus ajanısındır diye düşünüyor. Yeni bir savaş başlatmak isteyenler bunlar işte."

Maria'nm Glass'ten hoşlanmadığını söylemesi Leonard'ın hoşuna gitti, ayrıca o sırada tartışmaya da gönüllü değildi. Buna rağmen, "Kendini çok ciddiye alıyor, ama o kadar kötü biri değil aslında. Berlin'de bana iyi bir arkadaş oldu," dedi.

Maria onu kendine doğru çekti. "Dedim ya, masumsun. Sana iyi davranan herkesten hoşlanıyorsun. Hitler sana içki ısmarlasa fena adam değil derdin!"

"Sen de bakir olduğunu söylese ona âşık olurdun."

Kahkahaları boş sokakta çınladı. Seksen dört numaranın merdivenlerini çıkarken çıplak ahşapta yankılandı. Dördüncü katta bir kapı birkaç santim aralandı, sonra çarpıldı. Geri kalan basamakları da birbirlerini susturmaya çalışıp kıkırdayarak, neredeyse aynı derecede gürültü yaparak çıktılar.

Maria karşılama olsun diye evdeki bütün ışıkları açık bırakmıştı. Yatak odasında elektrikli ısıtıcı yanıyordu. Maria banyodayken Leonard hazırlanmış şarap şişesini açtı. Havada ne olduğunu çıkaramadığı bir koku vardı. Belki soğan ve başka bir şey daha. Bir çağrışım vardı ama çıkaramıyordu. Kadehleri doldurup radyoyu açtı. Artık bir doz "Heartbreak Hotel"e daha ihtiyaç duyuyordu, ama nefret ettiği klasik müzik ve cazdan başka bir şey bulamadı.

Maria banyodan çıktığında Leonard kokudan bahsetmeyi unuttu. Kadehlerini yatak odasına götürüp birer sigara yaktılar ve kutlamanın ne kadar başarılı olduğunu konuşmaya başladılar usulca. Sigara dumanı yatak odasına da yayılmış olan o kokuyu ve potpurinin kokusunu bastırdı. Yemekte yaşadıkları aciliyet duygusuna geri dönüyorlardı; konuşurken soyunmaya, birbirlerine dokunmaya, öpüşmeye başladılar. Birikmiş heyecan ve kısıtlamasız mahremiyet her şeyi çok kolaylaştırıyordu. Tamamen çıplak kaldıklarında sesleri fısıltıya dönüşmüştü. Odanın dışından yavaş yavaş uykuya geçen şehrin hafifleyen homurtusu geliyordu. Bahar geldiğinden beri hafiflemiş olan yatak örtülerinin altına girdiler. Beş dakika boyunca kucaklaşarak hazlarını ertelemenin keyfine vardılar. "Nişanlı," diye fısıldadı Maria. "*Verlobt, verlobt.*" Kelimenin kendisi bir davet, bir kışkırtmaydı. Tembel tembel harekete geçtiler. Maria, Leonard'ın altında yatıyordu. Leonard sağ yanağını Maria'nın yanağına bas-

tırmıştı. Leonard'ın gördüğü şey yastık ve Maria'nın kulağıydı; Maria ise Leonard'm omzunun üstünden sırtındaki küçük kasların kabarışını, gerilişini ve mum ışığının ötesinde karanlık odayı görüyordu. Leonard gözlerini kapadı, durgun bir su gördü. Yaz mevsiminde Wannsee olabilirdi. Her kulaçla geniş bir yay çizen bir eğri boyunca aşağı çekiliyor, giderek uzağa, derine iniyordu; sonunda suyun yüzeyi başının çok yukarısında gümüş bir sıvı olarak kaldı. Maria kıpırdayıp bir şey fısıldadığında kelimeler cıva damlacıkları gibi yağdı, ama tüy gibi kondu. Leonard homurdandı. Maria aynı şeyi bu kez kulağına söylediğinde, yine duymamış olduğu halde gözlerini açtı. Dirseğinin üstünde doğruldu.

Leonard'a Maria'nın koluna yaslanmış kalbinin hızlanan çarpıntısını heyecan zannettiren, iri iri açılan gözlerinin ona baktığını, üst dudağındaki boncuk boncuk terlerin, sözlerini tekrarlamak isteyip dilini oynatmakta zorlanmasının hep kendisinden kaynaklandığını düşündüren şey cehalet miydi, yoksa masumiyet mi? Leonard başını biraz daha eğdi. Maria hayal edilebilecek en hafif fısıltıyla konuşuyordu. Dudakları kulağına değiyordu, heceler boğuktu. Leonard başını iki yana salladı. Maria'nın dilinin yapıştığı yerden ayrılarak tekrar denediğini işitti. Nihayet duyduğu cümle, "Dolapta biri var," idi.

Bunun üzerine Leonard'm kalbi de Maria'nınkiyle yarışırcasına çarpmaya başladı. Kaburgaları birbirine değiyordu; at nalları gibi birbirine karışan çarpıntıyı hissediyorlar, ama duymuyorlardı. Leonard dikkatini bundan ayırıp sesleri dinlemeye çalışıyordu. Bir otomobilin uzaklaşan sesi, su borularında bir ses, onun ötesinde hiçbir şey, sessizlik ve ondan ayrılamayan karanlık dışında hiçbir şey; aşırı aceleyle taranmış hışırtılı bir sessizlik. Leonard baştan alarak frekansları taradı, bir ipucu bulmak için Maria'nın yüzüne bakıyordu. Ama Maria'nın yüzündeki bütün kaslar gerilmişti zaten, parmakları Leonard'm kolunu sıkıyordu. Maria sesi hâlâ duyuyor, Leonard'm dikkatini iradesiyle ona çekmeye çahşıyor, onu sessizliği incelemeye, sesin bulunduğu dar frekans aralığını bulmaya zorluyordu. Leonard Maria'nın içinde büzülerek yok olmuştu. Artık iki ayrı insandılar. Birbirine değen karınları ıslaktı. Maria sarhoş muydu, delirmiş miy-

di? Bu iki seçeneği de tercih ederdi. Leonard başını kaldırıp kendini zorladı ve o zaman işitti; bütün bu süre boyunca zaten işitmekte olduğunu da anladı. O başka bir şey arıyordu, bir gürültü, bir frekans, katı cisimlerin birbirine sürtünüşü. Ama bu işittiği havanın sesiydi sadece, çekilen ve itilen hava sesi; kapalı bir yerde alınan nefes sesi. Leonard dört ayak üstüne doğrulup döndü. Dolap kapının yanında, elektrik düğmesine bitişikti. Yerde gözlüğünü buldu. Gözlüğü iri karanlık kütleyi aydınlatmadı. İçgüdüsel olarak, örtünmedikçe hiçbir şey yapamayacağını, hiçbir şeyle yüzleşemeyeceğini, hiçbir şeye itaat edemeyeceğini hissediyordu. İç çamaşırını bulup giydi. Maria doğrulup oturmuştu. Elleriyle burnunu ve ağzını kapatmıştı.

Leonard belki depoda geçirdiği onca zamanın verdiği alışkanlıkla, varlığın farkında olduklarını ele verecek hiçbir şey yapmamaları gerektiğini düşündü. Yalandan konuşmak söz konusu değildi. Bu yüzden Leonard karanlıkta donuyla durup kupkuru boğazıyla en sevdiği şarkıyı mırıldanarak panik içinde ne yapacağını düşünmeye çalıştı.

16

Maria uzanıp eteğiyle bluzunu aldı. Yaptığı hareketle mumun alevi titreşti, ama sönmedi. Leonard iskemlenin üstünden pantolonunu aldı. Mırıltısının temposunu hızlandırmış, kesik ritimli, neşeli bir ezgiye dönüştürmüştü. O anda giyinmekten başka şey düşünemiyordu. Pantolonunu giydiğinde çıplak göğsünün karanlıkta iğnelendiğini hissetti. Gömleğini giydiğinde ayakları savunmasız kaldı. Ayakkabılarını buldu, ama çoraplarını bulamadı. Bağcıklarını bağlarken sustu. Nişanlı çift her biri yatağın bir kenarında, ayakta duruyordu. Kumaş hışırtılarıyla Leonard'm şarkısı nefes sesini bastırmıştı. Susunca tekrar duydular. Hafifti, ama derin ve düzenliydi. Leonard'ın kulağına azimli bir kararlılığın sesi gibi geliyordu. Maria'nın bedeni mumun ışığını kapatıyor, kapıya ve dolaba dev bir gölge düşürüyordu. Leonard'a baktı. Gözleri onu kapıya gönderiyordu.

Leonard çıplak tahtaların üstünde sessizce yürümeye çalışarak hızla kapıya gitti. Dört adımda varmıştı. Elektrik düğmesi dolaba bitişikti. Varlığı hissetmemek, parmaklarında ve kafa derisinde bir insan varlığının kuvvet alanını duyumsamamak imkânsızdı. Kendilerini ele vermek, bildiklerini açığa vurmak üzereydiler. Elini hızla elektrik düğmesine götürdüğünde parmak eklemleri cilalı yüzeye sürtündü. Maria tam arkasındaydı, Leonard onun elini belinin ortasında hissetti. Patlayan ışık altmış vattan fazla olmalıydı. Leonard parlaklığa karşı gözlerini kıstı. Elleri havaya kalkmış, hazırdı. Dolap kapıları şimdi açılacaktı. Şimdi.

Ama hiçbir şey olmadı. Dolap iki kapılıydı. Birinin ardında çekmeceler vardı, sımsıkı kapalı duruyordu. Diğeri, askılı bölümün, bir adamın içinde ayakta durabileceği büyüklükteki bölümün kapısı hafif aralıktı. Mandalı takılı değildi. Kapının kulpu aşınmış bir mili döndüren, pirinçten iri bir halkaydı. Leonard elini halkaya uzattı. Nefes sesini işitiyorlardı. Yanılmamışlardı. İki dakika sonra bütün olaya gülüyor olmayacaklardı. Nefes sesiydi, insan nefesi. Leonard hiç ses çıkarmadan halkayı iki parmağıyla tutup kaldırdı. Tutmaya devam ederek geriye doğru adım attı. Her ne olacaksa, arada bir mesafe bulunsun istiyordu. Mesafe ne kadar çok olursa o kadar çok zamanı olacaktı. Bu geometrik düşünceler zihnine sımsıkı bağlı, katı küçük paketler halinde geliyordu. Ne için zaman? Soru da sımsıkı paketliydi. Halkayı daha sıkı kavradı ve kapıyı ardına kadar açtı.

Hiçbir şey yoktu. Sadece yünlü kumaştan bir paltonun siyahlığı ve bir koku, bir havasızlık, kapının hareketiyle dışarı çekilen bir alkol ve turşu kokusu. Sonra bir surat: Adam yerde, oturur pozisyonda, dizleri yukarı çekili uyuyordu. Sarhoş uykusu. Birayla Korn ve soğan ya da lahana turşusu. Ağzı açıktı. Alt dudağı boydan boya beyazımsı bir köpükle kaplıydı, tam ortasında, diklemesine iri, kara bir yarık halinde pıhtılaşmış kan vardı. Soğuktan çatlamış olacaktı, belki de bir başka sarhoş ağzına bir yumruk atmıştı. Leonard'la Maria tatlımsı pis kokudan uzaklaşmak için geri çekildiler.

Maria, "Nasıl girmiş içeri?" diye fısıldadı. Sonra cevabı da kendi verdi: "Yedek anahtarlardan birini almış olabilir. Son gelişinde."

Dolabın içine gözlerini dikmiş adama bakıyorlardı. Acil tehlike geçmekteydi. Korkunun yerini iğrenme ve tecavüze uğramışlık duygusu, ev sahibi hıncı alıyordu. Bu da korkudan aşağı kalmıyordu. Leonard düşmanıyla böyle yüzleşmeyi beklememişti. Onu inceleme fırsatı buldu. Kafası küçüktü, saçları tepesinde açılmaktaydı ve Leonard'ın Berlin'de sık sık rastladığı, kökleri neredeyse yeşilimsi, kum rengi, tütün lekeli saçlardandı. Burnu iri ve dayanıksız görünümlüydü. Burnunun kenarlarında, gergin, parlak derinin altında çatlamış damarlar görülüyordu. Sadece elleri bir güç izlenimi uyandırıyordu; çiğ kırmızı, kemikli, iri eklemliydiler. Kafası küçük olduğu gibi omuzları da dardı. O yere çökmüş halinde emin olamıyordu, ama adam cüce gibi görünmeye başlamıştı Leonard'ın gözüne, cüce bir kabadayı. Oluşturduğu tehdit, Maria'yı tartaklamış olması onu Leonard'ın gözünde büyütmüştü. Onun kafasındaki Otto, Leonard'ın gençliği sebebiyle katılmadığı bir savaştan sağ çıkmış, bıçkın bir asker eskisiydi.

Maria dolabın kapısını itip kapattı. Yatak odasının ışığını söndürüp oturma odasına geçtiler. Telaştan oturamadılar. Maria'nın sesi Leonard'ın daha önce hiç duymadığı bir hınçla çatlamıştı.

"Elbiselerimin üstünde oturuyor. İşeyecek üstlerine."

Bu Leonard'ın aklına gelmemişti, ama Maria söyledikten sonra en acil sorun gibi göründü. Bu fazladan tecavüzü nasıl önleyeceklerdi? Onu kucaklayıp dolaptan çıkararak, tuvalete taşıyarak mı?

Leonard, "Nasıl kurtulacağız ondan?" dedi. "Polis çağırabiliriz." İki *Polizisten*'in Otto'yu evin kapısından dışarı taşıdığı ve sinirleri yatıştıran bir içkinin ve gülerek rahatlamanın ardından geceye devam ettikleri düşüncesi kısaca parladı Leonard'ın zihninde.

Ama Maria başını iki yana sallıyordu. "Onu tanıyorlar, bira bile ısmarladıkları oluyor. Gelmezler." Maria endişeliydi. Almanca bir şeyler mırıldanıp başını çevirdi; fikir değiştirip tekrar Leonard'a döndü. Tam konuşmak üzereyken vazgeçti.

Leonard kutlamalarına devam etme ihtimalinden vazgeçmiyordu. Mesele bir sarhoştan kurtulmaktan ibaretti. "Onu dı-

şarı taşıyıp merdivenlerden aşağı sürükleyerek sokağa atabilirim. Bahse girerim uyanmaz bile..."

Maria'nın endişesi öfkeye dönüşmekteydi. "Benim yatak odamda, bizim yatak odamızda ne işi var?" dedi, sanki onu oraya Leonard koymuş gibi. "Bunu düşünmüyor musun? Niye dolaba saklanmış? Hadi, söyle, ne düşünüyorsun bu konuda?"

"Bilmiyorum," dedi Leonard. "Şu anda umursamıyorum da. Tek istediğim onu dışarı atmak..."

"Umursamıyorsun! Düşünmek istemiyorsun." Maria ansızın mutfak iskemlelerinden birine oturdu. Ayakkabı kalıbının etrafına yığılmış ayakkabıların yakınındaydı. Aralarından bir çift ayakkabı çekip ayağına geçirdi.

Leonard kavga etmek üzere olduklarını anladı. Bu onların nişan gecesiydi. Kendi kabahati yoktu ve kavga ediyorlardı. En azından Maria kavga ediyordu.

"Ben umursuyorum. Ben bu domuzla evliydim. Ben seninle sevişirken bu domuzun, bu insan kılığındaki bokun dolapta saklanmasını umursuyorum. Ben onu tanıyorum. Anlıyor musun?"

"Maria..."

Maria bu sefer sesini yükseltti. "Onu tanıyorum." Sigara yakmaya çalışıyor, beceremiyordu.

Leonard'ın da canı bir sigara çekti. Maria'yı yatıştırmaya çalıştı: "Yapma lütfen, Maria..."

Maria sigarayı yakıp bir nefes çekti. Ama faydası olmadı, sesi yine bağırır gibi çıktı. "Benimle böyle konuşma. Sakinleştirilmek istemiyorum. Sen niye bu kadar sakinsin? Niye öfkeli değilsin? Kendi yatak odanda adamın teki seni gözetliyor. Senin şu anda eşyaları parçalıyor olman gerekir. Ama sen ne yapıyorsun? Kafanı kaşıyıp kibarca polis çağıralım diyorsun!"

Maria'nın bütün söyledikleri doğru geliyordu Leonard'a. Nasıl tepki göstereceğini bilememişti, düşünememişti bile. Yeterince bilgisi yoktu. Maria ondan büyüktü, daha önce evlenmişti. İnsan yatak odasında gizlenen birini bulunca Maria'nm dediği gibi tepki gösterirdi. Aynı zamanda söyledikleri Leonard'ı rahatsız da ediyordu. Onu yeterince erkek olmamakla suçluyordu. Leonard sigara paketini ele geçirmişti. Paketten bir sigara çıkardı. Maria azarlamaya devam ediyordu. Söylediklerinin yarısı

Almancaydı. Leonard sıkılı yumruğunun içindeki çakmağı aldığında neredeyse farkına varmadı.

"Şu anda *senin* bana bağırıyor olman gerekirdi," dedi. "O *benim* kocam, öyle değil mi? Kızmıyor musun, hiç mi kızmıyorsun?"

Bu kadarı fazlaydı. Leonard ciğerlerini doldurmuştu, dumanı bir haykırışla bıraktı. "Kes sesini! Tanrı aşkına bir dakika sus!"

Maria anında sustu. İkisi de susuyorlardı. Sigaralarını içtiler. Maria iskemlede oturmaya devam ediyordu. Leonard minik odada mümkün olduğunca uzağına gidip ayakta durdu. Bir süre sonra Maria ona bakıp özür dilercesine gülümsedi. Leonard düz yüz ifadesini değiştirmedi. Maria onun kendisine biraz kızmasını istemişti, o da kısa bir süre kızacaktı.

Maria sigarasını eze eze söndürdü; konuşmaya başladığında da başını kaldırmadı. "Sana söyleyeyim niçin orada olduğunu. Otto'nun ne istediğini söyleyeyim sana. Keşke bilmeseydim, biliyor olmaktan nefret ediyorum. Her neyse..." Tekrar konuşmaya başladığında sesi daha canlıydı. Bir teorisi vardı. "Otto'yla ilk tanıştığımda iyi bir adamdı. Bu dediğim içmeye başlamadan önceydi, yedi yıl önce. İlk anda iyi kalpliydi. Beni memnun etmek için elinden geleni yapardı. Evlendiğimde öyleydi. Sonra bu iyi kalpliliğin sahiplenme olduğunu anladım yavaş yavaş. Beni sahipleniyor, sürekli benim başka erkeklere baktığımı ya da onların bana baktığını düşünüyordu. Kıskanıyordu, sonra beni dövmeye başladı, hikâyeler uydurmaya başladı, ben ve başka erkeklerle ilgili hikâyeler, tanıdığı erkekler de olabiliyordu, sokaktan geçen birileri de, fark etmiyordu. Hep bir şeyler var diye düşünüyordu. Berlin'in yarısının benimle yattığını, diğer yarısının da sırasını beklediğini zannediyordu. Bu sıralarda içkiyi artırdı. Ve ben de onca zaman sonra, nihayet anladım."

Maria bir sigara daha almak üzere uzanırken ürperdi, fikir değiştirdi. "Bu olayı, benimle başka bir erkeği o *istiyor*. Öfkeleniyor ama istiyor. Beni başka bir erkekle seyretmek ya da bunun hakkında konuşmak istiyor veya benim konuşmamı istiyor. Tahrik ediyor onu."

Leonard, "Bir tür... sapık yani," dedi. Daha önce bu kelimeyi hiç kullanmamıştı. Tatmin edici bir histi.

"Aynen öyle. Seni öğrendi, o zaman dövdü beni. Sonra gidip düşündü, düşünmekten kendini alamıyor çünkü. Bütün hayallerinin gerçek olması demek bu, üstelik bu sefer somut bir gerçek. Düşündü ve içti, bütün bu süre boyunca, bir şekilde ele geçirdiği anahtarı da vardı. Sonra bu gece her zamankinden de çok içti, buraya gelip bekledi..."

Maria ağlamaya başladı. Leonard onun yanma gidip elini omzuna koydu.

"Bekledi, ama biz gecikince uyuyakaldı. Belki o sırada... yani beklediği şey olurken dışarı fırlayıp beni bir şeylerle suçlayacaktı. Hâlâ bana sahip olduğunu sanıyor, benim kendimi suçlu hissedeceğimi sanıyor..."

Maria konuşamayacak kadar çok ağlıyordu. Eteğinin cebini karıştırarak mendil aradı. Leonard pantolon cebinden iri beyaz mendilini çıkarıp verdi. Maria burnunu temizledikten sonra derin bir nefes aldı.

Leonard konuşmaya yeltendi ama Maria onu susturdu. "Ondan nefret ediyorum, onu tanıyor olmaktan nefret ediyorum."

Sonra Leonard söyleyeceği şeyi söyledi. "Ben gidip bir bakayım." Yatak odasına gidip ışığı yaktı. Dolabı açabilmek için arkasındaki oda kapısını kapatması gerekiyordu. Dolabı açıp röntgenciye baktı. Otto aynı pozisyondaydı. Maria öteki odadan seslendi. Leonard oda kapısını birkaç santim araladı. "Merak etme," dedi. "Bakıyorum sadece."

Bakmaya devam etti. Maria fiilen bu adamı koca olarak seçmişti. İşin aslı buydu. Ondan nefret ettiğini söylese de onu seçmişti. Ayrıca Leonard'ı da seçmişti. Aynı beğeni iş başındaydı. Leonard da, Otto da onu cezbetmişlerdi; ortak bir yönleri vardı, kişilik özelliği, görünüm, kader ya da başka bir şey. Bu kez Leonard Maria'ya gerçekten kızıyordu. Maria yaptığı seçimlerle onu sözde inkâr ettiği bu adama bağlamıştı. Her şey tesadüfmüş, aslında onunla ilgili değilmiş gibi yapıyordu. Ama bu röntgenci onun yaptığı seçimler yüzünden yatak odalarında, dolabın içindeydi, uyuyordu, sarhoştu ve bütün giysilerin üstüne işemek üzereydi. Evet, Leonard artık gerçekten öfkelenmişti. Otto, Maria'nın sorumluluğuydu, onun kabahatiydi, ona aitti. Maria ise kalkmış Leonard'a kızıyordu.

Yatak odasının ışığını söndürüp oturma odasına döndü. Canı çekip gitmek istiyordu. Maria sigara içiyordu. Gergin bir tavırla gülümsedi.

"Bağırdığım için özür dilerim."

Leonard sigaralara doğru eğildi. Üç sigara kalmıştı. Paketi fırlattığında yere, ayakkabıların yanına kaydı.

Maria, "Bana kızma," dedi.

"Kızmamı istediğini sanıyordum."

Maria şaşkınlıkla başını kaldırıp baktı. "Kızmışsın sen. Gel otur. Niye kızdın, söyle."

"Oturmak istemiyorum." Leonard şimdi atışmanın tadını çıkarıyordu. "Senin Otto'yla evliliğin devam ediyor. Yatak odasında. Onun için kızgınım. Ya ondan nasıl kurtulacağımızı konuşalım ya da ben kendi evime gideyim, siz ikiniz işinize bakın."

"İşimize mi bakalım?" Maria'nın aksanı bildik deyime tuhaf bir vurgu katmıştı. Amaçladığı tehdit tonunu dışlamıştı sözlerinden. "Sen ne demek istiyorsun?"

Leonard'm olay çıkarmasına izin vereceğine ona öfkeyle karşılık vermesi Leonard'ı sinirlendirdi. Kendisi Maria'nm olay çıkarmasına izin vermişti. "Ondan kurtulmama yardım etmek istemiyorsan geceyi onunla geçir demek istiyorum. Eski günleri konuşursunuz, şarabı bitirirsiniz, istediğinizi yaparsınız. Ama ben yokum."

Maria elini güzel, geniş alnına götürüp odanın karşı tarafına doğru, hayalî bir tanığa hitap ederek konuştu: "İnanamıyorum. Kıskanıyor." Sonra Leonard'a döndü. "Sen de mi? Tıpkı Otto gibi, öyle mi? Şu anda evine gidip beni bu adamla yalnız mı bırakmak istiyorsun? Evine gidip Otto'yla beni düşünmek istiyorsun, belki yatağa uzanıp düşünürsün bizi..."

Leonard gerçekten dehşete düşmüştü. Maria'nın, herhangi bir kadının böyle konuşabileceğini bilmiyordu. "Saçma sapan konuşma. Az önce onu sokağa götürüp bırakayım dedim. Ama senin istediğin oturup tatlı tatlı onun kişiliğini anlatmak, ağlayıp benim mendilime sümkürmek."

Maria mendili buruşturup Leonard'm ayağına fırlattı. "Al mendilini. Leş gibi kokuyor!"

Leonard mendili yerden almadı. İkisi birden konuşmaya yeltendiler, ama Maria önce davrandı. "Sokağa atmak istiyorsun madem, niye atmıyorsun? At! Harekete geçsene. Benim ne yapacağını söylememi beklemek zorunda mısın? Onu dışarı mı atmak istiyorsun, erkeksin, at dışarı!"

Yine erkekliğine gelmişti konu. Leonard yanma gidip bluzundan kavradı. Düğmelerin biri koptu. Yüzünü Maria'nm yüzüne yaklaştırarak bağırdı: "Çünkü o sana ait. Sen seçtin onu, senin kocandı, senin anahtarını aldı, senin sorumluluğun o." Boştaki elini yumruk yapıp sıkmıştı. Maria korktu. Sigarası kucağına düşmüştü. Yanıyordu, ama Leonard aldırmıyordu, umurunda bile değildi. Tekrar bağırdı. "Ben senin geçmişinin pisliğini temizlerken sen kenarda oturmak istiyorsun..."

Maria da aynen onun suratına bağırdı: "Evet öyle! Geçmişte erkekler bana bağırdı, vurdu, ırzıma geçmeye kalktı. Şimdi bir erkeğin bana bakmasını istiyorum. Seni o erkek sanmıştım. Yapabileceğini sanmıştım. Ama öyle değilmiş, sen de tıpkı onun gibi, diğerleri gibi kıskanmak, bağırmak, vurmak, ırza geçmek istiyorsun..."

Tam o anda Maria alev aldı.

Sigaranın için için yandığı noktadan tek bir alev yükseldi ve bir anda beyaz kumaşın kıvrımlarından yükselen başka alevleri sarmaladı. Alevler daha Maria çığlık atmak üzere nefes alamadan çoğalıyor, yayılıyor, yükseliyordu. Mavi-sarı ve çok süratliydiler. Maria elleriyle eteğine vurarak ayağa kalktı. Leonard şarap şişesiyle yanında duran yarısı dolu bardağa uzandı. Bardağı Maria'nın kucağına döktü, hiçbir fark olmadı. Maria ayakta ikinci uzun çığlığını atmaya başlarken Leonard şişedeki şarabı onun üstüne dökmeye çalışıyordu. Ama şarap yeterince hızlı dökülmüyordu. Maria'nm eteği bir an bir Flamenko dansçısının araya mavilerin de karıştığı turunculu kırmızılı eteğine dönüştü; Maria çatırtılı bir ses eşliğinde eteğin dışına havalanıverecekmişçesine bükülüyor, savruluyor, fır dönüyordu. Bir an, saniyeden kısa bir an sürdü sadece; Leonard iki elini birden eteğin beline sokup çekti. Etek tek parça halinde çıkarak yerde yanmaya devam etti. Leonard ayakkabılarına şükrederek eteğin üstünde tepindi; alevler kalın bir dumana dönüştüğünde dönüp Maria'nın yüzünü görebildi.

Maria'nın yüzünde gördüğü, fiziksel acı değil, rahatlamaydı, şaşkınlık ve rahatlama. Eteğin kolay alev almayan saten ya da başka bir doğal iplikten yapılmış bir astarı, eteğin kendine dikili bir jüponu vardı. Maria'yı bu astar korumuştu. Şimdi Leonard'm ayaklarının dibinde kararmış ama yanmamış olarak duruyordu.

Leonard yaptığı işi yarım bırakamazdı. Alevler tamamen sönmedikçe tepinmeye devam etmek zorundaydı. Duman mavimsi siyah ve kalındı. Bir pencere açması lazımdı, bluzu dışında çıplak, kıpırtısız duran, belki şok geçirmekte olan Maria'ya sarılmak istiyordu. Banyodan sabahlığını alması gerekiyordu. Halının alev almayacağından emin olduktan sonra ilk yapacağı sabahlığı almaktı. Ama nihayet tatmin olup geri çekildiğinde, doğal olan önce dönüp onu kucaklamaktı. Maria titriyordu, ama Leonard toparlanacağından emindi. Leonard'ın adını tekrarlayıp duruyordu. Leonard da durmadan, "Aman Tanrım, Maria, aman Tanrım," diye tekrarlıyordu.

Sonunda birbirlerinden ayrılıp azıcık, birkaç santim uzaklaşarak birbirlerine baktılar. Maria'nın titremesi geçmişti. Öpüştüler, sonra bir daha öpüştüler, sonra Maria'nın gözleri Leonard'mkilerden ayrıldı ve iri iri açıldı. Leonard döndü. Otto yatak odasının kapısına yaslanmış duruyordu. İkisinin arasında dumanlar tüten eteğin kalıntıları vardı. Maria Leonard'ın arkasına geçti. Hızlı hızlı konuşarak Leonard'ın anlayamadığı Almanca bir şey söyledi. Otto başını iki yana salladı; görünüşe bakılırsa Maria'nın söylediğini inkâr etmek için değil, kafasını toparlayabilmek için. Sonra sigara istedi; Leonard kullandığı bildik cümleyi zor anladı. Son zamanlarda Almancası ne kadar ilerlemiş olsa da, bir zamanlar evli olan bu çiftin konuşmasını takip etmesi zor olacaktı.

"*Raus*," dedi Maria. Çık dışarı.

Leonard İngilizce, "Polis çağırmadan çık git," dedi.

Otto eteğin üstünden atlayıp masaya yaklaştı. Eski bir İngiliz asker ceketi vardı üstünde. Çıkarılmış olan onbaşı şeridinin V biçimindeki boşluğunda kumaş daha koyu renkti. Otto küllüğü karıştırıyordu. En uzun izmariti bulup Leonard'm çakmağıyla yaktı. Leonard hâlâ Maria'ya siper olduğundan hareket edemiyordu. Otto sigaradan bir nefes çekerek onların etrafından dolaşıp sokak kapısına yöneldi. İkisinin akşamından çıkıp gitmek

üzere olması mümkün değilmiş gibi geliyordu. Değildi zaten. Banyoya gidip içeri girdi. Kapı kapanır kapanmaz Maria yatak odasına koştu. Leonard bir kaba su doldurup eteğin üstüne döktü. Etek tamamen ıslandığında kaldırıp çöpe attı. Banyodan feci balgam çıkarma, tükürme sesleri geliyordu; müstehcen bir bağrış eşliğinde koyu ve bol bir ifrazat. Maria tamamen giyinmiş olarak geri geldi. Tam bir şey söyleyecekken bir patırtı duydular.

"Senin rafı indirdi," dedi Maria. "Üstüne devrildi herhalde."

"Mahsus yaptı," dedi Leonard. "Onu benim çaktığımı biliyor." Maria başını iki yana salladı. Leonard onun niçin Otto'yu savunduğunu anlayamıyordu.

"Sarhoş o."

Kapı açıldı, Otto yine karşılarındaydı. Maria ayakkabı yığınının yanındaki iskemlesine döndü, ama oturmadı. Otto yüzünü yıkamış, tam kurulamamıştı. Alnına düz, ıslak saçlar dökülmüştü, burnunun ucundan bir damla sarkıyordu. Elinin tersiyle sildi. Belki sümüktü. Küllüğe bakıyordu, ama Leonard yoluna çıkmıştı. Leonard kollarını kavuşturmuş, bacaklarını ayırmış duruyordu. Rafının yıkılması kafasını bozmuştu, hesap yapıyordu. Otto kendisinden bir on beş santim kısa, belki on sekiz kilo da azdı. Sarhoştu ya da içki sonrası etkileri altındaydı ve formda değildi. Dar yapılı, ufak tefekti. Buna karşılık Leonard'ın gözlüğünü gözünde tutması gerekiyordu ve kavgaya alışık değildi. Ama öfkeliydi, köpürüyordu. Bu da onu Otto'dan avantajlı kılıyordu.

"Şimdi çık git," dedi Leonard, "yoksa ben atacağım seni dışarı."

Arkasından Maria, "İngilizce bilmiyor," dedi. Sonra söylediklerini Almancaya çevirdi. Tehdit Otto'nun solgun yüzündeki ifadeyi değiştirmedi. Dudağındaki yarıktan kan sızıyordu. Bir yandan diliyle yarasını yoklarken bir yandan da ceketinin iki cebine sırayla elini soktu. Katlanmış kahverengi bir zarf çıkarıp havaya kaldırdı.

Leonard'ın arkasına doğru, Maria'ya hitaben konuştu. O küçücük vücuda göre sesi kalındı. "Aldım. Bilmemne bilmemne bürosundan bilmemneyi aldım," oldu Leonard'ın anlayabildiği.

Maria bir şey demedi. Suskunluğunda öyle bir nitelik, bir yoğunluk vardı ki, Leonard arkasına dönmek istedi. Ama Alman'a

yol vermek istemiyordu. Otto zaten ileriye doğru bir adım atmıştı. Sırıtıyordu, kaslarındaki asimetri burnunu bir tarafa çekiyordu.

Sonunda Maria, "*Es ist mir egal, was es ist*," dedi. Neyi aldığın umurumda değil.

Otto'nun sırıtışı iyice yayıldı. Zarfı açıp epey elden geçmiş tek bir kâğıt çıkararak açtı. "1951 tarihli mektubumuz onlarda. Bulmuşlar. Bilmemneyi de, ikimizin imzasıyla. Senin ve benim."

"Bütün bunlar geçmişte kaldı," dedi Maria. "Unutsan iyi olur." Ama sesine bir şüphe düşmüştü.

Otto güldü. Dili yaladığı kandan ötürü turuncuydu.

Leonard arkasına dönmeden konuştu: "Maria, ne oluyor?"

"Bu evde kendisinin de hakkı olduğunu sanıyor. Evliyken müracaat etmiştik. İki yıldır uğraşıyor bununla."

Ansızın bu Leonard'a bir çözüm gibi geldi. Otto burayı alırdı, Maria'yla Leonard da kendilerini asla bulamayacağı Platanenallee'de yaşarlardı. Yakında evleneceklerdi, iki eve ihtiyaçları yoktu. Otto'yu da bir daha görmezlerdi. Mükemmel.

Ama Maria onun düşüncelerini okumuşçasma ya da vazgeçirmek istercesine, kelimeleri tükürür gibi konuşuyordu. "Onun kendi yeri var, bir odası var. Sırf sorun çıkarmak için yapıyor bunu. Bana hâlâ sahip olduğunu sanıyor, mesele bu."

Otto sabırla dinliyordu. Gözleri küllükteydi, fırsat kolluyordu.

"Burası benim evim," dedi Maria Otto'ya. "Benim! İşte bu kadar. Şimdi çık git!"

Leonard üç saatte toparlanabileceklerini düşündü. Maria'nm eşyaları iki taksiye sığardı. Şafak sökmeden onun evinde, güvende olabilirlerdi. Yorgun da olsalar, kutlamalarına zafer duygusuyla devam edebilirlerdi.

Otto tırnağıyla mektuba bir fiske vurdu. "Oku. Oku da gör." İleri doğru yarım adım daha attı. Leonard göğsünü siper etti. Ama Maria mektubu okusa iyi olurdu belki.

Maria, "Boşandığımızı söylemedin onlara," dedi. "Bu yüzden hakkın var sanıyorlar."

Otto neşelendi. "Biliyorlar, biliyorlar. Birlikte bilmemne bilmemneye çıkmamız gerekiyor, kimin daha çok ihtiyacı olduğuna karar verecekler." Bunun üzerine Leonard'a baktı, sonra yine

Maria'ya döndü. "İngiliz'in evi var, senin de yüzüğün var. Bilmemne bilmemne bununla ilgilenecektir."

"O buraya taşınıyor," dedi Maria. "Yani konu kapanmıştır."

Bu sefer Otto, Leonard'ın gözlerinin içine baktı. Alman giderek güçleniyordu, artık sefil ayyaştan çok vurguncu gibi görünüyordu. Kazandığı kanısındaydı. Gülümseyerek konuştu. *"Ne, ne. Die Platanenallee 26 wäre besser für euch."*[24]

Blake'in dediği doğruydu. Berlin küçük bir kentti, bir köydü.

Maria bağırarak bir şey söyledi. Bir hakaretti mutlaka, etkili bir hakaret. Otto'nun yüzündeki gülümseme silindi. O da bağırdı. Leonard bir karı koca kavgasının, eski bir savaşın ortasındaydı. Bombardımandan tek anlayabildiği, kesik kesik cümlelerin sonuna boş mermi kovanları gibi yığılan fiiller ve öğrenmiş olduğu, ama yeni, daha şiddetli biçimlere bürünen açık saçık küfürlerdi. İkisi bir ağızdan bağrışıyorlardı. Maria vahşileşmişti, kavga eden bir kedi, bir kaplandı. Onun bu kadar tutkulu olabileceğini Leonard hayal bile edemezdi; bir an kendisi onu hiç böyle kızıştırmamış olduğu için utandı. Otto öne doğru uzanmaya çalışıyordu. Leonard onu geride tutmak için elini göğsüne dayadı. Alman sanki temasın farkına bile varmamıştı; Leonard'sa temastan hoşlanmamıştı. Dokunduğu göğüs kum torbası gibi sert ve ağırdı. Adamın kelimeleri Leonard'ın kolundan titreşerek geçti. Otto'nun mektubu Maria'nın savunmaya geçmesine yol açmıştı, ama şimdi Maria her ne diyorsa, sözleri yerini buluyordu. Hiç yapamadın, yoktu, yapamazsın... Otto'nun zaaflarına saldırıyordu, belki içki, belki cinsellik, belki para; Otto tir tir titriyor, bağırıyordu. Dudağı daha çok kanamaya başlamıştı. Tükürüklerini Leonard'ın suratına saçıyordu. Yine ileri doğru hamle yaptı. Leonard kolunu üst kısmından tuttu. Kolu da sertti, kıpırdatmak imkânsızdı.

Sonra Maria dayanılmaz bir şey söyledi, Otto Leonard'dan kurtulup Maria'nın üstüne atıldı, bir eliyle doğrudan gırtlağına yapışarak kelimelerine, her türlü sese son verdi. Öteki eli havada, yumruğu sıkılıydı. Tam Maria'nın yüzüne doğru inerken Leonard yumruğu iki eliyle kavradı. Maria'nm soluk borusu tıkanmıştı, morumsu siyah bir renge bürünmüş olan dili dışarı fırla-

24 Yok, yok, Platanenallee 26 numara size daha uygun.

mıştı, gözleri iri iri açılmıştı, bakışları yakarmanın ötesindeydi. Leonard hamlenin etkisiyle hâlâ öne doğru sürükleniyordu, ama Otto'nun kolunu aşağı çekip sırtına alarak yukarı doğru büktü, eklemini zorlayarak çatlatmaya çalıştı. Otto sağa dönmek zorunda kaldı; Leonard adamın bileğini tutan iki elini iyice sıkıp kolunu daha da yukarı iterken Otto, Maria'yı bırakıp kolunu kurtarmak için olduğu yerde dönerek Leonard'la yüz yüze geldi. Leonard onu bırakıp bir adım geriledi.

Artık beklentileri gerçekleşmişti. Korktuğu şey buydu. Ciddi zarar görme, temelli sakatlanma ihtimali vardı. Sokak kapısı açık olsa, kaçmayı deneyebilirdi. Otto ufak tefek, kuvvetli ve inanılmaz derecede acımasızdı. Bütün nefreti ve öfkesi, Maria'ya yönelmesi gereken her şey şimdi Leonard'ı hedef alıyordu. Leonard gözlüğünü yukarı doğru itti. Gözlüğünü çıkarmaya cesareti yoktu. Başına gelecekleri görmek zorundaydı. Gördüğü boksörleri taklit ederek yumruklarını sıkıp havaya kaldırdı. Otto silah çekmeye hazırlanan kovboylar gibi kollarını yana sarkıtmıştı. Sarhoş gözleri kıpkırmızıydı. Basit bir şey yaptı. Sağ ayağını geri çekip İngiliz'in kaval kemiğine bir tekme attı. Leonard gardını indirdi. Otto yumruğuyla doğrudan âdemelmasını hedef aldı. Leonard kenara çekilmeyi başardı, yumruk köprücük kemiğine isabet etti. Acıdı, gerçekten akıl almaz derecede acıdı. Kemik kırılmış olabilirdi. Şimdi sıra omurgasına gelecekti. Ellerini kaldırıp açtı. Bir şey söylemek istiyordu, Maria'nın bir şey söylemesini istiyordu. Maria'yı Otto'nun omzunun üstünden görebiliyordu, ayakkabı yığının yanında, ayaktaydı. Platanenallee'de oturabilirlerdi. Maria bir düşünse her şey hallolacaktı. Otto tekrar vurdu, bu kez kulağına sert, çok sert bir yumruk indirdi. Odanın her köşesinden bir zil sesi geliyordu. Bu nasıl bir zehirdi, nasıl bir... adaletsizlikti. Birbirlerine kenetlenmeden önce Leonard'ın son aklından geçen bu oldu. Birbirlerine sarılmışlardı. O sıkı, sert, iğrenç küçük bedeni kendine mi çekmeliydi, yoksa tekrar vurabileceği şekilde geriye mi itmeliydi? Leonard uzun boyunun dezavantajını hissediyordu. Otto ona iyice yaklaşmıştı; Leonard nedenini ansızın kavradı. İki el bacaklarının arasını yokluyor, hayalarını buluyor, kavrıyordu. Maria'nın boğazını sıkmış olan kavrayış. Leonard'ın gözünün önünde kızıllar pat-

ladı, bir çığlık duyuldu. Acı kelimesi hissettiği şeyi tarif etmeye yetmezdi. Bilincinin tamamı korkunç biçimde burularak tersine dönmüştü. Serbest kalmak ya da ölmek için her şeyi yapmaya, her şeyini vermeye razıydı. İki büklüm eğilince başı Otto'nun başının hizasına geldi, yanak yanağaydılar; dönüp ağzını açtı ve Otto'nun yüzünü bütün gücüyle ısırdı. Bir dövüş taktiği değildi. Dişlerini birbirine kenetleyen, ağzını etle dolduran şey çektiği acıydı. Kendine ait olamayacak bir gürleme duydu. Acısı azaldı. Otto uzaklaşmaya çalışıyordu. Onu bırakıp ağzındaki yarı çiğnenmiş portakal kıvamlı nesneyi tükürdü. Hiçbir tat almamıştı. Otto uluyordu. Yanağındaki delikten sarı bir azı dişi görülüyordu. Ve kan; bir yüzde bu kadar çok kan olacağı kimin aklına gelirdi? Otto tekrar üstüne geliyordu. Leonard artık kaçışı olmadığını biliyordu. Otto kanayan suratıyla geliyordu; bir şey daha vardı, arkadan gelen, siyah, görüş alanının en üst çizgisinde bir şey. Leonard kendini ondan da koruyabilmek için sağ elini havaya uzattı, zaman yavaşladı, parmakları soğuk bir nesneyi kavradı. Nesnenin hareketini durduramıyor, sadece tutup o harekete, aşağı inişe katılabiliyordu; nesne kuvvet ve demir halinde indi, tekmeleyen ayakların işareti, adaletin bütün ağırlığıyla indi sanki, demir ayak Otto'nun kafatasına bütün ağırlığıyla indi; ayak parmakları önce kemiği parçaladı, sonra daha da derine girdi ve Otto'yu yere düşürdü. Yüz üstü düşerken Otto'dan hiç ses çıkmadı, boylu boyunca yere uzandı.

Ayakkabı kalıbı kafasından dışarı çıkıyordu, şehrin tamamı sessizdi.

17

Genç nişanlılar kutlamadan sonra bütün gece uyumayıp konuştular. Leonard şafak söktükten iki saat sonra, işe giden kalabalıkla birlikte Rudow otobüsünü kuyrukta beklerken olayı böyle görmeye çalışıyordu. Bir silsileye, bir hikâyeye ihtiyacı vardı. Düzene ihtiyacı vardı. Her şey sıraya dizilmeliydi. Otobüse binip oturacak bir yer buldu. Hareketleri yaparken dudakları keli-

meleri biçimlendiriyordu. Bir yer bulup oturdu. Kavgadan sonra on dakika boyunca dişlerini fırçalamıştı. Sonra cesedin üstüne bir battaniye örtmüşlerdi. Yoksa cesedi battaniyeyle örttükten sonra mı banyoya gidip on dakika dişlerini fırçalamıştı? Belki de yirmi dakika. Diş fırçası yerdeydi, cam kırıklarının arasında, yere düşüp parçalanan rafın altında. Diş macunu lavaboya düşmüştü. Sarhoş rafı kırmış, diş macunu lavaboya düşmüştü. Diş macunu kendisine ihtiyaç duyulacağını biliyordu, diş fırçası bilmiyordu. Diş macunu olayı yönetiyordu, diş macunu beyindi...

Ayakkabı kalıbını saplandığı yerden çıkarmadılar, çıkaramadılar. Battaniyenin altında çıkıntı yapıyordu. Maria gülmüştü. Şu anda hâlâ oradaydı. Kalıbın üstünü örtmüşlerdi, hâlâ aynı yerdeydi. Orijinalle kalıp. Orijinal oturacak yer bulmuştu, kalıp ayakta kalmıştı.

Hasenheide'de ilerledikleri sırada otobüs doldu. Sadece ayakta yerler vardı. Sonra sürücü kaldırıma seslenerek hiç yer kalmadığını söyledi. Bu nedense rahatlatıcıydı, başka kimse binemeyecekti. Şimdilik güvendeydiler. Sabah trafiğinin ters yönünde, güneye doğru inerlerken otobüs boşalmaya başladı. Rudow köyüne vardıklarında, boş sıraların arasında savunmasız oturan Leonard'dan başka kimse kalmamıştı otobüste.

Mutat yürüyüşüne başladı. Hatırladığından daha fazla inşaat vardı. Bir gün öncesinden beri gelmemişti buraya. Bir gün öncenin sabahı, nişanlanmadan önce. Yatağın üstünden bir battaniye çekip sermişlerdi. Mesele saygı değildi, daha önce bunu niçin saygıyla ilgili bir şey zannetmişti ki? O görüntüden kendilerini korumak zorundaydılar. Düşünebilmek zorundaydılar. Kalıbı çekip çıkaracaktı. Belki bu saygıydı. Ya da örtbas etmeydi. Diz çöküp kalıbı kavramıştı. Elinin altında koyu çamura batmış bir sopa gibi hareket etmişti kalıp. O yüzden çıkaramamıştı. Kalıbı silmek, banyo musluğunun altına tutup yıkamak zorunda mı kalacaktı?

Tamamını örtmeye çalışmışlardı, çok saçma bir görüntüydü: bir ucunda eski püskü bir ayakkabı, diğer ucunda ise çıkıntı yapan, aslında ayakkabıyı örtmesi gereken battaniyeyi yukarı çeken esrarengiz bir şekil. Maria gülmeye başlamıştı, feci şekilde, korku içinde, deli gibi gülüyordu. Leonard da ona katılabilirdi.

Maria gülen insanların yaptığı gibi onunla göz göze gelmeye çalışmamıştı. Tek başına gülüyordu. Gülmesini bastırmaya da çalışmıyordu. Gülmese ağlamaya başlayacaktı. Leonard da ona katılabilirdi, ama cesaret edememişti. Olay çığırından çıkabilirdi. Filmlerde kadınlar bu şekilde güldüklerinde yüzlerine sert bir tokat atmak gerekirdi. Sonra susup gerçeği kavrarlar, ardından ağlamaya başlarlardı, sen de onları teselli ederdin. Ama Leonard fazlasıyla yorgundu. Maria şikâyet edebilir, onu azarlayabilir ya da tokadına tokatla karşılık verebilirdi. Her şey olabilirdi.

Olmuştu zaten. Leonard battaniye örtülmeden önce ya da örtüldükten sonra dişlerini fırçalamıştı. Diş fırçası yeterli değildi, bir âlet olarak yetersizdi. Maria'dan kürdan istedi, o da getirdi. Bir kesici dişle köpek dişi arasına sıkışmış şeyi çıkarmak için kürdan kullanması gerekmişti. Kusmamıştı. Tottenham'ı, Pazar günü öğle yemeklerini, tatlıdan önce babasıyla birlikte kürdanla dişlerini temizleyişlerini düşünmüştü. Annesi hiç kürdan kullanmazdı. Nedense kadınlar kürdan kullanmazdı. Parçayı yutup suçlarına bir yenisini eklememişti. Şu anda her küçük şey bir artıydı. Suya tutup yıkamış, şöyle bir görmüştü sadece, uçuk pembe, parçalanmış bir şey; sonra tükürmüş, bir daha tükürmüş ve ağzını çalkalamıştı.

Sonra bir içki içmişlerdi. Belki de Leonard daha önce, kalıbı çıkarmasına yardımcı olsun diye bir içki içmişti zaten. Şarap bitmişti, kaliteli Mosel eteğin üstündeydi. Naafi cininden başka şey yoktu. Buz yoktu, limon yoktu, tonik yoktu. Leonard içkisini yatak odasında içmişti. Maria giysileri asıyordu. Üzerlerine işenmemişti, bu da bir artıydı.

Maria, *Hani bana?* demişti. Bunun üzerine Leonard kendininkini ona verip bir içki daha doldurmaya gitmişti. Masanın yanında, ona bakmamaya çalışarak içkiyi dökerken bakmıştı. Hareket etmiş olduğunu görmüştü. Şimdi iki ayakkabı, bir de siyah çorap vardı açıkta. Onu ters çevirmemişler, ölüp ölmediğini kontrol etmemişlerdi aslında. Nefes alıp almadığını görmek için battaniyeye gözünü dikmişti. Her şey nefesle başlamıştı. Bir kıpraşma, hafif bir yükselip alçalma var mıydı? Olsa daha mı kötü olurdu? O zaman, daha konuşmaya, anlatacaklarını toparlamaya fırsat bulamadan ambulans çağırmaları gerekecekti. Ya

da onu tekrar öldürmeleri gerekecekti. Battaniyeye bakmış, bakılınca battaniye hareket etmişti.

İçkisini yatak odasına götürüp Maria'ya söylemişti. Maria gelip bakmayı reddetmişti. Kabul etmiyordu. Kararını vermişti. Ölüydü. Bütün giysileri astıktan sonra dolap kapısını kapamıştı. Sigara almaya yan tarafa geçmişti, ama Leonard onun bakmaya gittiğini biliyordu. Döndüğünde sigaraları bulamadığını söylemişti. Yatağın üstünde oturarak içkilerini içmişlerdi.

Leonard oturduğunda hayaları ağrıyordu. Kulağı ve köprücük kemiği de. Birinin onunla ilgilenmesi gerekiyordu. Ama konuşmaları lazımdı, konuşmak için de düşünmeleri lazımdı. Düşünebilmek için oturup bir içki içmeleri lazımdı ve oturmak acı veriyordu, kulağı da acıyordu. Bu aşırı hızlı ve aşırı kapalı dairelerden kurtulması şarttı. Bu yüzden cini içmişti. Maria ayaklarına, yere doğru bakarken Leonard da ona bakıyordu. Maria güzeldi, bunu biliyordu, ama hissedemiyordu. Güzelliği istediği şekilde etkilemiyordu onu. Maria'nın kendisini duygulandırmasını ve Leonard'la ilgili hislerini hatırlamasını istiyordu. O zaman bu meseleyi birlikte göğüsleyebilirler, polise ne anlatacaklarına karar verebilirlerdi. Ama ona baktığında hiçbir şey hissetmiyordu. Koluna dokunduğunda Maria başını kaldırıp bakmamıştı.

Söylediklerine inanılacağından emin olmak için bir araya gelmeleri şarttı. Polisler Maria'nm güzel olduğunu düşünebilir, hatta hissedebilirlerdi. Leonard ise sadece bir gerçeklik olarak biliyordu. Onlar hissederlerse anlayabilirlerdi ve bu da çıkış yolu olabilirdi. Maria *Meşru müdafaaydı*, derdi, olay kapanırdı.

Leonard elini Maria'nm kolundan çekip, *Polise ne diyeceğiz*? demişti. Maria cevap vermemiş, başını bile kaldırmamıştı. Belki de Leonard konuşmamıştı. Konuşmaya niyetlenmişti, ama kendi de bir şey duymamıştı. Hatırlayamıyordu.

Mülteci barakalarının önünden geçiyordu. Yürümek acı veriyordu. Köprücük kemiği sadece kolunu kaldırdığında, kulağı sadece dokunduğunda ağrıyordu, ama hayaları oturduğunda ve yürüdüğünde ağrıyordu. Barakaların görüş alanından çıktığında duracaktı. Kızıl saçlı, havuç kafalı bir çocuk gördü. Üstünde kısa pantolon, dizlerinde kabuk bağlamış yaralar vardı. Küçük bir kabadayı gibi görünüyordu. İngiliz oğlan çocuklarına ben-

ziyordu. Leonard onu daha önce de işe giderken birçok kez görmüştü. Onca zaman boyunca bir kez olsun konuşmamışlar, hatta birbirlerine el sallamamışlardı. Birbirlerini önceki bir hayatta tanımışçasına uzun uzun bakışmışlardı sadece. Bu sefer, Leonard kendisine şans getirsin diye elini kaldırıp selam verdi ve hafifçe gülümsedi. Elini kaldırmak acı vermişti. Çocuk bunu bilse umurunda olmazdı, hiç tepki göstermeden baktı. Yetişkin adam kurallara aykırı davranmıştı.

Leonard yürümeye devam ederek köşeyi döndü ve durup bir ağaca yaslandı. Yolun karşı tarafında apartmanlar inşa ediliyordu. Yakında burası artık kırlık arazi olmaktan çıkacaktı. Burada yaşayan insanlar eskiden nasıl bir yer olduğunu bilmeyeceklerdi. O dönüp onlara anlatacaktı. *Burası hiçbir zaman pek güzel değildi*, diyecekti. *Yani şimdi iyi. Her şey yolunda.* Art arda dizilen düşünceler hariç.

Yapabileceği hiçbir şey yoktu. Tekrar Maria'nın koluna dokunmuştu, yoksa ilk dokunuşu muydu? Soruyu tekrar sormuş ya da ilk kez sormuş, bu defa kelimelerin ağzından çıkmasını sağlamıştı.

Biliyorum, demişti Maria, *Soruna katılıyorum, endişene katılıyorum*, anlamında. Belki de, *Daha önce de sordun bu soruyu, ben de işittim*, anlamında. Ya da, kim bilir, *Az önce cevap verdim*, anlamında.

Leonard konuşma kesilmesin diye, *Meşru müdafaaydı, meşru müdafaaydı*, demişti.

Maria iç çekmişti. Sonra, *Onu tanıyorlar*, demişti.

Evet, demişti Leonard. *Yani anlayacaklar.*

Maria soluk almadan cevap vermişti. *Ondan hoşlanırlardı, savaş kahramanı sanırlardı onu, bir şeyler anlatmış onlara. Savaş yüzünden ayyaş olduğunu sanıyorlardı. Affedilmesi gereken bir ayyaştı. Görev başında değilken bazen bira ısmarlarlardı ona. Ayrıca benim yüzümden de ayyaş olduğunu düşünüyorlardı. Bir keresinde onları buraya çağırmıştım, o zaman söylemişlerdi. Ben korunma istemiştim, onlar, Ama sen zavallıyı delirtiyorsun, demişlerdi.*

Leonard acıyı azaltmak için ayağa kalkmıştı. Gidip cini almak istiyordu. Şişeyi yatak odasına getirmek istiyordu. Sigaraları aramak istiyordu. Pakette hâlâ üç sigara vardı, ama yürümek

canını acıtıyordu. Ayrıca tekrar oraya giderse yine hareket etmiş olduğunu görebilirdi.

Dolabın yanında durup, *Ama onlar mahalle karakolundaki polisler, Ordnungspolizei*, demişti. *Bizim Kriminalpolizei'la konuşmamız lazım, onlar başka bir ekip.* Öyle diyordu, ama aslında ortada cinayet, cani yoktu, meşru müdafaaydı. Maria, *Mahalle polisleri de girecek işin içine. Mecburlar, burası onların bölgesi*, demişti.

Öyleyse, demişti Leonard, *ne diyeceğiz onlara?*

Maria başını iki yana sallamıştı. Leonard onun bilmediğini söylemek istediğini zannetmişti. Ama onun kastettiği bambaşka bir şeydi. Saat henüz iki buçuktu, ama Maria daha o sırada bile bambaşka bir şey kastediyordu.

Mutat yolda yürürken Leonard hiçbir şey olmamış gibi yapabiliyordu. İşine gidiyordu, hepsi buydu. Tünele inecekti, tünele girmek için sabırsızlanıyordu. Cini almaya gitmişti. Sigaraları hiçbir yerde bulamamıştı. Ayakkabılara bakmıştı. İyice açığa çıkmışlardı, emindi. Her iki çorabın yanı sıra seyrek kıllı bir bacak parçası da görebiliyordu. Aceleyle yatak odasma dönüp Maria'ya söylemişti, ama o başını kaldırmamıştı. Kollarını kavuşturmuş, duvara gözlerini dikmiş bakıyordu. Leonard kapıyı kapamış ve iki kupaya da cin doldurmuştu. Cini içerken Naafi'yi düşünmüştü.

Ne yapacağız, biliyor musun? demişti. *İngiliz askerî inzibatına başvuracağız. Ya da Amerikalılar'a. Ben onlara bağlıyım, öyle yapmam gerekir.*

Maria kollarını çözer gibi olmuş, tekrar kavuşturmuştu. *İşin içinde ben de varım*, demişti. *Alman polisine de haber verilmesi gerekecek.*

Leonard ayakta durmaya devam etmişti. *Tek başıma yaptığımı söylerim onlara*, demişti. Çılgınca bir teklif.

Maria gülümsememiş, sesi yumuşamamıştı. *Çok iyi kalpli ve şefkatlisin. Ama o Alman, bu daire benim ve o bir zamanlar benim kocamdı. Alman polisine haber vermeleri şart*, demişti.

Leonard teklifinin kabul edilmeyişine sevinmişti. *Çıkmaza giriyoruz*, demişti. *Onu savaş kahramanı zannedebilirler, ama şiddete başvurduğunu, ayyaş ve kıskanç olduğunu biliyorlar, bize mi inanırlar, ona mı; ayrıca onu öldürmek isteseydik kafasını parçalayıp sonra da polise haber vermezdik.*

Maria, *Yakayı sıyırabileceğimizi zannediyorsak neden vermeyelim?* demişti. Leonard anlamadığı için cevap vermeyince devam etmişti: *Totschlag diyecekler. Cinayet.*

Leonard nöbetçilere yaklaşmaktaydı. Kapıda Jake'le Howie vardı. Dostça davranıp şişmiş kulağıyla ilgili espri yaptılar. Yine de geçiş kartını göstermesi gerekti. Bir gün önceki kadar geçerliydi. Her şey değişmemişti, her şey berbat olmamıştı. Kapıdan geçti, nöbetçi kulübesini arkada bıraktı ve her zamanki yoldan ilerledi. Kendi odasına gidinceye kadar kimseye rastlamadı.

Glass kapısına bir not iliştirmişti. *Saat 13'te kantinde buluşalım.* Odası bıraktığı gibiydi: çalışma tezgâhı, havyalar, direnç ölçerler, gerilim ölçerler, elektron lambası kontrol cihazları, kablo kangalları, yedek parça kutuları, havyayla tamir etmek niyetinde olduğu kırık bir şemsiye. Bütün bunlar onun eşyalarıydı, bu onun işiydi, esas işi buydu, hepsi yasal, gizlisiz saklısızdı. Belki biraz gizli, biraz açıktı ve kimi tanımlara göre yasal olmayabilirdi. Bazı tanımlarla mücadele halindeydiler, bazı tanımları ortadan kaldırmaya adamışlardı kendilerini. *Buna bir son vermem lazım*, diye düşündü. *Biraz yavaşlamam lazım.*

Cinayet, demişti Maria. Leonard acıya rağmen yatağın üstüne oturmak zorunda kalmıştı. "Adam öldürme"den daha kötü geliyordu kulağa. "Cinayet". Daha beterdi. Yan taraftaki duruma uygun bir kelimeydi.

Leonard başka bir şey denemişti. *Bak ne diyeceğim*, demişti. *Benim bir doktora görünmem gerekiyor, vakit geçirmeden.*

Çok mu kötü sahi? demişti Maria esneyerek. Bu da düşünmek istemediği şeylerden biriydi.

Köprücük kemiğimle kulağımı bir doktor görse iyi olur, demişti Leonard. Hayalarından söz etmemişti. O anda ağrıyorlardı. Ayrıca bir doktorun hayalarına bakmasını, sıkmasını ve öksürün demesini istemiyordu. Oturduğu yerde kıvranarak, *Gitmem lazım*, demişti. *Anlamıyor musun, meşru müdafaa olduğuna dair kanıtımız bu. Henüz iyileşmeye başlamadan gitmem lazım, fotoğraf çekerler.*

Hayalarımın değil ama, diye düşünmüştü.

Maria, *Peki onun suratındaki deliğe de meşru müdafaa mı diyeceksin?* diye sormuştu.

Leonard oturduğu yerde neredeyse bayılmıştı.

Koridorda ilerleyerek su dolabına gitti. Yüzüne su çarpmak istiyordu. Glass'in odasının önünden geçerken baktı. Dışarıdaydı, bu da bir artıydı. Bir çocuğa el sallayabilir, nöbetçilere merhaba diyebilirdi, ama Glass'le konuşamazdı. Kendi odasından birkaç elektron lambası ve başka ufak tefek malzeme alıp odayı kilitledi. Bir gün öncesinden yarım kalmış küçük bir iş vardı. Yavaşlamasına yardımcı olabilirdi. Ayrıca tünelde bulunması, oradan alacağı şeyi alması için de bahane olurdu.

Doktora görünürsen, demişti Maria, *söylemen gerekecek, o zaman da polis devreye girecek.*

Ama en azından bir kavga olduğuna dair kanıtımız olacak, demişti Leonard. *Adam beni paramparça edecekti.*

Tabii ya, demişti Maria. *Meşru müdafaa kanıtı, peki deliğe ne diyeceksin?*

Onu da, demişti Leonard, *sen açıklarsın niçin yaptığımı.*

Ama ben bilmiyorum ki, demişti Maria. *Söylesene, niçin ısırdın onu öyle?*

Görmedin mi? demişti Leonard. *Ne yaptığını görmedin mi?*

Maria başını iki yana sallamış, Leonard da söylemişti. Sözünü bitirdiğinde Maria, *Ben görmedim,* demişti. *İkiniz birbirinize çok yakın duruyordunuz.*

Dediğim gibi oldu işte, demişti Leonard.

Maria cininden bir yudum alıp, *Suratında delik açacak kadar çok mu acıdı?* diye sormuştu.

Acıdı tabii, demişti Leonard. Gördüğünü söylemen lazım onlara. Senin söylemen önemli.

Ama sen yalan söylememize gerek yok diyordun, demişti Maria. *Biz yanlış bir şey yapmadık, onlardan gizleyeceğimiz bir şey yok diyordun.*

Öyle mi dedim? demişti Leonard. *Demek istediğim, yanlış bir şey yapmadık, ama onları inandırmamız lazım buna, hikâyeyi toparlamamız lazım.*

Anladım, demişti Maria. *Yani yalan söyleyeceksek, olmamış şeyleri olmuş gibi göstereceksek yalanı toparlamamız lazım.* Sonra kollarını çözüp Leonard'a bakmıştı.

Leonard bodrumun tavanına kadar yükselen kazı atığı yığınının yanından geçti. Karanlık yamaçlarında bazen mantar-

ların bittiği söyleniyordu, ama Leonard hiç görmemişti. O anda da görmek istemiyordu. Kuyunun kenarında duruyordu, kendini daha iyi hissediyordu. Jeneratörlerin sesi, tünelin ağzındaki çıplak, parlak ışıklar, olduğu yerdeki loş ışıklar, aşağı inen kablo ve telefon hatları, havalandırma ve soğutma sistemleri. *Sistemler,* diye düşündü Leonard, *sistemlere ihtiyacımız var.* Yetki belgesini gösterip nöbetçiye yukarı birkaç şey çıkaracağını, asansöre ihtiyacı olduğunu söyledi. "Tamamdır efendim," dedi adam.

Eski demir merdiven kaldırılmıştı. Artık aşağıya kuyunun duvarında bir buçuk dönüş yaparak inen spiral bir merdivenle iniliyordu. Bu Amerikalılar her şeyi düşünüyor, diye geçirdi içinden. Her şeyi mümkün kılmak, kolaylaştırmak istiyorlardı. İnsanı rahat ettirmek istiyorlardı. Bu kaymayan basamaklı, zincir korkuluklu hafif merdiven, koridorlardaki Coca Cola makineleri, kantindeki biftek ve çikolatalı sütler. Koca adamların çikolatalı süt içtiğini görmüştü. İngilizler olsa, zorluk gizli bir operasyonun parçası olduğu için dik merdiveni kullanmaya devam ederlerdi. Amerikalılar 'Heartbreak Hotel'le 'Tutti Frutti'yi, dışarıdaki düzlenmemiş arazide top oynamayı düşünüyorlardı; çikolatalı sütten bıyıklarıyla top oynayan yetişkin adamlar. Masumdular onlar. İnsan onlardan sırlarını nasıl çalardı? Leonard MacNamee'ye hiçbir bilgi vermemişti, aslında çaba da göstermemişti. Bu da bir artıydı.

Merdiveni inerken canı yanıyordu. Aşağıya vardığında rahatladı. Nelson'ın tekniğiyle, net metin yankılarının şifreli mesajdan nasıl ayrılacağıyla ilgili hiçbir bilgi edinememişti. Onlar hem bu sırlara sahiptiler, hem de çikolatalı süte. O hiçbir şey öğrenememişti. Bir iki kapıyı açmayı denemişti. MacNamee'ye yalan söylememişti; hiçbir şey çalmadığından Glass'e de yalan söylemesi gerekmiyordu.

Maria tekrar, *Yalan söyleyeceksek...* demişti. Sonra cümlesini tamamlamamış, konuşma sırası Leonard'a geçmişti.

Birlikte olmamız lazım, demişti, *her şey açık seçik olmalı. Bizi ayrı odalara alacaklar, çelişkili ifade arayacaklar.* Sonra durmuş, ardından eklemişti: *Ama onlara söyleyebilecek bir yalanımız bile yok ki. Ne diyebiliriz, banyoda kayıp düştü mü diyeceğiz?*

Biliyorum, demişti Maria. *Biliyorum*; söylemek istediği, *Haklısın, tamam, şimdi kaçınılmaz sonuca gel*, idi. Ama Leonard kıpırdamamıştı. Oturduğu yerden kalkmayı düşünmüştü. Biraz daha cin koymuştu kupasına. Nedense bu ılık içki ona ulaşmıyordu sanki.

Tünelde makinelerle ayrıştırılmış ipeksi siyah bir hava, insan yapımı bir sessizlik, nereye baksa yetkinlik, ustalık ve ketumluk vardı. Elektron lambaları elindeydi, görev başındaydı. Eski demiryolu raylarının, toprağı dışarı taşımış olan rayların arasından yürüyordu.

Çok içtin, demişti Maria. *Düşünmemiz lazım.*

Leonard kupayı yatağın üstüne koyabilmek için içkiyi bitirmişti. Gözlerini kapadığında daha iyi düşünebiliyordu. Kulağı daha az ağrıyordu o zaman.

Bir şey daha söyleyeceğim sana, demişti Maria. *Dinliyor musun? Uyuma sakın. Rathaus'takiler, belediyedekiler onun bu ev üzerinde hak iddia ettiğini biliyorlar. Ellerinde bütün yazışma, bütün evraklar var.*

Ne olmuş? demişti Leonard. *İddiası saçmaydı, sen öyle söylemiştin.*

Es macht nichts, demişti Maria. *Fark etmez, onun bir şikâyeti vardı, yani kavga etmemiz için bir sebep vardı.*

Gerekçe demek istiyorsun, demişti Leonard. *Bizim gerekçemiz bu mu demek istiyorsun? Ev konusunda bir ihtilafı bu şekilde çözecek insanlara benziyor muyuz?*

Belli olmaz ki, demişti Maria. *Burada ev bulmak zor. Berlin'de bundan daha önemsiz şeyler için insanların birbirini öldürmüşlüğü var.*

Bundan çıkan tek sonuç şu, demişti Leonard: *Onun bir şikâyeti vardı, buraya kavga etmeye geldi, meşru müdafaaydı.*

Maria bir sonuca varamadıklarını görünce kollarını tekrar kavuşturmuştu. *İngilizce cinayet kelimesini ilk kez Binbaşı'dan duydum*, demişti. *O söylemişti bana. Ben orada çalışmaya başlamadan önceki yıl olmuş. Tamirhanede çalışan teknisyenlerden biri, sivil bir Alman, bir Kneipe'de adamın tekiyle kavgaya tutuşup onu öldürmüş. Bira şişesiyle kafasına vurmuş, adam ölmüş. Sarhoşmuş, öfkeliymiş, ama niyeti öldürmek değilmiş. Yaptığını görünce çok pişman olmuş.*

Adama ne olmuş peki?

Beş yıl hapis cezası yemiş. Sanıyorum hâlâ hapiste.

Tünelde sıradan bir gündü. Etrafta pek kimse yoktu, her şey yerli yerindeydi, her şey tıkır tıkır işliyordu. Gayet iyiydi, dünyanın geri kalanı da böyle olmalıydı. Leonard durup bakındı. Bir yangın söndürücüye bağlanmış etikette haftalık kontrolün bir önceki gün saat 10:30'da yapıldığı yazılıydı. Altında mühendisin adının baş harfleri, iş telefonu ve bir sonraki kontrol tarihi yer alıyordu. Mükemmel. Bir telefon noktasında çeşitli numaralar sıralanmıştı: görevli subay, güvenlik, yangın söndürücü ekip, kayıt odası, bağlantı odası. Küçük bir kızın pırıl pırıl yeni bir tokayla tutturulmuş saçları misali demetler halinde birleştirilmiş hatlar, amplifikatörlerden kayıt odasına gidiyordu. Bir yanda bağlantı odasına giden hatlar vardı; borularda dolaşan su, elektronik aksamı soğutuyordu; ötede havalandırma boruları vardı; ayrı bir hat, alarm sistemlerine akım sağlıyordu; sensörün uzantısı toprağın derinliklerine ulaşıyordu. Leonard elini uzatıp cihazlara dokundu. Hepsi çalışıyordu, hepsini seviyordu.

Gözlerini açmıştı. Beş dakika boyunca ikisi de konuşmamışlardı. Belki de yirmi dakika geçmişti aradan. Leonard gözlerini açıp konuşmaya başlamıştı. *Ama bu biracıdaki kavga gibi bir şey değildi ki,* demişti. *O bana saldırdı, beni öldürebilirdi.* Durup düşünmüştü. *Önce sana saldırdı, boğazına sarıldı.* Maria'nın boğazını unutmuştu. *Dur bakayım,* demişti. *Acıyor mu?* Boğazı çenesine kadar uzanan, çepeçevre kırmızı izlerle kaplıydı. Leonard bu konuyu tamamen unutmuştu.

Yutkunduğum zaman acıyor, demişti Maria.

Gördün mü? demişti Leonard. *Benimle birlikte senin de doktora görünmen lazım. Hikâyemiz bu olmalı, zaten gerçek de bu, olay bu. Boğacaktı seni.*

Evet, diye düşünmüştü. *Ona ben engel oldum.*

Maria, *Saat dört,* demişti. *Bu saatte bize bakacak doktor bulamayız. Bulsak da, söyledim ya sana.* Durup kollarını çözmüştü. *Söyledim ya, sürekli polisi düşünüyorum, buraya geldiklerinde ne görecekleri ni düşünüyorum.*

Önce battaniyeyi kaldırırız, demişti Leonard.

Battaniye önemli değil, demişti Maria. *Ne göreceklerini söyleyeyim sana. Parçalanmış bir ceset.*

Öyle deme, demişti Leonard.

Parçalanmış bir kafatası, demişti Maria, *ve suratında bir delik. Bizim ikimizde ise toplam ne var? Kızarmış bir kulakla ağrıyan bir boğaz mı?*

Bir de hayalarım, diye düşünmüştü Leonard, ama tek kelime etmemişti.

Amplifikatörlerin başında iki teknisyen çalışıyordu. Yapması gereken tek şey başıyla selamlamaktı onları. Sonra, rafların sonunda durdu. İşte, çalışma masasının altında, aynı hatırladığı şekilde duruyorlardı. Ama dönüşte de uğrayabilirdi. Önce işini yapması gerekiyordu, zaten faydası da olurdu. Hatta o yüzden de değil. Yapmak istiyordu, tutunmak istiyordu. Basınçlı kapılardan geçerek bağlantı odasına girdi. İçeride de iki kişi vardı; hep merhabalaştığı, ama tanışmadığı adamlar. Birinin kulağında kulaklıklar vardı, öteki yazıyordu. Leonard'a gülümsediler. İçeride konuşulmaması tercih ediliyordu; çok gerektiğinde fısıldanabiliyordu ancak. Yazmakta olan adam şiş kulağı işaret edip yüzünü buruşturdu.

Kullanılmayan kayıt cihazlarından birinin, bir elektron lambasını değiştirmek gerekiyordu. Leonard işin başına geçti ve kapak levhalarını acele etmeden söktü. Hiçbir şey olmamış olsa, yapacağı buydu. İşi hiç bitmesin istiyordu. Elektron lambasını değiştirdikten sonra cihazı kurcaladı, bağlantılara, sinyal etkinleştirmenin lehimlerine baktı. Kapakları tekrar vidaladıktan sonra düşünüyormuş gibi yaparak olduğu yerde oturmaya devam etti.

Uyuyakalmış olmalıydı. Sırt üstü uzanmıştı, ışık yanıyordu, soyunmamıştı ve hiçbir şey hatırlamıyordu. Sonra hatırlamıştı. Maria kolunu sarsmış, o da doğrulup oturmuştu.

Maria, *Uyuyup her şeyi bana bırakamazsın*, demişti.

Yavaş yavaş hatırlamıştı. *Ben ne desem karşı çıkıyorsun. Sen söyle o zaman*, demişti.

Ben söylemek istemiyorum. Kendin anla istiyorum, demişti Maria.

Neyi anlayayım? diye sormuştu Leonard.

Maria saatlerdir ilk kez ayağa kalkmıştı. Elini boğazına götürüp konuşmuştu. *Meşru müdafaa olduğuna inanmazlar. Kimse inanmaz. Söylersek hapse gireriz.*

Leonard etrafa bakınarak cin şişesini arıyordu, bıraktığı yerde değildi. Maria kaldırmış olmalıydı; iyi etmişti aslında, çünkü

midesi bulanmaya başlamıştı. *Bence öyle olması şart değil,* demişti. Ama söylediğine kendi de inanmıyordu, doğruydu, hapse gireceklerdi, Alman hapishanesine.

Yani, demişti Maria, *söylemek bana düşüyor. Birinin söylemesi lazım, ben söyleyeyim o halde. Onlara haber vermemiz gerekmiyor, tek laf etmeyeceğiz. Onu buradan kaldırıp bulamayacakları bir yere götüreceğiz.*

Aman Tanrım, demişti Leonard.

Maria devam etmişti. *Günün birinde bulurlarsa ve gelip bana söylerlerse, ben de, Ya, çok acı, ama o hem ayyaştı, hem savaş kahramanıydı, başının belaya gireceği belliydi, derim.*

Aman Tanrım, demişti Leonard ve eklemişti: *Onu buradan çıkarırken bizi bir gören olursa işimiz bitmiş demektir, cinayet sanılır. Cinayet.*

Aynen öyle, demişti Maria. *Hiçbir hata yapmamalıyız.* Leonard'ın yanma oturmuştu.

Birlikte hareket etmeliyiz, demişti Leonard.

Maria başını sallayarak onaylamıştı; bir süre el ele, konuşmadan oturmuşlardı.

Sonunda Leonard'm gitmesi gerekti. Korunaklı bağlantı odasından çıkması gerekiyordu. İki adamı başıyla selamlayıp çifte kapılardan geçti; kulaklarını alçak basınca alıştırmak için yutkundu. Sonra bir çalışma masasının yanma diz çöktü. İki boş bavul oradaydı. Her ikisini de almaya karar verdi. Her birine yedek parçaları, mikrofon, makaralar ve kablolarıyla birlikte iki büyük Ampex kayıt cihazı sığardı. Bavullar siyahtı, kenarları takviyeliydi, iri yaylı kilitleri, ayrıca daha sağlam olsun diye brandadan, tokalı ikişer kayışları vardı. Bavullardan birini açtı. İçinde de, dışında da herhangi bir yazı, askerî kod ya da imalatçı markası yoktu. Brandadan geniş bir sapı vardı. Bavulları alıp tünelde yürümeye koyuldu. Amplifikatör raflarının oraya geldiğinde, insanların yanından geçerken sıkıştı, biraz zorlandı, ama adamlardan biri bavullardan birini alıp rafların bittiği yere kadar taşıdı. Yolun geri kalanını tek başına, sağa sola çarparak tamamladı ve kuyuya kadar geldi.

Bavulları merdivenden birer birer yukarı taşıyabilirdi, ama yukarıdaki adam onu gördü ve vincin kolunu döndürüp elekt-

rikli vinci çalıştırdı. Leonard bavulları paletin üstüne koydu; kendisinden önce yukarı vardılar. Tekrar toprak yığınlarının yanından yürüyerek sokak seviyesine çıktı, çifte kapılardan zorlanarak geçip yolun kenarından nöbetçi kulübesine yürüdü. Howie formalite icabı bavulları açmasını istedi; sonra açık araziye çıktı, tatile gidiyordu.

Yeni bagajları baş belası olacak kadar iriydi. Bacaklarına çarpıyorlardı; kollarını çok açması gerekiyor, omuzları ağrıyordu. Üstelik bunlar boş bagajdı. Havuç kafalı çocuk ortalıkta görünmüyordu. Köydeki otobüs durağında zaman çizelgesini okumakta zorlandı, sayılar verevine yukarı kayıyordu. Hareket halindeki sayıları okudu. Kırk dakika beklemesi gerekiyordu; bavulları bir duvara dayayıp üstlerine oturdu.

İlk konuşan o olmuştu. Saat sabahın beşiydi. *Şimdi kaldırıp sürükleyerek merdivenlerden indirir, bombardıman yıkıntılarından birine götürürüz. Şişeyi eline sıkıştırırız, başka sarhoşlarla aralarında kavga çıkmış süsü veririz.* Bütün bunları söylemişti, ama o sırada bunu yapacak gücü olmadığını biliyordu.

Maria, *Merdivende her zaman birileri oluyor,* demişti. *Gece vardiyasından dönenler ya da işe erken gidenler. Bazıları da yaşlı, hiç uyumuyor. Burası hiçbir zaman tam boşalmıyor.*

Maria konuştuğu sürece Leonard başını sallayarak onaylamıştı. Aklına gelen bir fikirdi işte, ama iyi bir fikir değildi, enine boyuna düşündüklerine memnundu. Nihayet anlaşıyorlardı, nihayet yol alıyorlardı. Gözlerini kapadı. Her şey yoluna girecekti.

Otobüs şoförü onu sarsıyordu. Hâlâ bavulların üstünde oturuyordu, şoför bu otobüsü beklediğini tahmin etmişti. Ne de olsa burası hattın ilk durağıydı. Hiçbir şeyi unutmamıştı, gözlerini açtığı anda her şeyi biliyordu. Şoför bavullardan birini aldı, Leonard da ötekini. Çocuklu anneler otobüste yerlerini almışlardı bile; kent merkezine, büyük mağazalara gidiyorlardı. O da aynı yere gidiyordu, hiçbir şeyi unutmamıştı. Maria'ya söyleyecekti, kontrolü elden bırakmamıştı. Kolları bacakları tutmuyordu, henüz canlanmamışlardı. Önde oturup bagajını arka koltuğa yerleştirdi. Sürekli ona bakması gerekmiyordu.

Kuzeye doğru yol aldıkça durup çocuklu, alışveriş torbalı anneleri topladılar. Trafiğin yoğun olduğu saate özgü karar-

lı, azimli dakiklik söz konusuydu. Ama şimdi neşeli, geveze, eğlenceliydi. Arkadan sesler ayrı ayrı geliyordu: annelerin anlaşma temeline dayalı, küçük kahkahalar ve suç ortaklığı homurtularıyla bölünen neşeli konuşmaları, çocukların alakasız cıyaklamaları, parmakla gösterip haykırışları, peş peşe sıralanan Almanca isimler, ani telaşlar. Kendisiyse önde tek başınaydı, yanında annesi olamayacak kadar büyük ve kötüydü; annesiyle Tottenham'dan Oxford Street'e gidişlerini hatırlıyordu; pencere kenarında, elinde biletler, kondüktörün ve temsil ettiği doğru sistemin mutlak otoritesi – belirtilen varış noktası, ücret, para üstü, zilin sesi ve koskoca, titreşimli, önemli otobüs duruncaya kadar sımsıkı tutunmak.

Herkesle birlikte Kurfürstendamm yakınında indi.

Maria, *Eisenwarenhandlung'a gitme, seni hatırlamayacakları büyük bir mağazaya git*, demişti.

Yolun karşı tarafında yeni bir büyük mağaza vardı. Kalabalıkla birlikte trafik polisinin araçları durdurup yayalara geç işareti vermesini bekledi. Yasayı ihlal etmemek önemliydi. Mağaza yeniydi, her şey yeniydi. Bir panodaki listeyi inceledi. Bodrum katma inmesi gerekiyordu. Yürüyen merdivene bindi. Yenilmişler ülkesinde kimsenin aşağıya yürüyerek inmesi gerekmiyordu. Hızlı ve verimli çalışan bir yerdi. Birkaç dakika içinde alacağını aldı. Ona hizmet eden kız yüzüne bakmadan para üstünü verip, bir şey değil, dedi ve yanındaki adama döndü. Wittenbergplatz'tan metroya binip Kottbusser Tor'da inerek eve yürüdü.

Kapıyı çaldığında Maria, "*Wer ist da?*" diye seslendi.

Leonard İngilizce, "Benim," diye cevap verdi.

Maria kapıyı açtığında Leonard'ın elindeki bavullara baktı, sonra içeriye döndü. Göz göze gelmemişlerdi. Birbirlerine dokunmamışlardı. Leonard da onun peşi sıra içeri girdi. Maria'nın elinde lastik eldivenler vardı, bütün pencereler açıktı. Banyoyu temizlemişti. Evde bir bahar temizliği havası esiyordu.

Hâlâ orada, battaniyenin altındaydı. Leonard üstünden atlamak zorunda kaldı. Maria masanın üstünü boşaltmıştı. Yerde bir deste eski gazete, bir iskemlenin üstünde de, satın almayı Maria'nın üstlendiği altı metre muşamba katlanmış olarak duru-

yordu. İçerisi aydınlık ve soğuktu. Leonard bavulları yatak odasının kapısının önüne bıraktı. İçeri girip yatmak istiyordu.

Maria, "Kahve yaptım," dedi.

Kahveyi ayakta içtiler. Maria sabahının nasıl geçtiğini Leonard'a sormadı, Leonard da ona sormadı. İşlerini yapmışlardı. Maria kahvesini çabucak bitirip masanın üstüne gazeteleri üst üste ikişer üçer yaymaya koyuldu. Leonard kenardan onu seyrediyordu, ama Maria ona döndüğünde başını çevirdi.

"Hadi," dedi Maria.

İçerisi aydınlıktı, sonra daha da aydınlık oldu. Güneş çıkmıştı; doğrudan odanın içine vurmamakla birlikte, dev kümülüs bulutlardan yansıyan ışık her köşeyi, her ayrıntıyı aydınlatıyordu – elindeki fincan, masanın üzerinde Gotik fontla yazılmış bir manşet, battaniyenin altından çıkan ayakkabıların çatlamış siyah derisi.

Bütün bunlar aniden yok olsa bile önceki hallerine dönmekte epeyce zorlanırlardı. Ama az sonra yapacakları şey önlerini temelli tıkayacaktı. Dolayısıyla, basit bir mantıkla, yapacakları şey doğru değildi. Ama bunları konuşmuşlardı, geceyi konuşarak geçirmişlerdi. Maria'nm sırtı Leonard'a dönüktü, pencereden dışarı bakıyordu. Eldivenleri çıkarmıştı. Parmak uçlarını masaya dayamıştı. Leonard'ın konuşmasını bekliyordu. Leonard onun adını söyledi. Yorgundu, ama eskisi gibi söylemeye çalıştı, birbirlerini aslolana, aşka, cinselliğe, dostluğa, paylaştıkları hayata çağırdıklarında hep yaptıkları gibi soru sorarcasına bir vurguyla.

"Maria," dedi.

Maria vurguyu tanıyarak ona döndü. Bakışı umutsuzdu. Omuz silkti, Leonard onun haklı olduğunu biliyordu. Böylesi işi zorlaştıracaktı. Başıyla onaylayıp döndü ve bavullardan birini, başına diz çökerek açtı. İçinden bir muşamba kesme bıçağı, bir testere ve bir balta çıkarıp bir kenara koydu. Sonra battaniyeyle ayakkabı kalıbına dokunmadan, Leonard başının, Maria ayaklarının olduğu tarafa geçerek Otto'yu masaya doğru kaldırdılar.

18

Daha ilk baştan, ona dokundukları andan itibaren her şey ters gitti. Artık katılaşma başlamış olduğu için aslında yerinden kaldırmak daha kolaydı. Bacakları dümdüz uzanıyor, ortası çökmüyordu. Onu kaldırdıklarında yüz üstü, kalas gibi yatıyordu. Değişim onları hazırlıksız yakaladı. Omuzlardan tutan Leonard'ın elleri kayar gibi oldu. Kafa öne devrildi. Kendi ağırlığıyla çekilen ayakkabı kalıbı kafatasından dışarı kayarak Leonard'ın ayağına düştü.

Leonard acıdan çığlık atarken Maria haykırdı: "Sakın bırakma. Az kaldı."

Kırılmış olabileceğini düşündüğü ayak parmağının ağrısından da beter olan şey, battaniyenin altından, Otto'nun beyninden ya da ağzından akan ve Leonard'm paçalarını ıslatan soğuk sıvıydı.

"Aman Tanrım," dedi Leonard. "Hemen koyalım masanın üstüne. Ben kusacağım."

Ceset masanın üstüne verevine ancak sığdı. Leonard pantolonunun paçaları bacağına yapışmış halde, topallayarak banyoya gitti ve klozete doğru eğildi. Hiçbir şey çıkmadı. Akşamki *Rippenchen mit Erbsenpüree*'den sonra hiçbir şey yememişti. Yemeği sadece Almanca adıyla düşünmeyi tercih ediyordu. Ama dizinden aşağı bakıp da koyu renk ıslak kumaşın üstünde kan ve saç bulaşmış bir beyin parçası görünce öğürdü. Aynı anda pantolonunu da çıkarmaya çalışıyordu. Maria banyo kapısından onu seyrediyordu.

"Ayakkabılarıma da bulaşmış," dedi Leonard. "Ayağım da kırıldı, eminim." Ayakkabılarını, çoraplarını ve pantolonunu çıkarıp lavabonun altına tıktı. Ayağında, başparmağının dibinde soluk kırmızı bir izden başka şey görünmüyordu.

Maria, "Biraz ovayım istersen," diye teklif etti.

Leonard'm peşinden yatak odasına gitti. Leonard dolaptan bir çift çorapla Otto'nun işgali sırasında buruşmuş bir pantolon buldu. Terlikleri yatağın kenarında duruyordu.

Maria, "Benim önlüklerimden birini tak istersen," dedi. Bu teklif Leonard'a çok ters geldi. Kadınlar önlük takıp börek, ekmek pişirirdi.

"Böyle iyi," dedi.

Öteki odaya geçtiler. Battaniye hâlâ yerindeydi. Bu da bir şeydi. Yerde, daha önce Otto'nun yattığı yerde halının üstünde iki iri, ıslak leke vardı. Pencereler ardına kadar açıktı, herhangi bir koku yoktu. Ama ışık acımasızdı. Leonard'ı ıslatmış olan sıvıyı aydınlatıyordu. Yeşilimsi bir sıvıydı ve masadan yere damlıyordu. Bir sonraki aşamaya geçmeye gönülsüzdüler, öylece duruyorlardı. Sonra Maria satın aldığı malzemenin durduğu iskemleye yaklaştı ve açıklamaya başladı. Her cümlenin başında derin bir nefes alıyordu. İlerlemeye gayret ediyordu.

"Bu şey kumaş, nasıl denir, *wasserdicht*?"

"Su geçirmez."

Elinde kırmızı teneke bir kutu tutuyordu. "Bu tutkal, çabuk kuruyan kauçuk tutkal. Bu da tutkalı sürmek için fırça. Kesmek için şu terzi makasını kullanıyorum." Büyük mağazalardaki tanıtım elemanları gibi konuşurken bir yandan da kumaştan iri bir kare kesti.

Maria'nın yöntemi bu şekilde ayrıntıyla açıklaması Leonard'a yardımcı oldu. Kendi malzemelerini masaya götürüp bıraktı. Onları açıklamaya gerek yoktu.

"Peki madem," dedi aşırı yüksek sesle. "Ben başlıyorum. Bacaktan başlayacağım."

Ama kıpırdamadı. Gözlerini battaniyeye dikmişti. Dokumanın tek tek her ipliğini, basit desenin sonsuz tekrarını görebiliyordu.

"Önce ayakkabıyla çorabı çıkar," diye tavsiye etti Maria. Tenekenin kapağını açmış, çay kaşığıyla tutkalı karıştırıyordu.

Pratik bir tavsiyeydi. Leonard Otto'nun ayak bileğini tutup ayakkabıyı topuğundan çekti. Kolaylıkla çıktı. Bağcıksızdı. Çorap bir rezaletti, içine sinmiş kirle kaskatı olmuştu. Çabucak çıkardı. Ayak kararmıştı. Leonard açık bir pencerenin önünde olduğuna şükretti. Battaniyeyi dizleri açığa çıkaracak şekilde yukarı doğru yuvarlayarak sıyırdı. Tek başına başlamak istemiyordu.

"İki elinle şuradan sıkıca tutmanı istiyorum," dedi Maria'ya. Bacağın üst kısmını işaret etti. Maria dediğini yaptı. Şimdi birlikteydiler, yan yanaydılar. Leonard testereyi eline aldı. Testere

ince dişliydi ve önlem olarak mukavvaya sarılıp lastikle tutturulmuştu. Leonard mukavvayı çıkarıp Otto'nun diz arkasına gözünü dikti. Siyah pamuklu pantolon giyile giyile aşınmış, parlamıştı. Leonard testereyi sağ eline alıp sol eliyle Otto'nun bacağını tam bileğin üzerinden tuttu. Oda sıcaklığından daha soğuktu. Elinin ısısını çekiyordu.

"Düşünme," dedi Maria. "Düşünmeden yap." Tekrar bir nefes aldı. "Seni sevdiğimi unutma."

İmkânsızdı tabii, ama bu işte bir arada olmaları önemliydi. Resmen bildirilmesine ihtiyaçları vardı. Leonard da onu sevdiğini söylemek isterdi, ama ağzı kupkuruydu.

Testereyi Otto'nun diz çukuruna sürttü. Testere ânında takıldı. Kumaş ve onun altındaki lifler yüzünden. Testereyi kaldırdı ve dişlerine bakmadan tekrar yerleştirerek kendine doğru çekmeye çalıştı. Aynı şey oldu.

"Yapamayacağım," diye haykırdı. "Olmuyor, kesmiyor!"

"O kadar bastırma," dedi Maria. "Yavaşça yap. İlk birkaç kere sadece kendine doğru çek. Sonra ileri geri gidebilirsin."

Maria marangozluktan anlıyordu. Banyodaki rafı o yapsa daha iyi sonuç alırdı. Leonard onun dediğini yaptı. Testere yağlanmışçasına kolaylıkla hareket ediyordu. Sonra dişleri tekrar takıldı, bu kez kemiğe takılmıştı, sonra tamamen sıkıştı. Leonard ve Maria bacağın hareket etmesini önlemek için daha da sıkı bastırdılar. Testereden boğuk bir gıcırtı sesi çıkıyordu.

"Durmam lazım!" diye bağırdı Leonard, ama durmadı. Devam etti. Kemiğe dayanmaması gerekirdi. Eklemin arasına girmeyi planlamıştı. Bu konuda muğlâk bir fikri vardı; pazar günü öğle yemeklerinin fırında pişmiş tavuğundan hatırladığı bir fikir. Testereye değişik açılar vererek, bastırarak devam etti; durduğu takdirde asla yeniden başlayamayacağını biliyordu. Sonra bir şeyi kesti, ardından tekrar kemiğe dayandı. Görmemeye çalışıyordu, ama nisan ışığı her şeyi gözler önüne seriyordu. Bacağın üst kısmından akan, neredeyse siyah kan testereyi kaplamaktaydı. Testerenin sapı kayganlaşmıştı. Kesmişti, aşağıda deriden başka şey kalmamıştı, onu kesmeye kalkarsa masayı da kesecekti. Muşamba bıçağını alıp tek hamlede koparmaya çalıştı, ama deri büzüştü. Oraya girmesi, elini eklem boşluğuna, soğuk,

koyu renk, parçalanmış etin içine sokup deriyi bıçakla kesmesi gerekti.

"Olamaz," diye haykırdı. "Tanrım!" Bitmişti. Bacağın alt kısmı aniden tek bir birime, çıplak ayaklı, kumaştan bir silindir içinde bir nesneye dönüşmüştü. Maria hazırdı. Bacağı hemen su geçirmez kumaştan kestiği kare parçaya sardı. Sonra uçlarını tutkallayıp yapıştırdı. Paketi bavullardan birinin içine yerleştirdi.

Bacak kesilen yerinden oluk oluk kanıyordu, masanın tamamı kanla kaplanmıştı. Gazeteler ıslanmış, parçalanmaktaydı. Kan masanın ayaklarından aşağı akıyordu, yerdeki kâğıtları da kaplamıştı. Yürüdüklerinde kâğıt ayaklarına yapışıyor, alttaki halı çıkıyordu açığa. Leonard'ın kolları parmak uçlarından dirseklerinin üstüne kadar kızılımsı kahverengine bulanmıştı. Yüzünde kan vardı. Kanın kuruduğu yerler kaşınıyordu. Gözlüğüne kan damlaları sıçramıştı. Maria'nın da elleriyle kolları kana bulanmış, elbisesi lekelenmişti. Günün sessiz bir saati olmasına rağmen birbirlerine fırtına ortasındaymışlar gibi bağırarak sesleniyorlardı.

"Ben yıkanacağım," dedi Maria.

"Bir işe yaramaz," dedi Leonard. "Sonunda yıkanırsın." Testereyi eline aldı. Daha önce kaygan olan sap şimdi yapışkandı. Bu kavrayışını kolaylaştıracaktı. Sol bacağı kavradılar. Maria Leonard'ın sağında durmuş alt bacağı iki eliyle bastırıyordu. Bu sefer daha hızlı olması gerekirdi, ama olmadı. Leonard iyi başlamıştı, ama yarıya geldiğinde testere ekleme sıkıştı kaldı. Testereyi iki eliyle kavramak zorundaydı. Maria'nın onun üstünden uzanıp üst bacağı da tutması gerekiyordu. Buna rağmen, Leonard testereyle cebelleşirken ceset çılgınca yüz üstü bir dansa kapılmış, iki yana savruluyordu. Battaniye kayıp düştüğünde Leonard kafatasına bakmaktan kaçındı. Görüş alanının kenarındaydı. Yakında sıra ona gelecekti. Artık masaya dayanmak zorunda kaldıklarından belden aşağıları kandan sırılsıklam olmuştu. Artık önemsemiyorlardı. Eklemi kesmişti. Tekrar deriye gelmişti, elini sokup muşamba bıçağıyla kesmesi gerekti. Et soğumamış olsa daha mı kolay olurdu acaba? diye geçirdi içinden.

İkinci paket de bavula girmişti. Yan yana iki lastik çizme. Leonard cini buldu. Şişeden içip Maria'ya uzattı. Maria başını iki yana salladı.

"Haklısın," diye seslendi. "Devam etmemiz lazım."

Konuşmadılar, ama sıranın kollara geldiğini biliyorlardı. Sağ kolla, Leonard'ın bükmeye çalıştığı kolla başladılar. Kol eğri ve katıydı. Çekip düzleştiremiyorlardı. Testereyi sokacak yeri de, omzu kesebilmek için duracak yeri de bulmak zordu. Artık masa, zemin, kıyafetleri, kolları ve yüzleri kana bulanmış olduğundan kafatasına yakın olmak o kadar kötü gelmiyordu. Arkası olduğu gibi içine göçmüştü. Çatlaklara yapışmış azıcık beyin kalmıştı sadece. Kırmızıdan sonra gri kolaydı. Maria kolun alt kısmını kavradı. Leonard koltuk altından askerî cekete ve altındaki gömleğe daldı. İyi bir testereydi, fazla ağır değildi, esnekliği idealdi. Ağzının sapla birleştiği yerde henüz kana bulanmamış birkaç santimlik bir bölge vardı. İmalatçının arması ve "Solingen" kelimesi görülebiliyordu. Leonard keserken bu kelimeyi tekrarlıyordu. Onlar kimseyi öldürmüyorlardı. Otto ölmüştü. Solingen. Onu demonte ediyorlardı. Solingen. Kimse kaybolmamıştı. Solingen, Solingen. Otto etkisiz hale getirildi. Solingen, Solingen.

İkinci kola geçmeden önce biraz daha cin içti. Kolaydı, mantıklıydı. Bir saatlik pislik ya da hapiste beş yıl. Cin şişesi de yapışkandı. Her yer kandı, Leonard bunu kabullenmişti. Bunu yapmaları gerekiyordu, yapıyorlardı. Solingen. Bu bir işti. Maria'ya sol kolu uzattıktan sonra ara vermedi. Elini Otto'nun gömleğinin yakasına geçirip aşağı çekti. Belkemiğinin tepesindeki omurlar tam testereyi tutacak şekilde tasarlanmıştı. Kemiği kesmesi birkaç saniye sürdü, omuriliği kesti, testerenin düz kısmını kafatasının altına dayayarak çalışıyordu; boyun sinirlerinde azıcık takıldı, soluk borusunun kıkırdağını kesti, muşamba bıçağını kullanması gerekmedi. Solingen, Solingen.

Otto'nun paramparça kafası küt diye yere düşerek *Tagesspiegel*'le *Der Abend*'in buruşmuş sayfalarının arasına yerleşti ve uzun burunlu profilini sundu. Dolaptaki halinden çok da farklı görünmüyordu – gözleri kapalı, teni sağlıksız bir solgunlukta. Ama alt dudağı artık sorun teşkil etmiyordu. Şu anda masanın üzerindeki hiç kimse değildi. Operasyon alanıydı, yerle bir edilmesi yolunda emir almış olduğu, ta aşağıdaki bir kentti. Solingen. Tekrar cin, yapışkan Beefeater, sonra esas operasyon, üst

bacaklar, büyük hamle ve son, eve dönüş, sıcak banyo, görev raporu.

Maria açık bavulların başında tahta bir iskemlede oturuyordu. Eski kocasının her bir parçasını kucağına alıyor, sabırla, neredeyse anaç bir özenle sarıyor, yapıştırıyor ve dikkatle diğerlerinin yanına yerleştiriyordu. O anda kafayı paketlemekteydi. İyi bir kadındı, becerikliydi, iyi kalpliydi. Bunu yapabiliyorlarsa, birlikte her şeyi yapabilirlerdi. Bu iş bittikten sonra yeni baştan başlayacaklardı. Nişanlıydılar, kutlamalara kaldıkları yerden devam edeceklerdi.

Testerenin ağzı popoyla bacağın birleştiği çizgiye güzelce yerleşmişti. Bu kez eklemi bulmaya çalışmayacaktı. Doğrudan kemiği kesecekti, sağlam bir 4x4 kereste ve kaliteli bir testere. Pantolon, deri, yağ, et, kemik, et, yağ, deri, pantolon. Son ikisini bıçakla halletti. Bu parça ağırdı, Maria'ya verirken her iki ucundan kan damlıyordu. Leonard'm terlikleri kapkara olmuş, ağırlaşmıştı. Cin ve öteki bacak. Düzen buydu, savaş düzeni buydu: kafa haricinde her şey ikişer kere. Masanın üzerinde kalmış olan iri kütlenin sarılması, ortalığın toparlanması, yıkanma, derinin, kendi derilerinin ovalanması, malzemelerin atılması. Bir sistemleri vardı, ille de gerekirse aynı şeyi tekrar yapabilirlerdi.

Maria ikinci bacağı sarmış, yapıştırıyordu. "Ceketini çıkar," dedi.

Uğraştıracak kol olmayınca bu da kolaydı. Çıkıverdi. Şimdilik her şey tek bavula sığıyordu. Gövde de ikinci bavula girecekti. Maria ikinci bacağı da yerleştirip kapağı kapadı. Elinde bir mezura vardı. Leonard bir ucundan tuttu, masanın üstündeki parçayı ölçtüler. Açık boyundan bacak kesimine yüz iki santimetre. Maria mezurayla birlikte bavulların başına diz çöktü.

"Çok büyük," dedi. "Sığmayacak. İkiye bölmen gerekiyor."

Leonard bulutlardan indi, rüyadan sıyrıldı. "Olamaz," dedi. "Tekrar ölçelim."

Doğruydu. Bavullar doksan yedi santim uzunluğundaydı. Leonard mezurayı kapıp tek başına tekrar ölçtü. İki rakamı yaklaştırmanın bir yolu olmalıydı.

"Sıkıştırırız. Sen sar, sıkıştırırız."

"Sığmaz. Şurada omuz kemikleri var, öteki ucu da kalın. İkiye bölmen gerekiyor." Onun kocasıydı, biliyordu.

Kollar ve bacaklar, hatta kafa, doğranabilecek uzantılardı. Ama geri kalanını doğramak doğru değildi. Leonard içgüdüsel kanısını destekleyecek bir ilke, genel bir ahlaki kavram aradı. O kadar yorgundu ki. Gözlerini kapadığında havalanıyormuş hissine kapılıyordu. Bazı yol gösterici prensiplere, birkaç temel kurala ihtiyaçları vardı. Kendini Glass'e ve birkaç kıdemli subaya açıklama yaparken duydu: Bir işin ortasındayken soyutlamalar yapmak, genel ilkeleri tanımlamak imkânsızdı. Bunlar önceden enine boyuna düşünülmeliydi ki, işi yapacak adamlar işin kendisine yoğunlaşabilsinler.

Maria tekrar oturmuştu. Sırılsıklam elbisesi kucağında sarkmıştı. "Çabuk ol," dedi. "Sonra da temizleriz." İçinde üç sigara olan paketi bulmuştu. Birini yaktı, bir nefes çekip Leonard'a uzattı. Leonard sigara kâğıdının üzerindeki kırmızı lekeleri umursamadı, gerçekten aldırmıyordu. Ama Maria'ya geri vermek istediğinde sigara parmaklarına yapışıp kaldı.

"Sende kalsın," dedi Maria, "hadi başlayalım."

Leonard az sonra parmakları yanmasın diye sigarayı parmaklarından ayırmak zorunda kaldı. Kâğıt yırtıldı, tütünler dışarı döküldü. Tamamını yere atıp üstüne bastı. Testereyi alıp Otto'nun gömleğini dışarı çıkararak pantolonun bel kısmının hemen üstündeki sırt bölgesini açtı. Tam omurganın üstünde iri bir etbeni vardı. Leonard etbeninin ortasından kesmek istemeyip bir santim aşağısını hedefledi. Bu kez sırtı enlemesine kesiyordu, ona yol gösteren yine omurlar oldu. Kemiği keserken zorlanmadı, ama bir iki santim sonra bir şeyleri kesmekten ziyade bir kenara itmekte olduğu hissine kapıldı. Yine de devam etti. Görmek istemediği her şeyin bulunduğu boşluktaydı. Kestiği yerin içini görmek zorunda kalmamak için kafasını yukarıda tutuyordu. Maria'dan tarafa baktı. Maria hâlâ oturduğu yerdeydi, yüzü kararmış, yorgun, seyretmek istemiyordu. Gözleri açık pencerede, avlunun üzerinden geçen koca kümülüs bulutlardaydı.

Çıkan yapış yapış ses Leonard'a kalıbından çıkarılan jöleyi hatırlattı. İçeride bir şeyler oynuyordu; bir şey yerinden sökülüp başka bir şeyin üzerine yuvarlanmıştı. Aşağıya varmıştı, şimdi

daha önce de karşılaştığı sorunla yüz yüzeydi. Karın derisini ahşabı kesmeden kesemezdi. Masa karaağaçtan yapılmış sağlam, iyi bir masaydı. Bu sefer elini içeriye sokmaya niyeti yoktu. Dolayısıyla gövdeyi doksan derece döndürüp ön yüzünü öne doğru çekti; şimdi testereyle kesilen yer masanın kenarıyla aynı hizadaydı. Maria'dan yardım istemeliydi. Maria işin zorluğunu önceden tahmin edip imdadına gelmeliydi. Leonard gövdenin üst kısmını iki eliyle tutuyordu. Alt kısım hâlâ masanın üstüne dayalıydı. Karın derisini kesmek için muşamba bıçağını nasıl kullanacaktı? İmkânsıza kalkıştığını bildiği halde duramayacak kadar yorgundu. Ağırlığı taşımak üzere sol dizini kaldırdı ve masanın üstündeki bıçağa uzandı. Becerebilirdi. Dizi ve bir eliyle üst gövdeyi tutup serbest eliyle altına girerek deriyi kesebilirdi. Ama tek ayak üstünde dengede duramayacak kadar yorgundu. Tam bıçağı kavramak üzereyken devrileceğini hissetti. Sol ayağını yere basması gerekiyordu. Serbest elini zamanında geri getirmeye çalıştı. Ama tutamadı, gövde elinden kaydı. Sadece deriyle bağlı olan üst gövde yere doğru savrulunca Otto'nun karmakarışık, parlak renkli sindirim sistemi açığa çıktı, alt gövde de yere doğru çekildi. Her ikisi devrildi ve içindekiler halının üstüne boşaldı.

Leonard odadan çıkmadan önceki saniyede ansızın ne kadar mesafeyi katettiklerini, onları başarılı küçük nişan töreninden bu duruma getiren olaylar zincirini ve bu mesafe boyunca her adımın mantıklı, bir öncekiyle tutarlı göründüğünü, kimsenin suçlu olmadığını düşündü. Banyoya koşmadan önce gördüğü şey ciğer kırmızısıyla haşlanmış yumurtanın mavimsi beyazı renginde, parlayan girintili çıkıntılı tüpler ve mor-siyah bir şeydi; hepsi parlıyordu, hepsi mahremiyetin ihlali, sırların ifşa edilişi rezaleti karşısında öfkeliydi. Açık pencerelere rağmen odanın içi havasız kalarak pis bir kokuyla doldu, bu da başka kokuları açığa çıkardı: tatlımsı, topraksı, kükürtlü dışkı ve lahana turşusu. Leonard gövdenin hâlâ birbirine bağlı, devrilmiş iki yarısının üstünden aceleyle atlarken, işin en aşağılayıcı yanının, bütün bunların kendi içinde de bulunduğunu bilmek olduğunu düşünecek zaman buldu.

Sanki bunu kanıtlamak istercesine klozetin kenarına tutunarak ağız dolusu yeşil safra çıkardı. Lavaboda ağzını çalkaladı.

Temiz suyla temas bir başka hayatı hatırlattı. Henüz işini bitirmemiş olması önemli değildi, derhal temizlenmesi gerekiyordu. Terliklerini fırlatıp attı, gömleğiyle pantolonunu çıkarıp lavabonun altındaki yığına ekledi ve küvete girdi. çömelerek musluğun altında yıkandı. Kurumuş kan buz gibi suyla kolay temizlenmiyordu. Ponza taşı en etkili yöntemdi; uzun müddet başka hiçbir şey düşünmeden derisini ovaladı, belki yarım saat, belki bir saat. Bitirdiğinde ellerinin, kollarının ve yüzünün ovalanmaktan derileri soyulmuştu ve soğuktan tir tir titriyordu.

Temiz giysileri yatak odasındaydı. Her şeyi unutmuştu; arınma yıkanması sırasında her şey uzaklaşmıştı; şimdi tekrar temiz çıplak ayaklarıyla oradan, tamamlanmamış işinin yanından geçmek zorundaydı.

Ama belinde bir havlu, üstünden sular damlayarak oturma odasına girdiğinde Maria paketlenip yapıştırılmış en büyük parçayı bavullardan birine koymaktaydı.

Maria sanki Leonard bütün bu süre boyunca yanındaymış ve az önce bir soru sormuş gibi konuştu. "Şöyle oldu: Bunda alt gövde, kol, üst ve alt bacak, bir de kafa. Ötekinde üst gövde, kol, üst ve alt bacak."

Masanın yanında bir faraşla bir kova vardı. Geri kalanlar kovanın içindeydi. Leonard bavulları kapamaya yardımcı oldu; sonra Maria bavulun üstüne otururken brandadan kayışları iyice sıktı. İki bavulu da duvara dayadı. Artık ortalıkta sadece bagajlar ve kolaylıkla temizlenebilecek birtakım artıklar vardı. Maria'nın yıkanmak üzere ocakta çaydanlık ve tencerelerde su ısıtmakta olduğunu fark etti. Yatak odasına gitti; niyeti giyinmek ve Maria banyodayken on dakika kestirmekti. Ayakkabılarını ararken zaman kaybetti, sonra nerede olduklarını hatırladı. Uzanıp gözlerini kapadı.

Hemen ardından Maria karşısındaydı; temizlenmiş, üzerinde sabahlığı, dolapta kıyafet arıyordu.

"Şimdi uyuma," dedi. "Zamanında uyanamazsın." Haklıydı tabii. Leonard doğruldu, gözlüğünü bulup taktı ve Maria'yı seyretti. Giyinirken daima arkasını dönerdi; bu çekingenliği Leonard'ı etkiler, hatta tahrik ederdi. Şimdi birlikte neler geçirdiklerini ve nişanlı olduklarını düşününce sinir bozucu buldu.

Yataktan inip Maria'ya dokunmadan yanından geçti ve banyoya girdi. Kanlı giysilerin altından ayakkabılarını aldı. Elbeziyle temizlemesi hiç de zor olmadı aslında. Ayakkabıları giyip elbezini diğer eşyaların yanına attı. Sonra oturma odasını toparlamaya girişti. Maria çok sayıda kese kâğıdı bulmuştu. Leonard gazeteleri onlara tıkarken Maria yatak odasından çıkıp geldi ve ona katıldı. Halıyı yuvarlayıp kapının yanına diktiler. Daha sonra atılması gerekecekti. Masayı ve yerleri temizlemek için kovaya ihtiyaçları vardı. Maria kovanın içindekileri en büyük tencereye boşalttı; bunu başını başka tarafa çevirerek yaptı.

Leonard eline bir tahta fırçası almış masanın üstüne sabun tozu serperken Maria, "İkimizin bu işi yapması anlamsız. Sen bavulları götürsene. Ben burayı toparlarım," dedi.

Bunu söylemesinin nedeni masayla yerleri Leonard'dan daha iyi temizleyeceğini bilmesi değildi. Onun çıkmasını istiyordu, yalnız kalmak istiyordu. Leonard için de o mekândan ayrılmak, kendi başına çıkmak, elinde ağır bagaj olacağı halde çekiciydi. Özgürlük gibi bir şeydi. Maria onun gitmesini ne kadar istiyorsa Leonard da ondan uzaklaşmayı o kadar istiyordu. Bu kadar tatsız ve basitti. Şimdilik birbirlerine dokunamazlar, hatta bakamazlardı. En sıradan hareketler, örneğin onun elini tutmak bile Leonard'a itici geliyordu. Aralarındaki her şey, her ayrıntı, her alışveriş göze kaçan toz gibi acıtıyor, tahriş ediyordu. Leonard aletleri gördü. Balta kullanılmamış halde orada duruyordu. Niye ihtiyaç duyacağı fikrine kapıldığını hatırlamaya çalıştı. Hayal gücü hayattan bile daha hoyrattı.

"Bıçağı, testereyi, tek tek bütün dişleri temizlemeyi unutma," dedi.

"Unutmam."

Maria sokak kapısını açarken Leonard paltosunu giydi. İki bavulun arasında durup gücünü topladı, bavulları kaldırdı ve dümdüz koşarak sahanlığa çıktı. Bavulları bırakıp arkasına döndü. Maria eşikte durmuş, bir eli kapıda, kapatmaya hazırlanıyordu. En ufak bir dürtü hissetmiş olsa, Leonard yanına gider, yanağından öper, koluna ya da eline dokunurdu. Ama aralarındaki havada asılı olan şey tiksintiydi ve görmezden gelinemezdi.

"Birazdan dönerim," diyebildi ancak; bu bile aşırı bir vaat gibiydi.

"Tamam," dedi Maria ve kapıyı kapattı.

19

Leonard iki yanında bavullarla merdivenin başında iki dakika durdu. Bir sonraki aşamaya geçtiğinde düşünecek vakit olmayacaktı. Ama o anda kafasında fazla düşünce yoktu. Başını döndüren yorgunluğun dışında, gitmekten duyduğu hazzı fark edebiliyordu. Otto'yu bertaraf etmek, bir bakıma Maria'yı da bertaraf etmekti. Maria da onu bertaraf ediyordu. Bütün bunlar üzücü olmak zorundaydı, ama üzüntü şu anda Leonard'a ulaşmıyordu. O gidiyordu. Bagajlarını alıp merdivenden aşağı inmeye başladı. Bavulları basamaklara çarptıra çarptıra inince ikisini birden indirebiliyordu. Her sahanlıkta durup nefesleniyordu. İşten yeni dönmüş bir adam merdiveni çıkarken başıyla selam verdi. Dinlenirken iki oğlan çocuğu iterek yanından geçtiler. Leonard'da bir tuhaflık yoktu. Berlin ağır bagaj taşıyan insanlarla doluydu.

Aşağı inip Maria'nm dairesinden uzaklaşarak tamamen yalnız kalınca bütün ağrıları tekrar bastırdı. Omzundaki ağrı derinde bir kas zonklamasına dönüşmekteydi. Kulağı artık dokunmadığı zaman da ağrıyordu. Belki yetmiş kilonun üzerinde ağırlıkla merdivenleri inme eylemi hayalarına daha da fazla zarar veriyordu. Ve son olarak da, Otto'nun veda darbesi sonucu, ayak başparmağının dibinden bileğine, elektrik şoku misali bir acı yayılıyordu. İndikçe hepsi daha çok ağrıyordu. Aşağıya vardığında bavulları kapıdan avluya birer birer çıkardı ve sonra daha uzun bir süre dinlendi. Kendini derisi yüzülmüş gibi hissediyordu; sanki haşlanmıştı ya da derisinin bir tabakası soyulmuştu. Nesnelerin sertliği moralini bozuyordu. Ayağının altında küçük bir taşın sürtünmesinden çıkan kulak tırmalayıcı ses midesini hoplattı. Merdivenin ışık düğmesinin etrafındaki duvarın pisliği, duvarın kendisinin kütlesi, onca tuğlanın anlamsızlığı bir hastalık gibi üstüne çöküyordu. Aç mıydı? Katı dünyadan birtakım par-

çalar seçip kafasındaki bir delikten içeri sokarak bağırsaklardan aşağı sıkıştırmak düşüncesi iğrençti. Pespembeydi, tahriş olmuştu, kurumuştu. Avlu duvarına yaslanmış futbol oynayan çocukları seyrediyordu. Topun zıplayışı, ani dönüşlerde ayakkabıların kayması ona acı veren, yağlanmamış duyularını tahriş eden sürtünmelerdi. Gözlerini kapadığında göz kapakları gözlerini aşındırıyordu.

Avlu, düz arazide ve açık havada bavulları taşımayı deneyebileceği bir yerdi. Aslında kimsenin bu kadar ağır bagajı olmazdı. Bavulları kaldırıp öne doğru sendeleyerek adım attı. On metre sonra bavulları yere bırakmak zorunda kaldı. Sendelememesi lazımdı. Normal bir yolcu gibi hareket etmek zorundaydı. Yüzünü acıyla buruşturma, ellerini fazlasıyla sık inceleme lüksüne sahip değildi. On metreden daha fazla ilerleyebilmeliydi. Kendine asgari mesafe olarak yirmi beş adım biçti.

Avluyu üç aşamada geçebildi; artık kaldırımdaydı. Yoldan geçen tek tük insanlar vardı. Yardım teklif eden olursa geri çevirmek zorundaydı; kaba davranmaya hazır olmalıydı. Yardıma ihtiyacı yokmuş gibi görünmesi gerekiyordu; o zaman kimse yardım teklif etmezdi. Yirmi beş adımın ilkini attı. Saymak ağırlığın işkencesine katlanabilmenin bir yoluydu. Yüksek sesle saymamak çaba gerektiriyordu. Bavulları elinden bırakıp abartılı hareketlerle saatine baktı. Saat altıya çeyrek vardı. Adalbertstrasse'de trafik yoğun değildi. Bir sonraki köşeye kadar gitmesi gerekiyordu. Etrafındaki insanların hepsi değişinceye kadar bekledi; sonra ağırlığı kaldırıp hızla ilerledi. Önceki hamlelerinde yirmi beş adımı tamamlayabilmişti, ama bu sefer yirmiye ulaşamayacaktı. Parmakları çaresizce düzleşti, bavullar kaldırıma düştü. Biri yana doğru devrildi.

Leonard yolu tıkayarak bavulu doğrulturken köpekli bir hanım cık cık edip kınadığını belirterek etrafından dolaştı. Belki de bütün sokağın sözcülüğünü yapıyordu. Atak görünümlü bir melez olan köpeği, Leonard'ın doğrulttuğu bavulla ilgilendi. Kuyruğunu sallayarak bavulu boylu boyunca kokladı; sonra öteki tarafına geçti; ansızın arsızlaşmış, kumaşa burnunu sürtüyordu. Tasması ve kayışı vardı, ama kadm köpeğiyle zıtlaşmaktan hoşlanmayan köpek sahiplerindendi. Kayışı gevşek bir şekilde tuta-

rak durmuş, sabırla hayvanın ilgisini kaybetmesini bekliyordu. Aralarında yaklaşık yarım metre olmasına rağmen Leonard'a bakmıyordu. Çıldırmış gibi bavulu koklamakta olan köpeğiyle konuşuyordu sadece. Köpek anlamıştı.

"*Komm schon, mein kleiner Libeling. Ist doch nur ein Koffer.*" Bavul o, başka bir şey değil.

Leonard da köpeğe itiraz etmedi. Bavulları tekrar kaldırmamak için bahaneye ihtiyacı vardı. Ama köpek hırıldayıp inlemeye başlamıştı. Bavulun bir köşesini dişlemeye çalışıyordu.

"*Gnädige Frau,*" dedi Leonard, "lütfen köpeğinize hâkim olun."

Ama kadın kayışı çekmeyip tatlı tatlı konuşmayı sürdürdü. "Küçük aptalım benim, sen kendini ne sandın? Bu bavul beyefendiye ait, sana değil. Hadi gel küçük sosisim benim..."

Leonard'ın sakin ve soyutlanmış bir versiyonu, insanın kurtulmak istediği bir şeyi varsa, aç bir köpeğin fena fikir olmayacağını düşünüyordu. Tek köpek değil, bir sürü gerekirdi. Köpek bu arada dişini bavulun köşesine geçirmişti. Isırıyor, hırlıyor ve kuyruğunu sallıyordu.

Sonunda kadın Leonard'la konuştu. "İçinde yiyecek var herhalde. Sosis belki." Kadının sözlerinde hafif bir suçlama vardı. Leonard'ın Doğu'dan ucuz yiyecek getiren bir kaçakçı olduğunu düşünüyordu.

"Bu pahalı bir bavul," dedi Leonard. "Köpeğiniz zarar verirse sorumlusu siz olacaksınız, *Gnädige Frau.*" Polis çağırmak istermiş gibi etrafına bakındı.

Kadın gücenmişti. Kayışı sertçe çekip ilerledi. Köpek acıyla havlayıp boyun eğdi, ama sonra itaatkârlığından pişman olmuş gibi göründü. Sahibi ilerlerken köpek dönmeye çalışıyordu. Türünün ortak hafızasının sisleri arasından, hayatta bir kez ele geçirilebilecek bir fırsatla karşı karşıya olduğunu seziyordu: cezalandırılmadan bir insanı yiyip yutarak kurt ataları adına on bin yıllık boyun eğişin intikamını almak. Aradan bir dakika geçtiğinde hâlâ arkasına bakıyor ve kayışını laf olsun diye çekiştiriyordu. Kadın ödün vermeden kayarcasına ilerliyordu.

Bavulun üstünde diş izleri ve salya vardı, ama kumaş yırtılmamıştı. Leonard bavulların arasında vaziyet alıp kaldırdı. On

beş adım attıktan sonra durmak zorunda kaldı. Kadının kınaması sürüyordu, yoldan gelip geçenlerin bakışlarına da bulaşmıştı. O bavulların içinde ne vardı ki bu kadar ağırdılar? Kendisine yardım edecek bir arkadaşı niye yoktu? Yasadışı olsa gerekti, kaçak mal belli ki. Ağır bavulları taşıyan adam niye o kadar bitkin görünüyordu? Niçin tıraş olmamıştı? Yeşil üniformalı bir Polizei'ın onu fark etmesi an meselesiydi. Polisler hep bela peşinde, hep tetikteydi. Berlin böyle bir şehirdi. Alman polisinin yetkisi sınırsızdı. Bagajını açmasını isterlerse itiraz edemezdi. Ortalık yerde bekleşirken görülmemesi lazımdı. Çılgınca çabada, on-on iki adımlık süratli hamlelerde karar kıldı. Aşırı çabadan titreyerek kasılan yüz ifadesini denetime de, yardıma da ihtiyacı olmayan, trenden yeni inmiş saygıdeğer bir yolcunun gülümsemesine dönüştürmeye çalıştı. İki hamle arasında mümkün olduğunca az dinleniyordu. Durduğunda yoldan geçenlerin gözünde kaybolmuş ya da doğru adresi ararmış izlenimi uyandırmak için etrafa bakmıyordu.

Kottbusser Tor metro durağında bavulları kaldırıma bırakıp üzerlerine oturdu. Ayağındaki acıyla ilgilenmek istiyordu. Ayakkabısını çıkarması lazımdı. Ama bavullar ağırlığının altında tatsız biçimde çökünce derhal ayağa kalktı. On, hatta beş dakika uyuyabilse bagajı bu kadar zorlanmadan taşıyabileceğini düşündü.

Ara sıra gündelik alışverişlerini yaptıkları Eckladen'a yakındı. Sebze-meyve sandıklarını taşımakta olan dükkân sahibi Leonard'ı görüp el salladı.

"Tatil mi?"

Leonard başıyla onaylarken bir yandan da, "Hayır, henüz değil," dedi, sonra da kafası iyice karışıp İngilizce, "İş aslında," diye ekledi; cümle ağzından çıkar çıkmaz da pişman oldu. Meraklı bir Polizei'ın rutin sorularına cevap vermesi gerekse ne hale girecekti?

Bavullarının yanında durarak trafiği izledi. Görüş alanının sınırlarında nesneler geziniyordu: bir İngiliz posta kutusu, uzun boynuzlu bir geyik, bir masa lambası. Bu nesnelere doğru döndüğünde silinip kayboluyorlardı. Rüyaları onu beklemeden başlıyordu. Her hayaleti kovmak için başını döndürmesi gerekiyordu. Tekinsiz bir şey yoktu aralarında. Uç uca eklenmiş muzlar

kendi eksenleri etrafında dönüyordu; kapağında saz damlı bir kulübe resmi olan bir bisküvi kutusu kendi kendine açılıyordu. Bu nesneleri uzaklaştırmak için sürekli kafasını çevirmek zorundayken çabasına nasıl yoğunlaşacaktı? Nesneleri oldukları yerde bırakmaya cesareti var mıydı?

Eldeki plan o kadar uzun zaman önce yapılmıştı ki, hâlâ geçerli olup olmadığından şüpheliydi. Ama başka plan yoktu, bunu uygulamak zorundaydı. Buna rağmen yumuşak bir düşünce onu çekiştiriyordu sanki. Hava kararmaktaydı; arabalar farlarını yakmışlardı bile; dükkânlar kapanıyor, insanlar evlerine doğru yola koyuluyordu. Tepesinde yarısı yıkık bir duvara eğreti biçimde tutturulmuş bir sokak lambası çatırdayarak yandı. Yanından bebek arabası iten çocuklar geçti. Aradığı taksi kaldırıma yanaşmaktaydı. İşaret bile etmemişti. Şoför bavullarını görmüştü. Alacakaranlıkta bile müthiş ağır olduklarını tahmin etmişti. Arabadan inip bagajı açtı.

Araba dizel motorlu eski bir Mercedes'ti. Leonard şoför elini sürmeden bavullardan birini tek başına bagaja koyabileceğini düşünmüştü. Ama birlikte yerleştirmek zorunda kaldılar.

"Kitap," diye açıkladı Leonard. Şoför omuz silkti. Onu ilgilendirmezdi. Öteki bavulu arka koltuğa koydular. Leonard öne binip Zoo istasyonuna gideceğini söyledi. Isıtıcı çalışıyordu, arabanın koltuğu devasa ve parlaktı. O yumuşak düşünce tekrar Leonard'ı çekiştirdi. Sırf kelimeleri telaffuz etse oraya varacaktı.

Ama taksinin hareket edişini bile hatırlamıyordu. Uyandığında taksi durmuş, bavullar kaldırımda yan yana duruyordu, kendi kapısı da açıktı. Şoför onu sarsmış olmalıydı. Leonard o sersemlikle fazla bahşiş verdi. Adam kepine dokunup selam vererek istasyondaki taksi durağında toplaşmış diğer sürücülerin yanma gitti. Leonard'ın sırtı onlara dönüktü, kendisini seyrettiklerini biliyordu. İstasyonun yolcu salonuna açılan yüksek çifte kapılara kadar olan on metrelik mesafeyi seyredildiğinin bilinciyle, düzgün biçimde geçti.

İçeri girer girmez bavulları yere bıraktı. Artık kendini daha güvende hissediyordu. Birkaç metre ötede on-on beş İngiliz askeri kendi ordu malı bavullarıyla kuyruğa giriyordu. Bütün dükkânlar ve restoranlar açıktı, üst kattaki Stadtbahn trenlerine

koşuşturan iş çıkışı kalabalığının artıkları vardı. Bir iç çamaşırı dükkânıyla bir kitapçının ötesindeki tabela, bagaj emanet dolaplarının yolunu işaret ediyordu. Her yerde Alman refahının puro ve keskin kahve kokusu vardı. Zemin kaygandı, bavulları sürükleyebiliyordu. Meyve tezgâhlarının, bir restoranın ve bir hediyelik eşya dükkânının önünden geçti. Her yere neşe ve başarı hâkimdi. Nihayet meşru bir yolcuydu; hiçbir şekilde göze batmıyordu, üstelik bagajını üst kata, trenlere sürüklemek zorunda kalmayacak bir yolcuydu.

Emanet bagaj bölümü yolcu salonuna açılan tünellerden birinde, biraz ilerideydi. Yuvarlak bir alanda duvarlara yeni takılmış dolapların ortasındaki bir bankoda iki üniformalı adam bagajları alıp arkalarındaki raflara yerleştirmek üzere hazır bekliyorlardı. Leonard geldiğinde iki üç kişi bagajlarını almak ya da bırakmak üzere bekliyordu. Bavullarını bankodan mümkün olduğunca uzağa sürükleyip yer hizasında iki boş dolap buldu. Dikkatle, yavaş yavaş hareket ederek bavulları dolapların önüne çekti, doğrulup yanında getirdiği bozuk paraları cebinden çıkardı. Acelesi yoktu. Bir avuç on feniği vardı. Dolaplardan birini açıp bavulu diziyle itti. Hiçbir şey olmadı. Bozuk paraları cebine sokup daha kuvvetli itti. Omzunun üstünden arkaya doğru baktı. O anda bankoda kimse yoktu. İki görevli ona bakarak aralarında konuşuyorlardı. Eğilip neyin mani olduğunu görmeye çalıştı. Dolap iki üç santim dar geliyordu. Bavulu sıkıştırmayı şöyle bir denedi, sonra vazgeçti. O kadar yorgun olmasaydı şimdi ne yapılması gerektiğini düşünebilirdi. Doğrulurken emanetteki görevlilerden birinin, kır sakallı adamın eliyle yaklaşması için işaret ettiğini gördü. Mantıklı olan buydu. Bagajın dolaplara sığmıyorsa bankoya götürürdün. Ama Leonard buna hazırlıklı değildi, planda bu yoktu. Doğru olur muydu? Bavulların niye bu kadar ağır olduğunu sorarlar mıydı? Üniformaları onlara ne gibi bir yetki sağlıyordu? Yüzünü hatırlarlar mıydı?

Sakallı adam yumruklarını madenî bankonun üstüne bastırmış Leonard'ı bekliyordu. Aslında taşıyıcıdan farkı olmayan bir görevlinin amiral kıyafeti giymiş olması doğru değildi. Korkmaktan kaçınmalıydı. Leonard abartılı hareketlerle saatine bakıp bavullarını eline aldı. Süratli adımlarla uzaklaşmaya çalış-

tı. Onu bankoya daha fazla yaklaştırmayacak tek yolu seçti. Bir haykırış, koşan ayak sesleri duymayı bekliyordu. Giderek daralan, sonunda çifte bir kapı olan bir koridordaydı. Hiç durmadan sonuna kadar yürüdü. Kapıdan geri geri çıktı ve kendini sessiz bir ara sokakta buldu. Bavullarını duvara dayayıp kaldırımın üstüne oturdu.

Belli bir niyeti yoktu. Ağrıyan ayağını dinlendirmesi gerekiyordu. Amiral peşinden gelse seve seve teslim olurdu. Oturduktan sonra kafasında bir şey netlik kazandı; o da, bir plan yapması gerektiğiydi. Düşünceler zihninden ağır ağır sızıyordu. Kendi denetiminde olmayan bir organın salgısıydılar. Sonucu değerlendirebiliyordu, ama düşünceyi başlatamıyordu. Bavulları dolaplara sıkıştırmayı tekrar deneyebilirdi. Onları amirale teslim edebilirdi. Orada, sokakta bırakabilirdi. Yürüyüp giderdi. Aslında emanet dolaplarının sağlayacağı bir haftalık mühlete ihtiyaçları var mıydı? O hoş, yumuşak düşünce o anda geri geldi. Evine gidebilirdi. Kapıyı kilitler, banyo yapar, kendi eşyalarının arasında güvende olur, kendi yatağında saatlerce uyur, sonra, dinlenip toparlanınca yeni bir plan yapıp uygulardı; tıraş olmuş, canlanmış, temiz giysilerle, şüphe uyandırmayacak bir durumda.

Evini düşündü. Çayır gibi geniş odalar, mükemmel tesisat, yalnızlık. Hayal kurarak kestirdi, sonunda ayağa kalktı. Taksiye varmanın en hızlı yolu istasyonun içinden, amiralin önünden geçmekti. Ama o dışarıdan dolaşmaya karar verdi. Hayaları ayağından daha çok ağrıyordu. Elinin derisi soyulmaya başlamıştı. Binanın etrafını dolaşması yirmi dakika sürdü. Seyreden kimse olmadığından, aralarda uzun uzun dinlendi. Durakta bir taksi buldu; yine büyük, eski bir Mercedes'ti; bu kez bavulları kaldırmaya yeltenmedi, açıklama da yapmadı. Bavulların ağırlığı yüzünden özür dilemek suçluluk belirtisi olsa gerekti.

Bavullardan birini yirmi altı numaranın önündeki kaldırımda bırakıp diğerini iki eliyle asansöre kadar taşıdı. Tekrar dışarı çıktığında bavul olduğu yerde duruyordu; onu yerinde bulamasa ancak bu kadar şaşırırdı. Artık neyin şaşırtıcı olup neyin olmadığını nasıl bilebilirdi? Asansör ağırlığı kolaylıkla taşıdı. Evinin kapısını açıp bavulları hole, hemen kapının yanma bı-

raktı. Durduğu yerden salondaki ışıkların yandığını görebiliyordu, müzik de çalıyordu. Salona doğru ilerledi. Kapısını açtı ve bir partinin içine daldı. Ortalıkta içkiler, kâselerin içinde fıstıklar, dolu kül tablaları, kırışmış minderler vardı, radyoda *Amerika'nın Sesi* çalıyordu. Bütün konuklar gitmişti. Radyoyu kapatınca ani bir sessizlik çöktü. En yakın iskemleye oturdu. O geride kalmıştı. Arkadaşları, eski Leonard ve hışırtılı beyaz eteğiyle nişanlısı gitmişlerdi; bavullar fazlasıyla ağır, dolaplar fazlasıyla küçüktü, amiral düşmanca bir tutum içindeydi ve elleri, kulağı, omzu, hayaları ve ayağı aynı tempoda zonkluyordu.

Banyoya gidip musluktan uzun uzun su içti. Sonra yatak odasma gidip yorganın altına girerek sırt üstü uzandı ve tavanı seyretmeye koyuldu. Holde yanan ışık ve yatak odasının yarı açık kapısı sayesinde karanlık tam istediği kıvamdaydı. Gözlerini kapadığında mide bulandırıcı bir yorgunluk çöktü üzerine. Kendini boğulmaktan kurtarmaya çalışırcasına tekrar tavana bakmak için çabaladı. Gözleri kendiliğinden kapanmıyordu. Açık tuttuğu sürece uyanık kalabilirdi. Düşünmemeye çalışıyordu. Her tarafı ağrıyordu. Ona bakacak kimse yoktu. Nefesine yoğunlaşarak zihnini boş tutabiliyordu. Bu hafif trans, neredeyse uyuklama halinde belki bir saat kadar zaman geçti.

Sonra telefon çaldı; daha tam kendine gelemeden telefona doğru yürümeye başlamıştı. Holden geçerken soluna göz atıp kapının yanında duran bavulları gördü ve ışığı yakmadan salona girdi. Telefon pencerenin pervazında duruyordu. Ya Maria ya da Glass olacağını düşünerek ahizeyi kaptı. Bir erkek sesiydi, yumuşak tonda telaffuz ettiği giriş cümlesini anlayamadı. Kâğıtçı maktu kartıyla ilgili bir şey. Sonra ses, "On Mayıs hazırlıklarıyla ilgili arıyorum beyefendi," dedi.

Yanlış numaraydı, ama Leonard sesi göndermek istemiyordu. Hoş bir aksanı vardı, ayrıca işini bilen, kibar biri gibi geliyordu kulağa. "Ha, evet," dedi.

"Sizi arayıp tam olarak ne istediğinizi öğrenmem söylendi beyefendi."

Leonard'ın adama kanının ısınmasının sebebi o 'beyefendi'ydi, zorlama olmayan, erkeksi saygıydı. Bu adam her kimse, ona yardımcı olabilirdi. Bavulları taşıyıp soru sormayabilecek

birine benziyordu. Onu konuşturmaya devam etmesi lazımdı. "Şey, siz ne öneriyorsunuz?" diye sordu.

Ses, "İsterseniz beyefendi," dedi, "herkes otururken ben uzaktan, binanın dışından başlayıp yavaş yavaş yakına gelebilirim. Gözünüzde canlandırın beyefendi. Herkes oturmuş içkisini içerken kulağı keskin bir iki kişi beni belli belirsiz işitiyor, sonra giderek yaklaşıyorum, hepsi duyuyor. Sonra da içeri giriyorum."

"Anlıyorum," dedi Leonard. Bu adama derdini açabileceğini düşündü. Uygun bir anı kollama meselesiydi.

"Arzu ederseniz parça seçimini bana bırakabilirsiniz beyefendi. Birkaç *reel*, birkaç ağıt. Yanlış anlamayın beyefendi, ama birkaç kadeh içildikten sonra ağıtlar pek iyi gider."

"Doğru," dedi Leonard, fırsatı yakalayarak. "Ben de bazen çok hüzünlenirim."

"Anlayamadım efendim."

Şefkatli ses niçin diye sorsaydı keşke. Leonard, "Olaylar bazen beni eziyor," dedi.

Ses biraz duraksadıktan sonra, "Berlin hepimiz için gurbet beyefendi," dedi. Bir sessizlik daha oldu, sonra devam etti: "Kıdemli başçavuş Steele bana bir saatliğine ihtiyacınız olacağını söyledi efendim. Öyle mi?"

Böylece İngiliz Süvari Alayı gaydacısı Gaydacı McTaggart'm kimliği açığa çıktı. Leonard konuyu mümkün olduğunca hızlı halletti. Telefonu açık bıraktı ve yatağa döndü. Geçerken holün ışığını kapadı. Telefon konuşması onu canlandırmıştı. Yorgunluğun verdiği gerginlik yumuşamıştı, uyuması daha kolay oldu.

Birkaç saat sonra iyice dinlenmiş olarak uyandı. Etrafın sessizliğinden saatin ikiyle üç arası olduğunu tahmin etti. Doğrulup oturdu. Kendini daha iyi hissetmesinin basit bir çözümle uyanmış olmasından kaynaklandığını anladı. Aslında tek gereken şey sakin bir şekilde düşünmek ve kararlı hareket etmekken, meselenin onu ezmesine izin vermişti. Her şey kafasında açık seçikken işe girişecekti. Sonra tekrar uyur, uyandığında mesele çözümlenmiş olurdu.

Yatak odasından hole çıktı. Burayı hiç bu kadar sessiz görmemişti. Işıkla uğraşmadı. Ay ışığının içeri nasıl girdiğini tam anlamasa da ayın renksiz ışığı yeterli sayılırdı. Mutfağa gidip

keskin bir bıçak buldu. Tekrar hole dönüp bavulların yanına diz çöktü ve her ikisinin de kayışlarını çözdü. Sonra birini açtı. Parçalar aynen Maria'nın yerleştirdiği şekilde, düzenli duruyordu. Parçalardan birini çıkarıp su geçirmez kumaşı kesti ve bir kolu usulca halının üstüne bıraktı. Kötü bir koku yoktu, çok geç kalmamıştı. Ambalajı iyice uzağa iterek bir alt bacak, bir üst bacak ve gövdeyi de açtı. Kan şaşırtıcı derecede azdı, zaten halı da kırmızıydı. Parçaları holdeki halının üzerine doğru pozisyonlarında yerleştirdi. İnsan şekli tekrar ortaya çıkmaktaydı. İkinci bavulu açıp alt gövdeyi ve kolla bacakları açtı. İşte karşısındaydı: sırt üstü yatan başsız bir beden. Başı eline aldı. Döndürdüğünde kumaşın ardından burnun konturları ve bir çehrenin belirsiz hatları seçilebiliyordu.

Bıçağın ucuyla yapıştırılmış kenarı kaldırmaya çalıştığı sırada dikkatini çeken bir şey ilişti gözüne. Ağır başı yere bastırarak tutuyordu, ama artık bıçağı oynatamıyordu. Otto'nun yüzünü tekrar göreceği düşüncesinden ötürü değil. Yanı başında, halının üzerinde yatan tamamlanmış bedenden ötürü de değil. Gördüğü şey yatak odasının duvarıyla yatağıydı. Gözlerini zorlayarak biraz açmış ve battaniyelerin altında kendi bedeninin şeklini görmüştü. İki saniye boyunca dışarıdaki trafiğin, gece yarısı trafiğinin sesini duymuş ve kendi kıpırtısız bedenini görmüştü. Sonra gözleri kapandı ve tekrar olduğu yere döndü; elinde bıçak yine kumaşı zorluyordu.

O kadar gerçek görünen şeyin bir rüya olduğunu bilmek onu endişelendiriyordu. Bu, her şeyin olabileceği anlamına geliyordu. Kural diye bir şey yoktu. Otto'yu tekrar birleştiriyor, gün boyunca yapılan işi bozuyordu. Bir muşamba tabakasını kaldırıyor, altından başın kenarı çıkıyordu; bir kulağın üst kısmı görülüyordu. Kendini durdurması gerektiğini düşündü; Otto canlanmadan uyanmalıydı. Gayret edip gözlerini tekrar açtı. Kendi elinin bir bölümünü ve battaniyenin altında ayaklarının şeklini gördü. Tek bir uzvunu hareket ettirebilse ya da bir ses, en ufak bir ses çıkarabilse, kendini geri getirebilirdi. Ama işgal ettiği beden cansızdı. Ayak parmağını hareket ettirmeye çalışıyordu. Dışarıdan bir motosiklet sesi duyuyordu. Biri odaya girip ona dokunsaydı keşke. Bağırmaya çalışıyordu. Ne dudaklarını aralaya-

biliyor, ne de ciğerlerini doldurabiliyordu. Gözleri ağırlaşıp kapanıyordu; tekrar holdeydi.

Kumaş niçin Otto'nun yüzünün kenarına yapışıyordu? Elbette, ısırık yüzünden; yanağından akan kan kumaşın üzerinde pıhtılaşmıştı. Otto'nun onu cezalandırmasının sebeplerinden sadece biri olacaktı bu. Kumaşı çekti, kumaş bir hışırtıyla ayrıldı. Gerisi kolaydı. Kumaş yere düştü, baş çıplak haliyle elinde kaldı. Kenarları sarhoşluktan kızarmış gözler onu izliyor, bekliyordu. Başı koptuğu boyna yerleştirmek yeterliydi, tekrar başlayabilirdi o zaman. Parçalanmış halde kalması gerekirdi, ama artık çok geçti. Daha baş yerine tam oturmadan el bıçağa doğru uzandı. Otto doğrulup oturmaktaydı. Boş bavulları görüyordu, bıçak elindeydi. Leonard onun önünde diz çöküp başını arkaya atarak boğazını sundu. Otto bu işi çabucak hallederdi. Bavulları kendi yerleştirmek zorunda kalacaktı. Leonard'ı Zoo istasyonuna taşıyacaktı. Otto Berlinli'ydi, amiralin eski içki arkadaşıydı. Yatak odasının duvarı, battaniye, çarşafın kenarı, yastık yine karşısındaydı. Bedeni kurşundandı. Otto hayatta onu tek başına taşımazdı. Gaydacı McTaggart yardım ederdi ona. Leonard bağırmak için yarım yamalak çabaladı. Olayın gerçekleşmesi daha iyiydi. Dişlerinin arasından hava geçtiğini işitti. Bacağını kıvırmaya çalıştı. Gözleri yine kapanıyordu, ölecekti. Başı kıpırdadı, üç dört santim yana döndü. Yanağı yastığa değdi ve bu temasla her türlü dokunuşun kilidi açıldı; battaniyenin ağırlığını ayaklarının üstünde hissetti. Gözleri açıktı, elini kıpırdatabiliyordu. Bağırabiliyordu. Doğruluyor, lambanın düğmesine uzanıyordu.

Işık yandığında bile rüya hâlâ oradaydı, onun dönmesini bekliyordu. Yüzünü tokatlayıp ayağa kalktı. Bacakları tutmuyordu, gözleri hâlâ kapanmak istiyordu. Banyoya gidip yüzüne su çarptı. Dışarı çıktığında holün ışığını yaktı. Bavullar kapalı olarak kapının kenarında duruyordu.

Uyumaya cesareti yoktu. Gecenin geri kalanını yatağın içinde dizleri kıvrık oturup tavan lambasını açık tutarak, yirmilik bir paket sigarayı içerek geçirdi. Saat üç buçukta mutfağa gidip kahve yaptı. Saat beşe doğru tıraş oldu. Su ellerinin parçalanmış derisini acıtıyordu. Giyinip biraz daha kahve içmek üzere mutfa-

ğa döndü. Planı basit ve sağlamdı. Bavulları metroya taşıyıp hattın sonuna kadar gidecekti. Issız bir yer bulup bavulları bırakacak, sonra da yürüyüp gidecekti.

Yorgunluğunu sonuna kadar yaşayıp yeni bir netliğe ulaşmıştı. Kahve ve sigara içti, ayakkabılarını boyayıp ellerine yara bantları yapıştırarak vakit doldurdu. Islık çalıp 'Heartbreak Hotel'i mırıldandı. Şimdilik rüyadan kurtulmuş olması yeterliydi. Saat yedide kravatını düzeltti, saçını tekrar tarayıp ceketini giydi. Sokak kapısını açmadan önce bavulları kaldırmayı denedi. Ağırlıktan fazla bir şey vardı. Bir çekiş vardı, toprağa doğru kararlı ve doğal bir çekiş. Otto'nun gömülmek istediğini düşündü. Ama henüz olmayacaktı.

Bavulları birer birer asansöre taşıdı. Asansör geldiğinde kapıya bavullardan birini dayayıp ötekini diziyle içeriye itti. Zemin kat düğmesine bastı, ama bir kat indikten sonra asansör durdu. Kapı kayarak açıldı ve Blake asansöre bindi. Üstünde parlak düğmeli lacivert ceket, elinde evrak çantası vardı. Tıraş losyonu asansöre yayıldı. Asansör inmeye devam etti.

Blake soğuk bir baş selamı verdi. "Hoş bir partiydi. Teşekkürler."

"Geldiğinize sevindik," dedi Leonard.

Asansör durdu, kapı açıldı. Blake bavullara bakıyordu. "Bunlar savunma bakanlığının bavulları değil mi?" Leonard bavullardan birini alıp kaldırdı, ama Blake ötekini almasına fırsat vermeden kavrayıp asansörden çıkardı. "Aman Tanrım. Ne var bunun içinde? Teyp olmadığı kesin."

Laf olsun diye sorulmuş bir soru değildi. Kapısı açık asansörün önünde duruyorlardı; Blake kendisine cevap verilmesi gerektiğini düşünüyor gibiydi. Leonard bocaladı. Aklından içinde teyp olduğunu söylemek geçmişti.

Blake, "Bunları Altglienicke'ye götürüyorsun," dedi. "Çekinme, bana söyleyebilirsin. Bill Harvey'yi tanıyorum. Altın Operasyon için erişim yetkim var."

"Şifre çözücü cihazlar," dedi Leonard. Sonra, gözünde Blake'in bakmak için depoya geldiği canlanınca ekledi: "Washington'dan ödünç verildi. Tünelde kullanıp yarın geri göndereceğiz."

Blake saatine bakıyordu. "Neyse, umarım güvenli taşıma ayarlamışsındır. Benim çok acelem var." Sonra da tek kelime etmeden holü geçip dışarı çıktı ve sokakta park edilmiş arabasına gitti.

Leonard onun uzaklaşmasını bekleyip bavulları dışarı sürükledi. Gününün en zor bölümü, sokağın öbür ucundaki Neu-Westend metro durağına yolculuk başlamak üzereydi; oysa Blake'le karşılaşması bütün gücünü tüketmişti. Bavulları kaldırıma çıkarmıştı. Gün ışığı gözlerini acıtıyor, eski ağrılar başgösteriyordu. Yolun karşı tarafında, görmezden gelmesinin daha iyi olacağını düşündüğü bir kargaşa vardı. Motoru fazlasıyla gürültülü bir otomobil ve bir insan sesi. Sonra motor sesi durdu ve sadece bir erkek sesi duydu.

"Hey, Leonard! Baksana yahu, Leonard!"

Glass Kaplumbağasından inmiş Platanenallee'yi geçiyor, ona doğru yürüyordu. Sakalı sabah enerjisiyle kapkara parlıyordu.

"Nerelerdesin yahu? Dün bütün gün sana ulaşmaya çalıştım. Bir şey konuşmamız..." Sonra bavulları gördü. "Dur bir dakika. Bunlar bize ait. Leonard, ne var bunların içinde, Tanrı aşkına?"

"Ekipman," dedi Leonard.

Glass bavullardan birinin sapını kavramıştı bile. "Ne işi var bunların burada?"

"Çalışıyordum. Bütün gece çalıştım."

Glass bavulu göğüs hizasına kaldırdı. Karşıdan karşıya geçmeye çalışıyordu. Gelen bir arabayı beklemek zorunda kaldı. Arkaya doğru seslendi. "Bunu daha önce konuşmuştuk Marnham. Kuralları biliyorsun. Çılgınlık bu. Ne yaptığını sanıyorsun sen?"

Cevabı beklemedi. Fırlayıp karşıya geçti, bavulu yere bıraktı ve Kaplumbağanın bagajını açtı. Bagajda bavula ancak yer vardı. Leonard'm öteki bavulla onu izlemekten başka çaresi kalmamıştı. Glass'in yardımıyla arka koltuğa yerleştirdi. İkisi de koltuklarına yerleştikten sonra Glass kapıyı çarparak kapadı. Gürültülü motor bir kükreme sesiyle çalıştı.

Öne doğru sarsılarak ilerlerken Glass tekrar haykırdı: "Lanet olsun Leonard! Bana bunu nasıl yaparsın? Bu malzeme ait olduğu yere dönünceye kadar kendimi güvende hissetmeyeceğim!"

20

Depoya doğru yol alırlarken Leonard bavulları aramak zorunda kalacak olan nöbetçileri düşünmek, öfkesi yatışan Glass ise yıl dönümü kutlamasını konuşmak istiyordu. Çok az zaman vardı. Glass uyanık davranıp kestirme bir yol bulmuştu; on dakika içinde Schöneberg'i geçip Tempelhof havaalanının etrafından dolaşmışlardı.

"Dün kapına bir not bıraktım," dedi Glass. "Önce telefona cevap vermedin, sonra gece boyunca meşguldü."

Leonard ayaklarının dibinde, zemindeki deliğe bakıyordu. Bulanık asfalt hipnotize ediciydi. Bavulları açılmak üzereydi. O kadar yorgundu ki, buna memnun bile olabilirdi. Bir süreç başlayacaktı, tutuklanma, sorgular filan, o da kendini bu sürece bırakacaktı. Doğru düzgün uyumadan önce hiçbir açıklama yapmayacaktı. Tek şartı o olacaktı.

"Telefonu açık bıraktım," dedi. "Çalışıyordum."

Dördüncü viteste ve saatte otuz kilometrenin epey altında yol alıyorlardı. Hız göstergesinin ibresi titreşiyordu.

Glass, "Seninle konuşmam lazım," dedi. "Lafı dolandırmayacağım Leonard. Hiç memnun değilim."

Leonard'ın gözünde temiz beyaz bir hücre, pamuk çarşaflı tek kişilik bir yatak, sessizlik ve kapının dışında nöbet tutan bir adam canlandı.

"Öyle mi?" dedi.

"Birkaç nedeni var," dedi Glass. "Birincisi, kutlama için eğlenceye harcayacak yüz yirmi dolardan fazla ödeneğin vardı. Anladığım kadarıyla hepsini tek gösteriye harcamışsın. Bir saatlik bir gösteri."

Kapıdaki nöbetçi dostça davranan adamlardan biri olurdu belki, Jake, Lee ya da Howie. Parçalardan birini çıkarırdı. *Bu elektronik ekipman değil efendim, insan kolu bu.* Biri kusabilirdi. Belki ikinci maddeye geçmekte olan Glass.

"İkincisi. Yüz yirmi dolar değerindeki bu bir saat boyunca tek başına bir adam gayda çalacak. Leonard, gayda herkesin eğlenceli bulduğu bir şey değildir. Hatta *hiç kimsenin* eğlenceli bul-

duğu bir şey değildir. Bir saat boyunca oturduğumuz yerde o boktan gıcırtıyı mı dinlemek zorunda kalacağız yani?"

Ara sıra delikte beyaz bir çizgi çakıyordu. Leonard deliğe doğru homurdandı: "Dans edebiliriz."

Glass dramatik bir tavırla elini gözlerine götürüp kapadı. Leonard deliğe bakmaya devam etti. Kaplumbağa yoluna devam etti.

"Üçüncüsü. Orada istihbarattan kodamanlar olacak Leonard, sizinkilerden birileri de dahil. Ne diyecekler, biliyor musun?"

"Birkaç kadeh içildikten sonra," dedi Leonard, "ağıtlar pek iyi gider."

"Ağıt, evet, üstüne bastın. Diyecekler ki, Hımın, Amerikan yiyecekleri, Alman şarabı ve *İskoç* eğlencesi. Altın Operasyon'da İskoçya var mı? Bizim İskoçya'yla özel bir ilişkimiz var mı? İskoçya NATO'ya katıldı mı?"

"Şarkı söyleyen bir köpek vardı," diye mırıldandı Leonard başını kaldırmadan. "Ama o da İngiliz'di."

Glass söylediğini duymamıştı. "Leonard, çuvalladın; henüz çok geç olmadan, bu sabah bu işi düzeltmeni istiyorum. Bu ekipmanı bırakacağız, sonra seni Spandau'da Süvari Alayı kışlasına götüreceğim. Çavuşla konuşacaksın, gaydacıyı iptal edeceksin ve paramızı geri alacaksın. Tamam mı?"

Tam o sırada bir kamyon konvoyu onları geçmekte olduğundan Glass yol arkadaşının kıkırdadığını duymadı.

Deponun çatısındaki anten demeti görülüyordu. Glass iyice yavaşladı. "Adamların bu bavulların içine bakması gerekecek. Bakabilirler, ama ne olduğunu bilmeleri gerekmiyor, tamam mı?"

Leonard'ın gülme krizi geçmişti. "Yüce Tanrım," dedi.

Durdular. Nöbetçi onlara doğru yürürken Glass penceresini açtı. Tanıdıkları bir yüz değildi.

"Yeni bu," dedi Glass. "Arkadaşı da. Yani daha uzun sürecek."

Pencereyi kaplayan surat pembe ve iri, gözler hevesliydi. "Günaydın efendim."

"Günaydın asker." Glass ikisinin de geçiş kartlarını uzattı.

Nöbetçi doğrulup bir dakika boyunca kartları inceledi.

Glass sesini alçaltmadan, "Bu adamlar hevesli olmak üzere eğitiliyor," dedi. "Biraz rahatlamaları için altı ay boyunca görev yapmaları gerekiyor."

Doğruydu. Howie olsa onları tanıyıp doğrudan geçirebilirdi.

On sekiz yaşındaki surat tekrar pencereyi kapladı. Kartlar geri verildi. "Bagaja bakmam gerekiyor efendim, şu bavulun içindekini de görmem lazım."

Glass arabadan inip ön tarafı açtı. Bavulu çıkarıp yola bıraktı ve yanına diz çöktü. Leonard oturduğu yerden Glass'in kayışları çözüşünü izliyordu. On saniyesi filan kalmıştı. Aslında koşmaya başlayabilirdi. Durumu bundan daha kötü olamazdı nasılsa. Arabadan indi. Birincisinden de genç görünen ikinci nöbetçi arkadan Glass'e yaklaşıp omzuna dokundu.

"Nöbetçi kulübesinde açalım efendim."

Glass hiç kimseyle tartışmıyor ve bunu göze batacak şekilde yapıyordu. Güvenlik konularında şevkle itaat ederek herkese örnek olmak istiyordu. Kayışlardan biri çözülmüştü. Glass buna aldırmayarak bavulu göğsüne bastırdı ve sendeleyerek yol kenarındaki kulübeye gitti. İlk asker Glass'in kapısını açmıştı; şimdi de kibarca geri çekilmiş, Leonard'ın diğer bavulu dışarı sürüklemesini bekliyordu. Leonard bavulu iki eliyle kulübeye taşırken nöbetçiler de onu izledi.

İçeride küçük bir ahşap masa, üstünde de bir telefon vardı. Glass telefonu yere koydu ve ıkınır gibi bir sesle bavulu kaldırıp masaya koydu. Masanın etrafına dördü ancak sığıyordu. Leonard Glass'i yeterince tanıyordu, onca ağırlığı taşıyıp kaldırmanın sinirlerini gerdiğini biliyordu. Glass geride durmuş burnundan sesli sesli nefes alıyor ve sakalını sıvazlıyordu. Bavulu içeriye o taşımıştı, açmak nöbetçilere düşüyordu. Prosedürde bir hata yapacak olurlarsa rapor edilecekleri kesindi.

Leonard ikinci bavulu masanın yanına bıraktı. İnceleme yapılırken dışarıda beklemeyi düşünmüştü. O rüyadan sonra daha fazlasını görmek istemiyordu; ayrıca genç nöbetçilerden birinin o sıkışık yerde kusma ihtimali de büyüktü. Belki üçü birden kusacaktı. Yine de kapının eşiğinde durdu. Seyretmemek zordu. Hayatı değişmek üzere olduğu halde içinde özel bir duygu yok-

tu. Elinden geleni yapmıştı, özellikle kötü bir insan olmadığını da biliyordu. İlk asker tüfeğini elinden bırakmış, diğer kayışı çözüyordu. Leonard sanki çok uzaktan seyredermiş gibi bakıyordu. Otto Eckdorf'u hiçbir zaman pek umursamamış olan dünya, ölümüyle infilak etmek üzereydi. Asker bavulun kapağını kaldırdı, hepsi paketlenmiş parçalara baktılar. Paketler sıkışık şekilde yerleştirilmişti, ama elektronik malzemeye benzemiyordu. Glass bile merakını gizleyemiyordu. Tutkal ve kauçuk kokusu pipo dumanı gibi havaya yayılmıştı. Leonard'ın aklına durup dururken bir fikir geldi ve düşünmeden eyleme geçti. Tam nöbetçi parçalardan birini eline almak üzere uzandığında diğerlerini iterek masaya yaklaştı.

Leonard delikanlının bileğini tutarak konuştu. "Eğer bu aramaya devam edilecekse Bay Glass'le özel bir şey konuşmam gerekiyor. Güvenlik açısından ciddi meseleler ortaya çıkabilir, bir dakikadan fazla sürmez."

Asker elini çekip Glass'e döndü. Leonard bavulu kapadı.

Glass, "Sakıncası var mı çocuklar? Bir dakika, tamam mı?" dedi.

"Tamam," dedi askerlerden biri.

Glass Leonard'ın peşinden kulübeden çıktı. Kırmızı beyaz çizgili bariyerin yanında durdular.

"Özür dilerim Bob," dedi Leonard. "Paketleri de açmak isteyeceklerini düşünmedim."

"Onlar işe yeni başladı da ondan. Ayrıca senin bu malzemeyi buradan dışarı çıkarmaman gerekirdi."

Leonard bariyere dayanıp vücudunu gevşetti. Kaybedecek bir şeyi yoktu. "Geçerli nedenlerim vardı. Ama dinle beni. Daha ciddi bir konuyu koruyabilmek için prosedürü ihlal etmem gerekiyor. Sana söylemek zorundayım, benim burada erişim kademem dört."

Glass bir anda hazırola geçer gibi oldu. "*Dört* mü?"

"Daha çok teknik açıdan," dedi Leonard ve cüzdanına uzandı. "Dördüncü kademedeyim; bu adamlar son derece hassas malzemeyi elliyorlar. MacNamee'yi Olimpik Stat'dan aramanı istiyorum. Bu onun kartı. Buradaki nöbetçi subayı arasın. Bu aramanın durdurulmasını istiyorum. Bavullardaki malzeme sı-

nıflandırma ötesidir. Bunu MacNamee'ye söylersen ne demek istediğimi anlayacaktır."

Glass tek soru bile sormadı. Dönüp hızla kulübeye yürüdü. Leonard onun nöbetçilere bavulu kapatıp kayışları bağlamalarını söylediğini duydu. İkisinden biri emri sorgulamış olmalı ki, Glass, "Derhal asker," diye haykırdı. "Bu mesele seni aşar!"

Glass telefonda konuşurken Leonard yol kenarında gezinmeye koyuldu. Güzel bir bahar sabahıydı. Hendekte sarı beyaz çiçekler bitmişti. Tanıdığı bir bitki yoktu. Beş dakika sonra Glass peşinde bavulları taşıyan askerlerle kulübeden çıktı. Leonard'la Glass geride beklerken askerler bagajı arabaya yüklediler. Sonra bariyeri kaldırdılar ve araba geçerken hazırolda beklediler.

Glass, "Nöbetçi subay zavallı çocuklara sıkı bir zılgıt çekti," dedi. "MacNamee de nöbetçi subayı kalayladı. Sen bayağı büyük bir sır taşıyormuşsun meğer yanında."

"Gerçekten öyle," dedi Leonard.

Glass arabayı park edip motoru durdurdu. Nöbetçi subayla iki asker çifte kapının yanında onları bekliyorlardı. Glass arabadan inmeden önce elini Leonard'ın omzuna koyup, "Mukavva yaktığın günlerden bu yana epey yol aldın," dedi.

Arabadan indiler. Leonard Kaplumbağanın tepesinden Glass'e bakarak, "İşin içinde olmak bir şeref," dedi.

Askerler bavulları aldılar. Nöbetçi subay bavulların nereye götürüleceğini sordu, Leonard da tünele götürülmelerini önerdi. Oraya inip yatışmak istiyordu. Ama yanında Glass ve nöbetçi subay, peşlerinde de iki askerle inmek aynı şey değildi. Ana kuyudan aşağı indiklerinde bavullar askerlerin ittiği döner tekerlekli küçük bir ahşap vagona yüklendi. Rus bölgesinin başlangıcını işaret eden dikenli tel rulolarının yanından geçtiler. Birkaç dakika sonra amplifikatörlerin yanından sıkışarak geçtiler; Leonard bavulların yerleştirileceği masanın altını gösterdi.

Glass, "Vay be," dedi. "O bavulların yanından yüz kere geçmişimdir, içlerine bakmak hiç aklıma gelmemişti."

"Şimdi de bakma," dedi Leonard.

Nöbetçi subay iki bavulu da telle mühürledi. "Sadece sizin emrinizle açılmak üzere," dedi.

Kahve içmek için kantine çıktılar. Leonard'm dördüncü kademe erişimi bir tür terfi etkisi yaratmıştı. Glass Süvari Alayı çavuşunu bulmak üzere Spandau'ya gitmeyi teklif ettiğinde Leonard büyük bir rahatlıkla elini alnına götürdü.

"Mümkün değil. İki gecedir uyumadım. Belki yarın."

Glass, "Hiç önemli değil. Ben tek başıma hallederim," dedi.

Leonard'ı eve bırakmayı teklif etti. Ama Leonard nerede olmak istediğinden emin değildi. Şimdi yeni sorunları vardı. Bu sorunları düşünebileceği bir yerde olmak istiyordu. Dolayısıyla Glass onu şehrin girişinde, metronun son durağı Grenzallee'de bıraktı.

Glass gittikten sonra Leonard birkaç dakika boyunca yolcu salonunda gezinerek özgürlüğünün tadını çıkardı. O bavulları aylardır, yıllardır taşıyordu sanki. Bir banka oturdu. Şu anda bavullar yanında değildi, ama henüz onlardan kurtulmamıştı. Oturduğu yerde gözünü elindeki şişliklere dikmişti. Tüneldeki ısı yirmi yedi derece, amplifikatörlerin yakınındaki masanın altında belki daha da fazlaydı. İki güne kalmaz, bavullardan leş kokusu yayılırdı. Karmaşık bir dördüncü kademe mavalıyla bavulları dışarı çıkarmak mümkün olabilirdi, ama MacNamee Leonard'm ne gibi bir malzemeyi ele geçirebildiğini öğrenmek için yanıp tutuşarak stadyumdan depoya doğru yola çıkmış olmalıydı bile. İçinden çıkılmaz bir düğümdü. Bavulları uluslararası hatların da bulunduğu bir tren istasyonunun umumi adsızlığı içinde bırakmak üzere yola çıkmış ve sonunda sadece ve sadece Leonard'la özdeşleştirildikleri sınırlı ve özel bir mekânda bırakmıştı. Düğüm değil, kördüğümdü. Sorunları nasıl çözebileceğini düşünmeye çalışıyordu, ama tek düşünebildiği, durumun düğüm olduğuydu.

Oturduğu bank gişenin tam karşısındaydı. Leonard başının düşmesine izin verdi. Üstünde düzgün bir takım elbise ve kravat vardı, ayakkabıları cilalıydı. Kimse onu berduş zannetmezdi. Ayaklarını yukarı çekip iki saat orada uyudu. Derin uykuda olmasına rağmen yolcuların salonda yankılanan ayak seslerinin farkındaydı; o yabancıların arasında güven içinde uyuyor olmak bir şekilde rahatlatıcıydı.

Panik içinde uyandı. Saat on ikiyi on geçiyordu. MacNa-

mee depoda onu arıyor olsa gerekti. Sabırsızlık edebilir, dikkatsiz davranabilir, yetkisini kullanıp bavulların üstündeki mührü kırdırmaya da çalışabilirdi. Leonard ayağa kalktı. Önünde sadece bir, en fazla iki saat vardı. Biriyle konuşması lazımdı. Maria'yı düşünmek ona acı veriyordu. Onun evinin yakınma bile gitmeye dayanamazdı. Bankın tahtaları poposunu acıtmış, takım elbisesi buruşmuştu. Gişeye doğru yürüdü. Plan yapmamak yorgunluğunun bir özelliğiydi. Plan yapacağına, sanki emir almış gibi eyleme geçiyordu. Rus bölgesindeki Alexanderplatz'a bir bilet aldı. Tren harekete hazır bekliyordu; aktarma yapacağı Hermannplatz'ta da hiç beklemedi. Bu kolaylık, niyetini doğruluyordu. Müthiş ve dehşet verici bir çözüme doğru çekilmekteydi. Alexanderplatz'tan Konigstrasse boyunca on dakika yürümesi gerekiyordu. Bir ara durup yolu sormak zorunda kaldı.

Tahmininden daha büyük bir yerdi. İnsanların kapalı bölmelerde fısıldaştığı dar, samimi bir yer bekliyordu. Oysa Café Prag devasa bir yerdi; yüksek ve pis bir tavanı, çok sayıda küçük, yuvarlak masası vardı. Kolaylıkla görülebileceği bir yer seçip kahve söyledi. Glass bir keresinde söylemişti; Yüz Marklık Gençler'den biri gelinceye kadar beklemek yeterliydi. İçeriye öğle yemeği müşterileri doluyordu. Masalarda çok sayıda ciddi görünümlü adam vardı. Civarda çalışan büro görevlileri de olabilirlerdi, çeşitli ülkelerin casusları da.

Vakit geçirmek için bir kâğıt peçetenin üstüne kurşun kalemle harita çizmeye koyuldu. On beş dakika geçti, hiçbir şey olmadı. Leonard bunun da Berlin söylentilerinden biri olduğuna hükmetti. Café Prag'ın gayriresmî malumat borsası olduğu söylenirdi. Aslında kahvesi sulu ve soğuk, büyük, sıkıcı bir Doğu Berlin kafesiydi. Üçüncü fincanını içmekteydi ve midesi bulanıyordu. İki gündür hiçbir şey yememişti. Cebinde Doğu Alman markı ararken yüzü çilden geçilmeyen bir delikanlı karşısına geçip oturdu.

"*Vous êtes français.*"[25] Soru cümlesi değildi.

"Hayır," dedi Leonard, "İngiliz."

Delikanlı aşağı yukarı Leonard'la yaşıttı. Elini kaldırıp garsonu çağırdı. Hatası için bir açıklama yapma ya da özür dileme

25 Fransızsınız.

ihtiyacı duymuyordu belli ki. O bir açılış cümlesinden ibaretti. İki kahve ısmarlayıp çilli elini uzattı. "Hans."

Leonard uzatılan elip sıkıp, "Henry," dedi. Henry babasının adıydı, tam yalan sayılmazmış gibi gelmişti ona.

Hans cebinden bir Camel paketi çıkarıp ikram etti; Leonard Zippo'sunu beceriksizce kullandığını düşündü. Hans'ın İngilizcesi kusursuzdu. "Sizi daha önce burada görmedim."

"Daha önce buraya hiç gelmemiştim."

Tadı kahveye pek benzemeyen kahveler geldi; garson uzaklaştığında Hans, "Ee, Berlin hoşunuza gidiyor mu?" dedi.

"Evet, gidiyor," dedi Leonard. Havadan sudan konuşulacağını düşünmemişti, ama herhalde âdet böyleydi. Hata yapmak istemediğinden kibarca sordu: "Siz buralı mısınız?"

Hans cevaben Kassel'de geçen çocukluğunu anlattı. Kendisi on beş yaşındayken annesi Berlinli bir adamla evlenmişti. Leonard onun anlattıklarına yoğunlaşmakta zorlanıyordu. Anlamsız ayrıntılar onu terletiyordu; Hans şimdi de ona Londra'daki hayatıyla ilgili sorular soruyordu. Leonard Londra'daki çocukluğunu kısaca özetledikten sonra Berlin'i çok daha ilginç bulduğunu söyleyerek noktaladı. Söyler söylemez de pişman oldu.

Hans, "Ama bu imkânsız," dedi. "Londra bir dünya başkenti. Berlin bitti artık. Şaşaası geçmişte kaldı."

"Haklısınız belki de," dedi Leonard. "Belki ben yurtdışmda olmaktan hoşlandığım içindir." Bu da hataydı, çünkü bu kez de yurtdışı seyahatleri hakkında konuşmaya başlamışlardı. Hans Leonard'a başka hangi ülkelere gittiğini sordu; Leonard yalan söyleyemeyecek kadar yorgundu. Galler'e ve Batı Berlin'e gittiğini söyledi.

Hans onu daha maceraperest olmaya teşvik ediyordu. "Siz İngiliz'siniz. Elinizde imkânlar var." Bunu Hans'ın gidip görmeye niyetli olduğu, ABD'yle başlayan ülkeler dizisi takip etti. Leonard saatine baktı. Biri on geçiyordu. Bunun ne manaya geldiğinden pek emin değildi. Birileri onu arıyor olmalıydı. Onlara ne diyeceğini tam bilemiyordu.

Leonard saatine bakar bakmaz Hans listesini noktaladı ve etrafına bakındı. Sonra, "Henry," dedi, "sanıyorum siz bir şey

aradığınız için geldiniz buraya. Bir şey satın almak istiyordunuz, değil mi?"

"Hayır," dedi Leonard. "Doğru kişiye bir şey vermek istiyorum."

"Satacak bir şeyiniz mi var?"

"Karşılığı önemli değil. Karşılıksız verebilirim."

Hans Leonard'a bir sigara daha ikram etti. "Bakın, size bir tavsiyede bulunayım. Karşılıksız verirseniz, insanlar değersiz olduğunu düşünür. Değerliyse ücret talep etmelisiniz."

"Tamam," dedi Leonard. "Biri bana para vermek isterse karşı çıkmam."

"İsterseniz elinizdekini ben alıp kendim satabilirim," dedi Hans. "Bütün kazanç benim olur. Ama sizden hoşlandım. Belki bana adresinizi verirsiniz, bir gün ziyaretinize gelirim. Bu yüzden de bir komisyon alacağım. Yüzde elli."

"Fark etmez," dedi Leonard.

"Tamam o zaman. Nedir elinizdeki?"

Leonard sesini alçalttı. "Elimdeki Sovyet ordusunu ilgilendiriyor."

"Gayet iyi Henry," dedi Hans normal bir ses tonuyla. "Başkomutanlıkta tanıdığı olan bir arkadaşım bugün burada."

Leonard haritasını çıkardı. "Schönefelder Chaussee'nin doğu yakasında, Altglienicke'deki şu mezarlığın hemen kuzeyindeki telefon hatları dinleniyor. Bağlantılar şu hendek boyunca uzanıyor. Bakmaları gereken yeri işaretledim."

Hans haritayı alıp baktı. "Bu hatları nasıl dinleyebilirler? İmkânsız."

Leonard elinde olmadan gururlandı. "Tünel var. Kalın çizgiyle işaretledim. Amerikan bölgesinde radar istasyonu gibi görünen bir yerden başlıyor."

Hans başını iki yana salladı. "Çok uzak. Mümkün değil. Kimse inanmaz buna. Yirmi beş mark bile vermezler."

Leonard'ın içinden gülmek geliyordu. "Dev bir proje. İnanmaları gerekmiyor. Gidip bakmaları yeterli."

Hans haritayı alıp ayağa kalktı. Omuz silkerek, "Gidip arkadaşımla bir konuşayım," dedi.

Leonard onun salonun karşı tarafına yürüyüp bir sütunun

arkasında kaldığından görünmeyen bir adamla konuşmasını izledi. Sonra ikisi yaylı kapılardan geçip tuvaletlerle telefonların olduğu bölüme geçtiler. Bir iki dakika sonra Hans heyecanla döndü.

"Arkadaşım en azından ilginç göründüğünü söylüyor. Tanıdığını arıyor şu anda."

Hans tekrar salonun karşı tarafına gitti. Leonard onun gözden kaybolmasını bekledi, sonra kafeden dışarı çıktı. Elli metre yürümüştü ki bir haykırış duydu. Beline beyaz bez takmış bir adam elinde bir kâğıt parçasını sallayarak ona doğru koşuyordu. Beş kahve borcu vardı. Tam borcunu ödeyip özür dilerken Hans koşarak geldi. Çilleri gün ışığında parlıyordu.

Garson gidince Hans, "Bana adresinizi verecektiniz," dedi. "Bakın. Arkadaşım iki yüz mark verdi."

Leonard yürümeye devam etti, Hans da yanında yürüyordu. Leonard, "Para sizde kalsın, adres de bende," dedi.

Hans Leonard'la kol kola girdi. "Ama öyle anlaşmamıştık."

Temas Leonard'a dehşetle karışık bir heyecan verdi. Kolunu silkeleyerek kurtardı.

"Benden hoşlanmadınız mı Henry?" dedi Hans.

"Hayır, hoşlanmadım," dedi Leonard. "Hadi güle güle." Adımlarını hızlandırdı. Arkasına göz attığında Hans kafeye geri dönüyordu.

Leonard Alexanderplatz'a geldiğinde bir başka kararsızlığa kapıldı. Oturup ayağını dinlendirmesi gerekiyordu, ama önce nereye gideceğine karar vermek zorundaydı. Maria'yı görmesi gerekirdi, ama onunla hâlâ yüz yüze gelemeyeceğini biliyordu. Kendi evine gitmek istiyordu, orada da MacNamee onu bekliyor olabilirdi. Bavulların mühürleri kırıldıysa askerî inzibat evine gitmiş olurdu. Sonunda Neu-Westend'e bir bilet aldı. Kararını yolda verebilirdi.

Zoo'da indi; parka gidip uyuyabileceği bir yer bulmaya karar vermişti. Hava güneşliydi, ama yirmi dakika yürüyüp kanal kıyısında sessiz bir yer bulduğunda rüzgârın gevşemesine izin vermeyecek kadar keskin olduğunu fark etti. Yarım saat boyunca yeni kesilmiş çimlerin üzerinde titreyerek yattı. Sonra aynı yolu geri yürüyerek parktan çıktı ve metroya binip evine gitti.

Artık tek önceliği uykuydu. Askerî inzibat gelmişse zaten kaçınılmaz olanla yüzleşecekti. Gelen MacNamee'yse, gerektiği zaman bir şey uyduracaktı.

Neu-Westend'den Platanenallee'ye kadar kaldırımın üzerinde kayarak gitti. Yorgunluğu onu bacaklarının hareketinden uzaklaştırıyordu. Birileri onu eve yürütüyordu sanki. Kendisini bekleyen kimse yoktu. Evine geldiğinde kapının altından atılmış iki not buldu. Biri Maria'dandı: "Neredesin? Ne oluyor?" Öteki MacNamee'dendi, "Beni ara," demiş ve üç telefon numarası vermişti. Leonard doğru yatak odasına geçip perdeleri çekti. Üstündekilerin hepsini çıkardı. Pijama giymekle uğraşmadı. Aradan bir dakika geçmeden, nihayet uykuya dalmıştı.

Bir saat geçmemişti ki, acilen işeme ihtiyacıyla uyandı. Telefon da çalıyordu. Holde hangisine öncelik tanıyacağını bilemeyerek duraksadı. Telefona gitti ve ahizeyi kaldırırken hata yaptığını anladı. Dikkatini toplayamayacaktı. Arayan Glass'ti, sesi uzaktan geliyordu, telaş içindeydi. Fonda bir patırtı vardı. Kâbus görürmüş gibiydi.

"Leonard, Leonard sen misin?"

Leonard güneş girmeyen salonda çırılçıplak, titreyerek bacaklarını çaprazladı, "Evet, benim," dedi.

"Leonard? Orada mısın?"

"Bob, benim, buradayım."

"Tanrı'ya şükür. Dinle. İyice dinliyor musun beni? O bavullarda ne olduğunu söylemeni istiyorum. Şu anda söylemeni istiyorum."

Leonard dizlerinin çözüldüğünü hissetti. Halının üzerine, nişan kutlamasının kalıntıları arasına oturdu. "Açtılar mı?" dedi.

"Hadi Leonard. Söyleyiver şunu."

"Bob, her şeyden önce onlar gizli, zaten bu hat da güvenli değil..."

"Tıraşı kes Marnham. Burası altüst oldu. Ne var bavulların içinde?"

"Orada ne oluyor? O gürültüler ne?"

Glass sesini duyurabilmek için bağırıyordu. "Tanrım! Duymadın mı? Buldular bizi. Bağlantı odasına girdiler. Adamlar kendini dışarı zor attı. Çelik kapıları kapamaya vakit bulama-

dılar. Şimdi tüneldeler, her şeyi ele geçirdiler, bölge sınırına kadar. Ne olur ne olmaz diye depodaki malzemeyi boşaltıyoruz. Bir saat sonra Harvey'le buluşacağım, ona hasar raporu vermem lazım. Bavullarda ne olduğunu bilmek zorundayım. Leonard?"

Ama Leonard konuşamıyordu. Boğazı sevinç ve minnetten düğümlenmişti. Bu sürat, bu basitlik! Artık büyük Rus sessizliği çökebilirdi. Şimdi giyinecek ve gidip Maria'ya her şeyin yolunda olduğunu söyleyecekti.

Glass haykırarak onun adını söylüyordu. Leonard, "Kusura bakma Bob," dedi. "Haberler beni şaşkına çevirdi."

"Bavullar Leonard. Bavullar!"

"Tamam, söyleyeceğim. Parça parça doğradığım bir adamın cesedi vardı içinde."

"Hıyarlık etme. Fazla vaktim yok."

Leonard sesindeki neşeyi bastırmaya çalışıyordu. "Aslında merak edilecek bir şey yok. Kendim imal ettiğim şifre çözme aygıtlarıydı. Tamamlamamıştım, zaten fikrimin güncel olmadığı da anlaşıldı."

"Öyleyse bu sabahki tantana neydi?"

"Her türlü şifre çözme projesi dördüncü kademeye giriyor," dedi Leonard. "Bir şey soracağım Bob, olay ne zaman oldu?"

Glass başka biriyle konuşuyordu. Konuşmasını kesti. "Ne dedin?"

"Saat kaçta baskın yaptılar?"

Glass duraksamadı. "On iki elli sekizde."

"Hayır Bob. Olamaz."

"Bana bak, ayrıntıları merak ediyorsan Deutschlandsender'i aç. Başka şeyden söz etmiyorlar."

Leonard midesine bir soğukluk yayıldığını hissetti. "Halka açıklayamazlar ki."

"Evet, öyle sanıyorduk. Rezil olurlar diye düşünmüştük. Ama Sovyetler Berlin Karargâhının başkomutanı şehir dışında. Yardımcısı Kotsyuba diye bir adam, aklını kaçırmış olmalı. Olayı propaganda için kullanıyor. Sonunda aptal damgası yiyecekler, ama açıklıyorlar işte."

Leonard az önceki esprisini düşünüyordu. "Olamaz," dedi.

Yine biri Glass'e bir şeyler söylüyordu. Glass hızlı hızlı konuştu. "Yarın basın toplantısı yapacaklar. Cumartesi günü tüneli gezdirecekler basına. Halka açmaktan söz ediyorlar. Turistik bir mekân, Amerikan ihanetine anıt. Leonard, bulabilecekleri en küçük ayrıntıyı bile kullanacaklar."

Glass telefonu kapadı, Leonard da banyoya koştu.

21

John MacNamee, Leonard'la Kempinski'de buluşmak konusunda ısrar etti; dışarıda oturmak istiyordu. Saat henüz sabahın onuydu, diğer bütün müşteriler içerideydi. Hava yine güneşli ve soğuktu. Dev beyaz kümülüs bulutlar güneşin önünden geçerken hava buz kesiyordu.

Leonard son günlerde soğuğu fazlasıyla hissediyordu. Sürekli titriyordu sanki. Glass'in telefonunun ertesi sabahı elleri titreyerek uyandı. Sıradan bir titreme değildi, kontrol edemiyordu titremesini, gömleğinin düğmelerini iliklemesi on dakika sürdü. Bavulları taşımaktan kaynaklanan gecikmeli bir kas spazmı olduğuna hükmetti. İki günden fazla süren açlıktan sonra ilk yemeğini yemek üzere Reichskanzlerplatz'taki bir Schnellimbiss'e gittiğinde sosisini kaldırıma düşürdü. Köpeğin teki hardalıyla filan sosisi yiyip yuttu.

Kempinski'de güneşli ve rüzgâr almayan bir yerde oturuyordu, ama paltosunu çıkarmadı, dişlerini de takırdamasın diye kenetledi. Kahve fincanını tutabileceğine güvenmediğinden bira söyledi; bira da buz gibiydi. MacNamee ince pamuklu bir gömleğin üstünde tüvit ceketle rahat görünüyordu. Kahvesi geldiğinde piposunu doldurup yaktı. Leonard duman altı oldu; koku ve çağrıştırdıkları midesini bulandırıyordu. Yer değiştirmesine mazeret olsun diye tuvalete gitti. Dönüşünde masanın öteki tarafına oturdu, ama bu sefer de gölgede kalmıştı. Paltosuna iyice sarınıp ellerinin üstüne oturdu. MacNamee dokunmadığı birasını ona geçirdi. Bardak buzlanmıştı, iki su damlacığı buzun üzerinde düzensiz biçimde paralel iki yol açıyordu.

"Pekâlâ," dedi MacNamee. "Anlat bakalım."

Leonard poposunun altında ellerinin titrediğini hissediyordu. "Amerikalılardan bir şey öğrenemeyince," dedi, "kendim bir şeyler düşünmeye başladım. Boş zamanlarımda bir cihaz imal etmeye giriştim. Esas metnin yankısını şifreli mesajdan ayırabileceğimi zannediyordum gerçekten. Güvenli olsun diye evde çalışıyordum. Ama sonunda olmadı. Zaten aklıma gelen fikir de eskiymiş. Bunun üzerine bütün yedek parçaları tuttuğum odamda demonte etmek için depoya götürdüm yaptığımı. Didik didik aranacağımı tahmin etmemiştim. Ama kapıda iki yeni delikanlı vardı. O da önemli olmayabilirdi, ama Glass yanımdaydı. Elimdeki malzemeyi görmesine izin veremezdim. İşimle hiçbir ilgisi yok çünkü. Sizi boş yere umutlandırdıysam özür dilerim."

MacNamee piposunun sapını küçük kahverengi dişlerine vurdu. "Bir iki saat boyunca epey heyecanlandım. Senin bir yerlerden Nelson'm âletinin bir uyarlamasını bulduğunu sandım. Ama merak etme. Sanıyorum Dollis Hill'de olayı çözmek üzereler."

Sözlerine inanıldığına göre, Leonard artık gitmek istiyordu. Isınması ve gazetelerin öğlen baskısına bakması şarttı.

Ama MacNamee düşünmek istiyordu. İkinci kahvesinin yanında yapışkan bir turta ısmarlamıştı. "Ben işin artılarını düşünme eğilimindeyim. Sonsuza dek sürmeyeceğini biliyorduk, neredeyse bir yıl sürdü. Eldeki bütün malzemeyi işlemek Londra'yla Washington'm yıllarını alır."

Leonard birasına uzanmak üzere elini poposunun altından çıkardı, sonra fikir değiştirip tekrar altına sıkıştırdı.

"Özel ilişki filan bakımından düşünüldüğünde ise, bir başka olumlu nokta, büyük bir projede Amerikalılarla başarıyla çalışmış olmamız. Burgess ve Maclean'den sonra bize güvenmeleri zaman aldı. Ama artık durum düzeldi."

Sonunda Leonard izin isteyerek ayağa kalktı. MacNamee oturmaya devam ediyordu. Bir yandan piposunu tekrar doldururken gözlerini kısıp Leonard'a baktı. "Senin dinlenmeye ihtiyacın var gibi görünüyor. Memlekete geri çağrıldığını biliyorsundur herhalde. Askerî ulaştırma subayı seninle temas kuracak."

Tokalaştılar. Leonard ellerinin titremesini gizlemek için aşırı hararetli el sıktı. MacNamee fark etmemiş gibiydi. Leonard'a son sözleri şunlar oldu: "Her şeye rağmen iyi iş çıkardın. Dollis Hill'e senin hakkında olumlu rapor verdim."

Leonard, "Teşekkür ederim efendim," dedi ve Kurfürstendamm'da hızlı adımlarla ilerleyerek gazeteleri almaya gitti.

Metroyla Kottbusser Tor'a giderken gazetelere göz gezdirdi. Aradan iki gün geçmesine rağmen Doğu Berlin basını hâlâ olaydan başka şeyden söz etmiyordu. Hem *Tagesspiegel*'de, hem de *Berliner Zeitung*'da iki sayfayı kaplayan fotoğraflar vardı. Fotoğrafların birinde amplifikatörler ve altında bavulların durduğu masanın kenarı görünüyordu. Nedense bağlantı odasındaki telefonlar hâlâ çalışıyordu. Gazeteciler ahizeyi kaldırıp konuştuklarında cevap alamıyorlardı. Işık ve havalandırma sistemleri de hâlâ çalışıyordu. Tüneli Schönefelder Chaussee ucundan başlayıp Amerikan bölgesinin başlangıcı olan kum torbalarına kadar yürüyerek geçmenin nasıl bir deneyim olduğu uzun uzun anlatılıyordu. Kum torbalarının ötesinde "karanlığı delen tek şey yanan iki sigaranın ışığıydı. Ne var ki gözlemciler çağrılarımıza cevap vermiyor. Belki de vicdanları elvermiyor." Leonard bir başka yazıda şunları okudu: "Berlin kimi Amerikalı subayların dalavere-lerinden geçilmiyor. Şehir ancak bu casuslar provokasyonlarına son verdiğinde huzura kavuşabilir." "Hatta tuhaf parazitler" diye bir manşet vardı. Yazıda Sovyet istihbaratının normal kablo trafiğini bölen sesleri fark ettiği belirtiliyordu. Hattın belirli bölümlerinde kazı yapılması emri verilmişti. Yazıda niçin Schönefelder Chaussee'nin seçildiği söylenmiyordu. Askerler bağlantı odasına girdiklerinde "karşılaştıkları görüntü casusların ekipmanlarını terk ederek alelacele kaçmış olduklarını" gösteriyordu. Floresan lambalarda Osram, İngiltere markası okunuyordu, "belli ki bir şaşırtmaca. Ancak tornavidalar ve İngiliz anahtarları her şeyi ele veriyor: hepsinin üzerinde *'Made in USA'* ibaresi mevcut." Sayfanın en altında koyu harflerle şöyle deniyordu: "Berlin'deki Amerikan silahlı kuvvetler sözcüsü dün gece sorulara cevaben, 'Bu konuda hiçbir bilgim yok!' dedi."

Leonard yazıların hepsini taradı. Keşfedilen bavullarla ilgili beyanatın gecikmesi onu yoruyordu. Belki daha çarpıcı olsun

diye olayı diğerlerinden ayırıp daha sonra yazacaklardı. Soruşturma başlatılmış olabilirdi. Glass'e yaptığı aptalca espri olmasa, Ruslar'ın iki bavulda parçalanmış bir ceset buldukları iddiası kolaylıkla reddedilebilirdi. Doğu Alman yetkilileri meseleyi sessizce West Berliner Kriminalpolizei'a devrederse tek yapacakları Amerikalılara sormaktı; o zaman bavullarla Leonard arasındaki bağlantı açığa çıkardı.

Amerikalılar işbirliği yapmayı reddetse bile polisin Otto'yu teşhis etmesi uzun sürmeyecekti. Muhtemelen bedeninin her dokusunda ayyaş olduğunu belirten adli kanıtlar bulunabilirdi. Yakında Otto'nun kaldığı yere dönmediği, sosyal yardım parasını almadığı ve polislerin görev başında olmadıklarında ona içki ısmarladığı, müdavimi olduğu *Kneipe*'ye gelmediği fark edilecekti. Kuşkusuz emniyetin bir ceset bulduğunda ilk yaptığı, kayıp kişiler listesine bakmaktı. Otto'yla Maria ve Leonard arasında sayısız karmaşık bürokratik bağ vardı: sonlandırılan evlilik, Otto'nun Maria'nın oturduğu daireye ilişkin hak talebi, resmî nişanları. Ama herhalde Leonard bavulları Zoo istasyonuna bırakmayı başarmış olsa da bunlar geçerli olacaktı. Ne düşünmüşlerdi ki? Hatırlamaya çalışmak müthiş bir çaba gerektiriyordu. Kendilerine soru sorulacaktı, ama anlattıkları tutarlı olacak, daire titizlikle temizlenmiş olacaktı. Şüphe olabilirdi, ama kanıt olmayacaktı.

Peki suçunun özü neydi? Otto'yu öldürmüş olmak mı? Ama o meşru müdafaaydı. Yatak odalarına girmiş, saldırmıştı. Ölümü bildirmemiş olmak mı? Bu da, kimsenin kendilerine inanmayacağı düşünülürse, mantıklıydı. Cesedi parçalamış olmak mı? Zaten o sırada ölüydü, ne fark ederdi? Cesedi saklamış olmak mı? Son derece mantıklı bir adım. Glass'i, nöbetçileri, nöbetçi subayı ve MacNamee'yi kandırmış olmak mı? Bunun tek nedeni kendilerini ilgilendirmeyen tatsız gerçeklerden onları esirgemekti. Tüneli ifşa etmiş olmak mı? Öncesindeki olaylar düşünüldüğünde, ne yazık ki gerekliydi. Şu anda Glass, MacNamee ve diğer herkes olayın zaten er veya geç meydana geleceğini söylüyordu. Sonsuza dek süremezdi. Neredeyse bir yıl sürdürmüşlerdi.

Leonard masumdu, bunu biliyordu. Öyleyse elleri niçin titriyordu? Yakalanıp cezalandırılma korkusu muydu? Ama o gel-

melerini istiyordu, hem de bir an önce. Aynı şeyleri tekrar tekrar düşünmek istemiyordu artık; resmî birileriyle konuşmak istiyordu, söylediklerinin yazılmasını, daktiloya çekilip kendisine imzalatılmasını istiyordu. Olayları bir bir sıralamak, işi gerçekleri resmen saptamak olanlara nasıl her adımın bir sonrakine yol açtığını ve öyle görünse bile kendisinin bir canavar olmadığını, insanları doğrayan bir akıl hastası olmadığını, kurbanını iki bavulun içinde Berlin'de dolaştırmasının delilikten kaynaklanmadığını anlatmak istiyordu. Olayları tanıklarla savcılara hitaben hayalinde defalarca sıraladı. Eğer kendilerini gerçeğin saptanmasına adamış insanlarsa, yasalar ve eğilimler onları Leonard'ı cezalandırmaya mecbur etse de sonunda her şeyi onun açısından göreceklerdi. Kendi bakış açısından olayları anlatıyordu, başka hiçbir şey yapmıyordu. Uyanık olduğu her an açıklıyor, ayrıntıya giriyor, açıklık getiriyordu, aslında ortada bir soruşturma olmadığını, bütün bunları daha on dakika önce baştan sona düşünmüş olduğunu fark etmiyordu bile. *Evet, suçu tarif edildiği şekilde kabul ediyorum, öldürdüm, cesedi parçaladım, yalan söyledim ve ihbarda bulundum. Ama anlatacaklarım beni buna sürükleyen gerçek koşullar, gerçek olaylar; göreceksiniz ki ben de sizlerden farklı değilim, kötü bir insan değilim, başından sonuna iyi niyetle hareket ettim.* Geçen her saatle Leonard'm savunmasının lisanı daha tumturaklı hale geliyordu. Düşünmeden, unutulmuş filmlerin dramatik mahkeme sahnelerini taklit ediyordu. Bazen bir karakolun küçük, çıplak odasında beş altı düşünceli kıdemli subaya uzun uzun anlatıyordu. Bazen de tanık kürsüsünden sessizliğin hâkim olduğu bir duruşma salonuna sesleniyordu.

Kottbusser Tor durağının dışında gazeteleri bir çöp bidonuna tıktı ve Adalbertstrasse'den aşağı yürümeye başladı. Peki Maria ne olacaktı? O da savunmasının bir parçasıydı. Hayalinde ülkelerinin kanlı geçmişlerine sırtlarını dönerek birlikte bir hayat planlayan bu genç çiftin umutlarına ve aşkına dikkat çeken karizmatik bir avukat yaratmıştı. Geleceğin çatışmasız Avrupa'sına bağladığımız umutlar bu çiftte vücut bulmuştu. Şimdi de konuşan Glass'ti. Ardından MacNamee boy gösteriyor ve güvenliğin izin verdiği ölçüde Leonard'm özgürlük adına üstlendiği önemli görevi, bu amaca ulaşmakta bir adım olacak ekipmanı icat ede-

bilmek için tek başına boş vakitlerinde çalıştığını anlatarak tanıklık ediyordu.

Leonard adımlarını hızlandırdı. Bazen, birkaç dakika sürebilen bilinçlilik anlarında hayallerinin tekrarı ve dolambaçları midesini bulandırıyordu. Keşfedilmeyi bekleyen gerçekler yoktu ortada. Sadece başka yapılacak birçok işi olan ve bir suçu failine uydurup gerekeni yaptıktan sonra başka işe bakmaktan başka derdi olmayan yetkililerin yapacağı eksik saptamalar vardı. Kendisi de bir tekrara dönüşen bu düşünceyi geliştirmeye başladığı anda suçunu hafifleten bir başka şeyi hatırlıyordu. Şuna kuşku yoktu ki, Otto Maria'nın gırtlağını sıkmıştı. Ben şiddetten nefret ettiğim halde onunla dövüşmek zorundaydım. Onun durdurulması gerektiğini biliyordum.

Seksen dört numaranın avlusunu geçmekteydi. Bu olaydan sonra ilk gelişiydi. Merdiveni tırmanmaya başladı. Elleri yine fena halde titriyordu. Tırabzana tutunmakta zorlanıyordu. Dördüncü katta durdu. Doğruyu söylemek gerekirse hâlâ Maria'yı görmek istemiyordu. Ona ne diyeceğini bilmiyordu. Bavullardan güvenilir şekilde kurtulduğunu söyleyemezdi ona. Onları nereye koyduğunu söyleyemezdi. Çünkü tüneli anlatması gerekirdi. Ama sonuçta Ruslara söylemişti. Artık herkese söyleyebilirdi, öyle değil mi? Daha önce de düşünmüş olduğu şeyi düşündü: Karar verecek durumda değildi, dolayısıyla sessiz kalması gerekirdi. Ama Maria'ya bir şey söylemesi şarttı; bavulların istasyonda olduğunu söyleyecekti. Tırabzanı daha sıkı kavramaya çalıştı. Ama herhangi bir yalanı söyleyecek hali de yoktu. Tırmanmaya devam etti.

Kendi anahtarı olduğu halde kapıyı tıklatıp bekledi. İçeriden sigara kokusu geliyordu. Tam yeniden tıklatacakken Glass kapıyı açtı ve sahanlığa çıkarak Leonard'ı dirseğinden tutup merdiven başına götürdü.

Mırıltıyla ve aceleyle konuştu: "İçeri girmeden önce açıklayayım: Bizi kazara mı bulduklarını, yoksa bir güvenlik ihlalinin mi söz konusu olduğunu saptamamız gerek. Yaptığımız çeşitli soruşturmalardan biri de Amerikalı olmayan bütün eşler ve kız arkadaşlarla görüşmek. Üstüne alınma. Rutin bir sorgulama."

İçeriye girdiler. Maria, Leonard'a yaklaştı, dudaktan, ama soğuk bir tavırla öpüştüler. Leonard'ın sağ dizi titrediğinden en yakındaki iskemleye oturdu. Masanın üstünde, dirseğinin yanında dolu bir kül tablası duruyordu.

Glass, "Yorgun görünüyorsun Leonard," dedi.

Leonard ikisine hitaben verdi cevabını: "Geceleri de çalıştım, uyumadım." Sonra sadece Glass'e hitaben ekledi: "MacNamee için bir iş yapıyordum."

Glass ceketini bir iskemlenin arkalığından alıp giydi.

Maria, "Sizi kapıya geçireyim," dedi.

Glass giderken Leonard'a şakadan bir asker selamı çaktı. Leonard onun kapıda Maria'ya bir şeyler söylediğini duydu.

Maria döndüğünde, "Hasta mısın?" dedi.

Leonard'ın elleri hâlâ kucağındaydı. "Kendimi bir garip hissediyorum, ya sen?"

Maria başını evet anlamında salladı. Gözlerinin altı morarmıştı, teni ve saçları yağlı görünüyordu. Leonard onu çekici bulmadığına sevindi.

Maria, "Bir sorun çıkmayacak sanırım," dedi.

Bu kadınsı güven Leonard'ın sinirine dokundu. "Ya, öyle," dedi. "Bavullar Zoo istasyonundaki dolaplarda duruyor."

Maria dikkatle ona bakıyor, Leonard onunla göz göze gelemiyordu. Maria bir şey söyleyecek oldu, sonra vazgeçti.

Leonard sordu: "Glass ne istiyormuş?"

"Geçen seferki gibiydi, ama daha kötüydü. Tanıdığım insanlara, son iki haftadır nerelere gittiğime dair bir yığın soru sordu."

Bu kez Leonard ona baktı. "Başka bir şey konuşmadınız mı?"

Maria, "Hayır," dedi, ama başını çevirdi.

Leonard doğal olarak kıskanmıyordu, çünkü Maria'ya karşı tamamen duygusuzdu. Zaten bir duyguya daha katlanamazdı. Buna rağmen kıskanıyormuş gibi yaptı. Bir konuşma konusu bulmuştu. "Uzun süre kalmış," dedi. Kül tablasını ima ediyordu.

"Evet." Maria oturup iç çekti.

"Ceketini de çıkarmış."

Maria başını salladı.

"Sadece soru sordu, öyle mi?"

Birkaç gün sonra, muhtemelen tek başına Berlin'den ayrılacaktı ve onunla bu şekilde konuşuyordu.

Maria masanın karşı tarafından uzanıp Leonard'm kucağındaki elini tuttu. Leonard elinin titrediğini hissetmesini istemediğinden fazla uzun süre tutmasına izin vermedi.

Maria, "Leonard, bir sorun çıkmayacak diye düşünüyorum sadece," dedi.

Sırf ses tonuyla onu teskin edebileceğini düşünürmüş gibiydi. Leonard'ın ses tonu ise alaylıydı. "Elbette çıkmayacak. Dolapları açmaları, buraya gelmeleri daha günler sürer; gelecekler çünkü, biliyorsun değil mi? Testereyi, bıçağı, halıyı, kanlı giysilerin hepsini, ayakkabıları, gazeteleri yok ettin mi? Kimsenin seni görmediğinden emin miyiz? Beni iki iri bavulla buradan çıkarken ya da istasyonda kimsenin görmediğinden emin miyiz? Burası eğitimli, koku alan bir köpeğin hiçbir şey bulamayacağı kadar iyi temizlendi mi?" Leonard bağırarak ve abartılı konuştuğunun farkındaydı, ama çenesine hâkim olamıyordu. "Komşuların kavgayı hiç duymadıklarından emin miyiz? Oturup anlatacaklarımızı en ince ayrıntısına kadar uyuşacak şekilde konuşacak mıyız, yoksa birbirimize bir sorun çıkmayacağını mı söyleyeceğiz?"

"Ben burada yapılması gereken her şeyi yaptım. Endişelenmene gerek yok. Anlatacaklarımız çok basit. Otto'yu hiç karıştırmayıp ne olduysa onu anlatacağız. Yemekten sonra buraya geldik, yattık, sen ertesi sabah işe gittin, ben o gün izin aldım, alışverişe çıktım, sen öğle yemeğine geldin, akşam da Platanenallee'ye gittin."

Söyledikleri olması gereken geleceklerinin anlatımıydı. Mutlu çiftin nişan sonrası hayatı. Anlatının normalliği alay gibiydi, sustular. Sonra Leonard yine Glass konusuna döndü.

"Onun buraya ilk gelişi mi?"

Maria başıyla onayladı.

"Aceleyle gitti."

"Benimle böyle konuşma," dedi Maria. "Sakinleşmen lazım." Ona bir sigara verdi, kendi de bir tane aldı.

Leonard az sonra, "Beni İngiltere'ye gönderiyorlar," dedi.

Maria derin bir nefes alıp, "Sen ne yapmak istiyorsun?" diye sordu.

Leonard ne istediğini bilmiyordu. Sürekli Glass'i düşünüyordu. Sonunda, "Belki bir süre ayrı kalmamız iyi olur, kafamızı toparlarız," dedi.

Söylediklerini Maria'nın hemen onaylaması hoşuna gitmedi. "Ben bir ay sonra Londra'ya gelebilirim. İşimden daha önce ayrılamam."

Maria'nın söylediklerinde ciddi olup olmadığını, bunun önemli olup olmadığını bilmiyordu. Orada, Glass'in izmaritleriyle dolu bir kül tablasının başında oturduğu sürece düşünmeyi beceremeyecekti.

"Bak," dedi, "ben feci yorgunum. Sen de öyle." Ayağa kalkıp ellerini cebine soktu.

Maria da ayağa kalktı. Ona söylemek istediği bir şey daha vardı, ama söylemiyordu. Daha yaşlı görünüyordu, yüzü günün birinde bürüneceği şeklin uyarısını veriyordu.

Öpüşmelerini uzatmak için çaba göstermediler. Sonra Leonard kapıya yöneldi. "Uçuş tarihim belli olunca ararım." Maria onu kapıya geçirdi; Leonard arkasına bakmadan merdivenleri indi.

Sonraki üç gün boyunca Leonard vaktinin çoğunu depoda geçirdi. Depo boşaltılıyordu. Askerî kamyonlar gece gündüz mobilya, evrak ve malzeme taşıyordu. Arka tarafta çöp yakma fırını hiç boş durmuyor, yanmayan kâğıtların uçup gitmesini önlemek için üç asker sürekli başında nöbet tutuyordu. Kantin artık yoktu, öğle saatinde bir kamyonet geliyor, sandviç ve kahve dağıtılıyordu. Kayıt odasında on iki kişi çalışıyor, kabloları topluyor, teypleri altışar altışar tahta kasalara yerleştiriyorlardı. Bütün önemli belgeler baskından sonraki birkaç saat içinde taşınmıştı. Çoğunlukla sessiz çalışılıyordu. Sanki hepsi tatsız bir otelden ayrılıyor gibiydiler; bu deneyimi bir an önce geride bırakmak istiyorlardı. Leonard kendi odasında tek başına çalışıyordu. Malzemenin envanterinin çıkarılması ve paketlenmesi gerekiyordu. Tek tek her elektron lambasının hesabı verilmek zorundaydı.

Bu faaliyete ve diğer bütün tasalarına rağmen, tünel yüzünden vicdan azabı çekmiyordu. MacNamee'nin çıkarları uğruna Amerikalılara karşı casusluk yapmak caizse, kendi çıkarları uğruna tüneli ihbar etmek de caizdi. Ama kastettiği bu değildi as-

lında. Leonard o mekâna bağlanmıştı, onu sevmiş, onunla gurur duymuştu. Oysa şimdi herhangi bir şey hissetmek zordu. Otto'dan sonra Café Prag'ın lafı bile olmazdı. Son bir defa bakmak üzere bodruma indi. Kuyunun tepesinde ve dibinde silahlı nöbetçiler vardı. Deponun şefi, operasyonun başkanı Bill Harvey de aşağıdaydı; elleri belinde, ayakta duruyordu. Elinde yazı tahtasıyla Amerikalı bir karacı subay onu dinlemekteydi. Harvey takım elbisesinden dışarı taşmak üzereymiş gibi görünüyordu. Ceketinin altındaki tabanca kılıfını etrafındaki herkesin görmesi için ne lazımsa yapıyordu.

Glass'e gelince, bütün bu süre boyunca depoda bir kere bile görünmemişti. Tuhaftı, ama Leonard'ın bu konuyu düşünmeye zamanı yoktu. Başlıca endişesi tutuklanmasıyla ilgiliydi. Ne zaman alıp götüreceklerdi onu? Niye bu kadar bekliyorlardı? Önce soruşturmayı mı tamamlamak istiyorlardı? Yoksa Sovyet yetkilileri parçalanmış bir cesedin propaganda zaferlerini baltalayacağına mı hükmetmişti? Son derece mantıklı bir ihtimal de, Batı Berlin emniyetinin Leonard'ın havaalanında pasaportunu sunmasını bekliyor olmasıydı. Önünde iki gelecek uzanıyordu. Birinde uçakla memleketine dönüyor ve unutmaya başlıyordu. Ötekindeyse orada kalıyor ve cezasını çekmeye başlıyordu. Hâlâ uyuyamıyordu.

Maria'ya cumartesi öğleden sonraki uçuşunun ayrıntılarını belirttiği bir kart gönderdi. O da posta yoluyla cevap vererek vedalaşmak üzere Tempelhof'a geleceğini söyledi. Notunun sonunda "Sevgiyle, Maria," diyordu, sevginin altına iki çizgi çekmişti.

Leonard cumartesi sabahı uzun uzun banyo yaptı, giyindikten sonra bavullarını yerleştirdi. Daireyi teslim alacak ulaştırma subayını beklerken, tıpkı eski günlerdeki gibi odadan odaya gezdi. Salon halısının üzerindeki küçük bir leke haricinde burada çok az iz bırakmıştı. Bir süre telefonun başında durdu. Ülkeden ayrılmakta olduğunu mutlaka bilen Glass'ten hiçbir haber çıkmamış olması şimdi onu rahatsız ediyordu. Bu işte bir terslik vardı. Glass'in numarasını çevirmeye eli varmıyordu. Telefon başında öylece dururken kapı çalındı. Gelen, iki askerle birlikte Lofting'di. Teğmen aşırı mutlu görünüyordu.

Hepsi içeri girdiklerinde, "Çocuklar devir teslim ve envanter işlemlerini yapacaklar," diye açıkladı. "Ben de bu fırsattan yararlanıp güle güle demeye geldim. Seni havaalanına götürecek bir personel aracı da buldum. Aşağıda bekliyor."

Askerler mutfaktaki fincanlarla tabakları sayarken ikisi salonda oturdular.

"Çünkü," dedi Lofting, "sen de Amerikalılar tarafından bize devredildin. Artık benim sorumluluğum altındasın."

"Güzel," dedi Leonard.

"Geçen haftaki kutlama çok güzeldi. Biliyor musun, o Charlotte denen kızla sık sık görüşüyoruz. Harika dans ediyor. Yani bu konuda ikinize teşekkür borçluyum. Önümüzdeki pazar günü beni ailesiyle tanıştırmak istiyor."

"Tebrik ederim," dedi Leonard. "İyi bir kız."

Askerler ellerinde Leonard'ın imzalayacağı formlarla geldiler. Leonard imza atmak için ayağa kalktı.

Lofting de kalktı. "Maria nerede?"

"Onun istifa ihbar süresini doldurması gerekiyor, sonra yanıma gelecek." Söylerken kulağa mantıklı geliyordu.

Envanter ve devir teslim işlemleri tamamlandı, ayrılma vakti geldi. Dört adam holde duruyorlardı. Lofting, Leonard'ın kapının yanında duran bavullarını işaret etti. "Baksana, çocukların bunları aşağı taşımasını ister misin?"

"Evet," dedi Leonard, "çok memnun olurum."

22

Aslında Tempelhof'a uçaktan inecek birini karşılamaya gittiği anlaşılan Humber personel aracının sürücüsü, görünüşe bakılırsa Leonard'm bavullarını taşımasına yardım etme yükümlülüğü hissetmiyordu. Leonard etrafa çarparak terminal binasına girerken bavullar görece hafif geldi ona. Ama yine bu şekilde yük taşımak etkisini gösterdi. Londra uçağının uzun kuyruğuna girdiğinde çıldırmış gibiydi. Bavulları tartının üstüne koyma tehlikesini göze alabilir miydi? Arkasında insanlar kuyruğa

katılmıştı bile. Şüphe uyandırmadan kuyruktan çıkabilir miydi? Etrafındaki insanlar garip bir grup oluşturuyordu. Önünde hırpani bir aile vardı: büyükanne ve büyükbaba, genç bir çift ve iki küçük çocuk. Devasa mukavva bavulları ve iple bağlanmış bohçaları vardı. Belli ki mülteciydiler. Batı Berlin yetkilileri onları trenle gönderme tehlikesini göze alamazdı. Ailenin bütün üyelerini susturan belki uçak korkusuydu, belki de bavullarını ayağıyla iterek ilerleten arkalarındaki uzun boylu adamın varlığı. Leonard'm arkasında yüksek sesle konuşan bir grup Fransız iş adamı, onların da arkasında dimdik durarak Fransızları sessizce kınayan iki İngiliz karacı subayı. Bütün bu yolcuların ortak noktası masumiyetleriydi. Leonard da masumdu, ama masumiyeti açıklama gerektiriyordu. İlerideki bir gazete standının önünde ellerini arkasında kavuşturmuş, çenesini havaya dikmiş bir askerî inzibat duruyordu. Pasaport kontrol bölmesinin girişinde de Polizisten duruyordu. Onu kuyruktan kim çekip çıkaracaktı?

Omzuna biri dokunduğunda yerinde sıçrayarak hızla döndü. Maria'ydı. Leonard'm daha önce hiç görmediği giysiler vardı üzerinde. Yeni yaz kıyafetiydi: geniş kemerli, çiçekli bir etek ve kabarık kollu, derin V dekolteli beyaz bir bluz. Boynunda Leonard'ın varlığından habersiz olduğu imitasyon bir inci kolye vardı. Görünüşüne bakılırsa uykuları düzenliydi. Parfümü de yeniydi. Öpüşürlerken Leonard'ın elini tuttu. Eli serin ve yumuşaktı. Leonard bir hafifliğe, sadeliğe tekrar kavuştuğunu hissetti; en azından böyle bir fikir geldi aklına. Yakında Maria'ya duyguları canlanabilirdi. Birbirlerinden ayrıldıklarında onu özlemeye başlayacak ve o önlüğün, sabırla paketleyip kenarlara tutkal sürüşün hatırasından uzaklaştıracaktı.

"Çok iyi görünüyorsun," dedi.

"Daha iyi hissediyorum kendimi. Sen uyuyabildin mi?"

Münasebetsizce bir soruydu. Hemen arkalarında duran insanlar vardı. Leonard bavullarını mültecilerin arkasında boşalan yere itti.

"Hayır," diyerek Maria'nın elini sıktı. Nişanlı bir çift izlenimi uyandırıyorlardı herhalde. "Bluzun hoşuma gitti," dedi. "Yeni mi?"

Maria daha iyi görebilsin diye geri çekildi. Saçında da yeni bir toka vardı; her zamankinden de çocuksu, mavi-sarı bir toka. "Kendimi şımartmak istedim. Eteğimi nasıl buldun?" Leonard'ın karşısında şöyle bir döndü. Hem memnun, hem heyecanlıydı. Fransızlar onu seyrediyordu. Hemen arkalarındaki biri ıslık çaldı.

Maria yaklaştığında Leonard, "Çok güzel görünüyorsun," dedi. Bunun doğru olduğunu biliyordu. Sırf kendi kendine bile olsa söylemeye devam ederse, gerçekten bilecekti.

"Ne kadar çok insan var," diyordu Maria. "Bob Glass burada olsa bir şeyler yapıp seni öne geçirirdi."

Leonard bunu cevapsız bırakmayı tercih etti. Maria'nın parmağında nişan yüzüğü vardı. Sırf şekle bağla kalabilseler, gerisi gelecekti. Her şey geri gelecekti. Yeter ki yakalanmasınlar. Check-in bankosuna doğru ayaklarını sürüyerek ilerlerken el eleydiler.

"Annenle babana söyledin mi?" diye sordu Maria.

"Neyi?"

"Neyi olacak, nişanlandığımızı tabii."

Leonard haber vermeye niyetlenmişti. Kutlamanın ertesi günü mektup yazmaya niyeti vardı.

"Eve gittiğimde söyleyeceğim."

Onlara söylemeden önce, kendisinin yeniden inanması gerekiyordu. Akşam yemeğinden sonra Maria'nın evinin merdivenini çıktıkları ana ya da Maria'nın sözlerinin, anlamını kavramadan önce gümüş damlacıklar gibi ağır çekim ona ulaştığı ana geri dönmesi gerekecekti.

"Sen istifanı verdin mi?" diye sordu.

Maria güldü, duraksadı sanki. "Evet, binbaşı hiç memnun olmadı. Şimdi benim yumurtamı kim haşlayacak? Askerleri kesme işini kime güvenip de verebilirim?"

Güldüler. Ayrılmak üzere oldukları için şen şakraktılar; nişanlı çiftler öyle yapardı.

"Beni vazgeçirmeye çalıştı hatta," dedi.

"Sen ne dedin?"

Maria yüzük parmağını havaya kaldırıp oynattı. Cilveli bir edayla cevap verdi: "Bir düşüneyim dedim."

Bankoya yaklaşmaları yarım saat sürdü. Sıra neredeyse onlara gelmişti, hâlâ el eleydiler. Kısa bir sessizliğin ardından Leonard konuştu: "Hâlâ hiç ses çıkmamış olmasına anlam veremiyorum."

Maria anında cevap verdi: "Bundan sonra da çıkmayacağı anlamına geliyor."

Sonra bir sessizlik daha oldu. Mülteci ailesi bavullarıyla bohçalarını bagaja veriyorlardı. Maria, "Ne yapmak istiyorsun? Nerede olmak istiyorsun?" dedi.

"Bilmem," dedi Leonard, film repliği seslendirir gibi bir tonda. "Ya senin evinde, ya benimkinde."

Maria yüksek sesle güldü. Tavırlarında bir delişmenlik vardı. İngiliz havayolları görevlisi başını kaldırıp baktı. Maria aşırı serbest, neredeyse hafifmeşrep davranıyordu. Belki neşeden kaynaklanıyordu. Fransızlar çoktandır kendi aralarında konuşmayı kesmişlerdi. Leonard, Maria'yı seyrettikleri için mi sustuklarını bilemiyordu. Bavulları kaldırıp tartıya koyarken Maria'yı gerçekten sevdiğini düşünüyordu. Hiç de ağır sayılmazlardı, toplam on beş kilo. Bileti kontrol edildikten sonra kafeteryaya gittiler. Orada da kuyruk vardı, kuyruğa girmeye değmezdi. On dakika kalmıştı.

Kirli çay fincanları ve küllük olarak kullanılmış, sarı pasta kreması bulaşmış tabaklarla dolu formika bir masaya oturdular. Maria iskemlesini Leonard'ınkine yaklaştırarak koluna girdi ve başını omzuna dayadı.

"Seni sevdiğimi unutma," dedi. "Yapmak zorundaydık, yaptık, bundan sonra sorun çıkmayacak."

Maria ne zaman ona sorun çıkmayacağını söylese Leonard huzursuz oluyordu. Belayı çağırmak gibi bir şeydi. Buna rağmen, "Ben de seni seviyorum," dedi.

Yolcular uçağa çağrılıyordu.

Maria onunla birlikte gazete standına yürüdü; Leonard aynı gün gelmiş olan *Daily Express*'i aldı. Bariyerin önünde durdular.

"Londra'ya geleceğim," dedi Maria. "Her şeyi orada konuşuruz. Burada çok fazla..."

Leonard onun ne demek istediğini biliyordu. Öpüştüler, ama hiç eskisi gibi değildi. Leonard onun güzel alnını öptü. Gidiyordu. Maria elini iki elinin arasına aldı.

"Ah Leonard!" diye haykırdı. "Sana bir anlatabilsem. Sorun yok. Gerçekten yok."

Yine aynı cümle. Kapıdaki üç inzibat Leonard Maria'yı son kez öperken başlarını çevirdiler.

"Çatıya çıkıp sana el sallayacağım," dedi Maria ve aceleyle uzaklaştı.

Yolcuların uçağa binebilmek için asfaltta elli metre yürümeleri gerekiyordu. Leonard terminal binasından çıkar çıkmaz arkasına baktı. Maria çatı terasındaydı; seyir platformunun önünde durmuş, parmaklıklara yaslanmıştı. Leonard'ı gördüğünde neşeli bir dans figürü yapıp öpücük gönderdi. Fransızlar, Leonard'ın yanından geçerken ona gıptayla baktılar. Leonard Maria'ya el sallayıp uçağın merdivenine kadar yürüdü, orada durup tekrar döndü. Sağ kolunu el sallamak üzere havaya kaldırmıştı. Maria'nın yanında bir adam vardı, sakallı biri. Glass'ti. Eli Maria'nın omzundaydı. Yoksa kolunu omzuna mı dolamıştı? Çocuklarını uğurlayan bir anne baba misali ikisi birden ona el salladılar. Maria ona bir öpücük gönderdi; aynı öpücüğü gönderme cüretinde bulundu. Glass ona bir şey söylüyordu, Maria güldü, sonra tekrar el salladılar.

Leonard elini indirip basamakları aceleyle çıktı. Yeri terminal binasına bakan tarafta, cam kenarındaydı. Dışarı bakmamaya çalışarak emniyet kemeriyle oyalandı. Ama dayanamadı. İkisi sanki tam olarak hangi küçük yuvarlak pencerenin onunki olduğunu biliyordu. Doğrudan ona bakarak aşağılayıcı el sallayışlarını sürdürüyorlardı. Leonard başını çevirdi. Gazetesini alıp sert bir hareketle açtı ve okurmuş gibi yaptı. O kadar utanıyordu ki. Uçağın bir an önce kalkmasını istiyordu. Maria az önce söylemeliydi ona, yüzleşmeliydi, ama olay çıkarmaktan kaçınmıştı. Bu bir aşağılanmaydı. Leonard'm yüzü kızardı, okurmuş gibi yaptı. Sonra gerçekten okudu. "Buster" Crabbe'e ilişkin bir yazıydı; Crabbe Portsmouth limanında demirli bir Rus savaş gemisini gizlice gözetleyen bir deniz kuvvetleri dalgıcıydı. Balıkçılar Crabbe'in kafası kesilmiş gövdesini denizden çıkarmışlardı. Kruşçev öfkeli bir demeç vermişti, konunun o gün öğleden sonra Avam Kamarası'nda görüşülmesi bekleniyordu. Uçağın pervaneleri hızla dönüyor, net görülemiyordu. Yer mürettebatı hızla

uzaklaşıyordu. Uçak ileri doğru hareket ederken Leonard son bir kez baktı. İkisi birbirlerine yakın duruyorlardı. Maria onun yüzünü tam göremiyordu herhalde, çünkü bir elini sallamak üzere kaldırırken indirdi.

Sonra Leonard onu göremez oldu.

Sonsöz

İşitme cihazları parçaları imal eden küçük bir şirketin sahibi olan Leonard Marnham, Haziran 1987'de tekrar Berlin'e gitti. Tegel havalimanından otele taksiyle giderken geçen süre, yıkıntıların yokluğuna alışmasına yetti. Daha çok insan vardı, şehir daha yeşildi, tramvaylar yoktu. Sonra bu keskin farklılıklar silindi ve Berlin bir iş adamının ziyaret edebileceği herhangi bir Avrupa şehrine dönüştü. Hâkim unsur trafikti.

Leonard daha şoföre parasını verirken Kurfürstendamm'da bir otel seçmekle hata ettiğini anlamıştı. Sekreterine kesin talimat vererek bilgisini sergilemekten zevk almıştı. Adını bildiği tek otel Hotel am Zoo'ydu. Şimdi cepheye eğimli, saydam bir eklenti yapılmıştı. İçinde bir duvar resmi boyunca ilerleyen camdan bir asansör vardı. Leonard çantasını açıp eşyalarını yerleştirdi, kalp ilacını bir bardak suyla içti ve biraz gezinmek üzere dışarı çıktı.

Ama etraf o kadar kalabalıktı ki, gezinmek pek mümkün değildi. Gedächtniskirche ve yanındaki feci yeni yapı ona referans noktası oldu. Burger King, Spielcenter, Videoclips, Das Steak-Restaurant ve Unisex Jeans'in önünden geçti. Dükkânların vitrinleri pastel bebek pembeleri, mavileri ve sarılarıyla doluydu. Kafalarında kartondan McDonald's siperlikleriyle bir seyyar satıcıdan dev gümüşi balonlar almak için itişen bir İskandinavyalı çocuk grubunun girdabına kapıldı. Hava sıcaktı, trafiğin uğultusu kesintisizdi. Her yerde disko müziği ve yanık yağ kokusu vardı.

Bir sokağa saptı, niyeti dolaşıp Zoo istasyonuna ve parkın girişine çıkmaktı, ama az sonra yolunu kaybetti. Hatırlamadığı geniş caddelerin birleştiği bir kavşağa geldi. Büyük kafelerden birine, dışarıdaki bir masaya oturmaya karar verdi. Üç kafenin önünden geçti, bütün parlak renkli plastik iskemleler doluydu. İnsan güruhları amaçsızca iki yönde yürüyor, kafe masalarının kaldırımı işgal ettiği yerlerde birbirlerinin yanından sürtünerek geçiyorlardı. Hepsi önünde ve arkasında *"Fuck You!"* yazılı pembe tişörtler giymiş ergenlik çağında bir grup Fransız gördü. Kaybolduğuna şaşırıyordu. Etrafta yol sorabileceği birini aradığında yabancı görünmeyen kimseyi bulamadı. Sonunda bir köşede nane kremalı krep satın alan genç bir çifte yanaştı. Hollandalıydılar, oldukça cana yakındılar, ama Hotel am Zoo'nun adını bile duymamışlardı, Kurfürstendamm'dan da emin değillerdi.

Leonard otelini tesadüfen buldu; odasında minibardan aldığı bir portakal suyunu yudumlayarak yarım saat oturdu. Sinir bozucu anılara direnmeye çalışıyordu. *Benim zamanımda.* Adalbertstrasse'de yürüyecekse sükûnetini korumayı tercih ederdi. Evrak çantasından uçak postasıyla gönderilmiş bir mektup çıkarıp cebine koydu. Bütün bunlardan ne beklediğini henüz tam olarak bilmiyordu. Gözü yataktaydı. Ku'damm deneyimi bütün enerjisini tüketmişti. Öğleden sonrayı seve seve uyuyarak geçirebilirdi. Ama kendini zorlayarak ayağa kalktı ve tekrar dışarı çıktı.

Lobide anahtarını bırakırken duraksadı. Almancasını resepsiyon görevlisiyle konuşarak denemek istiyordu; öğrenci gibi görünen, siyah takım elbiseli bir delikanlıydı. Duvar, Leonard Berlin'den ayrıldıktan beş yıl sonra inşa edilmişti. Hazır gelmişken bir bakmak istiyordu. Nereye gitmeliydi? En iyi yer neresiydi? Konuşurken temel bazı hatalar yaptığını fark ediyordu. Ama söyleneni anlamakta güçlük çekmiyordu. Delikanlı haritada gideceği yeri gösterdi. En iyisi Potsdamer Platz'tı. Güzel bir seyir platformu, kartpostal ve hediyelik eşya dükkânları vardı.

Leonard tam ona teşekkür edip gidecekken delikanlı, "Fazla vakit geçirmeden gidin," dedi.

"Niçin?"

"Kısa süre önce öğrenciler Doğu Berlin'de gösteri yapıyordu. Bağıra çağıra ne diyorlardı biliyor musunuz? Sovyet liderinin adını söylüyorlardı. Polis onları dövdü, üzerlerine tazyikli su fışkırttı."

"Okumuştum," dedi Leonard.

Resepsiyon görevlisinin acelesi yoktu. Görünüşe bakılırsa konuşmaktan hoşlandığı bir konuydu. Leonard onun yirmi beş yaşlarında olduğuna karar verdi.

"Sovyet Genel Sekreterinin adının Doğu Berlin'de provokasyon sayılacağı kimin aklına gelirdi? İnanılır gibi değil!"

"Haklısınız herhalde," dedi Leonard.

"İki hafta önce Berlin'e geldi. Okumuşsunuzdur. O gelmeden önce herkes, Duvar'ı yıkmalarını söyleyecek, diye düşünüyordu. Ben öyle söylemeyeceğini biliyordum, söylemedi de. Ama bir dahaki sefere ya da ondan sonraki seferde söyleyecek, beş yıl sonra, on yıl sonra. Her şey değişiyor."

Arkadaki bölmeden uyarı niteliğinde bir homurtu geldi. Delikanlı gülümseyip omuz silkti. Leonard ona teşekkür ettikten sonra sokağa çıktı.

Metroyla Kottbusser Tor'a gitti. Kaldırıma çıktığında çöpleri savuran sıcak, tozlu bir rüzgâr çarptı yüzüne. Deri ceketli, ay ve yıldız desenli daracık streç pantolonlu, sıska bir kız çıkışta bekliyordu. Yanından geçerken, *"Haste mal 'ne Mark?"*[26] diye mırıldandı. Yüzü güzeldi, ama avurtları çökmüştü. Leonard on metre yürüdükten sonra durmak zorunda kaldı. Erken ya da geç inmiş olabilir miydi? Ama sokak tabelası oradaydı işte. Karşısında, Adalbertstrasse'nin girişinde korkunç bir apartman yükseliyordu. Binanın altındaki beton sütunların üzerine sprey boyayla yazılar yazılmıştı. Ayağının dibinde boş bira kutuları, hazır yemek ambalajları, gazeteler vardı. Punk olduklarını tahmin ettiği bir grup ergen oğlan dirseklerine dayanarak kaldırımın kenarına uzanmışlardı. Hepsinin Mohikan kesimli parlak turuncu saçları vardı. Göreli kellikleri kulaklarıyla âdemelmalarının göze batmasına sebep oluyordu. Kafaları mavimsi beyazdı. Oğlanlardan biri bir naylon torbayı burnuna tutmuş soluyordu. Yanlarından geçerken Leonard'a sırıttılar.

26 Bir markın var mı?

O binayı geçtikten sonra sokak daha tanıdık göründü. Bütün boşluklar doldurulmuştu. Dükkânlar, bir bakkal, bir kafe, bir seyahat acentesi, hepsinin adı Türkçeydi artık. Oranienstrasse'nin köşesinde Türk erkekler duruyordu. Güney Avrupa'nın sevimli boşluğu burada inandırıcı değildi. Bombardımanda yıkılmamış olan binalarda hâlâ mermi izleri duruyordu. Seksen dört numaranın makineli tüfek izleri hâlâ yerinde, zemin kat pencerelerinin üstünde görülebiliyordu. Büyük dış kapı yıllar önce maviye boyanmıştı. Avluda ilk dikkatini çeken şey çöp bidonları oldu. Devasaydılar ve lastik tekerlekleri vardı.

Kız ve oğlan kardeşleriyle Türk kız çocukları avluda oyun oynuyordu. Onu görünce koşmayı kestiler ve o arka girişe yönelirken sessizce izlediler. Gülümseyişine karşılık vermediler. Sıcağa uygun olmayan koyu renk takım elbiseli, solgun yüzlü, uzun boylu yaşlıca adam oraya ait biri değildi. Bir kadın evinden avluya seslenerek kulağa sert bir emir gibi gelen bir şey söyledi, ama kimse kıpırdamadı. Onun devletle ilişkili biri olduğunu sanmışlardı belki. Üst kata tırmanıp aklına yatarsa kapıyı tıklatmayı düşünmüştü. Ama merdiven hatırladığından daha karanlık ve dardı, havasızdı, alışık olmadığı yemek kokularıyla doluydu. Geriye doğru bir adım atıp arkasına baktı. Çocuklar ona bakmaya devam ediyordu. Büyük kızlardan biri küçük kız kardeşini kucağına aldı. Leonard birbiri ardına kara gözlere baktıktan sonra yanlarından geçip sokağa çıktı. Orada olmak kendisini Berlin günlerine geri götürmüyordu. Aşikâr olan tek şey, o günlerin çok uzakta olduğuydu.

Kottbusser Tor'a dönüp kıza yanından geçerken on mark verdikten sonra Hermannplatz'a gitti, oradan hat değiştirip Rudow trenine bindi. Artık metrodan hiç inmeden Grenzallee'den geçilebiliyordu. Vardığında, doğru yön olduğunu tahmin ettiği yeri kesen altı şeritli bir yol vardı. Arkasına dönüp şehir merkezine doğru baktığında küme küme çok katlı binalar gördü. Yaya geçidinde yeşil ışığı bekleyip karşıya geçti. İleride alçak apartmanlar, pembe taştan bir bisiklet yolu, düzenli sıralar halinde sokak lambaları ve kaldırım boyunca park edilmiş arabalar vardı. Başka nasıl olabilirdi, aslında ne bekleyebilirdi ki? Eski dümdüz ekilebilir toprakları mı? Dikenli tellerle korunan kırsal bir hatıra olan küçük gölün yanından geçti.

Kavşağı bulmak için haritaya bakması gerekti. Her yer çok düzenli ve kalabalıktı. Aradığı yolun adı Lettsberger Strasse'ydi, bankete yeni çınar ağaçları dikilmişti. Solunda yeni apartmanlar vardı; görünüşe bakılırsa en fazla iki üç yıllıktılar. Sağında, mülteci barakalarının yerinde Berlin'in apartman sakinlerinin tek katlı, egzotik tatil evleri ve titizlikle ekilmiş bahçeleri uzanıyordu. Aileler dışarıda, süs ağaçlarının koyu gölgesinde yemek yiyorlardı; kusursuz bir çimenliğin üstünde yeşil bir pinpon masası duruyordu. Elma ağaçlarının arasına gerilmiş boş bir hamağın yanından geçti. Çalıların arasından mangal dumanı yükseliyordu. Su püskürtücüleri çalışıyor, kaldırımı ıslatıyordu. Bütün minik arazıler gururlu ve düzenli birer fantezi, ailevi başarıya dikilmiş birer anıttı. Onlarca aile bir araya sıkışmış olduğu halde tatminli, içe dönük bir sessizlik öğleden sonranın sıcağıyla birlikte havaya yükseliyordu.

Sonra yol daralarak hatırladığı patikaya benzedi. Bir binicilik okulunun, pahalı banliyö villalarının önünden geçti ve karşısına yeni yapılmış yüksek, yeşil bir bahçe kapısı çıktı. Ardında otuz metrelik işlenmemiş bir arazi ve hâlâ çifte çevre çitiyle deponun kalıntıları vardı. Leonard olduğu yerde kaldı. Bütün binaların yıkılmış olduğunu görebiliyordu. Beyaz nöbetçi kulübesi ardına kadar açık olan iç kapının yanında, eğrilmiş duruyordu. Hemen önündeki yeşil kapının üzerindeki bir tabelada arazinin bir bostan şirketine ait olduğu belirtiliyor ve anne babalar çocuklarını uzak tutmak konusunda uyarılıyordu. Bir tarafta, 1962'de ve 1963'te duvara tırmanmaya çalışıp *"con Grenzsoldaten erschossen"*[27] iki delikanlının anısına dikilmiş tahtadan kalın bir haç vardı. Deponun arka tarafında, dış çitin yüz metre kadar ötesinde, Schönefelder Chaussee'yi gözden gizleyen solgun beton perde yükseliyordu. Leonard, Duvar'ı görmek için önce buraya gelmiş olmasının ne kadar tuhaf olduğunu düşündü.

Kapı onun yaşında bir adamın tırmanamayacağı kadar yüksekti. Bir evin araba yoluna girerek alçak bir duvarın üstünden atlamayı başardı. Dış çiti geçip ikinci çitin önünde durdu. Bariyer kaldırılmıştı elbette, ama direği duruyordu; yabani otların arasından yükseliyordu. Devrilmiş nöbetçi kulübesinin içine

27 Sınır muhafızları tarafından vurulmuş.

baktı. İçeriye keresteler yığılmıştı. İç duvarın yüksek bir yerinde eski elektrik tesisatı duruyordu, bir telefon hattının kopmuş kablosu da öyle. Devam edip ikinci çiti de geçti. Binalardan geriye kalan tek şey, ot bürümüş, yıkık beton zemindi. Moloz, arazinin bir kenarına kümeler halinde yığılmıştı; Duvar'a karşı yüksek bir siper oluşturuyordu. Vopolar'a son bir göz kırpış.

Ana bina farklıydı. Oraya gidip uzun süre yıkıntıların yanında durdu. Çitlerin ve engebeli arazinin ötesinde tatil evleri üç taraftan sınırı zorluyordu. Dördüncü tarafta Duvar vardı. Bir bahçede radyo çalıyordu. Almanların askerî ritim merakı pop müzikte de kendini gösteriyordu. Havada bir hafta sonu tembelliği vardı.

Karşısında eskiden geriye kalan şey, dev bir çukurdu; belki otuz metre uzunluğunda, on metre genişliğinde ve iki metre derinliğinde, etrafı duvarla çevrili bir hendekti. Şimdi tepesi açık olan eski bodrumdu gördüğü. Koca kümeler halindeki tünel hafriyatı, ot bürümüş halde, olduğu yerde duruyordu. Bodrumun zemini toprağın bir buçuk metre kadar daha derininde olsa gerekti, ama kümelerin arasındaki geçiş yolları rahatça görülebiliyordu. Doğu tarafındaki ana kuyu molozun altında kalmıştı. Hatırladığından çok daha küçüktü. Zorlukla aşağı inerken, kuledeki iki sınır nöbetçisinin dürbünle onu izlediklerini fark etti. Kümeler arasındaki geçitte yürüdü. Ta tepede cik cik öten bir tarla kuşu vardı, o sıcakta sinirine dokunmaya başlamıştı. Forklift rampası yerinde duruyordu. Kuyunun başı şuradaydı. Yerden bir kablo parçası aldı. Kalın, sert bakırdan üç tellilerdendi. Ayakkabısının burnuyla toprağı ve taşları eşeledi. Ne bulmayı bekliyordu ki? Kendi varlığının kanıtlarını mı?

Yukarı tırmanarak bodrumdan çıktı. Kuledekiler hâlâ onu izliyordu. Tuğladan setin üstündeki toprağı temizleyip oturarak ayaklarını bodruma sarkıttı. Burası onun için Adalbertstrasse'den çok daha anlamlı bir yerdi. Platanenallee'ye gitme zahmetine bile katlanmamaya karar vermişti zaten. Zamanı bütün ağırlığıyla burada, bu yıkıntıda hissediyordu. Eski meseleler burada deşilip açıklığa kavuşturulabilirdi. Cebinden mektubu çıkardı. Üstüne çarpı işaretleri çizilmiş adreslerle dolu zarf bile kendi başına büyüleyiciydi; bölümleri birer kayıp olan bir biyografi.

Mektup Cedar Rapids, Iowa'dan geliyordu ve ABD'den yola çıkalı yedi hafta olmuştu. Gönderici otuz yıl öncesine aitti. Gönderildiği ilk adres, Leonard'ın annesiyle babasının adresi, Leonard'ın doğup büyüdüğü, babası 1957 yılının Noel gününde ölünceye kadar yaşadıkları Tottenham'daki evdi. Oradan annesinin son yıllarını geçirdiği huzurevine gönderilmişti. Sonra kendi çocuklarının doğup büyüdüğü, karısı beş yıl önce ölünceye kadar yaşadıkları Sevenoaks'taki büyük eve yollanmıştı. Evin yeni sahibi mektubu haftalarca bekletmiş, sonra bir deste dergi ve reklamla birlikte Leonard'a ulaştırmıştı.

Mektubu açıp bir kez daha okudu.

1706 Sumner Drive, Cedar Rapids. 30 Mart 1987.

Sevgili Leonard, bu mektubun sana ulaşması ihtimali yok denecek kadar az herhalde. Hayatta olup olmadığını bile bilmiyorum, ama içimde bir his hayatta olduğunu söylüyor. Bunu annenle babanın eski adresine göndereceğim, sonra nerelere gider kim bilir. Bu mektubu zihnimde o kadar çok kere yazdım ki, kâğıda dökmek daha iyi olacak. Sana ulaşmasa da bana yararı olabilir.

Beni 15 Mayıs 1956'da Tempelhof'ta son gördüğünde iyi İngilizce konuşan, genç sayılabilecek Alman bir kadındım. Şimdi banliyöde yaşayan bir Amerikalı hanım olduğum söylenebilir; emeklilik yaşı gelmiş bir lise öğretmeniyim; Cedar Rapids'deki vefalı komşularım aksanımda Almanlığımdan en ufak bir iz olmadığını söylüyorlar, ama ben iltifat ettiklerini düşünüyorum. Bunca yıl nasıl geçti? Herkes bu soruyu sorar, biliyorum. Hepimiz geçmişle bizzat hesaplaşmak zorundayız. Üç kızım var, en küçüğü geçen yaz üniversiteden mezun oldu. Kızlarımın hepsi yirmi dört yıldır yaşadığımız bu evde büyüdüler. Ben on altı yıldır mahallemizin lisesinde Almanca ve Fransızca hocalığı yapıyorum. Son beş yıldır Kilise Kadınları örgütümüzün başkanıyım. Benim yıllarım böyle geçti.

Bütün bu zaman boyunca seni hep düşündüm. Geriye dönüp olan biteni aklımdan geçirmediğim, başka ne yapabilirdik ya da ne yapmalıydık, geleceği nasıl değiştirebilirdik

diye düşünmediğim tek hafta geçmedi. Bu konuyu başkalarıyla hiçbir zaman konuşamadım. Sanıyorum Bob duygularımın yoğunluğunu fark eder diye korktum. Belki zaten biliyordu. Buradaki dostlarımla da konuşamadım, oysa burada insanlar birbirine yakın, güvendiğim iyi insanlar da var. Açıklanacak çok fazla şey vardı. O kadar tuhaf ve korkunç bir şeydi ki, herhangi birinin anlaması zor olurdu. En büyük kızım büyüdüğünde ona anlatabileceğimi düşünürdüm eskiden. Ama o zamanlar, bizim zamanımız, Berlin çok uzaklarda kaldı. Laura'nın gerçekten anlayabileceğini sanmıyorum, dolayısıyla tek başıma içimde taşıdım hep. Sen de öyle mi yaptın acaba?

Bob 1958'de ordudan ayrılınca buraya yerleştik. Tarım makineleri satan bir şirket kurdu ve epey başarılı oldu; hepimizi rahatça yaşatacak kadar para kazandı. Ben öteden beri çalışmaya alışık olduğumdan öğretmen oldum. Sana yazmak istediğim konu Bob, daha doğrusu yazmak istediğim konulardan biri. Bunca zaman boyunca, havada asılı bir suçlama olduğunu biliyorum; senden kaynaklanan ve tamamen dayanaksız olduğunu bilmeni istediğim sessiz bir suçlama. Bu konuyu açıklığa kavuşturmam şart. Bu mektubu günün birinde sana ulaştırsın diye Tanrı'ya dua ediyorum.

Bob'la birlikte Berlin tünelinde çalıştığınızı biliyorum elbette. Rusların tüneli bulduğunun ertesi günü Bob Adalbertstrasse'ye gelip bana birkaç soru sorması gerektiğini söyledi. Rutin güvenlik işlemi olduğunu söyledi. O sıradaki durumu tam olarak hatırlaman gerekir. Sen iki gün önce bavulları alıp gitmiştin, senden hiçbir haber almamıştım. O iki gün boyunca hiç uyumamıştım. Saatler boyunca daireyi temizlemiş, yerleri fırçalamıştım. Giysilerimizi bir çöplüğe götürüp atmıştım. Hemen ardından Pankow'a, annemle babamın oturduğu mahalleye gidip aletleri satmıştım. Halıyı üç sokak ötedeki bir inşaat alanına sürükleyerek götürmüş, birinin yardımıyla orada yakılmış olan koca ateşe atmıştım. Tam banyonun temizliğini bitirdiğimde Bob geldi ve birkaç şey sormak istediğini söyledi. Bende bir tuhaflık olduğunu fark etmişti. Hasta numarası yapmaya çalıştım. Faz-

la uzun sürmeyeceğini söyledi; çok şefkatli ve ilgili davrandığı için de kendimi tutamayıp ağladım. Sonra, bir de baktım, hikâyeyi baştan sona anlatıyorum. Birilerine söyleme ihtiyacı karşı konulmazdı. Bizim aslında cani olmadığımızı birinin anlamasını istiyordum. Bir bir her şeyi anlattım, sessizce dinledi. Senin iki gün önce bavullarla tren istasyonuna gittiğini ve hiç haber alamadığımı söylediğimde oturduğu yerde başını iki yana sallayarak tekrar tekrar "Aman Tanrım" deyip durdu. Sonra bir şeyler öğrenmeye çalışacağını söyleyip gitti.

Ertesi sabah elinde bir gazeteyle tekrar geldi. Gazetede sizin tünelle ilgili bir yığın yazı vardı. Ben hiçbir şey duymamıştım. Bob senin de tünel operasyonunda görevli olduğunu ve Vopolar baskın yapmadan kısa bir süre önce bavulları oraya bıraktığını söyledi. Neden öyle yaptığını bilmiyorum. Belki bir iki gün delirdin. Kim delirmezdi ki? Doğu Almanlar bavulları Batı Alman emniyetine devretmişti. Cinayet soruşturması başlatılmıştı. Birkaç saat sonra senin adına ulaşacaklardı. Bob senin bavulları getirdiğini kendisinin ve daha birkaç kişinin gözleriyle gördüklerini söylüyordu. Bob bunun Batı istihbaratı için kötü bir reklam olacağına üstlerini ikna etmese, senin de, benim de başımız belaya girecekti. Bob'ın adamları emniyetin soruşturmadan vazgeçmesini sağladı. Sanıyorum o günlerde Berlin işgal altında olduğundan, Amerikalılar ne derse Almanlar onu yapmak zorundaydı. Bob olayı örtbas etti ve soruşturmadan vazgeçildi.

Bob bana o sabah bunları anlattı. Ayrıca hiçbir şey söylemeyeceğime dair yemin ettirdi. Ne yaptığını hiç kimseye, sana bile söylemeyecektim. Hiç kimsenin adaleti saptırdığını düşünmesini istemiyordu; ayrıca senin tüneldeki görevini benim bildiğimi öğrenmeni de istemiyordu. İşi konusunda ne kadar titiz olduğunu hatırlıyorsundur. İşte o sabah bütün bunlar olurken sen çıkageldin; şüpheleniyordun, feci görünüyordun. Sana endişelenecek bir şey olmadığını söylemek istiyordum, ama yeminimi bozmak da istemiyordum. Neden bilmem. Bozmuş olsam onca üzüntüyü engelleyebilirdim.

Birkaç gün sonra Tempelhof'ta görüştük. Senin ne düşündüğünü biliyordum, öyle büyük bir yanılgı içindeydin ki. Şimdi bunları yazarken senin beni duymanı ve bana inanmanı ne kadar istediğimi anlıyorum. Bu mektubu almanı istiyorum. Gerçek şu: Bob o gün güvenlik soruşturması yüzünden şehrin bir ucundan ötekine koşuşturuyordu. Seninle vedalaşmak istiyordu, havaalanına geç geldi. Ben el sallamak üzere çatıya çıkarken karşılaştık onunla. Bütün olay buydu. Sana mektup yazdım, Bob'a ettiğim yemini bozmadan açıklamaya çalıştım. Sen doğru düzgün cevap vermedin. Londra'ya gelip seni aramayı düşündüm, ama bana sırtını dönersen dayanamayacağımı biliyordum. Aradan aylar geçti, sen mektuplarıma cevap vermez oldun. Kendi kendime birlikte yaşadıklarımızın evlenmemizi imkânsız kıldığını söylüyordum. O sırada Bob'la aramızda bir arkadaşlık kuruldu; benim açımdan minnete dayalı bir dostluktu. Yavaş yavaş bu dostluk sevgiye dönüştü. Zamanın da etkisi oldu, yalnızdım. Sen Berlin'den ayrıldıktan dokuz ay sonra Bob'la ilişkiye girdim. Sana olan duygularımı derinlere gömdüm. Ertesi yıl, Temmuz 1957'de New York'ta evlendik.

Bob senden her zaman sevgiyle söz ederdi. Bir gün İngiltere'ye gidip seni bulacağımızı söylerdi. Ben böyle bir şeyi yapabilir miydim bilmiyorum. Bob iki yıl önce balık avında kalp krizi geçirip öldü. Ölümü kızları çok sarstı, hepimiz sarsıldık, kızların en küçüğü, Rosie perişan oldu. Bob harika bir babaydı. Babalık ona çok iyi gelmiş, yumuşatmıştı onu. O müthiş enerjisini hiç kaybetmedi. Hep oyunbazdı. Kızlar bebekken onu seyretmek büyüleyiciydi. Burada o kadar sevilen bir insandı ki, cenazesi kentte olay oldu; onunla gurur duydum.

Sana bunları Bob Glass'le evlendiğime pişman olmadığımı bilmen için yazıyorum. Kimi çok kötü zamanlarımız olduğunu da gizleyecek değilim. On yıl önce ikimiz de çok içiyorduk, başka şeyler de vardı. Ama sanıyorum hepsini atlatıyorduk. Konuyu dağıttım. Sana söylemek istediğim çok fazla şey var. Ara sıra nişanımıza gelen alt kattaki o Bay Blake'i düşünüyorum. George Blake. Yıllar önce, bin dokuz yüz alt-

mışta ya da altmış birde yargılandığında çok şaşırmıştım. Sonra hapisten kaçtı, Bob onun ifşa ettiği sırlardan birinin sizin tünel olduğunu öğrendi. Daha başından, planlama aşamasından beri biliyormuş. Rusların daha ilk kürek saplanmadan haberleri varmış. Boşa giden onca emek! Bob bunu öğrendiğinde ordudan ayrılmış olduğuna iyice sevindiğini söylerdi. Muhtemelen o telefon hatlarında önemli konuşmalar yapmadıklarını, tüneli de Blake'i korumak ve CIA'in zamanını, işgücünü boşa harcamak için yerinde bıraktıklarını söylerdi. Ama niçin sonra, tam bizim dertlerimizin ortasında baskın yaptılar?

Bu mektubu yazmaya başladığımda akşamüzeriydi, şimdi dışarısı karanlık. Birkaç kere durup Bob'ı ve yokluğunu hâlâ kabullenemeyen Rosie'yi, seninle beni ve onca kayıp zamanı, yanlış anlaşılmayı düşündüm. Binlerce kilometre uzaktaki bir yabancıya bu mektubu yazıyor olmak tuhaf bir duygu. Nasıl bir hayat yaşadığını merak ediyorum. Ben seni düşündüğümde sadece korkunç Otto olayını düşünmüyorum. Kadınlar hakkında hiçbir şey bilmeyen ve çok güzel öğrenen iyi kalpli, sevecen İngiliz'imi düşünüyorum. Birlikteliğimiz ne kadar rahat, ne kadar eğlenceliydi. Bazen çocukluğumu hatırlar gibi oluyorum. Sana şunu hatırlıyor musun, bunu hatırlıyor musun diye sormak geliyor içimden. Hafta sonları yüzmek için bisikletle göllere gidişimizi, o dev Arap'tan nişan yüzüğümü alışımızı (o yüzüğü hâlâ saklıyorum), Resi'de dans edişimizi. Yarışmayı kazanıp ödülü, hâlâ tavan arasında duran kapaklı saati alışımızı. Seni kulağında bir gülle ilk görüşümü ve tüple mesaj gönderişimi. Nişanımızda yaptığın o harika konuşmayı ve Jenny'nin –arkadaşım Jenny'yi hatırlıyor musun?– adını unuttuğum o radyo spikeriyle kaçışını. O akşam Bob da bir konuşma yapmayacak mıydı? Seni çok sevdim, hayatta hiç kimseyle o kadar yakınlaşmadım. Bunu söylemenin Bob'ın anısına gölge düşürdüğünü sanmıyorum. Benim gördüğüm kadarıyla erkeklerle kadınlar hiçbir zaman birbirlerini tam anlayamıyorlar. Bizim ilişkimiz gerçekten çok özeldi. Gerçek bu, bunu söylemeden, yazıya geçirmeden ölmek istemem. Seni

doğru hatırlıyorsam şu anda kaşlarını çatmış, kendi kendine, ne kadar duygusal! diyorsundur.

Sana kızdığım zamanlar oldu. Öfkenle, sessizce geri çekilmen doğru değildi. Tam bir İngiliz'in yapacağı şeydi! Bir erkeğin! Kendini ihanete uğramış hissettiysen tavrını koyup sana ait olan şeyi kaybetmemek için mücadele etmeliydin. Beni suçlamalıydın, Bob'ı suçlamalıydın. Kavga eder, meselenin özüne inerdik. Ama aslında öyle çekip gitmenin gururundan kaynaklandığını biliyorum. Aynı gurur benim de Londra'ya gelip seni evlenmeye zorlamamı engelledi. Başarısızlık ihtimaliyle yüzleşemedim.

Bu bildik, gıcırtılı eski evi senin tanımaman tuhaf. Ev beyaz ahşap kaplamalı, meşe ağaçlarıyla çevrili, bahçede Bob'ın diktiği bir bayrak direği var. Aşırı büyük olmasına rağmen artık buradan taşınmam. Kızların çocukluktan kalma bütün eşyaları burada. Yarın Diane, ortanca kızımız bebeğiyle birlikte ziyarete gelecek. İlk doğuran o oldu. Laura geçen yıl düşük yaptı. Diane'in kocası matematikçi. Çok uzun boylu, ara sıra gözlüğünü serçe parmağıyla yukarı itişi bana seni hatırlatır. Gitme diye gözlüğünü sakladığım günü hatırlıyor musun? Ayrıca mükemmel tenis oynuyor, ama bu bana seni hiç hatırlatmıyor!

Yine çenem düştü, saat ilerledi. Demek istediğim, bu aralar akşamları erken saatte yoruluyorum; bu yüzden özür dilemem gerektiğini de düşünmüyorum. Ama şu anda her neredeysen, her nasıl bir insansan, seninle bu tek taraflı konuşmayı bitirmek de gelmiyor içimden. Bu mektubu boşluğa terk etmek istemiyorum. Daha önce cevapsız kalan mektuplarım oldu. Şansımı denemem gerektiğini biliyorum. Bütün bunlar senin şimdiki hayatında alakasız gelirse, cevap vermek istemezsen ya da bu anılar seni bir şekilde rahatsız ediyorsa, lütfen hiç değilse yirmi beş yaşındaki benliğinin eski bir dostun selamını kabul etmesine izin ver. Bu mektup hiçbir yere ulaşmaz, hiç açılmaz ve hiç okunmazsa da, yüce Tanrım, korkunç eylemimizi affet, yaşadığımız aşka tanıklık et ve onu kutsa.

Sevgiler,

Maria Glass

Leonard ayağa kalkıp üstünü başını silkeledi, mektubu katlayıp kaldırdı ve sonra ağır ağır yıkıntıların arasında gezinmeye koyuldu. Kendi odasının bulunduğu yere varmak için otları ezdi. Şimdi orası yağlı kumdan oluşan bir düzlüktü. Yürümeye devam edip bodrumdaki kazan dairesinin çarpılmış borularına, parçalanmış ölçeklere baktı. Ayağının altında duş bölmelerinden hatırladığı pembe-beyaz karolar vardı. Arkasına dönüp baktı. Kuledeki sınır muhafızları onu izlemekten sıkılmıştı. Hafta sonu evinin bahçesinden gelen müziğin yerini eski moda rock and roll almıştı. Hâlâ hoşlandığı bir türdü, bu parçayı hatırlıyordu: "A Whole Lot of Shakin' Goin' On". Onun sevdiği parçalardan değildi, ama Maria severdi. Tekrar dönüp açık hendeğin yanından geçerek içteki çite doğru ilerledi. İçi siyah suyla dolu beton bir çukurun yakınında uyarı mahiyetinde iki çelik direk vardı. Çavuşların drenaj arazisinden tüneli geçirdiği lağımdı bu. Boşa giden onca emek.

Çite varmış, parmaklıkların arasından engebeli çorak arazinin ötesindeki Duvar'a bakıyordu. Duvarın tepesinde mezarlığın yeşermiş ağaçları yükseliyordu. Onun zamanı ve Maria'nın zamanı, boş birer arsa. Duvarın beri tarafında, hemen dibinde bir bisiklet yolu vardı. Bir grup çocuk bir yandan pedal çeviriyor, bir yandan birbirlerine sesleniyorlardı. Hava sıcaktı. Bu yapış yapış Berlin sıcağını unutmuştu. Doğru düşünmüştü, Maria'nın mektubunu anlayabilmek için buraya kadar gelmesi gerekmişti. Adalbertstrasse'ye değil de, buraya, yıkıntıların arasına. Surrey'de kahvaltı odasında kavrayamadığı şey burada yeterince aşikârdı.

Ne yapacağını biliyordu. Kravatını gevşetip mendiliyle alnını kuruladı. Arkasına baktı. Dingildek nöbetçi kulübesinin yanında bir yangın musluğu vardı. Glass'i de ne kadar özlemişti, dirseğinden tutuşunu, "Bak Leonard!" deyişini. Babalığın yumuşattığı Glass, bunu görmüş olmayı isterdi. Leonard ne yapacağını biliyordu, az sonra oradan ayrılacağını biliyordu, ama henüz aciliyet hissetmiyordu, sıcak baskı yapıyordu. Radyoda yine monoton 2/4 tempoda Alman pop müziği çalıyordu. Ses de yükselmiş gibiydi. Kuledeki sınır muhafızlarından biri çitin önünde oyalanan koyu takım elbiseli beyefendi-

ye dürbünüyle tembel tembel bir göz attı, sonra dönüp arkadaşıyla konuştu.

Leonard bu süre boyunca çite tutunarak durmuştu. Elini indirip tekrar büyük hendeğin yanından, çifte kapılardan geçti, yabani otların üstünden yürüyüp alçak beyaz duvara gitti. Duvarın üstünden atlayıp ceketini çıkardı ve katlayıp koluna aldı. Hızlı yürüyor, bu da yüzünde hafif bir esinti oluşturuyordu. Adımları düşüncelerine tempo tutuyordu. Daha genç olsaydı, Lettsberger Strasse'de bir koşu tutturabilirdi. Şirket adına yaptığı iş seyahatlerinden hatırlar gibiydi. Herhalde O'Hare, Chicago'ya uçacak, oradan servise binecekti. Haber vermeyecekti, fiyaskoya hazırdı. Meşe ağaçlarının gölgesinden çıkacak, güneşli çimlerin üstünden, beyaz bayrak direğinin yanından geçecek ve kapıya varacaktı. Daha sonra ona radyo spikerinin adını söyleyecek ve Bob Glass'in o gece bir konuşma yaptığını, üstelik yeni bir Avrupa inşa etmekle ilgili güzel bir konuşma yaptığını hatırlatacaktı. Sorularına cevap da verecekti: Tünele o gün baskın yapmışlardı, çünkü Bay Blake genç bir İngiliz'in oraya sadece bir günlüğüne şifre çözme cihazları bırakacağını Rus müfettişine haber vermişti. Maria da ona hiç hatırlamadığı *jive* yarışmasını anlatacaktı; kapaklı saati tavan arasından indirecek, kuracak ve tekrar çalıştıracaklardı.

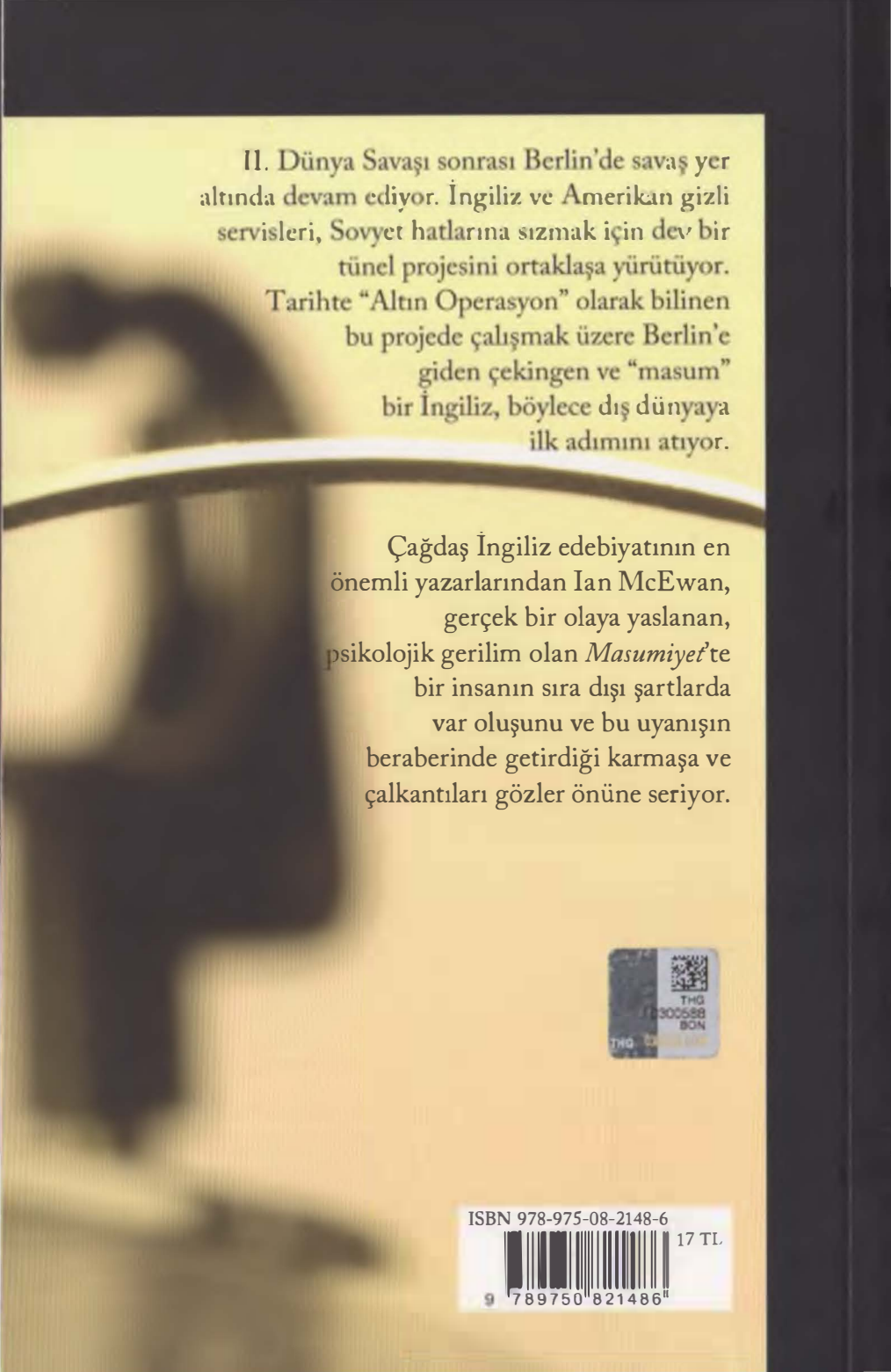
Neudecker Weg'in köşesinde durup bir çınarın gölgesinde dinlenmek zorunda kaldı. Birlikte Berlin'e döneceklerdi, başka yolu yoktu. Aşırı sıcaktı, daha Rudow metro durağına neredeyse bir kilometre yol vardı. Gözlerini kapatıp sırtını körpe çınarın gövdesine yasladı. Ağırlığını taşıyabilirdi. Eski mekânlara gider, değişikliklere gülerlerdi, bir de evet, bir gün Potsdamer Platz'a gidip ahşap platforma çıkar ve yıkılmadan önce Duvar'a birlikte iyice bir bakarlardı.

Yazarın Notu

Berlin Tüneli ya da Altın Operasyon, CIA ile MI6'nın ortak projesiydi ve ömrü bir yıldan biraz kısa olmuş, Nisan 1956'da sonlanmıştı. CIA istasyon şefi William Harvey operasyonun başındaydı. Nisan 1955'ten itibaren Platanenallee 26 numarada oturan George Blake projeyi muhtemelen daha 1953'te, planlama komitesi sekreterliği yaptığı sırada ihbar etmişti. Bu romandaki diğer bütün kişiler kurmacadır. Olayların çoğu da kurmaca olmakla birlikte, *Wilderness of Mirrors* (Aynaların Issızlığı) adlı mükemmel kitabındaki tünel tasviri için David C. Martin'e minnet borçluyum. Mekânın sonsözdeki tasviri, Mayıs 1989 tarihli kendi gözlemime dayanmaktadır.

Almanca çevirileri ve Berlin'deki kapsamlı araştırmaları için Bernhard Robben'a, yararlı yorumları için Merton College'dan Patoloji Okutmanı Dr. M. Dunnill'e, Andreas Landshoff ve Timothy Garton Ash'e teşekkür ederim. Müsveddemi dikkatle okudukları ve birçok yararlı öneride bulundukları için dostlarım Galen Strawson'a ve Craig Raine'e özellikle teşekkür ederim.

I. M., Oxford
Eylül 1989

II. Dünya Savaşı sonrası Berlin'de savaş yer altında devam ediyor. İngiliz ve Amerikan gizli servisleri, Sovyet hatlarına sızmak için dev bir tünel projesini ortaklaşa yürütüyor. Tarihte "Altın Operasyon" olarak bilinen bu projede çalışmak üzere Berlin'e giden çekingen ve "masum" bir İngiliz, böylece dış dünyaya ilk adımını atıyor.

Çağdaş İngiliz edebiyatının en önemli yazarlarından Ian McEwan, gerçek bir olaya yaslanan, psikolojik gerilim olan *Masumiyet*'te bir insanın sıra dışı şartlarda var oluşunu ve bu uyanışın beraberinde getirdiği karmaşa ve çalkantıları gözler önüne seriyor.

THG
300588
BON

ISBN 978-975-08-2148-6
17 TL
9 789750 821486